

T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YENİŞEHİRLİ MUSTAFA EFENDİ
VE DÎVÂN-I ABDÂL
(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DAVUT ÇAKIR

AĞUSTOS 2021

T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YENİŞEHİRLİ MUSTAFA EFENDİ
VE DÎVÂN-I ABDÂL
(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DAVUT ÇAKIR

DANIŞMAN

PROF. DR. İSMAİL GÜLEÇ

AĞUSTOS 2021

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Davut ÇAKIR

Danışmanlığını yaptığım işbu tezin tamamen öğrencinin çalışması olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığını taahhüt ederim.

Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ

İMZA SAYFASI

Davut akır tarafından hazırlanan “Yenişehirli Mustafa Efendi ve Dîvân-ı Abdâl (İnceleme-Metin)” başlıklı bu yüksek lisans tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

[Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ]

.....

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

[Doç. Dr. Güler DOĞAN AVERBEK]

.....

Marmara Üniversitesi

[Dr. Öğr. Üyesi Esmâ ŞAHİN ÖZTAŞ]

.....

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 09/ 09/ 2021

ÖN SÖZ

Bu çalışma, klasik edebiyatımızın son demlerinde şiirler söylemiş veya başka bir deyişle “Osmanlı hazanında gazeller dökmüş” bir şairin, Yenişehirli Mustafa Efendi’nin eserinden hareketle meydana geldi. Evvelâ, birlikte geçirdiğimiz uzun mesai süreci ve akademik gelişimime olan katkısı münasebetiyle merhumu rahmet ve şükranla yâd etmeyi vefa borcu bilmekteyim.

Yenişehirli Mustafa Efendi’nin *Dîvân-ı Abdâl* adlı eserini inceleyen çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, *Dîvân-ı Abdâl*’ın ve ulaşabildiğimiz diğer kaynakların ışığında Mustafa Efendi’nin biyografisini yazmaya çalıştık. İkinci bölümde söz konusu eser, şekil ve muhteva ana başlıkları altında incelendi ve bu hususlardaki düşünce ve tespitler sunuldu. Tezin son bölümü olan üçüncü bölümde ise eserin transkripsiyon alfabesi ile hazırlanmış metni bulunmaktadır. *Dîvân-ı Abdâl*’ın transkripsiyonlu metnini oluştururken eserde imla hususunda tespit ettiğimiz kusurları mümkün mertebe en aza indirerek *Dîvân-ı Abdâl*’ın sağlıklı bir neşrini hazırlamaya çalıştık. Bu çalışma ile kütüphane raflarında unutulmuş bir şairi edebiyat alemine takdim ederek literatüre naçizane bir katkı sunmanın sevincini ve ümidini yaşamaktayız.

Tezin her aşamasında benden yardımlarını esirgemeyip engin bilgisi ve tecrübesi ile bana rehber olan danışman hocam Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ’e teşekkürü borç bilirim. Öğrenmenin nihayetsiz olduğunu bana hatırlatan kıymetli hocam Prof. Dr. Sadık Yazar’a, birlikte geçirdiğimiz ders saatlerinde beni alanlarındaki derin vukuflarına hayran bırakarak klasik edebiyatın farklı alanlarında ufkumu açan ve tezimin jüri üyeliğini kabul edip beni onurlandıran değerli hocalarım Doç. Dr. Güler DOĞAN AVERBEK ve Dr. Öğr. Üyesi Esmâ ŞAHİN ÖZTAŞ’a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, kendi meşguliyetini bir tarafa bırakarak çalışmam boyunca benden desteğini esirgemeyen sevgili Melike Yasemin İLHAN’a ve hiç şüphesiz sabır, şefkat ve merhametlerine sığındığım sevgili aileme şükranlarımı sunarım.

Davut ÇAKIR

İstanbul, Ağustos 2021

ÖZET
YENİŞEHİRLİ MUSTAFA EFENDİ
VE DÎVÂN-I ABDÂL
(İNCELEME-METİN)

Çakır, Davut

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve
Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. İsmail Güleç

Ağustos, 2021. 209 sayfa.

Bu çalışma, mutasavvıf şair Yenişehirli El-Hâc Mustafa Efendi'nin hayatını, edebi kişiliğini ve bilinen tek eseri olan Türkçe *Dîvân*'ını konu etmektedir. Çalışma, *Dîvân-ı Abdâl*'daki şekil ve muhteva hususiyetleri üzerinde birtakım incelemelerde bulunmak suretiyle Yenişehirli Mustafa Efendi ile eserini ilim dünyasına tanıtmayı ve literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Mustafa Efendi hakkında elde yeterli bilgi bulunmasa da *Dîvân*'ından ve araştırma neticesinde elde edilen bazı bilgilerden, onun, 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarında yaşadığı düşünülmektedir. *Dîvân*'ındaki şiiirlerden Ahmed Ziyaüddin Gümüştanevî'nin talebelerinden olduğu anlaşılan Mustafa Efendi, Nakşibendiye'nin Hâlidîye koluna mensup bir zattır. *Dîvân-ı Abdâl*'ın ulaşabildiğimiz tek nüshası matbudur. Eserin aynı matbu nüsha kullanılarak çoğaltılmış kopyaları muhtelif kütüphanelerde mevcuttur. Çalışmamızda, İ.B.B. Atatürk Kitaplığı'nda 811.24 MUS 1325 R/1909 yer numarası ile kayıtlı nüsha esas alınmıştır.

Dîvân-ı Abdâl'ın incelenmesini amaçlayan bu tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Yenişehirli Mustafa Efendi hakkında bilgi ve fikir verebilecek kaynaklar ışığında şairin hayatı ve edebi şahsiyeti araştırılmıştır. Tezin ikinci bölümü *Dîvân-ı Abdâl*'ın şekil ve muhteva özellikleri bakımından incelemesini içermektedir. Şekil özellikleri kısmında, öncelikle, *Dîvân*'daki nazım biçimleri tespit edilmiş ve bu nazım biçimleriyle ilgili özellikler aktarılmıştır. Nazım biçimlerinin tespitinden sonra, divandaki şiiirler vezin, kafiye ve redif açısından incelenerek şairin bu hususlardaki tasarrufları istatistiksel bilgiler yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Muhteva

özellikleri kısmında, *Dîvân-ı Abdâl*'daki şiirlerin önemli bir kısmını teşkil eden muhteva unsurları araştırılmıştır. *Dîvân*'da Allah, ayet ve hadisler, peygamberler ve dini anlatılar, dini şahsiyetler ve varlıklar gibi dini muhteva, beyitlerin tanıklığı ile izah edilmiştir. Dini unsurlardan sonra şairin şiirlerindeki tasavvuf etkisine değinilmiş, ayrıca tasavvuf büyüklerine yazılan manzumeler üzerinde durulmuştur. Efsanevî unsurlarda ise *Dîvân*'da ismi geçen meşhur efsane kahramanları zikredilmiştir. Tezin üçüncü bölümünde eserin matbu nüshasının özelliklerine değinilmiş ve *Dîvân-ı Abdâl*'ın transkripsiyonlu metni verilmiştir. Tezin sonuç kısmında, Mustafa Efendi'nin hayatı, edebi şahsiyeti ve divanı ile ilgili incelemeler neticesinde varılan tespit ve düşünceler aktarılmıştır. Çalışmanın sonuna, *Dîvân-ı Abdâl*'ın matbu nüshasının tıpkıbasımı ve bir de öz geçmiş eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: tasavvufi edebiyat, mutasavvıf, sufi şiiri, 19. yy.

ABSTRACT
YENİŞEHİRLİ MUSTAFA EFENDİ
AND DÎVÂN-I ABDÂL
(EXAMINATION-TEXT)

Çakır, Davut

Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature
Supervisor: Prof. Dr. İsmail Güleç

August, 2021. 209 pages.

This study discuss the life and literary personality of the mystic poet Yenişehirli El-Hâc Mustafa Efendi and his only known work, the Turkish divan. The study aims to introduce Yenişehirli Mustafa Efendi and his work to the world of science and contribute to the literature by making some examinations on the form and content characteristics of *Dîvân-ı Abdâl*.

Mustafa Efendi, who is understood from the poems in his Divan to be a student of Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî, is a member of the Khalidiyya branch of the Nakşibendiye. The only copy of *Dîvân-ı Abdâl* that we can reach is a printed copy. Various copies obtained from the same printed copy are available in various libraries. The copy that forms the basis of this study is the printed copy registered in the İBB Atatürk Library with the place number 811.24 MUS 1325 R/1909.

This thesis, which aims to analyze *Dîvân-ı Abdâl*, consists of three parts. In the first part, Yenişehirli Mustafa Efendi's life and his literary personality were investigated in the light of sources that could give information and ideas about him. The second part of the thesis includes the examination of *Dîvân-ı Abdâl* in terms of its form and its features. First of all, in the section of morphological features, the verse forms in *Dîvân* were detected and the features related to these verse forms were conveyed. After the detection of the verse forms, the poems in the divan were examined in terms of meter, rhyme and redif, and the attitude of the poet on these subjects is tried to be explained with the help of statistical information. In the content features section, the content elements that constitute an important part of the poems in *Dîvân-ı Abdâl* were investigated. In the Divan, religious content such as Allah, verses and hadiths, prophets

and religious narratives, religious personalities and entities are explained with the testimony of couplets. After the religious elements, the effect of mysticism in the poet's poems was mentioned and also the poems written to the mystical masters were emphasized. In the legendary elements, the famous legendary heroes whose names in the Divan are mentioned. In the third part of the thesis, it is mentioned the divan copies which were found in different libraries, the copy based on the establishment of the text is described and the transcribed text of *Dîvân-ı Abdâl* is given. In the conclusion part of the thesis, the findings and thoughts that were reached as a result of the examinations about the life, literary personality and literary work of Mustafa Efendi were conveyed. At the end of the study, a facsimile of the printed copy of *Dîvân-ı Abdal* and a biography were added.

Keywords: Sufi literature, sufi poetry, mystic, 19th century.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	V
ÖZET	VI
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER.....	X
TABLolar DİZİNİ.....	XII
KISALTMALAR.....	XIII
I. BÖLÜM: YENİŞEHİRLİ MUSTAFA EFENDİ’NİN HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ ..	1
1.1. YENİŞEHİRLİ MUSTAFA EFENDİ’NİN HAYATI.....	1
1.2. EDEBİ ŞAHSİYETİ.....	7
II. BÖLÜM: DÎVÂN-I ABDÂL’IN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ.....	9
2.1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	9
2.1.1. NAZIM BİÇİMLERİ	10
2.1.1.1. Klasik Türk Edebiyatı Nazım Biçimleri	10
2.1.1.1.1. Gazel	10
2.1.1.1.2. Musammatlar	13
2.1.1.1.2.1. Murabba	13
2.1.1.1.2.2. Muhammes	15
2.1.1.1.2.3. Müseddes	15
2.1.1.2. Halk Edebiyatı Nazım Biçimleri	15
2.1.1.2.1. Biçim.....	16
2.1.1.2.2. Muhteva	17
2.1.2. VEZİN.....	19
2.1.2.1. Vasil.....	21
2.1.2.2. İmale	23
2.1.2.3. Med	25
2.1.2.4. Zihaf.....	25
2.1.2.5. Tahfif	28
2.1.2.6. Teşdid	29
2.1.2.7. Tahrik.....	30
2.1.3. KAFİYE.....	31
2.1.3.1. Kafiye Türleri	31

2.1.3.1.1. Mücerred Kafiye	32
2.1.3.1.2. Mürekkeb Kafiye	32
2.1.3.1.2.1. Mürdef Kafiye	32
2.1.3.1.2.2. Müesses Kafiye	32
2.1.3.1.2.3. Mukayyed Kafiye	33
2.1.3.2. Kafiye Kusurları	36
2.1.3.2.1. İkvâ	37
2.1.3.2.2. İkfâ	39
2.1.3.2.3. Îtâ	39
2.1.3.3. Kafiyedeki Hususi Tasarruflar	44
2.1.3.3.1. Müstahlef Harfleri	47
2.1.3.3.2. Yâ-yı Ma'rûfe ve Yâ-yı Mechûle	47
2.1.3.4. Musammat Kafiye	48
2.1.4. REDİF	49
2.2. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	53
2.2.1. DİNİ UNSURLAR	54
2.2.1.1. Allah	54
2.2.1.2. Âyet ve Hadisler	55
2.2.1.3. Peygamberler ve Dini Anlatılar	57
2.2.1.3.1. Hz. Muhammed	57
2.2.1.3.2. Diğer Peygamberler	57
2.2.1.4. Diğer Dini Şahsiyetler ve Varlıklar	58
2.2.2. TASAVVUFİ UNSURLAR	58
2.2.2.1. Tasavvuf Büyüklerine Yazılmış Şiirler	58
2.2.2.2. Tasavvuf Felsefesini, Tarikat Adap ve Erkânını Konu Edinen Şiirler	59
2.2.3. EFSANE KAHRAMANLARI	61
III. BÖLÜM: DÎVÂN-I ABDÂL'IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	62
3.1. DÎVÂN-I ABDÂL'IN MATBU NÜSHASI HAKKINDA	62
3.2. METİN HAZIRLANIRKEN TAKİP EDİLEN YÖNTEM	64
3.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	66
3.4. DÎVÂN-I ABDÂL'IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	68
SONUÇ	204
KAYNAKÇA	207
EKLER	210
Ek 1.:DÎVÂN-I ABDÂL'IN TİPKIBASIMI	210
ÖZGEÇMİŞ	267

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Abdâl Dîvânı'ndaki nazım biçimlerinin dağılımı	10
Tablo 2: Abdâl Dîvânı'ndaki gazellerin beyit sayılarına göre dağılımı	11
Tablo 3: Alfabetik sırayla kafiyelenmiş gazellerin dağılımı	12
Tablo 4: Halk edebiyatı nazım biçimlerinde dörtlük sayıları ve dağılımları.....	17
Tablo 5: Abdâl Dîvânı'nda kullanılan aruz kalıpları ve dağılımları.....	20
Tablo 6: Abdâl Dîvânı'nda kullanılan kafiye türleri ve dağılımları	34
Tablo 7: Abdâl Dîvânı'nda kullanılan kafiye türlerinin nazım biçimlerine göre dağılımı	35
Tablo 8: Abdâl Dîvânı'nda müstahlef harfleriyle yapılmış kafiye örnekleri.....	47
Tablo 9: Abdâl Dîvânı'ndaki klasik edebiyat nazım biçimlerinde redifin durumu.....	50
Tablo 10: Abdâl Dîvânı'nda redifi oluşturan kelimelerin dili	50
Tablo 11: Abdâl Dîvânı'ndaki rediflerin kelime türleri bakımından dağılımı	51
Tablo 12: Bazı 19. yüzyıl şairlerinin gazellerinde redifin durumu.....	53

KISALTMALAR

a.e.	:	Aynı eser
akt.	:	Aktaran
bk.	:	Bakınız
bs.	:	Baskı
c.	:	Cilt
ed.	:	Editör
Fak.	:	Fakültesi
G.	:	Gazel
haz.	:	Hazırlayan(lar)
H.z.	:	Hazret-i
İ.B.B.	:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İSAM	:	İslam Araştırmaları Merkezi
Ktp.	:	Kütüphane(si)
Matb.	:	Matba'ası
Mrb.	:	Murabba
Mu.	:	Muhammes
Mü.	:	Müseddes
nu.	:	Numara
ö.	:	Ölümü
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
SBE	:	Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.B.M.M.	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
Ü.	:	Üniversitesi
vb.	:	Ve benzeri

I. BÖLÜM

YENİŞEHİRLİ MUSTAFA EFENDİ’NİN HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ

1.1. YENİŞEHİRLİ MUSTAFA EFENDİ’NİN HAYATI

Dîvân’ı dışında, Yenişehirli Mustafa Efendi’nin hayatıyla ilgili bilgi veren bir kaynak bulunamamıştır. *Dîvân*’ının başındaki ifadelerden anlaşıldığına göre, adı Mustafa Efendi, memleketi *Yenişehir*, sâni ise *El-Hâc*’dır. Ayrıca, kendisinin, *tarîk-i Nakşibendiye*, *Hâlidîye meşâyih-ı kirâm[in]dan* olduğu belirtilmektedir.¹ Yenişehirli Mustafa Efendi, *Dîvân*’ındaki bir beytinde ifade ettiği üzere, eserini 1307/1890/91’de tamamlamıştır:

Üç yüz yedide hüsn-i niẓâm buldı bu dîvân
Elbetde sebeb olsa revâ hayr du ‘āya (G. 226/4)

Bu beyitte eserin tamamlanma tarihi olarak 1307/1890 senesi gösterilmişse de *Dîvân*’ın basımının 17-18 sene sonra gerçekleştiği anlaşılmaktadır. *Dîvân*’ın başındaki ifadelerle göre eser, 1325/1907’de, İzmir Frankolar Matbaası’nda basılmıştır. Bu tarihlerden hareketle, Yenişehirli Mustafa Efendi’nin 19. asrın sonları ile 20. asrın başlarında yaşadığı tahmin edilmektedir.

Şiirlerinden, mutasavvıf bir şair olduğu anlaşılan Yenişehirli Mustafa Efendi’nin Bursa-Yenişehir’den mi, yoksa bugünkü ismiyle Larissa’dan mı olduğu konusunda şüpheleri giderecek bir bilgiye rastlanmamıştır. Şemseddin Mısrî’nin *Bahâr-ı Şemsî*’de aktardığı biyografiler arasında, ismi Yenişehirli Mustafa Efendi olan bir zatın

¹ Yenişehirli Mustafa Efendi, *Dîvân-ı Abdâl*, İzmir: Frankolar Matb., 1307.

biyografisine tesadüf edilmiş, ancak bu kişinin *Dîvân-ı Abdâl* müellifi olamayacağı anlaşılmıştır.²

Dîvân-ı Abdâl biyografik mahiyetteki şiirler dikkate alınarak taranmış ve buna göre şairin ailesi, eğitimi ve bağlı bulunduğu dini cemaat hakkında fikir edinilmiştir. Dosttan vaslını dilediği bir gazelinde belirttiğine göre, henüz dünyaya gelmeden babası vefat etmiştir:

Münkesirdür kalbim her dem çünkü kalmışdım yetim

Rahm-ı mâderde iken tâ fevt idi benim atam (G. 147/5)

Aynı gazelde, çocukluğunda kendisine dadıların ve hocaların tayin edilmediğini, gece gündüz okuma ile meşgul olamadığından duyduğu teessüf, Kuran tefsiri görmediğini ve sözlerinin Allah vergisi olduğunu ifade etmektedir:

² Serhat Gültaş, “Biyografik Bir Kaynak Olması Bakımından Bahâr-ı Şemsî”, *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 7/17, 2020, s. 97.

Dîvân-ı Abdâl müellifinin hayatı hakkında, şairin biyografisini ihtiva etmesi muhtemel olan, başta tezkire ve vefeyâtname türündeki eserler olmak üzere, pek çok biyografik kaynak taranmış ve “Yenişehirli El-Hâc Mustafa Efendi” isminde bir zat hakkında hiçbir bilgiye rastlanmamıştır. Yalnızca, Mısırî dergahının son postnişini Şemseddin Mısırî’nin *Bahâr-ı Şemsî* adlı tezkiresinde *Yenişehirli Mustafa Abdâl (Dede)* kaydı ile bir şahsın biyografisine rastlanmıştır. Ancak, *Dîvân-ı Abdâl* müellifi hakkında elimizdeki bilgilerden pek azı, biyografisi verilen bu isim ile uyushmaktadır. *Bahâr-ı Şemsî*’deki *Yenişehirli Mustafa Abdâl (Dede)* maddesinde, bu zatın Mora Yenişehir’den Bursa’ya, daha sonra da İzmir’e göçtüğü, İzmir’de Şeyh Aziz Efendi adındaki bir zattan hilâfet aldığı söz konusu edilmiştir. Ayrıca Şemsî, Mustafa Dede’nin, *Hadîka* dinlemek için Sadî tekkesine gitmeyi âdet edindiğini söylemekte ve Mustafa Dede’nin vefatı için kaleme aldığı tarih manzumesinde, onun Pir Sadeddin Cibâ’ya bende olduğunu ifade etmektedir. *Dîvân-ı Abdâl* müellifi Yenişehirli Mustafa’nın ise, Nakşî-Hâlidî şeyhlerinden olduğu kati surette bilinmekte, Ziyaiye tekkesine bağlı olup Şeyh Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî’nin müritlerinden olduğu anlaşılmaktadır. Şemsî’nin, Yenişehirli Mustafa Efendi’den bahsederken “Dede” sıfatını kullanması, onun araştırmamıza konu olan Yenişehirli Mustafa’yı konu etmediğini açıkça göstermektedir. *Dîvân-ı Abdâl*’da Mevlevîye’nin methinde bir gazel bulunsa da bu durum *Dîvân* müellifinin Mevlevîye ile bağlantılı olduğunu iddia etmeye yetmez kanaatindeyiz. Ayrıca Şemseddin Mısırî’nin, *kırk seneden ziyâde hukûku* bulunduğunu söylediği Yenişehirli Mustafa’nın biyografisini yazarken, onun *Dîvân*’ından, en azından şairliğinden hiç bahsetmemesi, bu maddede hayatı verilen zatın bir başkası olduğu fikrini desteklemektedir. Bahâr-ı Şemsî hakkında daha fazlası için bk.: Mehmed Şemseddin Ulusoy, *Bursalı Mutasavvıflar, Âlimler ve Meşhurlar/Bahâr-ı Şemsî*, haz.: Mustafa Kara, Serhat Gültaş, Olcay Kocatürk, 1. bs. (Bursa: Bursa Osmangazi Belediyesi Yay., Ocak 2021), s. 67-68.

*Ṭāyeler hem ḥāceler olmadı[lar] ta 'yīn baña
Okuyup hem yazmada olsa idim subḥ ile şām*

Dād-ı Ḥaḳ'dır sözlerim tefsīr-i Ḳur'ān görmedim

Gün toğar zülmet gider Abdāl ne lāzım çok kelām (G. 147/6,7)

Dîvân'ın başında ismiyle birlikte zikredilen *El-Hâc* ibaresine bakıldığı vakit, Yenişehirli Mustafa Efendi'nin hac farizasını yerine getirdiği anlaşılmaktadır. Bu duruma, şairin hac tecrübesini ifade ettiği bir gazeli de tanıklık etmektedir. Mustafa Efendi, mezkûr gazelin makta beytinde Allah'tan haccını kabul etmesini niyaz etmektedir:

Cevheriñ pāk oldı Abdāl itdi ḥaccıñ Ḥaḳ kabûl

Eyle mahfî dilde anı itme iṣṣā üstüne (G. 188/5)

Şiirleri arasında, Allah'a ve Peygamber'e yazılmış naat ve münacatlar dışında, dört halifeyi ve ehli beyti öven gazeller bulunan Mustafa Efendi'nin Nakşibendiye tarikatının Hâlidîye koluna mensup bir zat olduğu anlaşılmaktadır. *Dîvân*'ında, doğrudan, Nakşibendiye tarikatının kurucusu Bahaüddin Nakşibend'e, Nakşibendiye'nin Hâlidîye kolunun kurucusu Hâlid el-Bağdâdî'ye yazılmış methiyeler bulunmaktadır.³

Dîvân'da, şairin, şeyhine yazdığı methiye ve mersiye türünde şiirler de mevcuttur. Bu şiirlerden anlaşıldığına göre, Yenişehirli Mustafa Efendi'ye, şiirlerinde kullandığı Abdāl mahlası şeyhi tarafından verilmiştir:

Görüp muhlîş bu ednâyı kodı mahlaşımı Abdāl

Zuhûr itdi derûnumda bi-hamdillāh şükûr iḳbāl

Muḥabbet eyledi izhār bu ḳalbim doldı nûr fi 'l-ḥāl

İki 'ālemden el çekdim Ḥudā'ya eyledim meyyāl

Mücerred bûy-ı dil-berle dilim 'aṭṭār olur her şeb

Şatarım müşk-i ter cānā ne yahşî kār olur her şeb (Mü. 31/V)

³ *Dîvân*'da, Nakşî ve Hâlidî cemaatlerine ve bu cemaatlerin büyüklerine yazılan şiirler ve şairin bunlara mensubiyetini ispatlayan ifadeler için bk.: G. 33/4, G. 58, Mu. 59, Mu. 60, G. 73/1, Mu. 78/III, G. 131, Mu. 140/I, Mü. 168/V, G. 194/2, Mrb. 219.

Mustafa Efendi'nin şeyh sıfatıyla hitap ettiği zatın ismi Ziya'dır. Pek çok şiirinde Ziya, Ziyaüddin, Ahmed Ziyaüddin isimleri geçmektedir:

*Bu 'âşıklık baña şāhım inan Bār-ı Hudā'dandır
Bu kalbim buldığı nisbet heme şıdk [u] şafādandır
Kesilmez feyzim ey şūfī Muḥammed Muştafā'dandır
Vü hem bu deñlü himmet kim baña şeyḥim Ziyā'dandır
Mücerred bûy-ı dil-berle dilim 'atṭār olur her şeb
Şatarım müşk-i ter cānā ne yahşı kār olur her şeb (Mü. 31/IV)*

Dîvân'da doğrudan Ahmed Ziyaüddin adına yazılmış biri methiye biri de mersiye türünde iki şiir bulunmaktadır. Bu şiirler dışında, şair, bir gazelinde "rîh-i sabâ"ya seslenip ondan, *bir sayha urup Ziyâ zaviyesinde ağlamasını* istemektedir. Bunun gibi daha pek çok şiirde, şairin, Ziya ismindeki bir zattan "şeyhim" diye bahsettiği anlaşılmaktadır.⁴ Buna göre, Yenişehirli Mustafa Efendi'nin, Nakşibendî-Hâlidî şeyhlerinden, âlim ve mutasavvıf Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî'ye ve Ziyaiye tekkesine müntesip olması kuvvetle muhtemeldir.

Ziyaiye tekkesi hakkında yaptığımız araştırmalar neticesinde, Yenişehirli Mustafa Efendi'nin, Ahmed Ziyaüddin'e ve Ziyaiye tekkesine müntesip olduğu ihtimali kuvvetlenmiştir. Ziyaiye tekkesinin kâtibi ve müntesiplerinden Fevzî Efendi, *Menâkıb-ı Ziyâiyye*'de Ahmed Ziyaüddin'den hilâfet almış müritlerin isimlerini zikretmektedir.⁵ Buna göre, Ahmed Ziyaüddin'in tekmil hulefâsı 116 kişidir. Bu kişilerin arasında ismi Mustafa olan on kişi bulunmaktadır. Bu isimdeki kişilerden bazıları memleketleriyle birlikte zikredilmiştir. Trabzonlu, Tekirdağlı, Sivaslı, Harputlu, Ürgüplü, Gümüşhaneli ve Tavaslı olan Mustafa ismindeki bu zatlar dışında, memleketi verilmeyip yalnızca ismi ile anılan dört kişi vardır. Yenişehirli Mustafa Efendi'nin bunlardan biri olması muhtemeldir.

⁴ *Dîvân'da* Yenişehirli Mustafa Efendi'nin Ziyâ ismindeki bir zat hakkında yazdığı ve onu zikrettiği şiirleri için bk.: Mü. 31/IV, , G. 70/6, Mrb. 79, G. 118/5, G. 178.

⁵ Nuh Mehmet Güzel, "Fevzî Efendi'nin Menâkıb-ı Ahmed Ziyâeddin Eserinin Araştırılması: İnceleme-Metin" (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, 2009), s. 103-106.

Yenişehirli Mustafa Efendi'nin Hâlidîye kolunun Ziyaiye tekkesine mensubiyeti ile ilgili olarak, araştırmada Yenişehirli Mustafa ismine tesadüf ettiğimiz başka bir kaynak, Ziyaiye tekkesinin metrukatında bulunan bir belgedir.⁶ Bu belgede, farklı yıllar içerisinde tutulmuş ve Ziyaiye tekkesinde *halvete duhûl eden sâlikânın* isimlerinin ve müntesip bulundukları şeyhlerinin icazetinden sonra gerçekleştirmek istedikleri şeylere dair mülâhazat kabilinden düşüncelerinin yazılı olduğu listeler bulunmaktadır. En erkeni 1286/1869 senesine tarihlenmiş olan bu listelerde, halvet uygulamasına katılmış olan müritler, isimleri, memleketleri ve/veya başka sanları ile zikredilmişlerdir. Bu listeler, düzensiz aralıklarla ve bazıları tarihsiz olmak üzere tutulmuş olsa da en geç 1308/1891'e tarihlenmiş listeler bulunmaktadır.

1286/1869 ile 1308/1891 seneleri arasında tutulmuş bu kayıtlarda, 22 yıllık tekke tarihinde halvete girmiş müritler hakkında bilgi edinilebilmektedir. Bu isimlerden, memleketlerine göre, adının önünde *Yenişehir* ibaresi bulunan müritlerin isimleri taranmış ve memleketi Yenişehir olan 11 kişiye ait kayda tesadüf edilmiştir. Bunlardan ikisinin ismi Mustafa'dır. Biri, (*Küçük İmam*) *Mustafa Efendi* şeklinde kaydedilmişken, öteki *Yenişehirli Mustafa Efendi* ismiyle kayıtlıdır. *Dîvân-ı Abdâl* müellifinin, ismi anılan bu zat olduğu kanaatindeyiz.

Yenişehirli Mustafa Efendi'nin, Ziyaiye tekkesinde halvete duhûl eden şeyhler arasında bulunduğu fikrini güçlendiren izler, şairin *Dîvân*'ında da sürülebilir:

Fil gibi gezmem yabanda şehir içinde 'uzletim

Rûyum ağyardan kaçurdım dost ile der-ı halvetim (G. 161/1)

matlâlî gazelinde, onun tekkeye bağlı diğer sâlikân gibi halvet uygulamasına katıldığı anlaşılmaktadır. Yenişehirli Mustafa Efendi'nin bir gazelinin makta beytindeki şu ifadeler, şairin, şeyhi Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî'nin ölümünden sonra yerine post-nişin olan Hasan Hilmi Efendi'ye bağlandığını düşündürmektedir:

Dür olma Hasan Hilmî'den Abdâl anı bîş it

Olmazsa devâ derdine gaffâra haber vir (G. 70/7)

⁶ Rezzan Karatay, "Ziyâiyye'de Halvet Uygulaması" (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, 2018), s. 98-158.

Dîvân-ı Abdâl'ın unvan sayfasında ve eserle ilgili katalog kayıtlarında, eserin müellifinin Yenişehirli Mustafa Efendi olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, *Dîvân*'daki bir beyit bu konu ile alakalı birtakım soru işaretlerine sebep olduğu için bu meseleye burada değinmek gerekir.

Tārîhim üç yüz yedi nāmım Hasan ibn-i 'Alî

Virdi Abdâl bendemiz âh itdi yandı âsumân (G. 227/5)

Dîvân'daki tarih gazelinden alınmış yukarıdaki beyitte, eserin tamamlanma tarihi ile Hasan ibn-i Ali adındaki bir zatın ismi geçmektedir. Hasan ibn-i Ali'nin kim olduğu ve *Dîvân*'a ne sebeple müdahil olduğu burada önemli bir hale gelmektedir. Bu hususla ilgili bazı ihtimalleri düşünmek gerekir. Bunlardan biri, eserin aslında Hasan ibn-i Ali tarafından telif edildiği ve bir karışıklık sebebiyle müellifin Yenişehirli Mustafa Efendi olarak gösterildiğidir. Araştırmalar neticesinde *Dîvân-ı Abdâl* isimli bir eseri bulunan Hasan ibn-i Ali adındaki bir kimseye rastlanmamıştır. Ancak, bu bölümde de incelendiği üzere, eserin muhtevastaki bazı ipuçları divan müellifinin Yenişehirli Mustafa olduğu ihtimalini güçlendirmektedir. Bir başka ihtimal, Hasan ibn-i Ali isminin bir müelliften ziyade bir müstensihe işaret ettiğidir. Yukarıda alıntılanan beytin ikinci mısraındaki ifadeye dikkat edildiğinde şöyle bir düşünceye varmak muhtemeldir: Eser, Yenişehirli Mustafa Efendi tarafından telif edilmiş ve temize çekilmesi için müstensihe emanet edilmiştir. Beyitteki “Abdâl bendemiz” ifadesine dikkat edildiğinde muhtemel müstensihin kimliği üzerine düşünmek gerekmektedir. Buradan hareketle başka bir ihtimal doğmaktadır. Bu da müstensihin, Ziyaiye tekkesinde Ahmed Gümüşhânevî'den sonra postnişin olmuş Hasan Hilmi'nin kendisi olabileceği ihtimalidir. Bir divan tertip eden Yenişehirli Mustafa Efendi'nin, eserini, matbaada tabettirmesi için şeyhi Hasan Hilmi'ye emanet ettiği, Hasan Hilmi'nin de divanın son manzumesinde bu durumu belirttiği düşünülebilir. Ancak tüm bu aktarılanların, araştırmalar daha kesin sonuçlar gösterene kadar, ihtimal dahilinde olduğunu ve *Dîvân-ı Abdâl* müellifinin Yenişehirli Mustafa Efendi olarak bilinmesinin makul ve makbul olduğunu dile getirmek gerekir.

Dîvân-ı Abdâl müellifi Yenişehirli El-Hâc Mustafa Efendi hakkında bilinenler bunlardan ibarettir. Buna göre, Nakşî-Hâlidî meşayihından olup Ziyaiye tekkesi piri Şeyh Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî'den hilafet alan Yenişehirli El-Hâc Mustafa

Efendi, 19. asrın sonları ile 20. asrın başlarında yaşadığı düşünülen mutasavvıf bir şairdir. Yenişehirli Mustafa'nın bilinen tek eseri, *Dîvân-ı Abdâl*'dir.

1.2. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Tezkirelerde ve diğer biyografik metinlerde Yenişehirli Mustafa Efendi'nin hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunmadığı için şairin edebi şahsiyeti hakkında fikir verebilecek yegâne kaynak onun *Dîvân*'ıdır. Mustafa Efendi, eserinde şiiri ve şairliğiyle ilgili fazla malzeme vermese de onun şiirleri arasındaki bazı beyitler kendi şiiri ve şairliği hakkındaki görüşlerini içermekte ve bu konu hakkında ipucu vermektedir.

Mustafa Efendi'ye göre, âşıklara her zaman söz söyleten şey aşktır, bir gönülde aşk olmayınca kişi için söz söylemek imkansızdır (G. 141/1). Kişinin gönül mektebindeki hocası aşktır ve aşk, kişiye her sözü inci gibi olan şiirler öğretir (G. 141/2). Aşk, âşığa çaresizce şiirler söyler. Aşkın kendisine çaresizce şiirler söylediği Mustafa Efendi kendi şiirini gönlünden göğe doğru atılmış oklara benzetir (G. 3/2). Onun dili aynı zamanda dibi olmayan sonsuz bir deniz gibi engindir; sözleri ise kalemde değil, gönülden gelen dür misali sözlerdir (G. 118/4). O, aşka giriftardır; bu yüzden dilinden daima şerbet ile bal akmaktadır (Mü. 215/V). Şairin gönlü Mecnun misali sözler söylemektedir; çünkü Leyla'sının ismi anılmıştır ve bu sebeple şairin nazminin "zîr u bâlâsı" yanıktır (Mu. 78/IV). Şairin hilafı yoktur, sözlerinin cümlesi mealdir, Kur'an'dan çıkmıştır, haktır ve Hak vergisidir (G. 68/6, Mü. 93/V).

Dîvân'ndaki ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla şiirini daha çok dür, şerbet, bal, yanık, hak gibi sıfatlarla niteleyen şairin edebi kişiliğini şekillendiren asıl unsur tasavvufur. Mustafa Efendi'nin şiirinin mihrini tasavvuf düşüncesindeki ilahi aşk anlayışı ve buna bağlı dünya görüşü oluşturmaktadır. O, pek çok şiirinde ezel bezminde Allah'ın kulları ile yaptığı sözleşmeyi hatırlatacak ifadeler kullanır. Şiirinin muhtevasında pek çok tasavvufi ıstılah ve düşünceye rastlamak mümkündür.

Mustafa Efendi'nin şiirindeki tasavvufi muhteva her zaman kuru bir nasihatçılık ve dindarlık edasında değildir. Özellikle Allah'a ve Hz. Peygamber'e yazdığı şiirlerinde şefaat ve mağfiret dilerken ve tasavvuf büyüklerine mersiye-methiye kabilinden şiirler

yazarken daha lirik bir ifade biçimini tercih ettiği görölmektedir. Dolayısıyla bu durum, şairin, hal lisaniyla idrak ettiği his ve tecrübelerini samimi ve coşkun bir ifadeyle de nazmedebildiğini göstermektedir.

Mustafa Efendi'nin edebi şahsiyeti hakkında değerlendirme imkanını sunacak diğer bir husus da vezin ve kafiye konusundaki dikkatidir. Mustafa Efendi'nin vezin ve kafiye kullanımında çok özenli davranmadığını söylemek yanlış olmaz. Ancak bu konuda değerlendirme yaparken şairin içinde bulunduğu edebi muhiti ve bu muhitin şiir hususiyetlerini de dikkate alarak bir yargıda bulunmak doğru bir değerlendirme için oldukça mühimdir.

Şiirlerinde daha çok tekke şiiri neşvesi görölen şairin, sanatlı söyleyişlerden ziyade tasavvufi his ve fikirlerine vasıta olan, dil ve mana bakımından anlaşılması güç olmayan, külfetsiz bir şiir anlayışını yansıttığı söylenebilir. Mustafa Efendi'de kimi mutasavvıf şairlerde görölen, tasavvufi mefhum ve remizlerle örölü kapalı ifade biçimleri görölmez. Onun muhatabı çoğunlukla tasavvufi yaşantıyı hayat felsefesi haline getirip hakikat yoluna talip olmalarını istediği kimselerdir. Bu sebeple şiirlerinde tasavvufi bir derinliğin hakim olduğu örtölü ifadelerden ziyade telkin ve davet edici sade bir ifade biçimi görölmektedir.

II. BÖLÜM

DÎVÂN-I ABDÂL'IN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Dîvân-ı Abdâl'ın incelemesine geçmeden önce önemli bir hususu burada belirtmek gerekir. Klasik Türk edebiyatında divanlar, âdet olduğu üzere, “sırasıyla kaside, terkeb-bend, terci’-bend ve musammatları içine alan bir dizilenmeyi takiben gittikçe daralan bir çerçeve ile rubâî, kıta, nazmın peşi sıra müstakil beyit ve mısralarla sona erer.”⁷ Bunun gibi belli başlı nazım biçimlerini muhtevi divanlara ise mürettep divan dendiği bilinmektedir. *Dîvân-ı Abdâl*'ın unvan sayfasında eserden *divan* ismiyle bahsedilse de içeriği ve hacmi itibarıyla bunun bir divan yeterliliğinde olmadığı anlaşılmaktadır. Klasik edebiyat nazım biçimlerinden yalnız dört form bulunduğu ve hacimli olmadığı için bu eserin *divan* yerine *divançe* olarak düşünülmesi daha doğru olabilir. Ancak buna rağmen, çalışmada eserin özgün ismine bağlı kalındığını ve *divançe* yerine *Dîvân*, *Dîvân-ı Abdâl*, *Abdâl Dîvânı* şeklinde zikredildiğini belirtmekte fayda vardır.

2.1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Şekil özellikleri bahsinde *Abdâl Dîvânı*'nda bulunan nazım biçimleri muhtelif açılardan incelenerek değerlendirilecektir.

⁷ Ö. Faruk Akün, *Divan Edebiyatı*, 1. bs. (İstanbul: İSAM Yay., 2013), s. 57.

2.1.1. Nazım Biçimleri

Abdâl Dîvânı'nda 227 adet şiir yer almaktadır. Bu şiirler, klasik edebiyat nazım biçimlerinden olan gazel ve musammatlar ile halk edebiyatı nazım biçimlerinden müteşekkildir. *Dîvân*'daki nazım biçimleri ve kullanım sıklıkları şöyledir: 148 gazel, musammat grubundan 4 murabba, 27 muhammes ve 26 müseddes, halk edebiyatı nazım biçimi özellikleri taşıyan 22 manzume. Bu nazım biçimlerinin kullanım sıklıkları ve yüzdelik payları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 1: Abdâl Dîvânı'ndaki nazım biçimlerinin dağılımı

Nazım Biçimleri		Şiir Adedi	Kullanım Oranı	
Gazel		148	%65	
Musammat	Murabba	4	%2	%25
	Muhammes	27	%12	
	Müseddes	26	%11	
Halk Edebiyatı Ürünleri		22	%10	

Dîvân'da en sık kullanılan nazım biçiminin gazel olduğu görülmektedir. Gazelleri, musammat grubundan murabba, muhammes ve müseddesler izlemektedir. Aruzla yazılan bu nazım biçimleri dışında, *Dîvân*'da heceyle yazılmış halk edebiyatı nazım biçimlerinin sayıca az olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.1.1. Klasik Türk Edebiyatı Nazım Biçimleri*

2.1.1.1.1. Gazel

Kelime anlamı aşktan bahsetmek, kadınlarla âşıkâne konuşmak, onlarla bu tarzda dostluk ve sohbetle bulunmak olan gazel, bir edebiyat terimi olarak ilk beyti kendi içinde, diğer beyitlerin ikinci mısraları ilk beyitle kafiye olmak üzere genellikle beş ile dokuz beyit arasında yazılan nazım biçimine verilen isimdir. Gazelin kafiye düzeni

* Klasik edebiyat nazım biçimleri ile ilgili tanım ve açıklamalar şu kaynaktan istifade edilerek hazırlanmıştır: M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi (Biçim-Ölçü-Kafiye)*, 2. bs. (İstanbul: 3F Yay., 2007), s. 47-67; 123-129; 135-140.

“aa, xa, xa, xa, xa” şeklindedir. Gazeller işledikleri temalara göre farklı isimlerle nitelendirilmiştir. Aşkın verdiği mutluluğu veya acıyı anlatan gazellere âşıkâne gazel, dünyadan haz almayı önde tutan, neşe ve zevki konu edinen gazellere rindâne gazel, sevgilinin güzelliğinden, ona duyulan arzudan bahseden gazellere şûhâne gazel, tasavvuf düşüncesinin hakim olduğu gazellere sûfiyâne, ârifâne gazel, fikrî yönü ağır basan, yol göstericiliği önde olan gazellere hikemî, hakîmâne gazel adları verilmiştir.

Abdâl Dîvânı’nda en çok kullanılan nazım biçimi gazeldir. *Dîvân*’da yer alan 227 şiirin 148’i gazellerden müteşekkildir. Bu da *Dîvân*’ın neredeyse üçte ikisinin gazellerden oluştuğu anlamına gelmektedir. Bu sebeple, Yenişehirli Mustafa Efendi’nin bir gazel şairi olduğu söylenebilir. Klasik şairlerin gazeli genellikle beş beyitli yazdığı, beş beyitli gazellerden sonra daha çok yedi ve sekiz beyitli gazellerin görüldüğü bilinmektedir. *Dîvân*’daki gazellerin de beyit sayıları bakımından bu doğrultuda olduğu söylenebilir. *Abdâl Dîvânı*’ndaki gazellerin beyit sayıları ve yüzdelik payları şöyledir:

Tablo 2: Abdâl Dîvânı’ndaki gazellerin beyit sayılarına göre dağılımı

Beyit Sayıları	Gazel Sayısı	Kullanım Oranı
4 Beyit	1	%1
5 Beyit	101	%68
6 Beyit	7	%5
7 Beyit	29	%20
8 Beyit	5	%3
9 Beyit	3	%2
10 Beyit	2	%1

Tablo 2 dikkate alındığında, *Dîvân*’daki gazellerin en çok beş ve yedi beyitli oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre, Yenişehirli Mustafa Efendi genellikle beş beyitli gazeller yazmıştır.

Klasik edebiyatta şairlerin, gazellerini genellikle alfabe sırasıyla kafiyeledikleri bilinmektedir. *Abdâl Dîvânı*’nda da bu âdete uyulmuştur. *Dîvân*’daki gazeller,

gazeliyat türünden bir başlık altında toplanmayıp diğer nazım biçimleri ile karışık bir şekilde verilmiş olsalar da gazellerin alfabe sırasıyla kafiyeleşmiş oldukları anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tabloda, *Dîvân*'da alfabe sırasıyla kafiyeleşen gazellerin dağılımı verilmiştir:

Tablo 3: Alfabetik sırayla kafiyeleşmiş gazellerin dağılımı

Harf		Gazel Sayısı	Harf		Gazel Sayısı
ا	Elif	25	ط	Ta	1
ت	Te	8	ظ	Za	1
چ	Çim	1	ع	Ayn	1
ح	Ha	1	غ	Gayn	2
خ	Hı	1	ف	Fe	2
د	Dal	4	ق	Kaf	4
ذ	Zel	1	ك	Kef	6
ر	Ra	23	ل	Lam	7
ز	Ze	6	م	Mim	16
س	Sin	1	ن	Nun	10
ش	Şin	1	و	Vav	3
ص	Sad	1	ه	He	11
ض	Dad	2	ی	Ya	9

Tablo 3'e bakıldığında *Dîvân*'daki gazellerin en çok elif (ا), râ (ر) ve mîm (م) harfleri ile kafiyeleştikleri görülmektedir. Bunlardan sonra, he (ه), nûn (ن) ve yâ (ی) harfleri ile kafiyeleşmiş gazeller dikkati çekmektedir.

Abdâl Dîvânı'nda yer alan nazım biçimlerinde herhangi bir başlık veya ithaf bulunmamakla birlikte, *Dîvân*'ın sonunda yer alan bir manzume için "Târîh" başlığı düşünülmüştür.

"Gazel, dini-tasavvufi Türk edebiyatında en çok kullanılan nazım biçimidir. Yalnız şu farkla ki bu nazım biçiminde hemen daima ilahi aşk konusu işlenir. Bu yönüyle klasik

edebiyattaki gazelden ayrılır.”⁸ *Abdâl Dîvânı*’ndaki gazeller de daha çok dini-tasavvufi muhtevaya sahip olup ilahi aşkı konu edinmektedir. Bu şiirlerden bazıları naat ve münacat niteliği taşımaktadır. Şairin, Allah’tan mağfiret dilediği münacat mahiyetindeki gazelleri şunlardır: G. 49, G. 119 ve G. 126. Şairin, Hz. Peygamber’in şefaatinin dilediği münacat mahiyetindeki gazellerinin numaraları şöyledir: G. 44, G. 121, G. 185 ve G. 221. *Dîvân*’da Hz. Peygamber’e yazılmış ve naat mahiyeti taşıyan şiirler dini temalı türler arasında en belirginidir. Hz. Peygamber’e yazılmış ve naat mahiyetindeki gazellerin numaraları şöyledir: G. 16, G. 17, G. 18, G. 19, G. 67, G. 94, G. 109, G. 143, G. 144, G. 149 G. 166, G. 196.

2.1.1.1.2. Musammatlar

Aynı vezinde yazılmış olan, en az üç mısradan oluşup değişik sayıdaki bentlerle kurulan nazım biçimlerinin genel ismi musammattır. Musammatlar üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz ve on mısralı bentlerden oluşabilirler. Musammatlar mısra sayılarına göre isim alırlar. Musammatların son bentlerinde şair genellikle mahlasını zikreder. Bu şiirlerin son mısraları kafiye ile birbirlerine bağlıdır. Dolayısıyla bentler de bu son mısralar ile birbirine bağlanarak bir bütünlük gösterirler.

Abdâl Dîvânı’nda musammat genel başlığı altında değerlendirilebilecek şiirler de mevcuttur. Mısra sayılarından, bu şiirlerin murabba, muhammes ve müseddes şeklinde isimlendirilmeleri gerektiği anlaşılmaktadır. Musammat nazım biçimleriyle yazılmış şiirlerin adedi 57’dir.

2.1.1.1.2.1. Murabba

Sözlük anlamı *dörtlü*, *dört köşeli* demek olan murabba, bir edebiyat terimi olarak aynı vezinde dört mısralık bentlerle kurulmuş nazım biçiminin ismidir. Murabbalarda genellikle ilk bendin her dört mısraı birbiriyle kafiyelidir. Diğer bentlerin ise ilk üç mısraı kendi arasında, son mısraı ilk bentle kafiyelidir. Bentlerin son mısraları aynen tekrarlanıyorsa bu tür murabbalara murabba-ı mütekerrir denmektedir. Murabbalarda

⁸ Abdurrahman Güzel ve Ali Torun, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, 1. bs. (Ankara: Akçağ Yay., 2003), s. 313.

çeşitli kafiye düzenlerine rastlanmakla birlikte genellikle “aaaa, bbba, ccca” ve “aaaA, bbbA, cccA” şeklinde kafiyeleşirler. Genellikle 5-7 bent şeklinde yazılan murabbaların 4 ve 21 bentlik örnekleri de görülmektedir.

Abdâl Dîvânı’nda 4 adet murabba bulunmaktadır. Bu murabbalar dört (Mrb. 219), beş (Mrb. 79), altı (Mrb. 36) ve yedi (Mrb. 47) bentlidir. Bu şiirlerin “aAaA, bbbA, cccA” (Mrb. 219) ve “aBaB, cccB, dddB” (Mrb. 36, Mrb. 47, Mrb. 79) şeklinde kafiyeleşmiş olmaları bunların bestelenmek için yazılmış olduklarını düşündürmektedir. Bestelenmeye uygun şekilde yazılmış murabbalara şarkı dendiği bilinmektedir. Bu yönüyle bunların aslında bir çeşit şarkı oldukları söylenebilir. Mustafa Efendi’nin bir tekke şairi olduğu düşünüldüğünde bu türden şiirlerin zikir âyinleri gibi toplantılarda, kendine mahsus bir ezgiyle okunmak için yazılmış olabileceği düşünülebilir. Aşağıda, şarkı biçiminde kafiyeleşmiş bir murabbanın ilk bendi verilmiştir. Örnekte görüldüğü gibi, bendin kafiye düzeni “aAaA” biçimindedir. İkinci mısradaki nakarat her bendin sonunda tekrar etmektedir:

Gûş-ı cāna irdi bāmghāh ey dilā bir hoş şadā

Ġavṣ-ı ‘aẓamdır Bahāü’ d-dīn heme kālū belā

Feyz-yāb eyler kamu sālīkleriñ şubḥ [u] mesā

Ġavṣ-ı ‘aẓamdır Bahāü’ d-dīn heme kālū belā (Mrb. 219/I)

“Murabbalarda hemen her konu işlenebilir. Dini ve didaktik konularla övgü, yergi, manzum mektup gibi konular daha çok bu nazım biçiminde işlenmiştir.”⁹ *Dîvân*’daki murabbaların ikisi methiye türündedir. Bunlardan biri Nakşibendiye’nin kurucusu Bahaüddin Nakşibend’e (Mrb. 219), diğeri ise Ziyaiye kolunun şeyhi Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî’ye (Mrb. 79) yazılmıştır. Diğer iki murabbanın birinde şair, Peygamber’in şefaatini dilemektedir (Mrb 36). Bu murabba da münacat türünde bir çeşit ilahi olarak değerlendirilebilir. Öteki murabba ise “gavs”a yazılmış ve medet dileyen bir çeşit ilahidir (Mrb. 47). Bu son iki murabbanın *mefâ’ilün mefâ’ilün fe’ülün* vezniyle yazılmış olup hece vezninin 11’li kalıbına da uygun olması dikkat çekicidir.

⁹ a.e., s. 317.

2.1.1.1.2.2.Muhammes

Abdâl Dîvânı'nda 27 adet muhammes bulunmaktadır. Bu muhammeslerden ikisi dört bentli, diğer 25 muhammes ise beş bentlidir. Kafiye şeması birinde “aaaAA, bbbAA, cccAA” biçiminde, diğerlerinde ise “aaaaA, bbbbA, ccccA” şeklindedir. Bu şiirlerde, ilk bentlerin son mısraları diğer bentlerin sonunda aynen tekrar ettiği için bunlara muhammes-i mütekerrir denebilir. *Dîvân*'da muhammes nazım biçimindeki şiirler şunlardır: 10, 15, 20, 29, 34, 46, 53, 59, 60, 78, 85, 92, 99, 108, 129, 133, 140, 155, 156, 167, 171, 174, 195, 198, 206, 208.

Dîvân'da yer alan bu muhammeslerden bazıları, Allah'a ve Hz. Peygamber'e yazılmış olup naat ve münacat özellikleri taşımaktadır. Allah'a yazılmış münacat mahiyetindeki muhammesler şunlardır: 34, 53, 155, 167, 206. Hz. Peygamber'e yazılmış naat mahiyetindeki şiirlerin numaraları şöyledir: 15, 20, 29.

2.1.1.1.2.3.Müseddes

Dîvân'da 26 adet müseddes bulunmaktadır. Müseddeslerin tamamı beş bent ile yazılmıştır. Kafiye şeması “aaaaAA, bbbbAA, ccccAA” şeklindedir. Müseddeslerde de ilk bentlerin son mısraları diğer bentlerin sonunda aynen tekrar ettiği için bunlar da müseddes-i mütekerrir olarak tanımlanabilir. *Dîvân*'da müseddes nazım biçimindeki şiirler şunlardır: 30, 31, 80, 81, 84, 86, 87, 93, 98, 103, 106, 107, 135, 157, 168, 193, 204, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 223. Müseddeslerden biri Allah'a münacat (223), biri de Hz. Peygamber'e naat (216) mahiyetindedir.

2.1.1.2.Halk Edebiyatı Nazım Biçimleri

Tekke şiirinde “...hem hece hem aruz vezni hem Türk hem de Arap-Acem şekilleri kullanılmıştır. Bu şiirler, kendilerine mahsus muayyen vezin ve şekil ayırmamışlar, fakat vezin ve şekilde ayırım yapmamak ve çok kere saz şiiri şekliyle divan şiiri vezni veya saz şiiri vezniyle divan şiiri şeklini birleştirmek suretiyle ayrı bir

hususiyet kazanmışlardır.”¹⁰ *Dîvân*’ında daha çok klasik edebiyat nazım biçimleri ve aruz vezni ile yazılmış şiirleri bulunan Yenişehirli Mustafa Efendi, halk edebiyatı nazım biçimleri ile de şiirler yazmıştır. Şairin *Dîvân*’ında bu türden 22 parça şiir bulunmaktadır.

2.1.1.2.1. Biçim

Abdâl Dîvânı’nda hecenin 7’li kalıbıyla yazılmış bir şiir, 8’li kalıbıyla yazılmış 8 şiir mevcuttur. Bu şiirlerde durak yerleri sabit olmadığı için bunlar duraksız şiir olarak kabul edilebilir. Bunlar dışında, mısralarında hecelerin eşit sayıda olmadığı şiirler çoğunluktadır. *Dîvân*’daki 14 şiirde mısraların 9-13 hece arasında değiştiği ve sabit olmadıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu şiirlerin hece vezniyle yazılmış olduklarını söylemek güçtür. *Dîvân*’daki şiirlerin uyak şemaları ve şiir sayıları şöyledir:

1. aaab/cccb/dddb... (1)
2. aaba/ccca/ddda... (4)
3. abab/cccb/dddb... (9)
4. aBaB/ccCB/dddB ... (7)
5. abcb/dddb/eeeb... (1)

Bu şiirlerde genellikle tam ve yarım kafiye kullanılmakla beraber zengin kafiyenin kullanıldığı dörtlüklere de rastlanmakta ve şiirlerin hemen hepsinde redif görülmektedir. Şiirlerin dörtlük sayıları 4 ila 14 arasında değişmektedir. *Dîvân*’da 4 dörtlükten oluşan yedi şiir, 5 dörtlükten oluşan beş şiir, 6 dörtlükten oluşan iki şiir, 7 dörtlükten oluşan üç şiir, 9 dörtlükten oluşan dört şiir ve 14 dörtlükten oluşan bir şiir mevcuttur. Aşağıda bu şiirlerin dörtlük sayıları, şiir sayıları ve *Dîvân*’daki yerleri gösterilmiştir:

¹⁰ Vasfi Mahir Kocatürk, *Tekke Şiiri Antolojisi* (Ankara: 1968) s. 3-4., akt.: Azmi Bilgin, “Tasavvuf ve Tekke Edebiyatı”, *İlmî Araştırmalar : Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri* S. 1 (Ocak 21, 2014), s. 68.

Tablo 4: Halk edebiyatı nazım biçimlerinde dörtlük sayıları ve dağılımları

Dörtlük Sayısı	Şiir Sayısı	Şiir Numaraları
4 dörtlük	7	56, 57, 61, 105, 124, 130, 217
5 dörtlük	5	23, 55, 137, 154, 165
6 dörtlük	2	134, 177
7 dörtlük	3	24, 172, 222
9 dörtlük	4	37, 41, 43, 190
14 dörtlük	1	40

2.1.1.2.2. Muhteva

Abdâl Dîvânı’nda halk edebiyatı biçim özellikleriyle yazılmış şiirlerin hemen hepsinin münacat ve naat niteliği taşıdığı görülmektedir. *Dîvân*’da Allah’a olan iştihakı anlatan ve mağfiret niyaz eden şiirlerden başka, Hz. Muhammed’in şefaatinin dileyen münacatların da sayısı fazladır. Dini-tasavvufi Türk şiirinde meded-nâmeler “Hz. Muhammed, halife Ali ve din ulularından yardım isteyen şiirlerdir.”¹¹ Mustafa Efendi’nin Hz. Peygamber için yazdığı münacatlarının da bir çeşit meded-nâme olduğu söylenebilir.¹²

*‘Aşk-ı Mevlâ ile ben
Çağırırım dost dost
Türâb oldı işbu ten
Çağırırım dost dost (40/I)*

*Yâri sevdim seveli
Kâlbim oldu müncelî
Hâk’dan irdi tecellî
Çağırırım dost dost (40/XI)*

¹¹ Erman Artun, *Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı* (Ankara: Akçağ Yay., 2002), s. 104. akt.: Mehmet Aça, “Halk Şiirinde Tür ve Şekil”, ed.: M. Öcal Oğuz, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* içinde (185-234), 6. bs. (Ankara: Grafiker Yay., 2008), s. 230.

¹² *Dîvân*’da Allah ve Peygamber hakkında yazılmış şiirler için bk.: 23, 40, 43; 24, 41, 55, 56, 57, 154, 222.

*İki a 'dā aldı yolum
Yā seyyidine 'l-Muştafā
Bend itdiler iki kolum
Yā seyyidine 'l-Muştafā*

*Senden kerem senden meded
Cürmüm çokdur yokdur 'aded
Kıl şefā 'at yā Muḥammed
Yā seyyidine 'l-Muştafā (24/I, V)*

Tekke-tasavvuf edebiyatında, tarikata yeni girecek olan müritlere rehberi olan mürşid tarafından tarikatın âdâb ve erkânını, derecelerini öğreterek irşat etmek maksadıyla söylenen şiirlere nutuk denmektedir.¹³ Elde mürşid olup olmadığı ile ilgili yeterli bilgi bulunmasa da Mustafa Efendi'nin tarikatının âdâb ve erkânını aktardığı ve bu minvalde nasihatlerde bulunduğu şiirleri de bulunmaktadır:

*Vaşl olmağa gel it gayret
Halkdan kaçup eyle 'uzlet
Hakḳ'ı seven bulur elbet
Ta 'cîl itme gönül şabr it (37/III)*

*Çekil bir köşeye tenhā
Hakḳ'ı zikr eyle dā'imā
Kalmasun zerre mā-sivā
Ta 'cîl itme gönül şabr it (37/VI)*

*Sādātdan eyle istimdād
Rūz [u] şeb eyle gel feryād
Seni eyleyeler irşād
Ta 'cîl itme gönül şabr it (37/VIII)*

*Gel Abdāl gibi söyletme beni
Muḥabbet nārına yandır bu teni
Her zamān süsle amān yağını
Şeyḥ olan dā'im Hakḳ'ı anacak
(124/IV)*

Dîvân'da Allah ve Peygamber için yazılmış bu şiirlerin yanı sıra, Abdāl'ın tasavvufi heyecan ve nasihatlerini anlattığı¹⁴, ilahi aşkın kendisini soktuğu ahvali konu ettiği¹⁵ ve şairin gönülden şikâyet ettiği¹⁶ manzumeler mevcuttur.

¹³ Abdurrahman Güzel, *Dini Tasavvufi Türk Edebiyatı* (Ankara: Akçağ Yay., 1999) s. 627. akt.: Mehmet Aça, "Halk Şiirinde Tür ve Şekil", s.227.

¹⁴ Bu şiirler için bk.: 37, 61.

¹⁵ Bu şiirler için bk.: 105, 130, 137, 165, 177, 190.

¹⁶ Bu şiir için bk.: 172.

2.1.2. Vezin*

Arap edebiyatında doğmuş ve oradan diğer İslami edebiyatlara geçmiş olan aruz ölçüsü, mısraların hecelerinin açıklık ve kapalılığını esas alan bir ölçüdür. Türk edebiyatında ilk dönemlerde Türkçenin kelime kadrosunda uzun ünlüler bulunmadığı için istenilen düzeyde başarı sağlanamamış olan aruz ölçüsüyle, zaman içinde Türkçeye Arapça ve Farsçadan giren kelimelerin de katkısıyla ahenkli ve etkileyici şiirler yazılmaya başlanmıştır. Aruz ölçüsünün şiir dilinde, ritim bakımından çok önemli rolü vardır. Bunlarla düzenli ses oluşumları elde edilerek söze müzik ögesi katılır.

Dîvân'ı incelenen Yenişehirli Mustafa Efendi'nin de şiirlerinin çoğunu aruz ölçüsünün çeşitli kalıplarıyla yazdığı görülmektedir. *Abdâl Dîvânı*'nda aruzun üç bahrinden altı aruz kalıbı kullanılmıştır. Bu aruz bahirleri şöyledir: remel, hezec, recez. *Dîvân*'da tespit edilen aruz kalıpları ise şunlardır:

1. *fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün*
2. *fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün*
3. *mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*
4. *mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün*
5. *müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün*
6. *mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ilün*

Bu aruz kalıplardan en sık kullanılanları birinci ve üçüncü sıradaki kalıplardır. Bu kalıpların kullanım oranı, *Dîvân*'daki aruz kalıbı toplamının %90'ını teşkil etmektedir. Bunlara nispeten daha az kullanılanlar ise dördüncü ve beşinci sıradaki kalıplardır. *Dîvân*'da en az kullanılan aruz kalıpları ise ikinci ve altıncı sıradakilerdir.

Gazellerde en çok birinci ve üçüncü sıradaki aruz kalıpları tercih edilmiştir. Birinci sıradaki kalıpla yazılmış 86 adet gazel, üçüncü sıradaki kalıpla yazılmış 46 adet gazel, dördüncü sıradaki kalıpla yazılmış 12 adet gazel ve beşinci sıradaki kalıpla yazılmış 3 adet gazel bulunmaktadır. Gazellerden birinin vezni bozuktur (G. 38).

* M. A. Yekta Saraç, a.e., s. 201-248.

Musammat grubundaki dört murabbada birinci ve altıncı sıradaki aruz kalıpları ikişer defa kullanılmıştır. Muhammes ve müseddeslerde ise en çok kullanılan aruz kalıbı üçüncü sıradakidir. Üçüncü sıradaki aruz kalıbıyla yazılmış 25 müseddes ve 20 muhammes bulunmaktadır. Muhammeslerden üçünün birinci sıradaki aruz kalıbıyla; diğer üçünün de dördüncü sıradaki aruz kalıbıyla yazıldığı görülmektedir. Ayrıca muhammeslerden birinin vezni bozuktur (Mu. 158). Klasik Türk şiirinde nadiren kullanıldığı bilinen ikinci sıradaki aruz kalıbının *Dîvân*'daki bir müseddeste kullanılmış olması dikkat çekicidir.

M. A. Yekta Saraç'ın klasik Türk şiirinde en çok kullanılan aruz kalıplarını tasnif ettiği listeyi burada zikretmek gerekir. Saraç'a göre klasik Türk edebiyatı şairlerinin en sık kullandıkları aruz kalıpları şöyledir:

1. *fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün*
2. *fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün*
3. *mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün*
4. *mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*
5. *mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün*
6. *mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün*
7. *mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ilün*

Aşağıdaki tabloda ise *Abdâl Dîvânı*'nda kullanılmış olan aruz kalıpları bahirleri, kullanıldıkları şiirler ve kullanım sıklıkları ile verilmiştir:

Tablo 5: Abdâl Dîvânı'nda kullanılan aruz kalıpları ve dağılımları

Bahir	Vezin	Şiir Adedi	Oran
Remel	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	91 (86 G.; 3 Mu.; 2 Mrb.)	% 45
	<i>fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	1 (1 Müs)	% 1
Hezec	<i>mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>	91 (46 G; 25 Müs.; 20 Mu.)	% 45
	<i>mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün</i>	15 (12 G.; 3 Mu.)	% 7
	<i>mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ilün</i>	2 (2 Mrb.)	% 1
Recez	<i>müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün</i> <i>müstef'ilün</i>	3 (G.)	% 1

Abdâl Dîvânı'nda, Saraç'ın tasnif ettiği ve klasik Türk şiirinde en sık kullanılan aruz kalıplarını gösteren listesindeki kalıplardan birinci, dördüncü, beşinci ve yedinci sıradaki kalıplara rastlandığı anlaşılmıştır. *Dîvân*'daki şiirlerde kullanılmış olup Saraç'ın bu tasnifinde yer almayan aruz kalıpları, *fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün* ile *müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün* kalıplarıdır. Saraç'ın bu tasnifi göz önüne alındığında, Yenişehirli Mustafa Efendi'nin şiirlerinde klasik Türk edebiyatı şairlerinin en sık kullandığı aruz kalıplarını tercih ettiği söylenebilir.

Yenişehirli Mustafa Efendi'nin şiirlerinde aruzun kapalı hece sayısının fazla olduğu ve ritim bakımından yavaş olan *fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün* gibi kalıpların yanında açık hece sayılarının fazla olduğu ve ritim bakımından hızlı olan aruz kalıplarından da istifade ettiği görülmektedir. *Dîvân*'da *mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*, *mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün* ve *müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün* kalıpları ile yazılmış şiirler, iç kafiye açısından daha zengin olan, ahengi daha belirgin ve ritmi hızlı şiirlerdir. Hece ölçüsü ile de şiir yazmış olan Mustafa Efendi'nin, ahenk bakımından daha geniş imkanlar tanıyan bu tür aruz kalıplarını kullanmış olması onun tekke şairliği ile ilgili olmalıdır.

Tekke ve tasavvuf şairleri “çok iyi bir eğitim görmedikleri için sık sık aruz hataları da yapmışlardır. Bu hatalar daha çok Türkçe kelimelerde görülür. “İmale” ve “zihaf” bu edebiyatın en çok rastlanan aruz bozukluklarındandır.”¹⁷ Yenişehirli Mustafa Efendi'nin de şiirlerinde imale ve zihaf gibi kusurlara sık rastlanmaktadır. Bunların yanı sıra, şairin, vasıl ve med ile birlikte tahfif, teşdid gibi uygulamalara başvurduğu görülür.

2.1.2.1. Vasıl

Kelime anlamı ulama, bitleştirme olan vasıl, aruzda sonu ünsüzle biten bir kelimeyi vezin gereği ünlü ile başlayan kelimeye bağlayarak okumaktır. *Dîvân*'da vezin gereği yapılan vasıl örneklerine sık rastlanmıştır. Aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi vezin

¹⁷ Abdurrahman Güzel, *Dini-Tasavvufî Türk Edebiyatı* (Ankara: 2000), s. 489-491., akt.: R. Bahar Akarpınar-Mustafa Arslan, “Tekke-Tasavvuf Edebiyatı”, ed.: M. Öcal Oğuz, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* içinde (279-324), (Ankara: Grafiker Yay., 2008), s. 316.

icabı, ünsüz harf ile biten kelime ünlü harf ile başlayan kelime ile birleştirilerek ahenge katkı sağlanmıştır:

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
*Tâlib**o**ldı hayye hem ğārda tevaṭṭun eyledi*
Nice sâlden şoñra irdi ey güzel-sîmā saña (G. 18/4)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Yedin tut kāmiliñ evvel ḥaḳīḳat bendesi ol gel
*Ḳulaḳ vir pendin**a**l cānā aña kemter ğulām ol gez (G. 96/3)*

mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe'ûlün
*Altun gümüş**o**lsan dahı kendiñ oda atgıl*
Söndirdi Ḥalîl âteşi ğülzâr bize ḳaldı (G. 205/2)

Vasıl uygulamasında, sonu ünsüz harfle biten kelimenin yine ünsüz harf ile başlayan bir kelimeye bağlanamayacağı bilinmektedir. Ancak klasik edebiyat şairlerinin bu kurala pek uymadıkları da malumdur. *Abdâl Dîvânı*'nda karşılaşılan vasıl örneklerinden bazıları da vasl-ı 'ayn denen bu vasıl türündedir:

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
*Virmez**z** 'âşık bir ḳılını cennetiñ rıḍvânına*
Ḳor cinānı ol muḥibbiñ eylemez sensiz düḡûl (G. 144/4)

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün
Yaḳalar çāk ideyim yaş yerine çok dökeyim dem
*İdeyim velveleler çün beni Mecnûn bilür**r** 'âlem (Mü. 157/III)*

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
*Benim bu pendimi ğüş it tutağör benden**n** 'âr itme*
Sözüm ḥaḳdır ḳabûl eyle çıkup yoldan firâr itme (Mü. 210/III)

Dîvân'da vasıl hususunda, yukarıda örnek verilen vasıl ve vasl-ı 'ayn dışında aruz kusuru olarak kabul edilebilecek bazı kullanımlar da mevcuttur. Aşağıdaki örneklerde şair, m (م) ve ayın (ع) ünsüzlerinin yan yana bulunduğu kelimeleri ünlü ile başlayan kelimelere vezin icabı vasletmiştir:

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Açılsun lâleler güller bugünler nev-bahâr olsun
*Ġülüñ ḳatında bûlbüller cem**m** 'olsun bî-şümâr olsun (Mu. 155/V)*

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Livāü 'l-ḥamdin altına cem'eyler ehl-i imānı
Sevinür şād olur anda kamu mü'minleriñ cānı (Mü. 216/I)

2.1.2.2.İmale

İmale, bir kelimedeki ünlüyü uzun ünlü şeklinde okumak ve taktide o şekilde değerlendirmektir. Veznin gerektirdiği durumlarda imaleye başvurmak büyük bir aruz kusuru sayılmamış, aksine şiirin anlam ve ahengine katkı yapabilen bir tasarruf olarak kabul edilmiştir. Ancak, imalenin ne şartlarda ve kelimenin neresinde yapılabileceği ile ilgili birtakım sınırlamalar getirilmiş ve bu sınırlamanın dışına çıkıldığı örneklerde imale bir kusur olarak görülmüştür.

Abdâl Dîvânı'nda imaleye çok fazla başvurulduğu görülmektedir. Bu imaleler, klasik şiirde hoş görülen şekillerde yapılabildiği gibi aruz kusuru olarak kabul edilebilecek imale örnekleri de mevcuttur. Türkçe kelimelerde, kelime ortasında ve “i” ünlüsünün dışındaki ünlü harflerde yapılan imaleler hoş karşılanmamıştır. Aşağıdaki beyitlerde, kelimelerin çeşitli yerlerinde yapılan imaleler gösterilmiştir. İmalelerin daha çok kelimelerin son hecelerinde, imlâ harfî olan ye'lerde, izafet kesrelerinde ve atıf vâvlarında yapıldığı anlaşılmaktadır. Aşağıdaki beyitlerde “i” ünlüsü dışındaki ünlülerle yapılmış imaleler kadar Türkçe kelimelerin ilk ve son hecelerinde yapılmış imaleler de dikkat çekicidir.

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Ey lebişîrîn boyıñ Tübâ kelâmıñ müsteṭâb
Ey femiñ genc-i ḥaḳîḳat ey cemâliñ âfitâb (Mu. 29/I)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Çeker mālın alur ḥarcâr olup müflis açarsın baş
Ümîdlenme girü gelmez öli gözi çıkarmaz yaş (Mü. 106/V)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
O deñlü aña müştâḳım dilim beyninde her dâ'im
Şalısun nâz ile dâ'im aña cân armağanım var (G. 94/5)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Kamuya hoş nazar itdim makâm [u] rütbesi bālā
Benim ise bu 'ālemde makâm-ı zilletim artar (G. 83/3)

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Lîk 'aqlım gitdi başdan şimdi Mecnûn olmuşam
Yol ararım bulmağa bu göñlümiñ Leylâ'sına (G. 187/4)

İmalenin Arapça ve Farsça kelimelerde yapılması kusur olarak değerlendirilmiş ve imalenin bu kelimelerden ziyade uzun ünlünün bulunmadığı Türkçe kelimelerde yapılması makbul görülmüştür. Oysa Mustafa Efendi'nin bu kabule pek dikkat etmediği durumlar da vardır. *Dîvân*'da imale yapılan Arapça kelimelerden bazıları ve imale yapıldıkları yerler şöyledir: salavât, salavâtle, 'imāme mücāhede, müşāhede, Erinî'le, zulumâtı, cehenneme seher, 'Arafât, vahdete, hazîn, ebeden. Bu imalelerden bazıları aşağıdaki beyitlerde gösterilmiştir. Bu kelimelerde yapılan imalelerin şiirlerin ahengini olumsuz etkiledikleri açıktır:

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hudâ'dan gayrıya itmez ebeden derdini takrîr
Döker hûn-bârını gözden dehân açmaz ider temhîr (Mü. 86/II)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Mücāhede iden Abdāl müşāhede bulur elbet
Dürüş şol nefsinı alt it Hudâ emrine ol münkād (G. 54/5)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hazîn hazîn bugün ötdiñ güle bir merhabâ itdiñ
Gülüñ rüyında encāmı bugün cānıñ fedâ itdiñ (Mu. 129/I)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Yüzüm sürsem ayağına bile 'imāmeler ağlar
Bir od düşdi derûnuma tutuşup cāmeler ağlar (Mu. 78/I)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Şalavātle selām itgil Habîbullāh'a ey muhliş
Yöniñ tut rûz [u] şeb yalvar otur dergāha ey muhliş (Mu. 108/I)

2.1.2.3. Med

Asıl anlamı “uzatma, çekme” olan med, aruzda bileşik hecelerin kendi değerlerinden biraz daha fazla uzun okunması demektir. Bileşik hece; iki ünsüz ile veya bir uzun sonra gelen bir veya iki ünsüzle biten heceler olup med, bu hecelerin bir uzun bir kısa hece değerinde okunmasıdır. Med uygulaması, vasıl ve imale gibi, şiirde ahengi sağlamak için şairlerin pek sık yararlandığı bir durumdur.

Abdâl Dîvânı’nda da pek çok med örneği görülür. Medlerin genellikle “-mend, -veş, -dem, -yâb” gibi yapılardan önce ve “lîk, çâr, gâh” gibi bir uzun ünlü ve sessiz harf ile biten kelimelerden sonra yapıldığı anlaşılmaktadır. *Dîvân*’daki şiirlerde meddin bu şekildeki tasarrufu, şiire ahenk ve anlam bakımından bir katkı sağlamayıp veznin ihtiyaç duyduğu açık heceyi karşılamak içindir. Dolayısıyla, kullanımı meziyetten çok kusur olarak görülebilir.

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Farq ola müşrik kitâbından kitâbım tâ benim

Lîk haṭṭât ḥüsn-i ḥaṭla şalvele yaz ibtidâ (G. 1/2)

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Çâr-nâ-çâr derdmend Abdâl muṭî‘ olmak gerek

Yâr seven yâr yolına cāniñ ider kurbānı ḥaz (G. 114/5)

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Kūh-ken olmak dilerseñ ism-i zāta çok çalış

Ka‘r-ı kalbe darb-ile çal pāre pāre ola tağ (G. 117/3)

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Ferāgat eyle ḥābıñdan gice geçdi uyan Leylā

İrişdi şubḥ-dem oldı okundı hem ezān *Leylā* (G. 200/1)

2.1.2.4. Zihaf

Zihaf, uzun okunması gereken hecelerin kısa okunması, yani kapalı hecelerin açık hece haline getirilmesidir. İmalenin zıddı bir durum olan zihaf, veznin kısa heceye ihtiyaç duyduğu yerde, şairin, vezne uydurmak için kelimedeki aslında uzun olan heceyi kısa hece gibi okuması sonucu ortaya çıkmaktadır. İmaleye nazaran şiirin söyleyişini daha kötü etkilediği için yapılmasına hoş bakılmayan zihaf, metnin edebî değerini düşüren

aruz kusurlarından kabul edilmektedir. Kelime sonundaki ye (î, ع) ve vâv (û, و) med harflerini, imlâ harfi (i, u) gibi okumak ya da “hîç” gibi sık kullanılan kelimelerde yapılan zihafların bir dereceye kadar doğal karşılandığı bilinmektedir. *Abdâl Dîvânı*’nda sık görülen zihaf türlerinden biri, bu şekilde yapılmış olanlardır. *Dîvân*’da, “âli, ârî, bâkî, cüz’î, fânî, gâhî, hâdî, hâlî, haylî, hîç, hûrî, keştî, mahfî, nurânî, Rabbî, râzî, velî” gibi kelimelerde vezin gereği sondaki med harfi olan “î”, imlâ harfi gibi kabul edilerek zihaf yapılmıştır:

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün
Hâdî çün itmiş hidāyet vird[i] kalbde ekşer it
Âlim ol nâ-dân disünler ‘ilm-i hâli reh-ber it (Mu. 46/I)

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Hudâ rāhı[n]dan ayrılma hîc inme rahş-ı düldülden
Segirt meydānda var anı şaķın havf itme bir kıldan (Mü. 84/III)

mef‘ûlü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe‘ûlün
Bir ‘ālî nazar eyle benim māh-ı münîrim
‘Aciz kılını gör saña kurbān da mı olmaz (G. 101/4)

Aşağıdaki örnekte de birinci mısradaki “şâfî” kelimesinin son hecesi vezin icabı kısa okunmuştur. Beyitteki diğer zihaf kusuru ise “nahîf” kelimesinde görülmektedir. Vezin gereği ikinci tefileye açık hece ile başlaması gereken şair, “nahîf” kelimesinin ikinci hecesini “olmuş” kelimesinin ilk hecesiyle vasletmiştir. Böylece aslında med harfi olan “î”, imlâ harfi “i”ye dönüştürülerek veznin gerektirdiği hece sağlanmış, ancak bu durum şiirin söyleyişinin çirkinleşmesine ve dolayısıyla edebî değerinin düşmesine sebep olmuştur:

mef‘ûlü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe‘ûlün
Eglenme şaķın tîz ulaş şāfî cevāb al
Abdāl nahîf olmuş deyü sulṭāna selām it (G. 33/5)

Abdâl Dîvânı’nda bunun gibi onlarca zihaf kusuru mevcuttur. *Dîvân*’da bu türden kusurların gereğinden fazla bulunmasının, şairin, aruza yeterince hakim olmadığını gösterdiği söylenebilir. *Dîvân*’da görülen diğer zihafılara şu beyitler örnek verilebilir:

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
'Arş-ı a 'lāya irişdi hûb şadāsı bûlbülün
Te 'sîr eyler ter güle bir gün nidāsı bûlbülün (G. 132/1)

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Maḥrūm itmez Hāk kılını rü 'yet-ile şād ider
Lîk ol Abdâlveş geç cān u tenden yā veled (G. 52/5)

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Dağ-ile taşsı tolandırđı beni çün añladım
Zāta naḥr itmek [d]iler şol kebş-i İsmā 'ilāsā (G. 3/4)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Yazıldı kara ḥaṭṭ ile kamu seyyi 'ātım bir bir
Anıñçündür kim ey Abdāl Hudā 'dan ḥaşyetim artar (G. 83/5)

Abdāl Dīvānı'ndaki bazı şiirlerde aruz kuralları gereği kusur sayılan, ancak şairin kullanım sıklığı göz önüne alındığında daha çok bir aruz hususiyeti kabul edilebilecek örneklerle rastlamak mümkündür. Aşağıdaki beyitte "kalmısuz" kelimesinin son hecesi vezni bozmaktadır. Bu hatalı kullanıma biraz daha dikkat edildiğinde akla şairin bir çeşit vasıl düşündüğü gelmektedir. İkinci beytin üçüncü tefilesindeki ikinci kelime sesli bir harf ile başlasaydı vasıl yoluyla bu heceler birbirine bağlanır ve veznin ihtiyaç duyduğu hece sağlanmış olurdu. Ancak, sonu ünsüz harfle biten Türkçe bir kelimenin ünsüzle başlayan başka bir kelimeye -vasl-ı 'ayn ve bu türden durumlar haricinde bağlanamayacağı açıktır. Buna rağmen şairin aynı türden zihaf kusurunu en az on yerde tekrarlamış olması, bu durumun bir tesadüf olmadığını düşündürmektedir.

mef'ûlü / mefâ 'ilü / mefâ 'ilü / fe 'ülün
Yazık ö/zimiz kaldı/ yine ğayġu/da yā Rab
Şād eyle/ bizi kalmı/suz hep korku/da yā Rab (Mu. 34/I)

Aşağıdaki beyitlerde, yukarıda açıklanan duruma uygun düşecek başka örnekler mevcuttur. Burada "h" ünsüzü ile başlayan hecelerde vezin tamiri için açık heceye ihtiyaç duyulduğu, bunun da ancak "h" ile başlayan bu kelimelerdeki "h"nin düşürölüp bir önceki hecenin son ünsüzü ile vasletmek suretiyle gerçekleştirileceği görölmektedir:

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
*Balkır **her** dem nūr içinde bildiğim Abdāl benim*
Nūra yandım nāra yanmam küsmesün pervāneler (G. 66/7)

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün
Cibrîl-i emîn hâdimidir nûrdır efendim
*Dūzah mı yakar bendesiñ **hem** öyle kirāmım (G. 159/2)*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Seni ben sevmesem böyle deli dīvāne olmazdım
*Seni añmaz**dum her** dā'im cihānda nūrla talmazdım (Mu. 155/IV)*

Şairin, pek çok örnekte de görüldüğü üzere “hep, her, hem” gibi kelimeleri, başlarında “h” ünsüzü olmadan “ep, er, em” gibi düşünüp önceki sessiz harf ile vasıl yapması bu durumun tesadüften öte bilinçli bir tercih, belki de bir dil hususiyeti olduğunu düşündürmektedir.¹⁸

2.1.2.5.Tahfif

Vezin icabı, aslında şeddeli olan bir harfı şeddesiz şekilde okumaya tahfif denmekte ve bu durum daha çok “hatt, hakk, dürr” gibi kelimeler terkip içinde kullanıldıklarında

¹⁸ Mevzubahis kullanıma verilebilecek diğer örnekler şunlardır:

*Münkesirdür kal**bim her** dem çünkü kalmışdım yetīm*
Rahm-ı māderde iken tā fevt idi benim atam (G. 147/5)

Heme ārzüm benim vuslat velī hicrāna tākāt yok
*Murādım dil**den her** dā'im göreyim ey kerem kânım (G. 148/4)*

Tiše-i zikrim yeter āhenden ālāt istemem
*Himmet-i kuṭbū'r-ricāl elzem**dir her** ān eylesün (G. 169/4)*

Yarın rüz-ı kıyāmetde gelür maḥbūb-ı Sübhānī
*Şefâ'at tâcı başında ziyāsı kap**lar her** yanı (Mü. 216/I)*

Gözin ac sen de ey Abdāl dolaş gel işbu meydānı
*Çerāğñ dilde yakdıñsa görünür ay**dın her** yanı (Mü. 211/V)*

***Her hikmet**den su'āl itme bulup Hızr-ı zamāndan al*
Çekil bir gūşeye tenhā çalış sen kuṭb olandan al (Mu. 140/I)

Girer küffār cehenneme olur tamuda püryānı
*Bakar cennet**den her** mü'min görirler Rabb-i Yezdān'ı (Mü. 216/I)*

ortaya çıkmaktadır. Bazı kelimelerde uzun ünlülerin düşürülmesine, kelimelerin kısaltılmasına da tahfif denmektedir. *Abdâl Dîvânı*’nda tahfif örneği sayılabilecek birkaç şiire rastlanmıştır. Aşağıdaki beyitlerde aslında “dükân” ve “himmet” olan kelimeler şeddesiz okunmuş böylece kelimelerin ilk heceleri açılarak veznin ihtiyaç duyduğu açık hece sağlanmıştır:

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Nice dürler nişâr itdim o yârin uğrına cānā
*Yine ol dost için memlū mücedded bir **dükānım** var (G. 69/3)*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Çok etdim fikr [ü] endîşe düşdüm bir özge teşvîşe
***Himet** eyle bu dervîşe amān Ahmed Ziyāü ‘d-dîn (G. 178/3)*

Aşağıdaki örneklerde ise uzun ünlülerin düşürülerek kelimelerin kısaltılması (mâh>meh, eger>ger) suretiyle tahfif yapılmıştır:

mef‘ûlü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe ‘ûlün
Ey bād-ı şabā var yûri cānāna selām it
*Bezminde karar it **meh**-i tābāna selām it /G. 33/1)*

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün
***Ger** naşîb eylerse Allāh Şām ‘a teşrîf idegör*
Koşusu cennet gibidir ol kubûrı Hâlid ‘iñ (G. 131/2)

2.1.2.6. Teşdid

Tahfifin bir bakıma tersi olan teşdid, şeddesiz olan kelimeyi terkip içinde şeddeli okumaktır. *Dîvân*’da “per” kelimesinin şeddeli okunduğu teşdid örnekleri görülmektedir. Aşağıdaki beyitlerde şair, vezin mecburiyetinden ötürü aslında “per” olan kelimeyi, vasıl durumunda ilk hecesinin açılmaması için “perr” şeklinde okumuş, böylece hece kapalı kalmıştır:

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün
Perr açup kuşlar uçar ben āşiyānı beklerim
Cāy-ı ābāda giderler ben vîrānı beklerim (G. 146/1)

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Gül cemâliñ gördi bülbül itdi feryād üstüne
Perr ü bâliñ açdı vardı kondı dil-şād üstüne (G. 186/1)

2.1.2.7.Tahrîk

Sözlük anlamı, *kımıldatmak, oynatmak, sakın ve atıl bir şeyi harekete getirmek* olan tahrîk, aruz vezni terimi olarak “vezin zaruretiyle esas harekesi sakın olan bir harfî, harekelendirme yoluyla hece eksikliğini gidermek veya kapalı heceyi açık heceye dönüştürerek ihtiyaç duyulan sayı veya nitelikte hece oluşturmak” anlamına gelir.¹⁹ *Dîvân*’da tahrîk örnekleri de mevcuttur. Aşağıdaki beyitlerde kalın gösterilmiş olan kelimelerin aslı “bahr, ufk, zikr” şeklindedir. Sakın olan bu kelimeler aşağıdaki şekilde harekelendirilerek iki kelime haline getirilmiş, böylece veznin ihtiyaç duyduğu açık hece sağlanmıştır.

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
*Bu bî-pâyân **ba**hîr içre gözümünden çıkdı hep dünyā*
Nazar itdim bu ekvāna göründi nūr kamu eşyā (Mu. 10/I)

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
*Tā **ufuk**dan geçdi gitdi āsumāndan içerü*
'Arş u kürsîyi ey Abdāl itdi seyrān ol ulu (Mu. 15/V)

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
***Zik**irden hālîdir şanmış bizim tesbîhimiz dilde*
Dirîgā kaldı bî-çāre bu bābda derd ile me 'yūs (G. 104/2)

Aşağıdaki örnekte de aynı durum söz konusudur. Ancak, burada “şems” kelimesinin vezin gereği “şemis” şeklinde harekelendirilmesi kelimenin imlasını bozduğu gibi söyleyişi de kötü etkilemiştir:

¹⁹ Mesut Bayram Düzenli, Şahap Bulak, “Aruz Vezninin Türk Şiirine Tatbikinde Başvurulan İmlâ/Telaffuz Tasarrufları ve Mahiyetleri”, *Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi (SUTAD)*, 2018, S. 43, s. 157.

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Ey şemis rüyünde fer çok lîk akrânîñ mı yok
Nûr-ı Ahmed âşikâr fevkinde iz'ânîñ mı yok (G. 122/1)

Abdâl Dîvânı'ndaki vezin hususiyetleri bu şekildedir. Bunların yanı sıra, *Dîvân*'da vezni hatalı olan pek çok beyit bulunmaktadır. Mısrada eksik veya fazla hece bulunması gibi sebeplerle vezne uymayan bu şiirler, metin tamiri esnasından mümkün oldukça tamir edilmeye çalışılmış ve şiirlerde yapılan gerekli düzenlemeler işaretlenmiştir. Bu sebeple, kusurlu olan bu mısraları burada tekrar zikretmeye gerek görülmemiştir.

2.1.3. Kafiye*

Klasik edebiyatta vezinden sonra şiirin olmazsa olmazı kabul edilen öğelerden biri de kafiye'dir. Kafiye kelimesi lügatte *başın arkası*, *ense* anlamlarına gelmektedir. Zaman içinde bu sözlük anlamından *bir şeyin sonu*, *arkası* anlamı türemiştir ve bu kelime daha sonra edebî bir terim haline gelerek *beytin sonu* anlamında kullanılagelmiştir. Kafiye, özetle, en az iki mısra sonundaki ses tekrarına denir. Ses tekrarının bulunduğu bu kelimelerin ya kendilerinin ya da anlamlarının farklı olması şartı aranır. Kafiye'yi meydana getiren, mısra sonlarında tekrarlanan bir sesin mevcut olmasıdır. Tekrarlanan bu ses aslında bir harftir ve bu harfe *revî* denmektedir. Kafiye kendi arasında mücerred ve mürekkebe olmak üzere ikiye ayrılır. Bunun dışında, mürekkep kafiye de kendi içinde üç kısma ayrılmaktadır. Bunlar da mürdef, müesses ve mukayyed şeklinde isimlendirilmiştir. *Abdâl Dîvânı*'nda bu kafiye çeşitlerinden tümüne örnekler mevcuttur. Aşağıda kafiye çeşitleri açıklanmış ve *Dîvân*'dan örnek şiirler verilmiştir

2.1.3.1. Kafiye Türleri

Kafiye, mısra sonundaki harfin tekrarıyla meydana gelir. Kafiye, mısra sonunda tekrarlanan harften önceki harflerin tekrarlanıp tekrarlanmamasına göre ikiye ayrılır.

* M. A. Yekta Saraç, a.e., s. 257-275.

2.1.3.1.1. Mücerred Kafiye

Mısra sonunda sadece revî harfinin tekrarıyla yapılan kafiyelerdir.

Mey şunan mey-ḥānede bir pîr-i rûşendir baña
Lāle-ruḥ zülfi[i] semen hem rûyî gülşendir baña (G. 13/1)
Çarḥ-ı devrāna nazar it gör ne ḥālet gösterir
‘Āşıkāna her nazarda dürlü ‘ibret gösterir (G. 75/1)
O meh-rūnuñ gören ḥüsnüñ behişt ‘alāya meyl itmez
İden ḳaddi temāşāsıñ dönüp Tübā’ya meyl itmez (G. 95/1)

2.1.3.1.2. Mürekkebi Kafiye

Revî harfi haricinde, ondan önceki harflerin de tekrar ettiği kafiye türüdür. Mürekkebi kafiye, revîden önce tekrarlanan harflerin durumuna göre kendi içinde üçe ayrılır.

2.1.3.1.2.1. Mürdef Kafiye

Revîden önce “elif”, “vâv” ve “yâ”dan oluşan ridf harflerinden birini ihtiva eden kafiye mürdef kafiye denir. Mürdef kafiye, revîden önceki ridf harfinin türüne göre mürdef-i elifi, mürdef-i vâvî ve mürdef-i yâvî şeklinde isimlendirilir.

Ey bād-ı şabā var yûri cānāna selām it
Bezminde ḳarār it meh-i tābāna selām it (G. 33/1)
Bu ‘aşḳa çünki yār olduk ne ‘ār ḳaldı vü ne nāmūs
Anıñçün tekyeye gelmez begenmez bizleri sālūs (G. 104/1)
Bu cānımı amān yā Rab mişāl-i ‘andelīb eyle
Güle ḳarşu çü cān virmek baña da sen naşīb eyle
Bu Abdāl ḳulıñı ferdā Resûl’iñe ḳarīb eyle
Ḥazîn ḥazîn bugün ötdiñ güle bir merḥabā itdiñ
Gülüñ rûyında encāmı bugün cānıñ fedā itdiñ (Mu. 129/V)

2.1.3.1.2.2. Müesses Kafiye

Te’sis harfinin bulunduğu kafiye müesses kafiye ismi verilir. Bu tür kafiye revî harfi ile harekesiz elif harfi arasında harekeli başka bir harf bulunur.

Teraḳḳiden ḳalur rūḥıñ Hudā'dan olma ğāfil ha
Gelür mevt baġteten bir gün olamazsıñ muḳābil ha (G. 27/1)

Ey nūr-ı resā faḥr-ı rusul eyle şefā'at
Bu rüy-ı siyāḥ mücrime fî-yevm-i kıyāmet (G. 44/1)

Ḥaṭṭ [u] ḥālinden rehā bulmaz seniñ 'āşıklarıñ
Ey sipeh-sālār gel nūrda yatur şādıḳlarıñ (G. 128/1)

2.1.3.1.2.3. Mukayyed Kafiye

Revîden önce, “elif, “vâv” ve yâ dışındaki sakin harflerin bulunduğu kafiyelelere mukayyed kafiye denir.

Cihād-ı ma'nevîdir bu erenler gitdi hep silke
Bahîrler aşdı ol cānlar ḳul oldı şāḥib-i mülke
Selāmet buldı bi'l-cümle ki girdi Nūḥ ile fülke
Ḳalan taşra helāk oldı elinden çıḳdı hep ülke
Daġılsın ordusu dilden baḳın sulṭāna dervîşler
Degildir ayrı bî-enbāz baḳın Ḳur'ān'a dervîşler (Mü. 93/IV)

Klasik Türk şiirinde şairlerin en çok kullandıkları kafiye çeşidi mürdef kafiyesidir. Bu kullanım genel toplamın %60'ının üzerindedir. Mürdef kafiye, kullanım sıklığı bakımından mücerred kafiye takip etmiştir. Mukayyed ve mücerred kafiye, bu tür kafiyelelerde karşılaşılan kafiye bulma zorluğundan ötürü daha az kullanılmışlardır. Şairler daha çok Arapça ve Farsça kelimelerle kafiye yapmışlardır. Bu kelimeler, genellikle isim ve sıfat türündedir. Ancak birden fazla kelime türüyle kafiye yapılmış şiir örneklerine de rastlanmaktadır.

Abdâl Dîvânı'ndaki şiirler, kafiye hususu dikkate alınarak incelenmiş ve böylece şairin en sık kullandığı kafiye türleri belirlenmiştir. *Abdâl Dîvânı*'nda en çok kullanılan kafiye türü mürdef kafiyesidir. Mürdef kafiye, mücerred kafiye ve mukayyed kafiye takip etmektedir. Aşağıda, Tablo 6'da *Dîvân*'da kullanılan kafiye türleri ve bu kafiyelelerin oranları verilmiştir.

Tablo 6: Abdâl Dîvânı’nda kullanılan kafiye türleri ve dağılımları

Kafiye Türü		Toplam		Oran
Mürdef Kafiye	Mürdef-i Elifî	192	221	%51
	Mürdef-i Vâvi	19		
	Mürdef-i Yâyî	10		
Mücerred Kafiye		196		%45
Müesses Kafiye		15		%4
Mukayyed Kafiye		1		%0

Mürdef kafiye 221 defa kullanılmış olup bu sayı %51’lik bir dilime karşılık gelmektedir. Bu sebeple, *Dîvân*’daki şiirlerin yarısından fazlasında mürdef kafiye kullanıldığı söylenebilir. Mürdef kafiye ile şiir yazılırken en çok tercih edilen harfin elif harfi, dolayısıyla, en sık rastlanılan mürdef türünün mürdef-i elifî olduğu görülmektedir. Buna dikkat edildiği taktirde, şairin kafiye yaparken elif sesinden ve bu harfin getirdiği kafiye bulma kolaylığından istifade etmeye özen gösterdiği düşünülebilir. Mürdef kafiye incelenirken, kafiye yapılan kelimelerde daha çok aynı ses ünitelerinin tekrar tekrar kullanıldığı görülmüştür. Mürdef-i elifîye nazaran mürdef-i vâvî ve mürdef-i yâyî çok az kullanılmıştır. Tablo 6’ya göre vâv harfi ile 19, yâ harfiyle de 10 mürdef kafiye kullanılmıştır. Bu harflerle yapılan mürdef kafiyelerin daha az kullanılmış olmasında, şairin, eğitim durumu dolayısıyla sözlük bilgisinin ve kelime hazinesinin yetersizliği gibi sebeplerin geçerli olması kuvvetle muhtemeldir.

Mürdef kafiyeden sonra en sık görülen kafiye çeşidi mücerred kafiyedir. Mücerred kafiye *Dîvân*’da 196 defa kullanılmıştır. *Dîvân*’daki şiirlerin %45’i mücerred kafiye kullanılarak yazılmıştır. Mürdef kafiyede olduğu gibi, mücerred kafiye de kafiye bulma konusunda şaire sunduğu kolaylık, bu kafiye çeşidinin daha sık kullanılmasına sebep olmuştur.

Dîvân’da en az görülen kafiye türleri müesses ve mukayyed kafiyelerdir. Müesses kafiye 15 defa kullanılmış olup kalan %14’lük payı karşılamaktadır. Mukayyed kafiye ise yalnızca bir şiirde kullanıldığına dikkat çekmek gerekir. Şair, kafiye bulmanın diğer çeşitlere nispeten daha zor olduğu müesses ve mukayyed kafiyelerde

daha az şiir yazmıştır. Bu kullanımlardan, şairin, zora temayül etmeyip kolay kafiye yapabileceği kafiye çeşitlerini kullandığı yorumu yapılabilir.

Dîvân'da tespit edilen kafiye türlerinin nazım biçimlerine göre dağılımı şöyledir: 148 gazelde 77 adet mürdef, 66 adet mücerred ve 5 adet müesses kafiye kullanılmıştır. Musammat grubu nazım biçimlerinin bentlerinde genellikle farklı türden kafiyeler görülmektedir. 22 murabba bendinde 11 adet mürdef, 10 adet mücerred ve 1 adet müesses kafiye kullanılmıştır. 133 muhammes bendinde 67 adet mücerred, 62 adet mürdef ve 4 adet müesses kafiye görülmektedir. 130 müseddés bendinde 71 adet mürdef, 53 adet mücerred, 5 adet müesses ve 1 adet mukayyed kafiye bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda nazım biçimlerinde kullanılan kafiye türleri ve bunların dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 7: Abdâl Dîvânı'nda kullanılan kafiye türlerinin nazım biçimlerine göre dağılımı

	Mürdef Kafiye		Mücerred Kafiye		Müesses Kafiye		Mukayyed Kafiye	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Gazel	77	%52	66	%45	5	%3	0	%0
Murabba	11	%50	10	%45	1	%5	0	%0
Muhammes	62	%47	67	%50	4	%3	0	%0
Müseddés	71	%54	53	%41	5	%4	1	%1

Kafiye yapılan kelimeler kökenleri bakımından incelendiklerinde Arapça ve Farsça kelimelerin çoğunluğu teşkil ettiği görülmektedir. Kafiye kelimelerinin %52'si Arapça, %30'u Farsçadır. Arapça ve Farsça dışında, Türkçe kelimeler %17'lik bir payı işgal etmektedir. Kalan %1'i ise Farsça-Türkçe ve Arapça-Türkçe kelimeler meydana getirmektedir.

Dîvân'da kafiye yapılan kelimeler türleri bakımından incelendiklerinde bu kelimelerin isim, sıfat, fiil, zarf, ünlem, zamir, edat ve bağlaç türünde oldukları görülmektedir. Kafiye yapıyı oluşturan kelimelerin %78'ini isimler, %10'unu sıfatlar, %7'sini fiiller ve kalan %5'ini diğer kelime türleri meydana getirmektedir. Şairin, fiil, zarf, ünlem,

zamir, edat ve bağlaç türünden kelimelerle de kafiye yapması, kafiye yaparken aynı türden kelimelerle yetinmediğini göstermesi açısından önemlidir.

Mustafa Efendi'nin şiirde kafiye ne şekilde istifade ettiğinin daha iyi anlaşılması için, Abdurrahman Güzel ve Ali Torun'un, dini-tasavvufi halk edebiyatında kafiye kullanımı ile ilgili fikirlerini burada aktarmak gerekli görülmüştür:

Dini-tasavvufi Türk edebiyatında kafiye konusunda söz söylemek oldukça güçtür. Klasik edebiyatın mukayyed kafiyesinden, halk edebiyatının yarım kafiyesine kadar her çeşit kafiye görme mümkündür. Yer yer güzel düşen kafiyelerin yanı sıra kaf-kef, kaf-gayın, te-dal gibi göz kafiyesine ters düşen kafiyeyle çıkış noktası bakımından birbirine benzeyen farklı sesler üzerine kurulu kafiyele de rastlanabilir. Kafiye konusu tamamen tesadüfe bağlıdır diyebiliriz.²⁰

Mustafa Efendi de kafiye hususunda hem klasik edebiyatın mürdef, mücerred, müesses ve mukayyed kafiyelerini hem de hece vezni kafiyelerini kullanmıştır. Mustafa Efendi, şiirlerini daha çok mürdef ve mücerred kafiye ile yazmış, az da olsa müesses ve mukayyed kafiye denemiştir. Şiirlerinin yarısında kullandığı mürdef kafiye, klasik şiirde ekseriyetle tercih edilen ses üniteleriyle oluşturmuş ve en çok mürdef-i elifiyi kullanmıştır. Böylece şairin daha kolay kafiye bulması mümkün olmuştur. Bu kafiye kelimelerinde daha çok Arapça ve Farsça kelimeler kullanılmıştır. Kafiye kelimeleri aynı türden olmayıp genellikle isim, sıfat ve fiil türünden kelimelerdir. Bu kelime çeşitleri bazen tek bir gazelde aynı türde seyrederken bazen bir gazelde birden fazla kelime türü ile kafiye yaptığı görülmüştür. Bununla beraber, Mustafa Efendi'nin şiirlerinde pek çok kafiye kusuru ve hususi tasarruf olduğu düşünülen uygulamalar mevcuttur.

2.1.3.2.Kafiye Kusurları

Klasik edebiyatta kafiye hususunda şairlerden uymaları beklenen birtakım sınırlamalar var olmuştur. Şiirin esaslarından kabul edilen kafiye kullanımına bir çerçeve çizilmiştir ve bu çerçevenin dışına çıkıldığı durumlarda kafiye, kusurlu kabul edilmiştir. Kafiye kusurları iki gruba ayrılmaktadır. Birinci gruba dahil olanların ismi

²⁰ Güzel ve Torun, a.e., s. 311.

konmuş, tanımı yapılmıştır. Bunları sînâd, ikvâ, ikfâ, îtâ gibi kusurlar oluşturur. İkinci gruba dahil edilen kafiye kusurları genellikle tanımsız ve adı konmamış kusurlardır.

Yenişehirli Mustafa Efendi kafiye yaparken bazen kafiye kuralları çerçevesinin dışına çıkmış ve bu durum onun kafiye kusurları yapmasına sebep olmuştur. Şairin *Dîvân*'ında hafif kusur kabilinden kullanımlar bulunduğu gibi açıkça kafiye kusuru sayılabilecek örneklerin sayısı fazladır. *Dîvân*'da adı konulmuş kafiye kusurlarından üç tanesine, ikvâ, ikfâ ve îtâya rastlanırken sînâd kusuruna örnek bulunamamıştır. En çok yapılan kafiye kusurlarının başında îtâ gelmektedir. Îtâ kusurunu ikvâ ve ikfâ kusurları takip etmektedir.

2.1.3.2.1. İkvâ

İkvâ, kafiye hazv ve tevcîh hareketlerinin farklı olmasıdır. Kafiye yapılırken seslerin aynen tekrarı esas olduğu için hareketlerin de her kafiye kelimesinde tekrar etmesi kuraldır. "...derd/...dürd"; "...gül/...gil" örneklerinde görüldüğü üzere revîden önce gelen hareketler aynen tekrar etmemektedir. Bu sebeple ikvâ kusuru meydana gelir.

Aşağıdaki gazelde bu kurala uymamaktan kaynaklanan ikvâ kusuruna örnek teşkil edecek bir kullanım söz konusudur. Gazelin kafiye harfleri "hazen, hasen, sen, yüzün, ten"dir. Gazelin kafiye kelimelerinde tevcîh hareketi fetha iken 4. beyitte bu hareketin zamme olması ikvâ kusuruna yol açmıştır.

Gel berü gūş eyle pendim kaçma benden yā veled

*Sâkin ol çıkma ebed beytü 'l-**h**azenden yā veled*

Eşk-i çeşmiñ şarf idegör rü 'yet-i Mevlâ için

*Ġâfil olma yek nefes vech-i **h**asenden yā veled*

Dâ'im ağla çeşm-i cāndan ten tūrābın balçık it

*Rāzī olsun Hâk Te 'ālā tā ki **s**enden yā veled*

Bülbül ol nāle vü zār it gül dırahtın it tavāf

*Tā tecellī eyleye Hâk gül **y**üzünden yā veled*

Maḥrūm itmez Hâk kılını rü 'yet-ile şād ider

*Līk ol Abdāl-veş geç cān u **t**enden yā veled (G. 52)*

Aşağıdaki gazelde kafiye yapılan “bûlbûl, dil, gül, tel, kıl, yıl” kelimelerinin revî harfi “l”dir. Kafiye kelimelerinde revîden önceki tevcîh harekesinin aynen tekrar etmeyip zamme, kesre ve fetha şeklinde farklılık göstermesi ikvâya yol açmıştır.

Gülüm şoldırma sultânım kafesde bûlbûlüm ağlar

Dehân açmaz yimez dâne olur pür-lâl dilim ağlar

Alurşan yârimi elden ümîdim var ki cennetde

Ebû Bekr [ü] ‘Ömer ‘Osmân ‘Alî-yle çâr gülüm ağlar

Eserse bir muhâlif yel olur ki zülfümüñ bâğı

Çözilür ayrılır bir bir serimde her telim ağlar

Haķîkat fırkat-i cānān ne şîrîn hoş gelür ammā

Kamu a ‘zâlarım titrer tenimde her kılım ağlar

Bu ne sevdā bu ne ‘aşkdır benim başımda ey Abdāl

Yürütdi hükmini şimdi günim ayım yılım ağlar (G. 63)

Mā’il olma bu fenāya ey dilā sen yāra geç

Ehl-i zikriñ meclisinde yād olan dildāra geç (G. 48)

matlâlî gazelde karşılaşılan durum ikvâya başka bir örnektir. Bu gazelde kafiye kelimeleri “yâr, dildâr, ezkâr, ikrâr, bî-çâre, efkâr”dır. Revîden önce elif uzun ünlüsünün bulunması sebebiyle kafiyenin türü mürdeftir. Dolayısıyla burada kafiye âr ses ünitesinden oluşmaktadır. Ancak şair dördüncü beyitte, şiirin kafiye sesi “âra” şeklinde bittiği halde bî-çâre kelimesini kullanarak kafiye yapmıştır. Bu durumda kafiye sesi değiştirildiği için kafiye kusuru yapılmıştır. Bu türden ikvâ kusurları da *Dîvân*’da çok görülen kafiye kusurlarındandır.

İkvâ kusurlarına örnekler çoğaltılabilir. G. 12’deki “deli, **dili**, kulı, veli, yolu, güli”, G.82’deki “dönmüş, **virmiş**, olmuş, koymuş, düşmüş, **irmiş**” Mü. 84/III’teki “düldül, kul, yol, **dil**”, G. 120’deki “sünbül, bûlbûl, **dil**, gül, düldül, kul”, Mü. 157/V’teki “yüz, **iz**, söz, yüz” ve Mu. 208/I’deki “bit-, git-, akıt-, it-, **ögüt-**“ kafiye kelimelerinde kalın gösterilmiş kelimelerin harekelerinin farklı olması ikvâya sebep olmuştur.

2.1.3.2.2. İkfâ

İkfâ, revî harfinin mahreç yakınlığı olan bir başka harfe dönüşmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. “...sabâh/...sipâh” örneğinde ilk kelimenin revî harfi “ha”, ikinci kelimenin revî harfi “he”dir. Bu durumda ikfâ kusuru ortaya çıkar. “...tarab/...çep”; “...hep/...mekteb” gibi örneklerde yine ikfâ kusuru görülür. Klasik şiirde bu tür kusur en çok b-p değişimi şeklinde yapılır.

Dîvân’daki bir müseddesten alınmış olan aşağıdaki bentte kafiye kelimeleri, “bî-hâb, hûn-âb, gül-âb, bevvâb, şâb, yap” şeklindedir. Kafiye yapılan kelimelerin revî harfi “b” iken bendin son mısrasında yer alan kafiye kelimesi “yap”da bu revî harfi p’ye dönüşmüştür. “b-p” kelimelerinin mahreç yakınlığı sebebiyle meydana gelen bu kusur ikfâyâ örnektir.

Dilâ Mecnûn uyumazdı gece vaktinde bî-h^vâbdı
Göñül Leylâ’ya virmişdi gözinde tolu hûn-âbdı
Döküldükçe zemîn üzre koğardı güyâ gül-âbdı
Gözedirdi cemâliñi hemîşe aña bevvâbdı
Reh-i Leylâ’da pîr oldı o vaktinde bir şâbdı
Nihâyet genc-i firkatde başına kuş yuva yapıdı (Mü. 215/I)

İkfâ kusuruna başka bir örnek yine b/p değişimi ile ilgilidir. Bir muhammesten alınan aşağıdaki bendin kafiye kelimeleri “şeb, kevkeb, hep”tir. Yine mahreç yerlerinin yakınlığı sebebiyle önceki iki mısrada “b” olan revî harfi üçüncü mısrada “p” harfine dönüşmüş bu da ikfâ kusuruna sebep olmuştur.

Reh-i ‘aşkında sultânım dilim zâr olmasun her şeb
Semâyı titredir âhım bozar me’vâsını kevkeb
Ya ‘arz it nûr-ı dîdârın ya çek Şâm’a mürîdin hep
Düşer her kalb-i ihvâna seçer müşküllerin Hâlid
Düzeldir bendeler birbir Hudâ’ya yolların Hâlid (Mu. 59/III)

2.1.3.2.3. Îtâ

Îtâ, şiirde aynı kafiyein tekrar etmesidir. Kusur sayılan iki îtâ türü mevcuttur. Bunlar îtâ-yı celî ve îtâ-yı hafîdir. Îtâ-yı celî, kafiyein birden fazla kullanıldığının, yani tekrarlandığının açık olduğu durumdur. Îtâ-yı celî ile kastedilen kelime olarak aynı

kafiye'nin tekrarlanması, ayrıca ek tekrarlarıdır. İtâ-yı hafî, kafiye tekrarının açık olmadığı durumdur.

Matlâ beytinde kullanılan bir kafiye'nin, sonraki bir beyitte bir defa daha kullanılması mahzur yoktur.²¹ *Abdâl Dîvânı*'nda bunun pek çok örneği görülür.

'Aşk-ı Mevlâ var dilimde cümle sevdâdan lezîz
Bir libâs-ı ma'nev[î]m var bil-ki dünyâdan lezîz (G. 62/1)

matlâlî gazelde kafiye kelimeleri, “sevdâ, dünyâ, Leylâ, esmâ, me'vâ, dünyâ, Mevlâ”dır. Birinci beytin ikinci mısraında kullanılan “dunyâ” kafiyesi, beşinci beyitte tekrar etmektedir.

Ey Hudâ-yı bî-zevâl gönlüm saña rabt oldu rabt
Gayriya itmem temellük dil âvârem eyle zabt (G. 113/1)

matlâlî gazelde yine aynı şekilde bir kullanım görülür. Gazelin kafiye kelimeleri, “rabt, zabt, habt, kaht, bast, rabt”tır. Birinci beytin ikinci mısraında kullanılan “rabt” kafiyesi, beşinci bendin son mısraında tekrar kullanılmıştır. Bunun gibi başka örneklere G. 27, G. 126, G. 143, G. 170, G. 186 ve G. 199'da da rastlanılır.

Abdâl Dîvânı'nda îtâ kusuruna pek çok örnek mevcuttur. Bu kusurlar genellikle Farsça ve Türkçe eklerin birden fazla kafiye kelimesinde aynı görevde tekrar etmesi suretiyle yapılmıştır. Ek tekrarlarının sebep olduğu îtâ kusuru yanında, aynı kelimelerle aynı anlamda birden fazla kafiye yapılması sebebiyle de pek çok îtâ kusuru görüldüğü söylenebilir.

Aşağıdaki gazelde kafiye yapılan kelimeler “seher, ider, gider, gezer, ser, fer, diler”dir. Bu kafiye kelimelerinin revî harfî “r”dir. Bu kelimelerden “ider ve gezer” fiilerinde geniş zaman eki fonksiyonundaki “-r” sesinin birden fazla kez tekrarından kaynaklanan îtâ-yı celî kusuru mevcuttur.

El-emân geçdi gicem irdi seher şeyhim meded
Eşk-i çeşmim birbirin ta'kîb ider şeyhim meded

²¹ Muallim Naci, *Istîlâhât-ı Edebiyye*, nşr. M. A. Yekta Saraç (Ankara: 2017), s. 92.: akt. Ahmet Emin Saraç, “Fuzûlî'nin Farsça ve Türkçe Gazellerinin Aruz ve Kafiye Bakımından İncelenmesi” (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, SBE 2018), s. 101.

Nice bir girye vü zârı eyleyem hâlim yaman
Gayrıdan sūd olmadı hüznüm gider şeyhim meded
Rûz [u] şeb kan ağıladan vaşlın müyesser itmedi
Tende cānım hem dilim ağlar gezer şeyhim meded
Hicr elinden çāk çāk itdim girībānım yetiş
Eyleyem zātūñ yolunda terk-i ser şeyhim meded
Destim al kurtar bu şeb fırkatden āzād ey[le]gil
Çalmadı çeşmimde artık nūr [u] fer şeyhim meded
Bendegānındandır Abdāl reh-berimsiñ yā 'Alī
Neyleyem dil dost-ile vuşlat diler şeyhim meded (G. 51)

Dîvân'da aynı fonksiyondaki Türkçe eklerin birden fazla kez kafiye kelimesi yapıldığı örneklere sık rastlamak mümkündür. Mu. 29/2'deki "ider, iner, beşer" Mu. 46/2'deki "saña, ara, baña", G. 72'deki "arar, konar, zâr, çıkar, atar, karâr", G. 73'teki "püser, döker, kamer, ider, ser, ter", Mü. 80/III'teki "pârem, yaram, yalvaram, çârem", Mu. 85/I'deki "eyler, ister, bekler, dilber, inler", Mu. 174/III'teki "itsem, silsem, eglensem", G. 176'daki "amân, kılan, yakılan, 'ayân, bî-gümân, zamân" ve G. 220'deki "var, yâr, konar, gülizâr, nisâr, dîdâr, yıkar, kıyar, uçar, yanar, pür-iftihâr" kelimelerinde kalın gösterilen ekler Türkçe eklerle yapılan îtâ-yı celî kusurlarına örnektir.

Kafiye-i şâyegân, Farsça çokluk ve sıfat-ı müşebbehe eki olan -ân ekinin kafiye kelimelerinde birden fazla tekrarlanması durumunda yapılan bir kafiye kusurudur. Îtâ-yı celînin bir türü olarak değerlendirilen bu kafiye kusuruna *Abdāl Dîvânı*'nda da rastlanmaktadır. Aşağıdaki gazelde kafiye yapılan kelimeler, "tâbân, dırahşân, merdân, 'irfân, sultân"dır. "tâbân ve "dırahşân" kafiyelerinde "-ân" eki Farsça sıfat-ı müşebbehe eki olup gazelde iki kafiye kelimesinde aynen tekrar ettiği için îtâ-yı celî veya şâyegân kusuruna sebep olmuştur.

Ey bād-ı şabā var yûri cānāna selām it
Bezminde karar it meh-i tībāna selām it
Gör hüsnini bak nakşına it hürmet ü ta'zīm
Tut dāmeniñ ol şeyh-i dırahşāna selām it

El bağlayuben hem der-i lütfin̄da muķīm ol
‘Arz eyle benim hālimi merdāna selām it
Vardıkda Şām ‘a türbe-i Hālid’de çok ağla
Eşkin dökerek ol zevi’l- ‘irfāna selām it
Eglenme şaķın tīz ulaş şāfī cevāb al
Abdāl nahīf olmuş deyü sultāna selām it (G. 33)

Aşağıdaki gazelin kafiye kelimeleri “merdâne, mey-hâne, mestâne, put-hâne, bîgâne, utana, dîvâne, pervâne”dir. Bu kelimelerden “merdâne” ve “mestâne” kelimelerindeki Farsça “-âne” eki fonksiyon itibarıyla aynı olduğu için îtâ-yı celî kusuruna sebep olmuşlardır. Ayrıca, “mey-hâne” ve “put-hâne” birleşik kelimelerindeki “hâne” kelimesi aynı anlamda kullanıldığı için yine îtâ-yı celîye örnek teşkil eder.

*‘Ālem-i [e]rvāhda cānā mey içen **merdāneler***
*Öyle sekrān oldılar kim görmedi mey-**hāneler***
Dost cemālin ‘arz idüp çünkim temāşā itdiler
*Mest olup hīç aymadı dem-bestedir **mestāneler***
Yudılar el dü cihāndan oldılar maķbūl-i Hāk
*Buldılar cān kıblesin yansın oda put-**hāneler***
Bilmeyüp nā-ehl olan menfūr göziyle bakdılar
Başdı gāflet anları kaldı tehī bîgāneler
Düşdiler Hāk’dan ırāk hep ehl-i inkār oldılar
Tapdılar bu şūrete lāyık değil utanalar
Çeşm kördür taşra kalmış özlerinden bī-ķaber
*Be[k]leyüp dil ka ‘besiñ heyhāt şanur **dīvāneler***
Balkır her dem nūr içinde bildiğim Abdāl benim
Nūra yandım nāra yanmam küsmesün pervāneler (G. 66)

Dîvân’da yukarıdaki örneklere benzer kafiye kusurlarının sayısı arttırılabilir. Mu. 53/II’deki “handân, hayrân, mestân”, G. 139’daki “meydāna, dîvâne, mestâne, kurbāna, devrāna, ummāna, püryāna, üryāna”, Mu. 140/I’deki “sâhib-dilân, cān, zamân, olan, Nakşiyân”, Mü. 168/V’teki “Nakşibendân, bostân, meydân, pîrân”, G. 179’daki “bîzâr, dîdâr, envâr, esrâr, bâr, reftâr, icbâr” ve Müs 193/IV’teki “efgân,

galtân, giryân, sekrân” kelimelerinde kalın gösterilen ekler birden fazla kez tekrar ettikleri için kafiye kusuru oluşturmaktadırlar.

Abdâl Dîvânı’nda ek tekrarları dışında aynı anlamdaki kelimelerin birden fazla kez kullanılmasından kaynaklanan îtâ-yı celî kusurları da mevcuttur. Daha çok bentlerle oluşturulmuş nazım biçimlerinde rastladığımız bu kusurlar şöyle örneklenebilir: Mu. 15/IV’teki “itdiler”, Mu. 92/III-V’teki “yan”, Mü. 93/I-II’deki “meydân, düşmân”, Mü. 103/II-III-V’teki “Leylâ, Mevlâ”, G. 109’daki “-yâb”, Mu. 129/III-IV’teki “kan”, Mü. 135/III’teki “olmaz”, Mü. 204/I-II-III’teki “meydân, düşmân, sultân”, Mü. 204/IV-V’teki “dîdâr”, Mü. 211/II-IV’teki “bâr” ve Mü. 216’daki “Sübhân, Yezdân, meydân” kelimeleri beyitlerde/bentlerde birden fazla kez kullanıldıkları için îtâ-yı celî kusuruna örnek verilebilirler.

Bir müseddesten alınan aşağıdaki bentte îtâ-yı hafî kusuruna örnek bir kullanım söz konusudur. Bendin kafiye kelimeleri “kardaş, baş, yaş, yoldaş”tır. “kardaş” ve “yoldaş” kelimelerindeki “-daş” eki aynı görevde kullanılmıştır. Ek tekrarının ilk bakışta fark edilmediği bu durumda kafiye kusurlarından îtâ-yı hafî yapılmıştır.

*O bir mekkâre ‘avretidir zann itme yâr olur **kardaş***
Çeker mâlin alur harcar olup müflis açarsın baş
Ümîdlenme girü gelmez öli gözi çıkarmaz yaş
*Budur pendim saña Abdâl güzel âdemle ol **yoldaş***
Özüñ yaşñ bilen yokdur hemân gūyâ gelin olmuş
Utanmaz pîre-zen cādū tufeyl-āsâ gelin olmuş (Mü. 106/V)

Yenişehirli Mustafa Efendi’nin kafiye kullanımı hususundaki bir noktayı burada izah etmek gerekir. Şairin kafiye yaparken klasik şairler gibi kurallara sıkı bir bağlılık içinde davranmadığı, kafiye kullanımı konusunda daha esnek düşündüğü anlaşılmaktadır. Bariz ve benzer kafiye kusurlarının defalarca tekrarlanması, şairin kafiye kullanımındaki zayıflığının yanında, onun kafiye hususunda belâgat kitaplarında belirlenmiş sınırları aşacak bazı tasarrufları tabii olarak kabul ettiğini ve uyguladığını göstermektedir. *Abdâl Dîvânı*’nda, kafiye ilminde sınırları çizilmiş yukarıdaki gibi kusurlar yanında birer kusurdan ziyade, şairin bilinçli tercihiine bağlı olduğu düşünülen birtakım hususi tasarruflar da görülmektedir. Yenişehirli Mustafa Efendi’nin kafiye anlayışını daha etraflı bir şekilde değerlendirmek için hususi

tasarruflarla alakalı olduğu düşünölen örneölerin üzerinde durmaya gerek görölmüşür.

2.1.3.3.Kafiyedeki Hususi Tasarruflar

Abdâl Dîvânı'nda karşılaşılan ve belâgat kitaplarında bariz kusur kabul edilen örneölerle ilgili bir önceki bahiste detaylı tafsilat verilmişti. Ancak *Dîvân*'daki bazı kullanımlar, belâgatçe hata kabul edilse de, şairin kafiye mevzusuna nasıl baktığını daha anlaşılır kılacak niteliktedir. Meselâ,

Her ne kim sen görir-iseñ âb ile gilden çıkar

Hayrı kül bilmezse bir kul cürm-ile yoldan çıkar (G. 68/1)

matlarıyla başlayan bu gazelde kafiye yapılan kelimeler şunlardır: **gîl**, yol, **Nîl**, Cibrî**l**, **îl**, **dîl**, Tenzî**l**, **dîl**, tehlî**l**. Göröldüğü gibi bu kafiye kelimelerinde revîden önceki harfin aynı olmasına pek dikkat edilmemiş ve özellikle med harfî olan yâ (î) ile imlâ harfî olan yâ (î) beraber kullanılarak kafiyeleşmiştir. Aslında bir kafiye hatası olan bu durumun başka örneölerini *Dîvân*'daki görmek mümkündür. Ancak, şairin bu hataya düşmeyip revîden önce gelen yâ'ları kafiye kurallarına uygun bir şekilde kullandığı örneöler de mevcuttur. Bu durumda, şairin bu türden bir kafiyeleşişin hatalı olduğunu bildiği düşünölebilir.

Sürdüm yüzüm dergâhına çün bi'l-rızâ ve'l-etibbâ'

Neyzen dede üfle neyi ben eyleyem her dem semâ' (G. 115/1)

matlâlî gazelde kafiyeş sağlayan kelimeler şöyledir: etibbâ', semâ', sadâ', şu'â', inhidâ', el-vedâ'. Arap harflî metne göre bu kelimelerin tümünün sonunda ayın (ع) harfî bulunmaktadır. Oysa etibbâ, semâ ve sadâ kelimelerinin doğru imlasında bu kelimelerin sonunda hemze bulunduğı görölmektedir. Diğer kafiye kelimeleri şu'â, inhidâ ve el-vedâ ise sonu ayın harfî ile biten kelimelerdir. Aslında bu şiirde kafiye harflerinde görölen ikilik, yani revînin tüm şiirde aynı şekilde seyretnemeyip mahreç yakınlığı olan başka kelimelerin kafiye kelimesi olarak kullanılması bir kusurdur. Ancak göröldüğü üzere, şair kelimelerin doğru imlasına dikkat etmeyerek revî harfini ayın (ع) olarak kabul etmiştir.

Haṭṭ [u] ḥālinden rehā bulmaz seniñ ‘âşıkların
Ey sipeh-sālār gel nūrda yatur şādıkların (G. 128/1)

matlâ beyitli gazelde kafiye kelimeleri “âşık, sâdık, yanık, ayık, kanık, âşık” şeklindedir. Müesses kafiye hakim olduğu bu gazelde, âşık ve sâdık gibi Arapça kelimelerde birlikte Türkçe kelimelerde kullanılmış ve bunlar medli kabul edilerek kafiye uydurulmuştur. Görüldüğü gibi, kafiye revî harfi “k” ünsüzüdür. Ancak dördüncü beytin kafiyesi “kanık”dır. Revînin mahreç yakınlığı olan başka bir harfe dönüşmesi sebebiyle bu kullanımın hatalı olduğu düşünülebilir.

Ne derdiñ var be-hey bülbül idersin âḥ u efgānı
Aķar tırmaz sebeb n’oldı ‘aceb gözleriniñ kanı
*Açıldı kıbkızıl güller varup seyreyle **gölşānı***
Geri tırma nazar eyle göresiñ gül gülüstānı
Bu yolda terk-i cān eyle budur ‘âşıkların şānı (Mu. 198/I)

Yukarıdaki örnekte ise şairin, doğru imlası “gölşen” olan kelimeyi “-ân” kafiye ünitesine uydurmak için tahrif ederek “gölşān” şeklinde okuduğu görülmektedir. “gölşen” kelimesinin doğru imlâ edildiği pek çok şiire *Dîvân*’da rastlanmaktadır. Bunlardan birine örnek şöyledir:

Mey şunan meyḥānede bir pîr-i rûşendir baña
Lāle-ruh zülff[i] semen hem rûyı gülşendir baña (G. 13/1)

Dîvân’da “gölşen” kelimesinin kafiye gereği “gölşān” şeklinde değiştirildiği üç mısra daha bulunmaktadır.²² Bunlardan anlaşıldığı kadarıyla şair, uygun sesi sağlamak için bir kelimenin imlasını kasten bozmaktadır. Normalde hata kabul edilen böyle bir kullanım, şairin kafiye sese daha çok önem verdiğini düşündürmektedir.

Bu örneklerden, şairin, kafiye yaparken revîden önce gelen harflerde her zaman birlik gözetmeyerek med ve imlâ harflerini birlikte kullanabildiği, mahreçlerinin yakın oluşu sebebiyle farklı olan revî harflerini aynı şiirde kafiyelediği, kafiye uydurmak için bir kelimenin imlâsını bozabildiği anlaşılmaktadır. Bu durum Mustafa Efendi’nin

²² Bu şiirler için bk.: G. 114/1, Mu. 140/IV, G. 150/5. Ayrıca şu şiirde aynı kelimenin vezin icabı tahrif edildiği görülmektedir: Mu. 198/III.

kafiye konusunda klasik şaire nazaran daha esnek düşündüğünü göstermektedir. Mustafa Efendi'nin kafiye yaparken harflerden çok seslere önem verdiği, kafiye kurallarına muhalif olmak pahasına, şiirlerinde kafiye harften çok seslerle ve onların duyusuyla sağladığı fark edilmektedir.²³

Dîvân'nda, genellikle klasik edebiyat anlayışının kafiye konusundaki sınırlamalarına uymaya çalıştığı görülen Yenişehirli Mustafa Efendi'nin tekke şiiri etkisindeki bir şair olduğu, *Dîvân*'ndaki şiirlerin, şekil ve muhteva bakımından klasik edebiyatla çok örtüşmediği, *Dîvân*'da aruzun yanında heceyle yazılmış şiirlerin de bulunduğu, şiirlerde daha çok halk şiiri ile tekke şiiri neşve ve özelliklerinin görüldüğü dikkate alındığında, kafiye hususundaki bu ihtilafların anlaşılması ve husûsiyet olarak değerlendirilmesi daha kabul edilebilir bir durumdur. Tekke şairleri, klasik edebiyattaki yaygın kabulün aksine, kulak için kafiye çok kullanmış, halk şairleri gibi kafiye hafif bir ses benzerliğini yeterli görmüştür.²⁴ Bu sebeple, klasik edebiyat anlayışının etkisini yitirdiği ve şairlerin klasik edebiyatın pek çok mevzusunda yeni ve alışılmadık tasarruflara yöneldiği bir devirde hem aruz hem de hece ile şiirler yazmış olan Mustafa Efendi'nin kafiye hususunda klasik şairden daha serbest davrandığı söylenebilir. Dolayısıyla, şairin *Dîvân*'nda kafiye incelerken belâgat ilminin kafiye için koyduğu bazı kuralların son asır şairlerinin eserlerine her zaman geçerli olmadığı anlaşılmıştır.

Kafiye hususi tasarruf olarak bahsedilmesi gereken diğer bir mevzu müstahlef harfler ve yâ-yı ma'rûfe-yâ-yı mechûle meselesidir. *Dîvân*'da örneklerine sık rastlanılan bu kullanımlar, şairin kafiye harften çok sesi esas aldığını göstermesi açısından önemlidir.

²³ Mustafa Efendi'nin kafiye konusundaki bu tasarrufları edebiyatımızda bir dönem çok popüler olan ve 'abes-muktebes kafiyesi etrafında şekillenen edebi münakaşaları hatırlatmaktadır. Bu konu hakkında daha fazlası için bk.: Halef Nas, "Bir Başka Açıdan Abes-Muktebes Tartışması", *Turkish Studies - Language and Literature*, c. 14, S. 2 (Üsküp -Ankara: 2019), s. 733-748.

²⁴ A. Azmi Bilgin, "Tekke Edebiyatı", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/tekke-edebiyati> (19.07.2021).

2.1.3.3.1. Müstahlef Harfleri

Lügatteki anlamı, *biri tarafından kendi yerine, makamına geçirilmiş, tayin edilmiş kimse* olan müstahlef kelimesi bir edebiyat terimi olarak, med harflerine dönüşmüş, aslında kısa ünlüleri gösteren imlâ harfleridir. Bilindiği üzere, Türkçede Arapça ve Farsçadaki gibi uzun ünlü bulunmamaktadır. Türkçede uzun ünlü bulunmadığı için, şairler, bazı durumlarda Türkçe kısa ünlü olan harfleri, yani kelimenin harekesini göstermekle görevli olan imlâ harflerini Arapça ve Farsçadaki uzun ünlüler gibi düşünüp öyle okurlar. Bu yapılan işleme imale adı da verilir. Bu türden imaleler *Abdâl Dîvânı*’nda çok sık görülmektedir. Bunlardan bazılarına şöyle örnekler verilebilir:

Tablo 8: Abdâl Dîvânı’nda müstahlef harfleriyle yapılmış kafiye örnekleri

dilâ – saña (Mu. 15/I)	zâğ- ırağ – ağ (G. 116/1, 2)
bıñar – üstüvâr (Mü. 30/V)	zebân – inan (G. 199/3, 4)
sükût – oğut (G. 39/5)	bostân – kalkan (Mü. 204/II)
beyân – yalan – civân – armağan (G. 94/2, 3, 4, 5)	meydân – balkan (Mu. 206/III)
rağkâş - aş (G. 110/1, 2)	duyur – nûr - hûr – imrenür (G. 218/1, 2, 3)

2.1.3.3.2. Yâ-yı Ma’rûfe ve Yâ-yı Mechûle

Abdâl Dîvânı’nın kafiye husûsiyetlerinden birinin de yâ-yı ma’rûfe ve yâ-yı mechûle meselesi olduğunu belirtmek gerekir. “Arap alfabesinden olan yâ (ﻱ) harfi med görevinde kullanıldığı zaman yâ-yı ma’rûfe; imlâ görevinde kullanıldığında ise yâ-yı mechûle olarak adlandırılır. Şiirde kafiyeleme sisteminde yâ-yı mechûle ve yâ-yı ma’rûfe ikisi birlikte kullanılabilir.”²⁵ *Abdâl Dîvânı*’nda bu tanıma uyacak kullanımlara örnek bulunmaktadır. Aşağıdaki bendin ilk iki mısraında yer alan “ünsi” ve “nefsi” kelimelerinde imlâ görevinde kullanılmış olan y, yâ-yı mechûledir (i). Üçüncü mısraın kafiyesi ise “kürsi”dir. Burada ise aynı türden bir yâ yerine, med

²⁵ Mücahit Kaçar, “İbn-i Kemâl Dîvânı’nın İncelenmesi: Nazım Bilgisi-Belâgat-Üslûp ve Dil Özellikleri-Muhtevâ” (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, 2010), s. 90.

görevindeki yâ-yı ma'rûfe (î) bulunmaktadır. Görüldüğü gibi bu iki farklı yâ birbirleriyle kafiyeleşmiştir.

Kāmiller ile eyleyelim dā'imā ünsi
Zikrullah ile fetḥ idelim ḳal'a-ı nefsi
Seyrān idelim tā ki bugün 'arş ile kürsî
Münkire dime ḥālimizi aṣlā inanmaz
'Aṣḳıñ odına bunda yanan ṭamuda yanmaz (Mu. 99/III)

Aynı duruma şu kafiye kelimeleri örnek verilebilir: nûrî / sûrî / **hûrî** (Mu. 20/V), sûzânî / efgânî / **nûrânî** / yanî / **fânî** / kurbânî (G. 50), **serserî** / cevherî / dilberî (Mu. 140/III), **ilâhî** / mâhî / râhî (Mu. 171/II), ezkârî / âsârî / dildârî / **Bârî** (Mü. 213/IV), Sübhânî/ yanî/ imânî/cânî/püryânî (Mü. 216/I).

2.1.3.4. Musammat Kafiye

Dize ortaları iç uyaklı olan ve genellikle aruzun iki eşit parçaya bölünebilen kalıplarıyla yazılan gazellere musammat gazel denmektedir. Baştan ya da ikinci beyitten başlayarak bu eşit parçalardan ilk üçü kendi aralarında uyaklanarak her beyit küçük bir dörtlük biçimini alır. Yani, uyak düzeni “aa - xa - xa - xa - xa” olan bir gazelin uyakları “xaxa - bbba - ccca - ddda - eeea” ya da “baba - ccca - ddda - eeea - fffa” biçiminde gibi görünür.²⁶ *Abdâl Dîvânı*'nda musammat gazele örnek olacak şiirler de görülmektedir. *Dîvân*'da iç kafiye'nin bulunduğu gazellerin üçü *müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün* kalıbıyla, biri de *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla yazılmıştır. Aşağıda ilk üç beyti örnek olarak verilen gazelde tüm beyitler iç kafiye'lidir. Mısra içlerindeki kafiye'ler koyu harf ile gösterilmiştir. Bu beyitleri iç kafiye'li kısımdan kesip dörtlükler haline getirmek mümkündür:

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün
*Biñ bir çiçekden derc **idüp** bal yapmada **zenbûr**ımız*
*Dünyâyı hepden **unıdup** Ḥaḳḳ-ıledir **meşhûr**ımız*
*Velîlerin kalbi **evi** nûr tolidir ey **müdde** 'ı*

²⁶ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 1. bs. (Ankara: TDK Yay., 1983), s. 120-121.

*Zāhid gibi degil **teht** 'arşa çıkar tā nūrımız*

*İtdiñ Hudā'ya çün **niyāz** keşf oldı bize gizli **rāz***

*Her kılmız eyler **āvāz** dilde çalar tanbūrımız (G. 102/1,2,3)*

Aşağıda ilk üç beyti örnek olarak verilen gazelde de iç kafiye'nin ikinci beyitten itibaren başladığı görülmektedir.

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Gözüm gönüm küşād eyle amān Aḥmed Ziyāü'd-dīn

Beni ğamdan āzād eyle amān Aḥmed Ziyāü'd-dīn

*Qalmadı tāb u **tüvānım** şikest oldı dil [u] **cānım***

*Meded eyle a **sultānım** amān Aḥmed Ziyāü'd-dīn*

*Çok etdim fikr [ü] **endīşe** düşdüm bir özge **teşvīşe***

*Himet eyle bu **dervīşe** amān Aḥmed Ziyāü'd-dīn (G. 178/1,2,3)*

Dîvân'da bu iki gazelin dışında, iç kafiye'nin sadece son üç beyitte ve sadece makta beytinde görüldüğü birer gazel mevcuttur.²⁷ Mustafa Efendi'nin, şiirlerinin çoğunu *fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün* kalıbıyla yazdığı gibi, aruzun ortadan bölünebilen ve şaire iç kafiye imkânı sunan kalıplarını da kullandığı görülmektedir. Dîvân'ında heceyle yazılmış şiirleri de bulunan Mustafa Efendi'nin aruzun bu tür kalıplarından istifade etmesi ondaki halk ve tekke şiiri etkisini göstermesi açısından önemlidir.

2.1.4. Redif*

Redif, revîden sonra gelen, anlam ve fonksiyon bakımından aynı ek, kelime yahut kelime topluluklarıdır. Ek dışındaki redifler şiiri belli bir düşünce etrafında toplar, ortak bir zemine oturtur, ona bütünlük kazandırır. Redifler bazen tek kelime olur, bazen de birden fazla, hatta mısraın neredeyse çoğuna yayılır bir durumda görülür. Bu taktirde redif, ahenk bakımından metne kafiye'den daha fazla katkı sağlar.

Abdâl Dîvânı'nda de şair ahenk ve mana zenginliğini arttırmak için rediflerden yararlanmıştı. Gazellerin büyük bir kısmında redif kullanıldığı gibi musammat nazım

²⁷ Bu gazeller için bk.: G. 115, G. 72.

* M. A. Yekta Saraç, a.e., s. 201-248.

biçimlerinin hemen hepsinde de redif görülmektedir. *Dîvân*'daki 148 gazelin 107'sinde redif kullanılmıştır. 41 gazel redifsizdir. 22 murabba bendinin 11'i redifli, 11'i redifsizdir. 133 muhammes bendinin 87'si redifli, 46'sı redifsiz yazılmıştır. Müseddeslerin ise 83 bendi redifli, 47'si redifsizdir. Aşağıdaki tablo *Abdâl Dîvânı*'ndaki klasik Türk edebiyatı nazım biçimlerinde kullanılan rediflerin dağılımlarını göstermektedir.

Tablo 9: Abdâl Dîvânı'ndaki klasik edebiyat nazım biçimlerinde redifin durumu

Nazım Biçimi	Redifli	Oran	Redifsiz	Oran
Gazel	107	%72	41	%28
Murabba	11	%50	11	%50
Muhammes	87	%65	46	%35
Müseddes	83	%64	47	%36

Tablodan da anlaşılacağı üzere, Yenişehirli Mustafa Efendi gazel, muhammes ve müseddes nazım biçimlerinde yazdığı şiirlerin %60'tan fazlasını redifli olacak şekilde kaleme almıştır. Buna göre *Abdâl Dîvânı*'nda şairin şiir nazmederken redif kullanmaya temayül ettiği söylenebilir.

Aşağıdaki tablo, *Abdâl Dîvânı*'ndaki rediflerin hangi dillere ait olduğunu göstermektedir.²⁸ Buna göre *Dîvân*'daki rediflerin %69'u Türkçe, %18'i Arapça, %8'i Türkçe-Arapça, %4'i Farsça, %1'i de Türkçe-Farsça kelimelerden oluşmaktadır.

Tablo 10: Abdâl Dîvânı'nda redifi oluşturan kelimelerin dili

Dil	Redif Sayısı	Oran
Türkçe	92	%68
Arapça	24	%18
Türkçe ve Arapça	12	%9

²⁸ *Dîvân*'da ek halindeki rediflerin tamamı Türkçe olduğu için bu ekler dillerle ilgili istatistiğe dahil edilmemiştir.

Farsça	5	%4
Türkçe ve Farsça	1	%1

Tabloya bakıldığında rediflerin en çok Türkçe kelimelerden oluştuğu, Arapça ve Farsça kelimelerin nispeten az kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple, *Dîvân*'ında redif kullanımına temayül eden Yenişehirli Mustafa Efendi'nin rediflerini daha çok Türkçe kelimelerden seçtiği söylenebilir. Nitekim redifi oluşturan kelimeler türleri bakımından incelendiklerinde de bu kanı desteklenir.

Redifler yalnızca ekten ibaret olabildikleri gibi ek ve kelimelerden veya yalnızca kelimelerden de oluşabilir. *Dîvân*'daki rediflerin %51 yalnızca eklerden meydana gelirken, %26'sını kelimeler, %23'ünü ise ek ve kelimeler oluşturmaktadır. Ek halindeki rediflerin tamamı Türkçe olup daha çok hâl ekleri, bildirme ekleri, iyelik ekleri, çokluk ekleri gibi ek türlerinden ibarettirler. Ekler dışında, rediflerdeki kelime türleri ise çeşitlidir. *Dîvân*'da fiil, isim, zamir, ünlem, sıfat, zarf ve bağlaçların redif olarak tercih edildiği görülür. Bunlar arasında en çok kullanılan kelime türü %48 ile fiillerdir. Fiilleri, %25 ile isimler, %9 ile zamirler ve %8 ile ünlem türündeki kelimeler takip etmektedir. Sıfatlar %6, zarf ve bağlaçlar %2'şerlik bir pay ile nispeten daha az tercih edilen kelime türlerindendir. Aşağıdaki tabloda redifleri oluşturan kelimelerin türleri gösterilmektedir:

Tablo 11: Abdâl Dîvânı'ndaki rediflerin kelime türleri bakımından dağılımı

Kelime Türleri	Kullanım Sayısı	Oran
Fiil	86	%48
İsim	44	%25
Zamir	16	%9
Ünlem	14	%8
Sıfat	10	%6
Zarf	4	%2

Bağlaç	4	%2
--------	---	----

Buna göre Yenişehirli Mustafa Efendi, ağırlıklı olarak Türkçe kelimelerden seçtiği rediflerinde en çok fiilleri kullanmıştır. Fiillerden sonra, *Dîvân*'da en çok kullanılan diğer bir kelime türü isimlerdir. Bunlar ağırlıklı olarak Arapça isimlerden meydana gelmektedir. Kişi zamirlerinden sonra en çok kullanılan bir diğer kelime türü ünlemidir. Ünlem türündeki kelimeler *Dîvân*'da daha çok “ey”, “yâ”, “amân” gibi seslenme bildiren ifadelerdir. Sıfat, zarf ve bağlaçlar en az kullanılan kelime türlerini oluşturmaktadır. Yenişehirli Mustafa Efendi'nin şiirlerinde redif kullanmaya özen gösterdiği, bu rediflerin genellikle Türkçe olduğu ve redif grubunu oluşturan kelimelerin daha çok Türkçe fiillerden ve Arapça-Türkçe isimlerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki veriler dikkate alındığı vakit, Mustafa Efendi'nin, çoklukla gazellerinde olmak üzere, şiirlerinde redif kullanma eğiliminde olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra, yapılan kısa bir mukayese ve değerlendirme çalışmasıyla, Mustafa Efendi ile çağdaş bazı şairlerin de gazellerini daha çok redifli yazdığı görülmüştür. Aşağıdaki tabloda, 19. yüzyılda yaşamış bazı şairlerin gazellerindeki redif durumu gösterilmiştir. Aşık Dertli (1772-1846 ?), Bayburtlu Zihnî (1797-1859) Ahrârî-i Larendevî (?), Osman Nevres (ö. 1876) ve Yenişehirli Avnî (ö. 1883) gibi halk ve divan şiiri tesiri altındaki bu şairlerin gazellerinde redif kullanım oranının %85'i aşkın olduğu dikkati çekmektedir. Ancak, bu yüzyılda yaşamış şairlerimizin redif kullanım eğilimlerinin yüzdelik oranının %85 - %90'larda olduğunun söylenebilmesi için daha çok sayıda şairin divanının incelenmesi gerekmektedir. beraber, bu sonuçlar 19. yüzyıl şairlerinde redif kullanımına olan temayülün ağırlıkta olduğunu göstermektedir.

Tablo 12: Bazı 19. yüzyıl şairlerinin gazellerinde redifin durumu

Şair	Redifli Gazelleri		Redifsiz Gazelleri	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Âşık Dertli ²⁹	61	%97	2	%3
Bayburtlu Zihnî ³⁰	259	%92	23	%8
Osman Nevres ³¹	275	%85	49	%15
Yenişehirli Avnî ³²	449	%97	13	%3
Ahrârî-i Lârendevî ³³	159	%84	30	%16
Yenişehirli Mustafa Efendi	107	%72	41	%28

2.2. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Klasik Türk edebiyatı sahasında yapılan metin neşri ve incelemesi türündeki çalışmalarda, incelenen metnin muhteva hususiyetlerinin tespiti, metnin müellifinin eserinde yer verdiği dini, tarihî-mitolojik vb. unsurların varlığının ortaya çıkarılması klasik şiirin ortak hazinesinin zenginleştirilmesi için önemlidir. Ancak, son asrın mutasavvıf şairlerinden olan Yenişehirli Mustafa Efendi'nin *Dîvân*'ını, hem hacim bakımından küçük olduğu hem de muhteva itibarıyla zengin unsurlara sahip olmadığı

²⁹ Dilaver Düzgün, *Dertli Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*, 1. bs. (Erzurum: Fenomen Yay., 2011).

³⁰ Nazire Erbay, *Bayburtlu Zihnî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, 1. bs. (Bayburt: Bayburt Üni. Yay., 2014).

³¹ Bayram Ali Kaya, *Osman Nevres ve Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İstanbul: Gökkuşbu Yay. 2007.

³² Lokman Turan, “Yenişehirli Avnî Bey Dîvânı'nın Tahlili (Tenkitli Metin), Encümen-i Şu'ara ve Batı Tesirinde Gelişen Türk Edebiyatına Geçiş” (Doktora Tezi, Atatürk Üni., SBE, 1998).

³³ *Dîvân-ı Ahrârî-i Lârendevî* üzerine hazırlamakta olduğu yüksek lisans çalışması sırasında tezi ile ilgili bilgileri benimle paylaşan Melike Yasemin İlhan'a teşekkür ederim.

için detaylı bir muhteva incelemesinden geçirmek yerine müellifin şiirlerinin içeriğinden genel olarak bahsetmek uygun görülmüştür.

“Tekke şairleri eserlerinde düşüncelerini vahdet-i vücûd anlayışı çerçevesinde anlatmıştır. Yaratılış, tevhid, peygamberler, tarikat ilkeleri, tasavvuf büyükleri, ilahi aşk, vecd, insân-ı kâmil, dünyanın fâniliği, nefis terbiyesi, güzel ahlâk, velâyet, keramet, zikir, sohbet ve halvet tekke edebiyatının başlıca konularını meydana getirir.”³⁴ Nakşî-Hâlidî bir tekke şairi olan Yenişehirli Mustafa Efendi’nin *Dîvân*’ındaki şiirlerde, tekke şiirinin muhtevasına benzer türden unsurlara yer verildiği görülmektedir. *Dîvân*’daki şiirlerin neredeyse tamamı dini-tasavvufidir.

Mustafa Efendi’nin, şiiri, duygu ve hislerini ifade etmek, bağlı olduğu tasavvufi cemaatin öğretilerini aktarmak, insanları hakikat yolculuğu hususunda tembih ve telkin etmek gibi maksatları gerçekleştirmek için bir vasıta olarak kullandığı anlaşılmaktadır. Bu şiirler şairin samimi his ve heyecanlarını yansıtan, sade ve anlaşılır bir Türkçe ile kaleme alınmış, yer yer lirik, ancak genelde didaktik şiirlerdir. Bu sebeple şair için, “sanat endişesinden ziyade içinde bulun[duğu] halin ve zevkin dışı yansıtılması”³⁵nın esas olduğu söylenebilir.

2.2.1. Dini Unsurlar

2.2.1.1. Allah

Abdâl Dîvânı’ndaki şiirlerin önemli bir kısmını naat ve münacat türündeki şiirler oluşturur. Şair, gazel ve musammat nazım biçimleriyle yazdığı bu şiirlerinde Allah’ı, O’nun çeşitli isimlerini ve sıfatlarını zikrederek över; O’ndan günahlarının bağışlanmasını, vaslının müyesser olmasını ve cennetiyle müşerref olmayı niyaz eder. Mustafa Efendi, bu şiirlerinde Allah’ı şu ibarelerle zikretmiştir: Bâkî, Bârî, Bîçün, Cenâb-ı Hazret, Gaffâr, Ganî, Hak, Hâlık, Halîl, Hudâ, Hudâvend-i Celîl, Hudâ-yı lem-yezel, Hû, İlâh, Kâdiye’l-hâcât, Kerîm, Kerîmullâh, Mevlâ, Müfettih-i Fütûh, Rab, Rabb-i Vedûd, Rahîm, Rahmân, Settâr, Sübhân, Yezdân, Zülcelâl.

³⁴ A. Azmi Bilgin, "Tekke Edebiyatı", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/tekke-edebiyati> (12.07.2021).

³⁵ Bilgin, “Tekke Edebiyatı”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/tekke-edebiyati>.

2.2.1.2.Âyet ve Hadisler

Mustafa Efendi'nin, *Dîvân*'ındaki bazı şiirlerinde âyet ve hadislere iktibas ve telmih yolu ile göndermeler yaptığı görülmektedir. Meselâ aşağıdaki beyitlerde, Kuran-ı Kerim'de pek çok âyette geçen³⁶ ve “Ol, hemen oldu.”³⁷ manasındaki *kün fe-yekûn* ibaresine atıfta bulunulmuştur:

Dâne dâne gözleriñden yaş dökersiñ 'ākıbet

Pādişāh-ı kün fe-kān da çok meserret gösterir (G. 76/2)

Yaratdı bunca maḥlūkın Hudā bil kāf ile nūndan

Haber al ehl-i 'irfāndan su'āl itme o Mecnūn'dan (Mu. 10/V)

Aşağıdaki beytin ikinci mısraındaki *ve'd-ḍuhā* ibaresi “Kuşluk vaktine andolsun.”³⁸ manasında olup *Duhā/1*'den iktibas edilmiştir:

Bunca sāller serde odlar yakdığım ma'lūm saña

Eyledi şîrîn efendim Bākī ḥüsniñ ve'd-ḍuhā (G. 26/2)

Bu beyitte ise Kasas 28/30'dan bir iktibas mevcuttur. Beyitteki *İnnî ena'llāh* ibaresi, “Muhakkak ben (evet) ben Allah'ım.”³⁹ manasındadır.

Güşıma İnnî ena'llāh cümle eşyādan gelür

Ol-kadar fark eyledim nūr-ı tecellādan gelür (G. 65/1)

Aşağıdaki beyitlerde, Hz. Mûsâ'nın Tûr'da Allah ile görüşmesi hadisesini anlatan A'râf 7/143'ten kısmî iktibaslar mevcuttur. İlk beyitte geçen, *erinî* ibaresi, Hz. Musâ'nın, Allah'tan kendisine görünmesini istediği, “(Rabb'im), bana (kendini) göster.”⁴⁰ meâlindeki sözüne göndermedir. İkinci beyitteki *len terânî* ibaresi ise

³⁶ Bakara, 2/117; Âl-i İmrân, 3/47, 59; En'âm, 6/73; Nahl, 16/40; Meryem, 19/35; Yâsîn, 36/82; Mü'min, 40/68.

³⁷ Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)* (İstanbul: Enderun Kitabevi, 1992), s. 98.

³⁸ a.e., s. 164.

³⁹ a.e., s. 85.

⁴⁰ a.e., s. 43.

Allah'ın, Hz. Mûsâ'nın söyledikleri üzerine ona cevaben söylediği "Beni (aslâ) göremezsin." meâlindeki kelâmına işaret etmektedir.⁴¹

Çü sen bir dūn u mā-dūnsun yakışmaz şān-ı ednāya
Erinī'le hîṭāb itmek yaraşur şān-ı Mūsā'ya (G. 191/1)
*Buyurduñ **len-terānī** çün naşıl itsün bu 'āşıklar*
Der-i lüṭfuñda toplanmış iderler āh ü vāveylā (G. 5/2)

Aşağıdaki beyitte de A'râf 7/179'dan kısmi bir iktibas mevcuttur. Beyitte geçen *bel hüm eḍal* ibaresi "Belki onlar daha aşağıdırlar."⁴² manasındadır.

*Dime sen anlara ḥayvān olar **bel hüm eḍal** dirler*
Ölidir ḳalbleri cānā koyup geç böyle mevtāyı (G. 203/4)

Âyetlerden yapılan bu altınların yanı sıra *Dîvân*'da bazı hadislerin de iktibas yolu ile hatırlatıldığı anlaşılmaktadır. Aşağıdaki beyitte Hz. Peygamber'in tövbe hususundaki bir hadis-i şerifine gönderme mevcuttur. Beyitte "Günahtan tevbe eden, günahsız kimse gibidir."⁴³ manasındaki *et-tâibü mine'z-zenbi ke-men lâ-zenbe lehû* hadisinden kısmi iktibas yapılmıştır:

Tā'ib oldı çünkü Abdāl küllü zenbinden bugün
*Geç günāhımdan **ke-men lâ zenbe leh** yaz ibtidā* (G. 1/5)

Son olarak, *Dîvân*'da iki yerde ise *Levlāke levlāk lemâ halaktü'l-eḫlāk* "Sen olmasaydın felekleri (kâinâtı) yaratmazdım."⁴⁴ kudsî hadisinden iktibaslar görülmektedir:

*Didi Hāḳ **levlāke levlāk** şānıñ a'lādır seniñ*
Dir ki Abdāl virmiş Allāh rütbe-i bālā saña (G. 18/5)
*Kendi öğdi Hāḳ seni şānıñda çün **[lev]lāk** didi*
Oldı i'lān her yere tā geçdi bāḫter üstüne (G. 196/3)

⁴¹ a.e., s. 111.

⁴² a.e., s. 29.

⁴³ a.e., s. 152.

⁴⁴ a.e., s. 113.

2.2.1.3. Peygamberler ve Dini Anlatılar

2.2.1.3.1. Hz. Muhammed

Dîvân'da Allah'a yakarışı ifade eden şiirlerin yanında, Hz. Muhammed için yazılmış ve onu methedip şefaatini dileyen şiirlerin sayısı bir hayli fazladır. Bu şiirlerde şairin, nispeten daha coşkulu bir eda takındığı görülmektedir. Abdâl'ın, Hz. Peygamber için yazdığı şiirlerde, onu şu ifadelerle zikrettiği görülmektedir: Ahmed, Ahmed-i Muhtar, Fahr-ı âlem, Fahr-ı rusul, Habîb, Habîb-i kibriyâ, Hâtemü'l-enbiyâ, Mahbûb, Mahbûb-ı Hazret, Mahrem-i esrâr-ı Rabbü'l-âlemîn, Mevlânâ, Muhammed Mustafa, Nebî-i muhterem, Nûr-ı Hak, Nûr-ı resâ, Peygamber-i zî-şân, Resûl, Resûl-i kibriyâ, Resula'llah, Seyyide'l-mahbûb Seyyidine'l-Mustafa, Seyyidü'l-halk, Şâh-ı kevneyn, Şâh-ı risâlet, Yâr-ı Sübhânî.

Dîvân'da Hz. Peygamber'e yazılmış şiirlerde, Peygamber'in kıssalarına ve mucizelerine de telmihte bulunulmuştur. Bunlar arasında, onun, Hak Teâlâ'nın kendi nurundan yaratıldığı anlatısına atıfta bulunanlar sayıca fazladır. Mustafa Efendi'nin, eserinde telmihte bulunduğu kıssa ve mucizelerden bazıları şöyle sıralanabilir: Hz. Muhammed'in gölgesinin olmayışı (G. 16/2, Mu. 20/IV, G. 149/3), miraç hadisesi (Mu. 15/V, G. 143/5, G. 196/2), üzerinde gölge eden bulut (G. 19/3), yâr-ı gâr (G. 32/4) ve örümcek ağı (G. 39/2), alnındaki nur (G. 143/2), körün gözünü açması (G. 183/3).

2.2.1.3.2. Diğer Peygamberler

Abdâl Dîvânı'nda Hz. Muhammed'in yanı sıra pek çok peygamberin ismi zikredilmiş ve dolayısıyla peygamber kıssalarına telmih yapılmıştır. *Dîvân*'da ismi zikredilen ve kıssalarına telmihte bulunulan peygamberler şöyledir: **H. Âdem**, Hak Teâlâ'nın kendisine cümle mahlukatın ismini öğretmesi (G. 184/1) bağlamında; **H. İsa**, göğe yükselmesi (Mü. 81/IV, 184/4, Mü. 206/IV) ve Hıristiyanlık dininin peygamberi olması (G. 77/4) bağlamında; **H. Mûsâ**, Firavun ve veziri Hâmân karşısındaki mücadelesi (G. 68/2) ile Tûr'da Hak Teâlâ ile görüşüp konuşması (G. 111/5, G. 181/4, G. 184/3, G. 191/1) bağlamında; **H. Süleymân**, efsunlu yüzüğü (Mu. 78/III) ve karınca ordusuyla arasındaki hikaye (G. 97/2, Mü. 98/II, G. 189/1) bağlamında; **H. İsmâîl**, kurban edilmesi (G. 3/4, G. 19/5) bağlamında; **H. İbrahim** (Halîl sıfatıyla),

içine atıldığı ateşin gülzara dönüşmesi (G. 205/2) bağlamında; **Hz. Nûh**, tufan hadisesi (Mü. 93/IV, Mü. 98/III) bağlamında; **Hz. Yûsuf** ise güzelliği (Mu. 20/II) ve zindana düşmesi (G. 225/4) bağlamında zikredilmiştir.⁴⁵

2.2.1.4. Diğer Dini Şahsiyetler ve Varlıklar

Peygamberler dışında, *Dîvân*'da ismi geçen diğer dini şahsiyetler ve varlıklar özetle şöyledir: **Hz. Havva** (G. 184/1), **Hz. Meryem** (Mu. 206/IV), **Hz. Lokmân** (Mü. 81/IV, G. 202/5), **Hz. Hızır** (Mü. 107/IV, Mu. 140/I), **Hz. Ebû Bekir** (G. 32/4, G. 63/2, G. 149/6) , **Hz. Ömer** ve **Hz. Osmân** (G. 63/2, G. 149/6), **Hz. Alî**, **Haydâr**, **Haydâr-ı Kerrâr**, **Murtazâ**, **Alîyyü'l-Murtazâ** (G. 32/5, G. 51/6, G. 63/2, G. 70/3, G. 118/5, G. 149/7, Mü. 168, 217/I, G. 218/2, G. 227/5), **Hz. Hasan** (G. 32/5, G. 149/7, 217/I, G. 227/5), **Hz. Hüseyin** (G. 32/5, G. 180, 217/I, G. 218/1), **İsrâfîl** (Mu. 20/V, G. 25/4), **Cibrîl** (G. 68/3, G. 149/1, G. 159/2, G. 196/4), **Azrâil** (G. 163/5), **Brahman (Berehmen)** (G. 77/4), **İblîs**, **Şeytân** (24/II, G. 68/5-7, G. 77/3, Mü. 93/V, Mü. 106/I, G. 170/1-3, G. 182/5, Mü. 204/I, Mü. 211/I), **Burâk** (Mrb. 47/II, G. 121/1) **Tûr** (Mü. 30/I, G. 111/5, G. 125/1, G. 145/3, G. 150/3, Mu. 174, G.181/5, G. 184/3, G. 188/1, G. 218/4), **Tûbâ** (G. 2/3, Mu. 29/I, G. 95/1, Mü. 157/I, G. 187/3, G. 218/1), **Arafât** (134/I-II, G. 188/3), **Sûr** (Mu. 20/V, G. 25/4, Mü. 30).

2.2.2. Tasavvufi Unsurlar

2.2.2.1. Tasavvuf Büyüklerine Yazılmış Şiirler

Mustafa Efendi'nin *Dîvân*'ında, yukarıda bahsedilen ve eserin muhtevasının önemli bir kısmını teşkil eden dini unsurlardan başka, şairin bağlı olduğu tarikatın büyüklerini tazim ettiği şiirler önemli yer tutar. *Dîvân*'da Nakşibendiye tarikatının kurucusu kabul edilen Muhammed Bahaüddin Nakşibend'e yazılmış,

Gûş-ı cāna irdi bāmgāh ey dilā bir hoş şadā

Ġavş-ı 'azamdır Bahāü'd-dīn heme kālū belā (Mrb. 219/I)

⁴⁵ Peygamber kıssalarının klasik şiirdeki tezahürleri üzerine yapılmış etraflı bir çalışma için bk.: Zülfi Güler *Divan Şiirinde Peygamber Hikâyelerine Telmihler* (Malatya: Uğurel Matbaası, 2006).

matlâlı bir methiye ile birlikte “şâh-ı Nakşibend” redifli bir gazel (G. 58) bulunmaktadır. Nakşibendiye’nin Hâlidîye koluna mensup olan Mustafa Efendi’nin, şeyhinden sonra adına en çok şiir yazdığı isim, bu kolun kurucusu kabul edilen Hâlid el-Bağdâdî’dir. *Dîvân*’da Hâlid Bağdâdî’ye yazılmış 2 muhammes (Mu. 59, Mu. 60) ve 1 gazel (G. 131) ile birlikte, şairin Hâlid Bağdâdî’ye ve Hâlidîye koluna olan muhabbetini ve alakasını anlatan muhtelif pek çok beyit vardır.

Mustafa Efendi’nin en çok şiir yazdığı ve şiirlerine en çok muhatap ettiği kişi, şeyhi Ahmed Ziyaüddin Gümüşhânevî’dir. *Dîvân*’da doğrudan Ahmed Ziyaüddin adına yazılmış iki şiir (Mrb. 79, G. 178) bulunmaktadır. Bu şiirlerinde şeyhini “künc-i esrâr-ı dakâyık, mahzen-i dürr-i yetîm, vâkıf-ı sırr-ı hüviyyet, mürşid-i râh-ı likâ” gibi sıfatlarla tazim eden şair, ondan medet ummakta, himmet dilemektedir. *Dîvân*’daki muhtelif beyitlerde Ziyaüddin Gümüşhanevî’nin zikredildiği görülmektedir. Ahmed Ziyaüddin ismini doğrudan anmayıp yalnızca “şeyh, şeyhim” şeklinde bahsettiği pek çok şiiri bulunan Mustafa Efendi’nin, bir de şeyhinin vefatından duyduğu teessürü ifade ettiği ve

Cihânı terk idüp gitdiñ benim ey meh-liķā yārim
Sezâdır ağlasam dā’im seniñçün şāh [u] hünkārım
Kimiñle üns tutam şimdi sen idiñ çünki dildārım
Yine sensiñ benim şeyhim dilimde yokdur inkārım
Bugün cennetde gūş eyle benim feryād ile zārım (Mu. 156/I)

bendiyle başlayan, muhammes nazım biçimiyle kaleme alınmış dört bentlik bir şiiri vardır.

2.2.2.2. Tasavvuf Felsefesini, Tarikat Adap ve Erkânını Konu Edinen Şiirler

Mustafa Efendi’nin, Allah’ı, Hz. Peygamber’i, din ve tasavvuf büyüklerini takdis ve tazim ettiği şiirlerinden sonra *Dîvân*’ında yer alan diğer şiirleri, tasavvuf düşüncesindeki kavramlar etrafında şekillenen ve şairin okuru tembih ve telkin etmek maksadıyla kaleme aldığı manzumelerden oluşmaktadır. *Dîvân*’da tasavvuf felsefesindeki aşk, bekâ-fenâ, dünyâ, evrâd, hakikat, himmet, mâ-sivâ, mürid-mürşid, nefis, tecelli, vasl/visâl firâk, zâhir-bâtın, zikir vb. kavramlarla sık sık karşılaşılır. *Abdâl Dîvânı*’ndaki şiirlerin önemli bir kısmı, şairin, bir derviş kimliği ile ilahi aşk

yolculuğunun çeşitli merhalelerinde içinde bulunduğu ahvalinin ifadesidir. Elest bezminde, Hak Teâlâ'nın kullarıyla arasındaki sözleşmeye gönderme yapan ifadeler, aşkın *Abdâl Dîvânı*'ndaki bağlamını gösterir:

Elest bezminde aldım ben dilâ 'aşk-ı firāvânı
Anıñçün ârzûlar dâ'im bu cānım ferd-i Yezdân'ı (G. 202/1)

Dürlü dürlü hâlde koydı bu dil-i vîrânemi
Neyleyem olmuş ezelden 'aşk baña hem-pā güzel (G. 136/3)

Qalmadı şabra mecālim isterim dildārımı
Ez-ezel oldum aña çün mübtelā yā mürşidim (G. 153/3)

Dile himmet velîlerden girü dönme şaķın yoldan
Şarāb-ı 'aşkı nūş eyle çıķa hubb-ı sivā dilden (Mü. 84/III)

Dîvân'da ilahi aşkın çeşitli şekillerde konu edildiği şiirlerin yanı sıra, şairin, müntesip olduğu tarikatın âdâb ve erkânını konu ettiği, hakikat yolculuğundaki sâliklerin yolda karşılaştıkları zahmetlerden bahsettiği ve okuyana, şeriatın emir ve yasaklarına muhalif olmamayı, Hak yolundan ayrılmayıp dini sorumluklarını yerine getirerek salih bir kul olmayı öğütleyen şiirler bulunmaktadır. Bu türden şiirlerde *Abdâl*'ın üzerinde en çok durduğu konular, hakikate ermek isteyen kişinin, mürşidinin rehberliğinde bir tarike girmesi, "hubb-ı sivâ"yı dilden çıkarıp nefesine galip gelmesi, kendini ibadete adanması gibi öğütlerle ilgilidir.

Mā-sivādan geçmeyince zāta yol yokdur dilâ
Sür gönül tahtında tutma elvān elvān mā-sivā (G. 28/1)

Mā-sivā tağın dağıdam 'avn-i Hāk'la şöyle kim
Quş gibi her zerresi göklerde tayrān eylesün (G. 169/2)

Eyleme imrār-ı vakt Abdāl düriüş ezķār ile
Gördiğñ bunca kerāmet zikr [ü] tehlilden çıkar (G. 68/8)

Yuyan qalbiñ şalavātla bu günde hāzā 'āşıkdır
Hudā-yı lem-yezel zikrñ idenler cümle şadıķdır (Mü. 213/II)

2.2.3. Efsane Kahramanları

Dîvân'da yukarıda kısaca bahsedilen dini unsurların yanı sıra, klasik aşk hikayesi kahramanlarının isimleri de çeşitli vesilelerle anılır. Bunlar arasında, Leyla ile Mecnun hikayesine yapılan telmihler çoğunluğu teşkil eder. Dîvân'da telmihte bulunulmuş hikâye kahramanları şöyledir: Leyla, Mecnun, Ferhad, Hürmüz, Hüsrev, Şirin, Azra.

III. BÖLÜM

DÎVÂN-I ABDÂL'IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

3.1. DÎVÂN-I ABDÂL'IN MATBU NÜSHASI HAKKINDA

Katalog tarama çalışmaları neticesinde, kaynaklarda *Dîvân-ı Abdâl*'in yalnızca matbu nüshalarına ulaşılabilmektedir. Muhtelif kütüphanelerin raflarında bulunan bu nüshalar, aynı eserden kopya edilerek çoğaltılmıştır. Kopyalanmış bu nüshaların sayısı dokuzdur.⁴⁶ Çalışmada, transkripsiyonlu metnin kurulmasında esas alınmış olan nüsha, İ.B.B. Atatürk Kitaplığı Sayısal Arşiv ve e-Kaynaklar'da, 811.24 MUS 1325 R/1909 yer numarası ile kayıtlıdır.

Bu matbu nüshadan hareketle *Divân-ı Abdâl* hakkında şunlar bilinmektedir: *Dîvân-ı Abdâl*, 1307/1890 senesinde telif edilmiştir. Eser, 1325/1907 senesinde İzmir'de, Frankolar Matbaası'nda tabedilmiştir. Eserin içerisinde 227 adet şiir bulunmaktadır. Bu şiirler 148 gazel, 27 muhammes, 26 müseddes, 4 murabba ve halk edebiyatı biçim özellikleri görülen 22

⁴⁶ *Dîvân-ı Abdâl*'in diğer kütüphanelerdeki matbu kopyaları için bk.: Marmara Ü., İlahiyat Fak. Ktp., Nadir Eserler Koleksiyonu, Yer nu.: T811.21, Demirbaş: OK0793 (2 adet); Atatürk Ü., Merkez Ktp., Seyfettin Özege Koleksiyonu, Yer nu.: 2800/SÖ 1325-1909., Demirbaş: 0109492; Ege Ü., Merkez Ktp., Yer nu.: T811.4 Abd 1907; Bilkent Ü., Ahmed Adnan Saydun Merkezi Ktp., Yer nu.: ALI28; Milli Ktp., 06 Mil EHT A 44152; T.B.M.M. Ktp., Yer nu.: 73003869; İ.B.B. Atatürk Kitaplığı Sayısal Arşiv ve e-Kaynaklar, Yer nu.: 811.24 MUS 1325 R/1909 k.1/1, Demirbaş: Bel_Osm_O.01070; Bilim ve Sanat Vakfı Ktp., Demirbaş: E01851.

manzumeden ibarettir. Şiirlerin tertibinde herhangi bir usul takip edilmemiş olup gazellerle başlayan eserde manzumeler karışık bir sırayla dizilmiştir.

Eserde mürettepten kaynaklandığı düşünülen dizgi ve imlâ hataları oldukça fazladır. Bu hataların başlıcaları harf düşüklükleri, harflerin hatalı kullanımı, harflerin ve kelimelerin yinelenmesi, noktalı harflerin ve nazal nûnların yazımında dikkatsizlik olarak sıralanabilir. Bunların yanı sıra, pek çok şiirde hecenin eksik veya fazla olmasından kaynaklanan vezin bozuklukları ile kafiye ve redif kurallarına aykırı durumlar görülmektedir.

3.2. METİN HAZIRLANIRKEN TAKİP EDİLEN YÖNTEM

- Metnin hazırlanmasında klasik transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.
- Metindeki şiirler herhangi bir düzende yeniden tertip edilmemiş ve divanda bulundukları biçimde sıralanmıştır. Bu şiirlerin her biri numaralandırılmış, beyitler Arap rakamları ile, bent ve dörtlükler ise Romen rakamları ile gösterilmiştir. Metindeki şiirlerde, şiir numaralarının altına şiirin vezni koyu harflere eklenmiştir.
- Matbu nüsha yaprak esasına göre değil, sayfa esasına göre düzenlenmiştir. Dolayısıyla divanın asıl metnindeki sayfa numaraları transkripsiyonlu metinde, sayfaların sağ tarafına eklenmiş ve bunlar köşeli parantez içinde kalın olarak gösterilmiştir.
- Metnin yazımında Türkçe dilbilgisi kuralları uyarınca büyük-küçük harf kullanımına dikkat edilmiş, özel isimler ve yer adları ilk harfleri büyük olacak şekilde yazılmış ve bunlara gelen ekler apostrof (') ile ayrılmıştır. Ancak Farsça son ek alan “Mecnûnveş, İsmâil-âsâ” gibi örneklerde bu kelimelerdeki ekler kesme işareti ile ayrılmadan yazılmıştır
- Metinde geçen âyet ve hadis iktibasları transkripsiyon harfleriyle eğik biçimde yazılmıştır. Bu ibarelerin tercümeleri, bulundukları sureler dipnotlarında belirtilmiştir.
- Metnin imlası, mürettip hatasından kaynaklı olduğu düşünülen pek çok yanlış ve eksikten ötürü kötüdür. Metin kurulurken bu imlâ kusurları düzeltilmiş ve kelimelerin sözlüklerdeki doğru imlaları tercih edilmiştir. Eksik yazılan kelimelere yapılan ilaveler köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir.
- Metinde geçen Arapça-Farsça ön-son ek ve edatların yazımında İsmail Ünver'in “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”⁴⁷ başlıklı makalesinde önerdiği esaslara bağlı kalınmaya çalışılmıştır.
- Metinde, veznin hatalı olduğu mısralara mümkün oldukça müdahale edilmiştir. Bu müdahaleler köşeli parantez içinde gösterilmiştir. Mısrada, fazla olduğu

⁴⁷ İsmail Ünver, “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies*, c.3, S. 6, s. 1-48.

için vezni bozduğu düşünölen ifadeler parantez işareti ile gösterilmiştir. Veznin tamir edilmediğı mısralar dipnotlarında belirtilmiştir.

- Metinde yer alan şiirlerde, mana ve kafiye bakımından eksik ve hatalı olduğı düşünölen ifadeler düzeltilmiş ve bu düzeltmeler dipnotlarında gösterilmiştir.
- Metinde, okunuşundan emin olunamayan ifadelerin yanına parantez içinde soru işareti konmuş, okunamayan kısımlar üç nokta ile belirtilmiş ve ilgili kısımlar için metnin aslından yapılan alıntılar dipnotta verilmiştir.
- Farsça kelimelerde bulunan vâv-ı ma'dûlelerin yazımında “h^vâb” örneğindeki gibi üst karakter kullanılmamış ve “hâb” şeklinde yazılmıştır.

3.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	ء
ا, آ	A, a, Ā, ā, E, e
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	S, s
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	H, h
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ص	Ş, ş
ض	Ş, ş
ط	Ḍ, ḍ, Ž, ž
ظ	T, t
ظ	Z, z
ع	ء
غ	Ġ, ġ
ف	F, f

ق	Q, q
ك	K, k
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, Ū, ū
ه	H, h, e, a
ى	Y, y, I, i, ī

3.4. DÎVÂN-I ABDÂL'IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

Dîvân-ı Abdâl
Bi'smi'llâhi'r-raḥmāni'r-raḥîm

[01]

1

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Gel ser-i dîvânıma gel besmele yaz ibtidâ
Yâd idüp Raḥmân(ür) raḥîmi ḥamdele yaz ibtidâ
2. Farḳ ola müşrik kitâbından kitâbım tâ benim
Lîk ḥattât ḥüsn-i ḥaṭla şalvele yaz ibtidâ
3. Ḥaḳḳ'a ḥamdım dâ'imâ giydirdi îmân ḥil'atîñ
Gelmedik 'üryân cihâna şevb-ile yaz ibtidâ
4. Biz Resûl'ün ümmetiyüz dînimiz ḥaḳdır bizim
Nûr-ı îmân dilde mişl-i meş'ale yaz ibtidâ
5. Tâ'ib oldı çünki Abdâl küllü zenbinden bugün
Geç günâhımdan *ke-men lâ zenbe leh*⁴⁸ yaz ibtidâ

2

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Ḥâmemi aldım elime diñle cânâ ibtidâ
Ben düşüp andan kamu feth oldı imlâ ibtidâ
2. İstedim nuşret Hudâ'dan itdi tevfiḳiñ refiḳ
'Aşḳa geldi cân [u] dil zıkr itdi Mevlâ ibtidâ
3. Nâm-ı yâri güş idince öyle bir âh eyledim
Şarşılup şol ker zamân tebrendi Tûbâ ibtidâ
4. 'Âşık oldum çünki Ḥaḳḳ'a gözlerimden Ḥaḳ içün
Kaṭre dökdüm kaṭreden cüş itdi deryâ ibtidâ
5. Ḳaysveş ol-dem hemân şahrâya gîtmek istedim
Zâhir oldı bir gice ma'nâda Leylâ ibtidâ

⁴⁸ Hadis-i şeriften iktibastır: "...günahsız kimse gibidir." bk. Mehmet Yılmaz, a.e., s.152.

6. Çeşm-i dil giryān olup feryāda āgāz eyledim
Didi kim Leylā benim zār itme şeydā ibtidā
7. Vaşl-ı sevdāsında Abdāl çünkim ol-dem hāzretiñ
Nūr ile zeyn oldı gördüm cümle me'vā ibtidā

[02]

3

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Yā İlāhī bu zebānım eyle sālīm ez-ḥaṭā
Dür gibi bulsun revāc hem gün gibi virsün ziyā
2. Çār-nā-çār söyler 'aşk 'āşıkā eş'ār-ı 'aşk
Şan kemāndır sözlerim dilden atar tā-ber-semā
3. Şāh-ı 'aşka geçdi çünkim bu girībānım benim
Korķarım söyletmesün bir söz baña kim nā-sezā
4. Dağ-ile taş tōlandırdı beni çün añladım
Zāta naḥr itmek [d]iler şol kebş-i İsmā'ilāsā
5. Cān virir üftādelər dostuñ yolunda bī-gümān
Teslīm ol gel sen de Abdāl cān-ile virgil rızā

4

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Benim nem var ki eyleyem anı cānā saña i'tā
'Ademden çünki var itdiñ seniñdir ḥod kamu eşyā
2. Benim müflis bu mülkünde yedimde hīç metā'im yok
Seniñdir ten ile cānım seniñdir zār ile bālā
3. Seniñdir nuṭṭ iden diller seniñdir ḥaṭ tūtan eller
Kuluñ ḥaddi midir itsün bu da benim deyü da'vā
4. Utanmaz mı yarın senden benimdir şu diyen ādem
Nice vara ḥuzūrına anı bilmem hele ferdā
5. Aña kim virdi bu 'aklı aña kim virdi bu fikri
Bilen terk itdi da'vāyı dimedi şu benim ḥāşā
6. Zekāsı yokdur hīç anıñ eger geçmezse da'vādan
Kālur şirk-i ḥafī içre yanar āteşlere her cā
7. Zekāsın artur Abdāl'ın bu yolda itmesün işrāk
Yarın dīvān-ı 'ālīde kılundur olmasun rūsva

5

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. [S]eniñ 'aşkıñ sebîlinde neler çekdik neler cānā
Yine kām almadık kaldık mişāl-i Kays ile Leylā
2. Buyurduñ *len terānī*⁴⁹ çün nasıl itsün bu 'āşıklar
Der-i lütfuñda toplanmış iderler āh ü vāveylā
3. Olup bīdār gice hābdan iderler zikriñ Allāh'ım
Dağı giryān olup gözden dökerler yaşlarıñ hayfā
4. Ne itsün mübtelādırlar vişāle irmek isterler
Anarlar ismini cāndan iderler dilde derd peydā
5. Cemāliñdir devā ancak vişālden özge yok çāre
Behişt[t]den 'arż-ı dīdār it devā kııl sen bize ferdā
6. Hātā itdimse cānānım bağışla 'āşıkıñ cürmin
Bu Abdāl bendeni yā Rab huzūrda eyleme rüsvā

[03]

6

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Niyāz bābında Allāh'ım nice biñ 'āşık-ı şeydā
Umarlar luṭf [u] ihsānıñ komazlar bābını tenhā
2. Kimi gelir kimi gider hemān maḫşūdları sensiñ
Kān ağlarlar gice gündüz kanı derler güzel Mevlā
3. Hāzān yaprağına beñzer ḫamunuñ yüzleri şolmuş
Teveccühde ḫalup bunlar göz açmazlar aña buña
4. Severler zātını cāndan begendim cümlesiñ yā Rab
Ḫamusı terk-i terk olmuş bu dār içre zihī a'lā
5. Sevenler zātını ancak bu meşrebde olur bildim
Nazar itdim başiretle velīlerdir didim hāzā
6. Birisiñ ihtiyār itdim delīlim mürşidim oldı
Bana telḫīn-i zikr itdi giceler eyledim ihyā
7. Olup teslīm hemān Abdāl geçürdi tā beni cāndan
Kim oldum 'aşık-ile Mecnūn beni cezb eyledi Leylā

⁴⁹ Araf 7/143'ten iktibastır: "Beni (asla) göremezsın." bk. a.e., s. 111.

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Benim Mecnūn kanı Leylā serimde 'aşk-ile sevdā
Anıñçün eylerim dā'im derūndan āh ü vāveylā
2. Sīnemde 'aşk odı her dem yanar kandīlveş dā'im
Alup 'aqlımı gör bunlar beni eylediler şeydā
3. Beni meydāna atdılar deli dīvāneveş ol-dem
Komadı kendi hālime beni 'aşk eyledi rüsvā
4. Ferāgat eyledim nā-çār iki 'ālemden el yudum
Görünmez gözime şimdi denī dünyā vü mā-fi-hā
5. Göñülden eyledim iḥrāc kamu [v]arımı dağıtdım
Hemān cānānım el-ḳaydım yeter baña ki bī-hemtā
6. Dilemez ğayrı bir nesne göñül ma'sūḳını buldı
Münādīler nidā itsün kamu varım bugün yağmā
7. Ne cānım var vü ne ḥod dil güzel cānānıma virdim
Öliyem ḳabre girmezden beni 'aşk eyledi ifnā
8. Budur bā'ış be-hey Abdāl cihān gözden nihān oldu [04]
Fenā bahriñde ğarḳ oldum görünmez gözime dünyā

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Düşüp vādīlere ḳaldım nedir bu çekdigim sevdā
Ümīdim ḳalmadı artık şehirlerde tutam süknā
2. Esīr-i 'aşk-ı cānānım degilim fā'il-i muḥtār
Odur ḥükm eyleyen dilde iden fermānını icrā
3. Muḳābil olmadı kimse bu 'aşk fermānına ḳarşu
Anıñçün baş egüp erler kamu teslīm olur aña
4. İrāde çünki 'aşkıñdır ne itsün derdmend Abdāl
Gezer Mecnūnveş çölde bile hem nāz iden Leylā

9

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Huzūr-ı 'ind-i Mevlā'da gönül senden idem şekvā
Dü çeşmim ğark-ı hūn itdiñ yüzüm güldürmediñ aşlā⁵⁰
2. Geçüp bi'l-cümle zīnetden hemān bu köhne şāl ile
Çıkup pāzār-ı 'aşk içre beni itdiñ bugün rüsvā
3. Şu'ūrın aldılar serden cünūnda çünki 'ār olmaz
Bizi ta'yīb ider nādān gezelim bārī gel tenhā
4. Ne Ferhād'a bu hāl oldu ne Şīrīn'de zühūr itdi
Bu derdi çekmedi Mecnūn ne hod ol nāz iden Leylā
5. Merāmın söyle gel bir bir muṭavvel bir kitāb olsun
Anı şerh eyleyem bārī uram Abdāl deyü imzā

10

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Yine deryā-yı dil taşıdı yürüdi çünki her yaña
Vücūdum fülküni şaldım gider engindedir hālā
Bu bī-pāyān bahir içre gözümde çıkdı hep dünyā
Nazar itdim bu ekvāna göründi nūr kamu eşyā
Tutarım sırrı cānımda ben anı itmezem ifşā

II

Şorarşāñ çeşm-i a'mādan göremez bir yanıñ sersem
Şeb-i zulmetde kalmışdır olamaz şād ile hürrem
Degildir vākıf-ı esrār degildir yār ile hem-dem
Nazar itdim bu ekvāna göründi nūr kamu eşyā
Tutarım sırrı cānımda ben anı itmezem ifşā

III

Severim cümleden artık dilā cān içre cānānı
Benim rāhında hem anıñ bilesiñ kuli kurbānı
Dirīg itmem benim 'ahdım var ol yāre virem cānı
Nazar itdim bu ekvāna göründi nūr kamu eşyā
Tutarım sırrı cānımda ben anı itmezem ifşā

⁵⁰ Metinde “imlā” şeklinde ise de mana icabı “aşlā” okunmuştur.

IV

Şorarşañ bizleri Mevlā ezelde eyledi ‘aşık
İçirdi şerbet-i ‘aşkı ebed biz olmayız ayık
Virüp kullarına Mevlā ne ise bil anı lāyık
Nazar itdim bu ekvāna göründi nūr kamu eşyā
Tutarım sırrı cānımda ben anı itmezem ifşā

[05]

V

Yaratdı bunca maḥlūḳın Ḥudā bil kāf ile nūndan⁵¹
Ḥaber al ehl-i ‘irfāndan su’āl itme o Mecnūn’dan
Dime ferḥunde Abdāl’dan ḥaber alsam şu meftūndan
Nazar itdim bu ekvāna göründi nūr kamu eşyā
Tutarım sırrı cānımda ben anı itmezem ifşā

11

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. ‘Aşk-ile hem-pā olup meydāna geldim eş-şalā
Yāre virdim ‘aqlımı dīvāne geldim eş-şalā
2. Ḥāk-pāy-ı mürşide sürdüm yüzüm ben ibtidā
Feth olup çün cān gözi seyrāna geldim eş-şalā
3. Men aña mübrem tutuldum ol-daḥı şalvirmedi
‘Aşk meyiñ şundi baña sekrāne geldim eş-şalā
4. Destini taḳbīl idüp cāndan niyāz itdim aña
‘Aşk odın şaldı dile hep yana geldim eş-şalā
5. Çekdi mihrāb öñine Abdāl’a himmet eyledi
Yandı dil(im) kandīline pervāne geldim eş-şalā

12

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Rāzımı keşf eylesem var git deli dirler baña
İhtiyār itsem sükūtı yok dili dirler baña
2. Yad ile ülfet ne lāzım dil temāşā eyle geç
Kim ne dirse ḳo disün Ḥaḳḳ’ıñ ḳulı dirler baña
3. Gūşıma girmez benim hoş da hoş nā-hoş da hoş
Ol-sebebden yā deli yāḥūd velī dirler baña

⁵¹“Ol, hemen oldu.” mealindeki âyet-i kerimeye telmihtir. bk. a.e., s. 98.

4. Hâce-yi dānā yedin tutdum ziyāsın şaldı gün
Nūr ile oldı müzeyyen cān ili dirler baña
5. Fırka-i nāciyyeden ‘add itdiler cümle bizi
Şer‘-i pāki Aḥmed’ın budur yolu dirler baña
6. Tālī‘ın mes‘ūd imiş Abdāl şükür it Taḥrī‘ya
Cümle millet şorşalar şāhın güli dirler baña

13

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mey şunan mey-ḥānede bir pīr-i rüşendir baña
Lāle-ruḥ zülf[i] semen hem rüyı gülşendir baña
2. Mest-i bī-hüş eyledi bir cūr‘ada ol reh-nümā
Esrikim ḥālā o demden līk dil şendir baña
3. Zülf-i zencīrin doladı ‘ayb itmeyin gerdānıma⁵²
‘Aqlıma irdi cünün Leylā’dan aḥsendir baña
4. Yek nazarda bendesiın pūr-feyz ider ol dil-fırīb
Cümleden a‘lā bilirim ferd-i eyمندir baña
5. Cān fedā it şeyḥine Abdāl muḥālif olma sen
Yad ile eyle şavaş kim cān ile tendir baña

[06]

14

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Çi ğam üftādeyim cānān şunar şahbā baña her cā
Anıñçün mest [ü] ḥayrānım ayılmam ḥaşre dek ben tā
2. Ezel taqdīridir fehm it bugüne gelmeden Mecnūn
Kemend itmiş semen zülfin dolamış boynuma Leylā
3. Rehā bulmak degil kābil anıñ ol zülf-i bendinden
Ḥudā’dan çāre olmazsa yitürdüm ‘aqlımı ḥayfā
4. Meyil virmem benim cānım fenā gūlzārına çünkim
Açılmış dilde ter güller öter cān bülbulüm ḥālā
5. Baña yār olmadı Abdāl bu ‘ālem içre bir kimse
Degildir ‘āşıkān añlar degildir sālīk-i Mevlā

⁵² Mısraın vezni hatalıdır.

15

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

On sekiz biñ 'ālemiñ icādına bā' iş dilā
Çün su'āl itdiñ anı benden bugün diyem saña
Ol nebīler ser-firāzı vaşf idem güş tut baña
Kendi nūrundan yaratdı ibtidā anı Hudā
Faḥr-ı 'ālemdir Muḥammed Muştafā dirler aña

II

Mūr [u] mār oldı muḥib ci[n]s-i beşerden mā-'adā
Öyle bir aḥsendir ol-kim ḥüsnine yokdur behā
Kāmeti 'arşdan yücedir hem yüzi şemsü'd-ḍuḥā
Kendi nūrundan yaratdı ibtidā anı Hudā
Faḥr-ı 'ālemdir Muḥammed Muştafā dirler aña

III

Soñ vaḳitde geldi oldı ol nebīler ḥātemi
Olmadan Ādem hüveydā ol bilürdi Ādem'i
İtdi icād Ḥaḳ anıñ(i)çün on sekiz biñ 'ālemi
Kendi nūrundan yaratdı ibtidā anı Hudā
Faḥr-ı 'ālemdir Muḥammed Muştafā dirler aña

IV

İns [ü] cin perī melek andan tefeyyüz itdiler
Āl ü aşḥābı yañınca dā'imā şükr itdiler
Cān virüp rüyunda cümle hep behişte gitdiler
Kendi nūrundan yaratdı ibtidā anı Hudā
Faḥr-ı 'ālemdir Muḥammed Muştafā dirler aña

V

Tā ufukdan geçdi gitdi āsumāndan içerü
'Arş u kürsīyi ey Abdāl itdi seyrān ol ulu
Vaşfı nā-kābil beni söyletme bundan ilerü
Kendi nūrundan yaratdı ibtidā anı Hudā
Faḥr-ı 'ālemdir Muḥammed Muştafā dirler aña

[07]

16

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Yā Resūla'llah cemāliñ gün gibi virdi ziyā
Rüşen oldı cümle 'ālem parladı par par semā
2. Ḥaḳ seni ḥaḳ eylemiş ser-tā-ḳadem va'llāhi nūr
Ol-sebebdan düşmedi zıllıñ zemīne ey şehā

3. Halk-ı 'âlem hep seniñle birbirin itdi şühüd
Giceler tā gündüz oldu şāh-ı kevneyn Muştafa
4. Biñde bir vaşfıñ idemem hūblığıñ meşhūr seniñ
Nūr-ı Hāk'sıñ yā Muḥammed şübhe yokdur muṭlaḳā
5. Bunca maḥlūḳāt ki vardır yerde gökde bī-gümān
Zātına 'āşık-durur vaşlın dilerler dā'imā
6. Nūh felek heft āsumān hem [de] melā'ik zümresi
Titreşürler üstüne rūḥların eylerler fedā
7. Zümre-i 'uşşāḳ da yumdı gözleriñ açmaz bugün
Nūr-ı zātın dilde gözler yā ḥabīb-i kibriyā
8. N'eylesün 'āşık olanlar senden özge dil-beri
N'eylesün māl ü menāl rūḥ[ın]a virmez çün gıdā
9. Abdāl'ın fikrinde dā'im ne olur ḥālim benim
Ya düşersem rüz-ı maḥşer ben efendimden cüdā

17

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. 'Āşık oldu yā Muḥammed ibtidā Mevlā saña
Ba'dehū oldu ḳamu dünyā vü mā-fihā saña
2. Tağ-ile taşlar şecerler nuṭḳa geldi 'aşḳ-ile
Eş-şelāt ü eş-selām hep söyledi her cā saña
3. Nūr-ı zātsın bī-gümān [kim] nice meftūn olmasun
İns ü cīn ḳurd ḳuş nebī mürsel melek ḥavvā saña
4. Āl u aşḫāb-ı şafā hem iki nūr-zādeler
Virmedi bunlar gönül bir kimse[ye] illā saña
5. Bezm-i vaşlın yād idüp cān virdiler bir bir hemān
Dir ki Abdāl yok-durur hiç virmeyen sevdā saña

18

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Çün teveccüh eylemiş ol 'âlem-i kübrā saña
İtmesün de n'eylesün bu 'âlem-i şuḡrā saña
2. Şāh-ı kevneynsiñ ḥabībā ay u gün ḥādimleriñ
Cān virem ben rāhına ḳurbān olam ednā saña

3. Āsumān-ı bî-‘amūd ‘aşkıñla devrān itmede
‘Āşık oldu çerh-i devvār ey yüzi hüsna saña
4. Tālib oldu hayye hem gārda tevattun eyledi
Nice sālden-şoñra irdi ey güzel-sīmā saña
5. Didi Hāk *levlāke levlāk*⁵³ şānıñ a‘lādır seniñ
Dir ki Abdāl virmiş Allāh rütbe-i bālā saña

19

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Āsumāndan itdi pervāz indi Cebrā’ıl saña
Hāk kelāmıñ hem selāmıñ eyledi vāşıl saña
2. Seyyidü’l-halksıñ dahı maḥbūb-ı ḥazret bî-gümān
Ol-sebebdan Türk ‘Arab Hind ü ‘Acem mā’ıl saña
3. Gün toḳundı cümleye illā cenāb-ı pākine
Bir seḥāb oldu vesīle olmadı ḥāmil saña
4. Öyle bir dürr-i yetīm kılmış seni azze ve cell
Dökse cennet gencini yetmez behā ḥāşıl saña
5. Senden açdı Hāk cemālīñ kulları seyr eylesün
Gör kim Abdāl oldu ḳurbān mışl-i İsmā’ıl saña

20

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I

Nice medḥin idem cānā ne lü’lü’süñ ne aḥmersiñ
Kirāmen kātibin bilmez su’āl itsem ne gevhersıñ
Ḳalur gözler cemālinde disem ḥūrşīd-i ḥāversıñ
Ḥaṭādan ḳorḳarım dimem ki sen andan da dil-bersiñ
Ḳamudan ḥātem-i mühr-i nübüvvet ile ekbersiñ

II

Seniñ medḥin idemez ger çalışsa cinn ile insān
Ḳalur vādī-i ḥayretde çıkamaz olmadan fermān
Uyup bu nefsime disem saña Yūsuf-durur aḳrān
Ḥaṭādan ḳorḳarım dimem ki sen andan da dil-bersiñ

⁵³ Hadis-i kudsîden iktibastır: “Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım.” bk. a.e., s.113.

Ḳamudan ḥātem-i mühr-i nübüvvet ile ekbersiñ

III

Güle teşbîh iden vechiñ ‘aceb-kim eylemiş külfet
Mübārek ḥoy-ı rüyuñdur menend tutmam anı elbet
Çü sen bir rûḥ-ı a‘zamsiñ olur mu gül saña nisbet
Ḥaṭādan ḳorḳarım dimem ki sen andan da dil-bersiñ
Ḳamudan ḥātem-i mühr-i nübüvvet ile ekbersiñ

IV

Zemīne düşmedi sāyen efendim nūr-ı mutlaḳsiñ
Ne-deñlü eylesem medḥın yine andan da elyaḳsiñ
Eger disem ḳamer-ṭal‘at ki sen andan da parlaḳsiñ
Ḥaṭādan ḳorḳarım dimem ki sen andan da dil-bersiñ
Ḳamudan ḥātem-i mühr-i nübüvvet ile ekbersiñ

V

Bu Abdāl bildi ey sultān nübüvvet mühriniñ nūrı
Eger ki çıksa dünyāya yanar İsrāfīl‘iñ Şūr‘ı
Bu mezkūrāt seni tutmaz disem ḡilmān yāḥūd ḥūrī
Ḥaṭādan ḳorḳarım dimem ki sen andan da dil-bersiñ
Ḳamudan ḥātem-i mühr-i nübüvvet ile ekbersiñ

[09]

21

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Merḥabā hoş geldiñ ey ‘aşḳ cānıma virdi şafā
Teşrifiñden memnūn oldum cān saña olsun fedā
2. Muntazırdım rāhına ben ḥaylī müddetden berü
Yāş dökerdim firḳatiñleirmek isterdim saña
3. Gāḥ girerdin düşüme şeb zamānı ben daḥı
Uyḳudan bīdār olup giryān olurdum tā ḍuḥā
4. Bir daḥı miḥmān olur mı ‘aşḳ-ı yārim dir idim
Göz açup gözler idim gizli gelen dostdan yaña⁵⁴
5. Beyt-i dilde gir ḳarār it Ḥaḳ için miḥmānım ol
Merḥabā hoş geldiñ Abdāl ḳalbine ‘aşḳ merḥabā

⁵⁴ Metinde “baña” şeklinde ise de mana icabı daha uygun görüldüğünden “yaña” okunmuştur.

22

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Esdi çün bād-ı şabā virdi şecerler hoş şadā
Güş-ı cānla diñledim Hū ismini duydum dilā
2. Heft deryā taşdı gördüm dalğalandı bir zamān
Ağzın açdı hep semekler itdiler Hāk Hāk nidā
3. Bildim Hāk'ı cümle eşyā hāl diliyle zıkr ider
Bağ kulağın penbesin añla nedir arz u semā
4. Kıl kapatmış 'aynını görmez mehi dil hānede
Çak gönül çağmağın yansın oda hep mā-sivā
5. Şubha dek yatma gice hayvān gibi ey der-be-der
Kalk şehirde dost deyü ağla niyāz it ey gedā
6. Yaş yerine kan revān it gözlerinden kim seniñ
Def' ola çeşmiñ dumanı nūr ola 'ālem saña
7. Cümle ekvāna bakup Abdāl o demde cünbüş it
Boş yere çekme te'ab döndir yüzün Hāk'dan yaña

23

I

Ey gürüh-ı 'āşıkān
Dost kandedir söyleñ baña
Ben bulmadım andan nişān
Dost kandedir söyleñ baña

II

Yere göge itdim nazar
Hiç bulmadım andan eşer
Çok ağladım vaqt-i şehir
Dost kandedir söyleñ baña

III

Irakda mı yakında mı
Şolunda mı sağında mı
Mü' minleriñ kalbinde mi
Dost kandedir söyleñ baña

IV

Kalkışma nağle beyāna
Zinhār olma sen dīvāne
Hulul itmez bir mekāna

Dost kandedir söyleñ baña

V

Bilür misiñ Abdāl yāri
Muḥītdir her bir diyārı
Ben ağlarım zārı zārı
Dost kandedir söyleñ baña

24

I

İki a‘dā aldı yolum
Yā seyyidine’l-Muṣṭafā
Bend itdiler iki kolum
Yā seyyidine’l-Muṣṭafā

II

Biri nefis biri Şeytān
İkisi de bize düşmān
Seyf-i kātı‘ ismiñ hemān
Yā seyyidine’l-Muṣṭafā

III

Yā Mevlānā yā Mevlānā
Sensiñ ancaḳ sultānunā
Kamu ‘ālem ğulām saña
Yā seyyidine’l-Muṣṭafā

IV

‘Aşkıñ odı düşdi dile
Yandı yürek girdim yola
Düşdüm āḫir çölden çöle
Yā seyyidine’l-Muṣṭafā

[10]

V

Senden kerem senden meded
Cürmüm çokdur yoḳdur ‘aded
Kıl şefā‘at yā Muḥammed
Yā seyyidine’l-Muṣṭafā

VI

Kamu aşḫāblar ‘aşkına
Anlarıñ yūzi şuyına
Koyma a‘dālar sevine
Yā seyyidine’l-Muṣṭafā

VII

Seyyidü’l-ḫalksıñ yā maḥbūb

‘İnd-i Mevlā’da hem mergūb
Koyma Abdāl’ı sen maḥcūb
Yā seyyidine’l-Muṣṭafā

25

fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilūn

1. Ey gürūh-ı ‘āşıkān āh itmeyiñ yandı semā
Gömgök oldu nüh felek itdi melekler iştikā
2. N’oldı siziñ şabriñız dillerde olduḡ dāsītān
Yok mı sizde hīç şu ‘ūr itmezsiñiz elden ḡayā
3. Duysa Mecnūn āhiñız Leylā’dan ‘ār eyler bugün
Perdesizdir çün siziñ itdigiñiz bunca nidā
4. Sāk-ı ‘arşa irdi tā kim şavtıñız eyleñ ḡazer
Şūr-ı İsrāfil yanar rūḡlar ider andan eyā
5. Siz tevaḡḡuf eyleyiñ Abdāl demiñ Ferḡād’ıdır
Kūh-ı dilde sırr-ile Ḥaḡḡ’a ide şīrīn du ‘ā

26

fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilūn

1. Ben gedā geldim ḡapuña dost deyüp itdim nidā
Yok mı iḡsān beklerim ez-tū merā yek merḡabā
2. Bunca sāller serde odlar yaḡdıḡım ma ‘lūm saña
Eyledi şīrīn efendim Bākī ḡüsniñ *ve ‘d-duḡā*⁵⁵
3. Ben ne ṭālī ‘siz kişiyim olmadı baḡtım küşād
Ḳaldı ḡūrşīdim seḡāb içre yazık eyvāḡ baña
4. Çāresiz ḡaldım ḡarañlık ḡānede maḡbūs bu şeb
Olmadı ḡicem sabāḡ yüz (ḡöz) ḡöstere mihr [ü] vefā
5. ‘Ayn-ı Abdāl olmuşum ki şems-i şebde ḡözlerim
ḡördiḡüm ol māḡ imiş doḡmuş felekde pūr-ḡiyā

⁵⁵ Duhā 93/1’den iktibastır: “Kuşluk vaktine andolsun.” bk, a.e., s. 164.

27

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Terakkīden kalur rūhıñ Hudā'dan olma ğāfil ha
Gelür mevt baġteten bir gün olamazsıñ muķābil ha
2. Mehil virmez dilā bil kim ne-kim itdiñse dünyāda
Şorar senden yarın bir bir Hudāvend-i Celīl bil ha
3. 'Ameller vezn olur bī-şek degilseñ mażharı 'afvın
Takarlar boynıña oddan me 'āza' llāh selāsil ha
4. O kāzib tevbesiñ terk it idüp tevbe naşūh dilden
Hacīl olma yarın anda yüziñ karasını sil ha
5. İraq ol ...⁵⁶ 'işyāndan қо cürmi irtikāb itme
Kılı kıldan seçer Abdāl o şāhlar şāhı 'ādil ha

28

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Mā-sivādan geçmeyince zāta yol yokdur dilā
Sür gönül tahtında tutma elvān elvān mā-sivā
2. Āb u gilden şanma-kim kurmuş anı üstāz ezel
Bilmiş ol kim kalb evi tutmaz ğubār nürdan binā
3. Gerçi-kim ol bir şanevberdür haķīkat ol degil
Āsumān u 'arz-ı cāmi' öyle bir sır-ı Hudā
4. Yıkılup olmaz harāb muhkem yapudur şol yapu
'Ārife besdir sözüm gelmez zebāna mā'adā
5. Lā-hadīd lā-sīm ü lā-zer nūr heme dil hānesi
Şāni' uñ şun'ı çenīn Abdāl dime çün u çerā

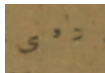
[11]

29

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I

Ey lebi şīrīn boyıñ Tūbā kelāmıñ müsteṭāb
Ey femiñ genc-i haķīkat ey cemāliñ āfītāb
Gün yüzünden oldı zāhir zerreler uş bī-ḥesāb

Zāt-ı akdesden muḳaddes zātına oldu ḥiṭāb
Ḳul ḥabībim yā Muḥammed didi şāhid dōrt kitāb

II

Būy-ı zūlfūn müşk-i cennet telleri tevḥīd ider
Āsumāniler ṭavāf itmek içün şaf şaf iner
Bir melek eyler nidā şallū ‘alā ḥayrū’l-beşer
Zāt-ı akdesden muḳaddes zātına oldu ḥiṭāb
Ḳul ḥabībim yā Muḥammed didi şāhid dōrt kitāb

III

Ḳaşlarıñ ḳavseyne teşbīḥ şānıñ a’lādır seniñ
Mā hüve’l-ḥaḳ manzarıñ çeşminde kimyādır seniñ
Ne diyem vaşfıñda ‘ilmiñ ‘ilm-i Mevlā’dır seniñ
Zāt-ı akdesden muḳaddes zātına oldu ḥiṭāb
Ḳul ḥabībim yā Muḥammed didi şāhid dōrt kitāb

IV

Enveri ḥüsniñden aldı mihr ü māḥ ey muḥterem
Feyziñ āşārıdır anlar üst[in]e başmaz ḳadem
Senden olmazsa baña kimden olur luṭf [u] kerem
Zāt-ı akdesden muḳaddes zātına oldu ḥiṭāb
Ḳul ḥabībim yā Muḥammed didi şāhid dōrt kitāb

V

Şad şelāt-ile selām olsun o rūḥ-ı pākine
Ḳudsgāhıñ ‘ayn-ı cennet nūr döşenmiş ḥākine
Nīm nigāḥ itseñ yeter Abdāl gibi süllākine
Zāt-ı akdesden muḳaddes zātına oldu ḥiṭāb
Ḳul ḥabībim yā Muḥammed didi şāhid dōrt kitāb

30

mefā’lün mefā’lün mefā’lün mefā’lün

I

Tecellī eksik olmaz hīç Ḥudā’dan özge Ṭūr’dur ḳalb
İnanmazsañ şor ehlinden leb-ā-leb tolu nūrdur ḳalb
Ḥudā zikriyle meşgūldür dilā ehl-i ḥuzūrdur ḳalb
Alup feyz-i Ḥudā senden tamām ehl-i sürūrdur ḳalb
Fiğān itdikçe yā Allāḥ çalınur güyā Şūr’dur ḳalb
Çekerim cevriñi her dem ḳatımda nāzlı pūrdur ḳalb

[12]

II

Ferāğat itmiş ‘ālemden dime dünyāya ‘āşıḳdır
Bilürem anı ey ḳardaş güzel Mevlā’ya ‘āşıḳdır
Şu ‘ūruñ satdı Mecnūn’dur henüz Leylā’ya ‘āşıḳdır
Geçüp lā perdesinden ol hemān illāya ‘āşıḳdır
Fiğān itdikçe yā Allāḥ çalınur güyā Şūr’dur ḳalb

Çekerim cevrimi her dem katımda nâzlı pürdur kalb

III

Ben andan geçmezem zîrâ benim derdime dermândır
İder Mevlâ'sını ârzû dem-â-dem dîde-giryândır
Kaçınmaz râh-ı ma'sûkdan ezelden yâre kurbândır
Bilürem hâzâ 'âşıkdır vücûd mülküne sultândır
Figân itdikçe yâ Allâh çalınur gûyâ Şûr'dur kalb
Çekerim cevrimi her dem katımda nâzlı pürdur kalb

IV

Karâr itmez sefer eyler mişâl-i şâh-ı devvârdır
'Urûc eyler semâvâta konar 'arş üze seyyârdır
Su'âl eyler güzel yâri muhakkak 'âşık-ı yârdır
İzin görmez anıñ kimse hemân bir sırr-ı Settâr'dır
Figân itdikçe yâ Allâh çalınur gûyâ Şûr'dur kalb
Çekerim cevrimi her dem katımda nâzlı pürdur kalb

V

Hakikat yâr için ağlar gözi yaşın bıñar itmiş
Çevirmiş nûrla etrâfin mekânın üstüvâr itmiş
Mürâdı yâre irmekdir ki halkdan ol firâr itmiş
Bakup çeşminden Abdâl'in kamu ağıyarı yâr itmiş
Figân itdikçe yâ Allâh çalınur gûyâ Şûr'dur kalb
Çekerim cevrimi her dem katımda nâzlı pürdur kalb

31

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

I

Gözümden dost nihân oldu dilim pür-zâr olur her şeb
Döküp gözyaşların çeşmim akar enhâr olur her şeb
Oda düşmüş semenderveş yanar pür-nâr olur her şeb
Bu âteşle benim hâlim katı düşvâr olur her şeb
Mücerred bûy-ı dil-berle dilim 'atâr olur her şeb
Şatarım müşk-i ter cânâ ne yahşî kâr olur her şeb

[13]

II

O yârın 'aşk [u] sevdâsı başımda tâc-ı devletdir
Kân ağlarsa sebîlinde dü çeşmim zî-sa'âdetdir
Mürüvvetdir beşâretür vü hem de hoş 'inâyetdir
Halîlinden halîl geçmez yûri yollar selâmetdir
Mücerred bûy-ı dil-berle dilim 'atâr olur her şeb
Şatarım müşk-i ter cânâ ne yahşî kâr olur her şeb

III

Cefâsın arturır ma'sûk şafâdan el çeker 'âşık
Gözedür hâtır-ı yâri gücenmez 'âşık-ı şâdık

Taḥammül itmese zîrâ olamaz vuşlata lâyıķ
Ne yüzden seyr olur dîdâr bilir mi şor bunı fâsık
Mücerred bûy-ı dil-berle dilim ‘aṭṭâr olur her şeb
Şatarım müşk-i ter cānâ ne yahşî kâr olur her şeb

IV

Bu ‘âşıklık baña şâhım inan Bâr-ı Hudâ’ dandır
Bu qalbim buldıǵı nisbet heme şıdk [u] şafâdandır
Kesilmez feyzim ey şûfî Muḥammed Muştafâ’ dandır
Vü hem bu deñlü himmet kim baña şeyḥim Ziyâ’ dandır
Mücerred bûy-ı dil-berle dilim ‘aṭṭâr olur her şeb
Şatarım müşk-i ter cānâ ne yahşî kâr olur her şeb

V

Görüp muḥliş bu ednâyı kodı maḥlaşımı Abdâl
Zuhûr itdi derûnumda bi-hamdillâh şükür iqbâl
Muḥabbet eyledi izhâr bu qalbim doldı nûr fi’l-ḥâl
İki ‘âlemden el çekdim Hudâ’ya eyledim meyyâl
Mücerred bûy-ı dil-berle dilim ‘aṭṭâr olur her şeb
Şatarım müşk-i ter cānâ ne yahşî kâr olur her şeb

32

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1. Ey gönül gel geç fenâdan sen beḳâyâ raġbet it
Seçme ḥalkı birbirinden her gedâyâ raġbet it
2. Zîkr-i Hâķ’la iştiġâl it yak vücûdın odlara
Maḥv idüp nâm u nişânın ir Hudâ’ya raġbet it
3. Şâh-ı kevneyndir Muḥammed Muştafâ’ya ḳurbân ol
Göç bugün baġ-ı cinâna pîşvâyâ raġbet it
4. Cân [u] dilden it muḥabbet ol Ebû Bekr’e gönül
Oldur ancak yâr-ı ġâr-ı Muştafâ’ya raġbet it
5. Âl u aşḥâb-ı Resûl’e tâ-yürekden râġıb ol
Hem Ḥasan ile Ḥüseyn hem Murtaẓâ’ya raġbet it
6. Ağla çeşmim ḳan gelince ol güzel yârin için
Nûr-ı ‘aynım mürşidime evliyâyâ raġbet it
7. Koy bugün benlik ḥicâbın tut selâmet râhını
Ḥâķ yolunda cân viren her aşdikâyâ raġbet it
8. ‘Âşık iseñ kıl taḥammül cevır iderse yâr saña
Ḥoş görüp cāndan rızâ vir her belâyâ raġbet it

[14]

9. Kābz u baş ırince Hāk'dan ikisin de hoş gözet
Gel bugün Abdāl şafāya hem cefāya raġbet it

33

mef 'ülü mefā 'lū mefā 'lū fe 'ülün

1. Ey bād-ı şabā var yüri cānāna selām it
Bezminde karar it meh-i tābāna selām it
2. Gör hüsnini bak naşşına it hürmet ü ta'zīm
Tut dāmeniñ ol şeyh-i dıraşşāna selām it
3. El bağlayuben hem der-i lütfiñda muķīm ol
'Arz eyle benim hālimi merdāna selām it
4. Vardıkda Şām'a türbe-i Hālid'de çok ağla
Eşkin dökerek ol zevi'l-'irfāna selām it
5. Eglenme şakın tiz ulaş (bir) şāfi cevāb al⁵⁷
Abdāl naḥīf olmuş deyü sultāna selām it

34

mef 'ülü mefā 'lū mefā 'lū fe 'ülün

I

Uyar gözimiz kaldı yine uykuda yā Rab
Yazık özimiz kaldı yine ġayġuda yā Rab
Şād eyle bizi kalmışuz hep korkuda yā Rab
'Afv eyle bizi yakma yarın tamuda yā Rab
Yandı 'āşıkān 'aşkıñ ile çün oda yā Rab

II

Bīgāne olan dā'imā sālikleri taşlar
Virir 'āşıkān rāhına biñ cān ile başlar
Çeşm-i 'āşıkān dökmededir kan-ile yaşlar
'Afv eyle bizi yakma yarın tamuda yā Rab
Yandı 'āşıkān 'aşkıñ ile çün oda yā Rab

III

'Aşkıñ od-ile bu sīnemiz bişdi kebābdır
Hep içdigimiz leyl ü nehār rahmet-i ābdır
Fehm eylemeyen şandı bizi bir kurı kabdır
'Afv eyle bizi yakma yarın tamuda yā Rab
Yandı 'āşıkān 'aşkıñ ile çün oda yā Rab

[15]

⁵⁷ Vezin icabı mısradaki “bir” kelimesi silinmiş ve “tiz” kelimesi medli okunmuştur.

IV

Nice ideyim vaşl olayım yolda kalınmaz
Geldi göresim yâr seni bir çäre bulunmaz
Pervâz iledi⁵⁸ murğ-ı dilim bir dala kon(ul)maz
‘Afv eyle bizi yakma yarın tamuda yâ Rab
Yandı ‘âşıkân ‘aşkıñ ile çün oda yâ Rab

V

Abdâl kulunum çünki ilâh dil saña virdim
Buldum çobânı ben dağı bir süriye girdim
Ayrılman ebed ben süriden kaçdıma irdim
‘Afv eyle bizi yakma yarın tamuda yâ Rab
Yandı ‘âşıkân ‘aşkıñ ile çün oda yâ Rab

35

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Ey dilâ ‘ibretle bak-kim nûrla tıldı kâ’inât
Bir tecellîdir Hudâ’dan anı görmez her zevât
2. Ne tıurursuñ ğaflet içre kendine gel kendine
Aç gözin her yaña bak-kim zâhir oldı nûr-ı zât
3. Sâ’il ol ihsânı gözle dem-be-dem Allâh’dan
Ġafil olma yek nefes bil kim ider yâr iltifât
4. Dağğ-ı bâb it tırma zinhâr tâ olunca fetğ-i bâb
Hem dilâ ‘âlî-himem ol-kim ire fevz [ü] necât
5. Sâkin ol bâb-ı rızâda ‘aşğ-ile Abdâl oğı
Ol Muğammed Muştafâ’ya cân u dilden şalavât

36

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün fe ‘ülün

I

Ġarîb kaldım cihânda dılfıkârım
Şefâ’at yâ Resûla’llah şefâ’at
Cenâbıñdan meded yardım umarım
Şefâ’at yâ Resûla’llah şefâ’at

⁵⁸ Metinde “eyledi” olduğı halde vezin icabı “iledi” şeklinde okunmuştur.

II

Gül-i ruhsârına çün ‘andelîbim
Vişâl ister bu gönülüm bî-şekîbim
Cüdâ düşdüm cemâliñden ğarîbim
Şefâ‘at yâ Resûla’llah şefâ‘at

III

Bugün muhib olan bakmaz cihâna
Düşer bülbül gibi âh u figâna
Olur Mecnûn gibi deli dîvâne
Şefâ‘at yâ Resûla’llah şefâ‘at

IV

Yine düşdüm bugün nâr-ı nihâna
Kül oldum ‘âkıbet [ben] yana yana
Düşüp Mecnûn gibi âhîr yabana
Şefâ‘at yâ Resûla’llah şefâ‘at

V

Seni bildim-ki sensiñ Hâk habîbi
Dağı bîmâr olan diller tabîbi
Cemâliñden ba‘îd itme ğarîbi
Şefâ‘at yâ Resûla’llah şefâ‘at

VI

Zihî ‘aşkıñ dile virdi harâret
Zihî ‘aşkıñ baña oldu selâmet
Necât ister bu Abdâl’iñ nihâyet
Şefâ‘at yâ Resûla’llah şefâ‘at

[16]

37

I

Bilürim Hâk’a ‘âşıkıñ
Ta‘cîl itme gönül şabr it
Ezelden bağı yanıksıñ
Ta‘cîl itme gönül şabr it

II

Gizlice yalvar it âhı
Feth eylesüñ Hudâ rāhı
Görmek isterseñ Allāh’ı
Ta‘cîl itme gönül şabr it

III

Vaşl olmağa gel it ğayret
Halkdan kaçup eyle ‘uzlet
Hâk’ı seven bulur elbet

Ta'cıl itme gönül şabr it

IV

Endişeñi hep hayr eyle
'Aşk odına yan şabr eyle
Yârî gönülden seyr eyle
Ta'cıl itme gönül şabr it

V

Dervîşim deyü fahr itme
Zinhâr kimseye kahr itme
Gözüm yaşını nehr itme
Ta'cıl itme gönül şabr it

VI

Çekil bir köşeye tenhâ
Hakk'ı zıkr eyle dâ'imâ
Kalmasun zerre mâ-sivâ
Ta'cıl itme gönül şabr it

VII

Yan bugün 'aşkıñ nârına
Kıy cânına ir yârine
'Aşık iseñ dîdârına
Ta'cıl itme gönül şabr it

VIII

Sādâtdan eyle istimdād
Rûz [u] şeb eyle gel feryād
Seni eyleyeler irşād
Ta'cıl itme gönül şabr it

IX

Yüri Abdâl sen yolunca
Çeşmin ağlat kan dolunca
Hakk'ı zıkr it tâ ölünce
Ta'cıl itme gönül şabr it

38⁵⁹

1. Ey gönül Mecnûn olup Leylâ'yı bulduñ 'âkıbet
Sürdüñ şafâyı yâr ile bedr ayı bulduñ 'âkıbet

⁵⁹ Şiirin vezni hatalıdır.

2. Yağdıñ o nār-ı ‘aşk-ile dilde sivā perdelerin
Açdıñ başiret gözini hüsñâyı bulduñ ‘ākıbet
3. İrdin hele maşşūdına dilde fiğānıñ kalmadı
Geçdiñ bu dem sen kaçreyi deryâyı bulduñ ‘ākıbet
4. Güçlük ile kalb hānesiñ itdiñ mücellā zıkr ile
Sezdin o lānıñ ‘illetin illāyı bulduñ ‘ākıbet
5. Rūz [u] şeb Abdāl gibi itdiñ ‘ibādet Hālık’a
Yağdın dilin mir’ātına Mevlā’yı bulduñ ‘ākıbet

39

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. ‘Aşk-ile aındıkça nāmın tağ gibi iñler büyüť
Yerde ağlar ibn-i ādem baħr içinde cümle hūt
2. ‘Āşık oldum nāmına hem de güzel dīdārına
Beklerim bābında ancak ben mişāl-i ‘ankebūt
3. Fāriğ olmam dilemekden virmedikçe sen baña
Ol rızāñ ile likādır buldı dilde key nübūt
4. Sā’ ilim bābında iħsān beklerim leyl ü nehār
Vir murādım yā Ğanī göñlüm de itsün hoş sūkūt
5. Ne tarīkle geçeyim bunca hicābı bilmezem
Sen bu Abdāl kılına ilhām ile yā Rab okut

[17]

40

I

‘Aşk-ı Mevlā ile ben
Çağırırım dost dost
Tūrāb oldu işbu ten
Çağırırım dost dost

II

Vazgeldim ben düşlerden
Çekdim elim işlerden
Haber aldım kuşlardan
Çağırırım dost dost

III

Yakdı beni ‘aşkı odı
Dile anı kim kodı⁶⁰
Hiç sögünmez ebedi
Çağırırım dost dost

IV

Boynumdadır kefenim
Meyyit olmuş bu tenim
Haydar dilim hem cânım
Çağırırım dost dost

V

‘Aşkı bilmez her âdem
Maḥfi dilde şehzâdem
Nûş eyledim cām-ı cem
Çağırırım dost dost

VI

Aldı beni ‘aşk-ı yâr
Düşdi dile iftiḥâr
Anıñ için ber-ḳarâr
Çağırırım dost dost

VII

‘Aşkı bulan ‘âr itmez
Zann itme-ki kâr itmez
Dostı bulur zâr itmez
Çağırırım dost dost

VIII

Ey gönül saña söylerim
‘Aşḳ deryâsın boylarım
Ėarḳ olursam n’eylerim
Çağırırım dost dost

IX

‘Aḳlım dâ’im dil-berde
Haber aldım her yerde
Ḳabr içre hem de maḥşerde
Çağırırım dost dost

⁶⁰ Metinde “koydı” olduğu halde “kodı” şekli daha uygun görülmüştür.

X

Cānānemi severim
Mişli yokdur ögerim
Yandı yine yüreğim
Çağırırım dost dost

XI

Diñle şîrîn feryādım
Añla göñül murādım
Ten tağına Ferhād'ım
Çağırırım dost dost

XII

Yāri sevdim seveli
Ḵalbim oldu mūncelī
H̱aḳ'dan irdi tecellī
Çağırırım dost dost

XIII

Ḵalbim oldu ḥānḳāh
Dervīş oldum ben nā-gāh
Virdim oldu yā Allāh
Çağırırım dost dost

XIV

H̱avf eyleme ey Abdāl
'Aşḳ ehline yok zevāl
Buldum 'aşḳ ile vişāl
Çağırırım dost dost

41

I

'Āşḳı oldum cemāline
Meded yā seyyide'l-maḥbūb
Cānım ḳurbān vişāline
Meded yā seyyide'l-maḥbūb

II

Teriñden ḥāşıl oldu gül
Görünce zār itdi bülbül
Meftūn oldu saña göñül
Meded yā seyyide'l-maḥbūb

III

Göñül iñler gözüm ağlar
Yaşım seyller gibi çağlar
Eridi yürekde yağlar

Meded yā seyyide'l-maḥbūb

IV

Dil deryāsı henüz taşdı
Mevc urup tā-boydan aşdı
'Aql u fikrim hemān şaşdı
Meded yā seyyide'l-maḥbūb

V

Nevḥa itdim nice zamān
İki çeşmim oldı giryān
Görünmez 'aynıma cihān
Meded yā seyyide'l-maḥbūb

VI

İştıyākım artdı benim
Kātı za'if oldı tenim
Görmek ister dil [ü] cānım
Meded yā seyyide'l-maḥbūb

VII

Şefā' at kānısıñ çünkim
Esirge beni seyyidim
Teslīm oldum saña teslīm
Meded yā seyyide'l-maḥbūb

[18]

VIII

Ebrū ile siyāh zülfüñ
Kimler idebilür vaşfiñ
İsm-i a'zamdır her ḥarfiñ
Meded yā seyyide'l-maḥbūb

IX

Ḥaqq'a dā'im ḥamd ü senā
Ahmed Muḥammed Muştafā
Abdāl muḥibdir çün saña
Meded yā seyyide'l-maḥbūb

42

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Dil-berā 'aşkıñ belim bükdi miyānım iki kat
Yaş dökersem gözlerimden Nıl şanursıñ yā Fırāt
2. Ḥayliden üftādeyim ḥüsnüñ temāşā eyleyem
Kıl teraḥḥüm ḥālime yüzden niḳābıñ kaldır at

3. İrmeden ‘ömrüm zevāle vech-i pākiñ eyle ‘arz
Bir kez (a) olsun göreyim soñra ğulāmın Hakk’a sat
4. ‘Ahd ü peymān eyledim ‘aşkıñ yolunda cān virem
Bār-ı ‘aşkıñ hāmīl oldum eyledim sözde şebāt
5. Rūz [u] şeb zār eylerim Abdāl gibi ey muhterem
Baş koyup bābında ancak eylerim āhīr vefāt

43

I

Dön gönül Hakk dergāhına
Çağır yā kādīye’l-hācāt
Yalvar ol şāhlar şāhına
Çağır yā kādīye’l-hācāt

II

Seher vaktinde bīdār ol
Fark eyleme sağ ile sol
Ara dīdārına sen yol
Çağır yā kādīye’l-hācāt

III

Düşüp hāk üzre it nālān
İtdiğīñ işlerden utan
‘Afv eyleye bizi Sübhān
Çağır yā kādīye’l-hācāt

IV

Erhamdır cümleden Allāh
Seni senden ider āgāh
Nidā it fī-sebīli’llāh
Çağır yā kādīye’l-hācāt

V

Akıt gözden kanlı yaşlar
Çevre yanıñ ala kuşlar
Şen olsun tağ ile taşlar
Çağır yā kādīye’l-hācāt

VI

Güzel sübhānı unutma
Çeşmiñ yaşını kurutma
Seherde nefsiñ uyutma
Çağır yā kādīye’l-hācāt

VII

Mecnûn gibi it vâveylâ
Yüz göstere saña Leylâ
Vire maṭlûbını Mevlâ
Çağır yâ kâḍiye'l-hâcât

VIII

‘Âşık ol şîrîn cemâle
Ferhâd gibi yûri çöle
Gice gündüz idüp nâle
Çağır yâ kâḍiye'l-hâcât

IX

Ġaflet bahrinden giç Abdâl
‘Aşk bahrine düş anda kal
Bulam dîrsen kurb u vişâl
Çağır yâ kâḍiye'l-hâcât

44

mef ‘ülü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe ‘ülün

1. Ey nûr-ı resâ fahr-ı rusul eyle şefâ‘at
Bu rûy-ı siyâh mücrime fî-yevm-i kıyâmet
2. Ol-demdeki güftâra mecâl kalmaya bende
Vaz‘ it yedini üstüme ey şâh-ı risâlet
3. Şâhib olagör bendeñe ol mülk-i beḳâda
Haşr itme beni böyle perîşân-ı kıyâfet
4. Ümmet deyü ‘add eyle beni şalma caḥîme
Ey kân-ı kerem eyle kerem cây-ı selâmet
5. Abdâl’a o dem zîver-i ḥüsnüñ ‘ayân eyle
Devlet o yeter hem de büyük şân [u] şerâfet

[19]

45

mef ‘ülü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe ‘ülün

1. Ey murğ-ı şebistân yûri gülşende nidâ it
Tâ bendeliğîñ ḥüsnini gör zevk [ü] şafâ it
2. Ḥâmûş ne gerek ‘âşıka ḥûb nâle gerekdir
Hem âh-ile yak küngüre-i arz[ı] ziyâ it
3. Hicrân baña bes oldı yûri beyt-i ‘atîkde
Vaşl olmak için ḥârına biñ nev‘ ricâ it

4. Baş koyma gice yaşdığa evrādını tām it
Vaķtiñde edā itmedigñ hem de ķazā it
5. Abdāl ne gerek çeşm-i alam ķan-ile taldı
Hñ ırma řaķın ‘ařķ-ile sen zıkr-i Hūdā it

46

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

I

Biñbir ismiñ ol Hūdā’nıñ dilde ĥatm [u] ez-ber it
Bil nedir ma’nāların şadrında ķayd-ı defter it
Hādī ün itmiş hidāyet vird[i] ķalbde ekşer it
‘Ālim ol nā-dān disünler ‘ilm-i ĥālī reh-ber it
Tal bu ma’nā gencine nuķ [u] beyāniñ gevher it

II

Mağrūr olma ‘ilmiñe benlik ĥicāb olmuř saña
Terk idüp zāhid gūzāfiñ mürřid-i kāmīl ara
‘İlmi ĥāfızdan oku min ba’d kelāmın řat baña
‘Ālim ol nā-dān disünler ‘ilm-i ĥālī reh-ber it
Tal bu ma’nā gencine nuķ [u] beyāniñ gevher it

III

Ma’deninde ‘ilm-i kimyā var ise ey çeşm-i fer
Maĥfī ķalmaz dilde dāne ekilen lā-būd biter
Ara bul insān-ı kāmīl bil özin cehliñ gider
‘Ālim ol nā-dān disünler ‘ilm-i ĥālī reh-ber it
Tal bu ma’nā gencine nuķ [u] beyāniñ gevher it

IV

Dök gözüñden eřķ-i ter ķan terle ‘ālī mertebe
Olma nevmīd kām alursıñ giceler řāhım gebe
Ĥaķ murād itdiyse ger ķalkar gözüñden ķum tepe
‘Ālim ol nā-dān disünler ‘ilm-i ĥālī reh-ber it
Tal bu ma’nā gencine nuķ [u] beyāniñ gevher it

[20]

V

Lā-teĥaf Abdāl düşünme tal bu ma’nā gencine
Yum göziñ baķma cihāniñ iĥtiyār u gencine
Dāmeni topla yūri degdirme bir ķul incine
‘Ālim ol nā-dān disünler ‘ilm-i ĥālī reh-ber it
Tal bu ma’nā gencine nuķ [u] beyāniñ gevher it

I

Dilim rahşı girü kaldı kıtārdan
 Baña himmet meded eyle gel ey ğavṣ
 Ba'īd düşdüm o vech-i gül'izārdan
 Baña himmet meded eyle gel ey ğavṣ

II

Ḳamu 'uṣṣāk süvār olmuş Burāk'a
 Eser yeller gibi gitdi ırāka
 Girü kaldım tutuldum uş tūzağa
 Baña himmet meded eyle gel ey ğavṣ

III

Ḳamu menzillerin kaṭ' itdi bir bir
 Benim ancaḳ ḳalan yolda hemān ir
 Yedim tūt gel yetiş imdāda yā pīr
 Baña himmet meded eyle gel ey ğavṣ

IV

Büküldi ḳāmetim oldu iki ḳat
 Dirīgā itmedim yāre mülāḳat
 Elim tūt tā kıṭār içre beni at
 Baña himmet meded eyle gel ey ğavṣ

V

Yaban elde ḳalan ādem ne kıılır
 Firāk-ı yār ile her dem yaḳılır
 Bulan cānānını muṭlaḳ sevinür
 Baña himmet meded eyle gel ey ğavṣ

VI

Beni gizle diliñ beytinde her dem
 Emīn olam ḳamu şerden gide ğam
 Tesellī it bu ḳalbim ola hūrrem
 Baña himmet meded eyle gel ey ğavṣ

VII

Düşürme şānına Abdāl ğarībiñ
 Ḳala yolda tehī-dest bī-naşībiñ
 Bir himmet it bula dilde ḥabībiñ
 Baña himmet meded eyle gel ey ğavṣ

48

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Mā'il olma bu fenāya ey dilā sen yāra geç [21]
Ehl-i zikriñ meclisinde yād olan dildāra geç
2. Bu cihān hārına bakma yokdur aślā būy [u] reng
Gül ise ancağ merāmın keşret-i ezkāra geç
3. Mürşide muhkem yapış hīç koyma elden dāmenin
Terk idüp bildikleriñ ol aldıgıñ ikrāra geç
4. Tütma nefsiñ söyledigin mekr-ile hīle ider
Ol mürebbiñ her ne dirse tüt anı bī-çāre geç
5. Zākır ol Abdāl gibi leyl ü nehārda 'aşq-ile
Münkirāniñ alma pendin koymasun efkāra geç

49

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Rāh-ı feyzim çün kapandı yā müfettiḥ-i fütūḥ⁶¹
Çerhe āhım tā tayandı yā müfettiḥ-i fütūḥ
2. Şadr-ı āhıma sebep cürmümdür 'afv it kıl meded
Terk idüp cürmin utandı yā müfettiḥ-i fütūḥ
3. Kalmadı tābım büküldi bu miyānım iki kat
Yolda kaldım el dolandı yā müfettiḥ-i fütūḥ
4. Nā-murād ok cāna geçdi cānda geçdi cümleden
Bārım arttı derd uyandı yā müfettiḥ-i fütūḥ
5. İsm-i pākiñ yād iderken mücrim Abdāl cūş idüp
Gözlerinden yaş boşandı yā müfettiḥ-i fütūḥ

50

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Cānıma kār eylemişdir āteş-i sūzān-ı şeyḥ
Ol sebebdan eylerim her dem-be-dem efğānı şeyḥ

⁶¹ Metinde “müfettiḥ-i feth” şeklinde ise de vezin icabı “müfettiḥ-i fütūḥ” şeklinde okunmuştur.

2. Her gören dīdār-ı hüsniñ cezbine lâ-büd gelür
Ter güle beñzer cemāli böyle bir nūrānī şeyḥ
3. ‘Aqlımı serden giderdi şan cünün irdi baña
Bilmezem kande varayım bağladı her yanı şeyḥ
4. Sevdürüp kendin Hudā’ya eylemiş taḥṣīl kemāl
Yek nazarla bendegānıñ eylemiş hep fānī şeyḥ
5. Cümleden akdem varayım yalvaram Abdāl gibi
‘İyd-ı ekberdir bugün çün ben olam kurbān-ı şeyḥ

51

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. El-emān geçdi gicem irdi seher şeyḥim meded
Eşk-i çeşmim birbirin ta‘ķīb ider şeyḥim meded
2. Nice bir girye vü zārı eyleyem ḥālīm yaman
Ġayrıdan sūd olmadı ḥüznüm gider şeyḥim meded
3. Rūz [u] şeb kan ağladan vaşlın müyesser itmedi
Tende cānım hem dilim ağlar gezer şeyḥim meded
4. Hicr elinden çāk çāk itdim girībānım yetiş [22]
Eyleyem zātıñ yolunda terk-i ser şeyḥim meded
5. Destim al kırtar bu şeb fırkatden āzād ey[le]gil
Kalmadı çeşmimde artık nūr [u] fer şeyḥim meded
6. Bendegānındandır Abdāl reh-berimsiñ yā ‘Alī
N’eyleyim dil dost-ile vuşlat diler şeyḥim meded

52

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Gel berü gūş eyle pendim kaçma benden yā veled
Sākin ol çıkma ebed beytū’l-ḥazenden yā veled
2. Eşk-i çeşmiñ şarf idegör rü’yet-i Mevlā içün
Ġāfil olma yek nefes vech-i ḥasenden yā veled
3. Dā’im ağla çeşm-i cāndan ten türābın balçık it
Rāzī olsun Ḥaḳ Te‘ālā tā ki senden yā veled
4. Bülbül ol nāle vü zār it gül dıraḥtın it tavāf
Tā tecellī eyleye Ḥaḳ gül yüzünden yā veled

5. Maḥrūm itmez Ḥaḳ kulum rü'yet-ile şād ider
Līk ol Abdālveş geç cān u tenden yā veled

53

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Varayım kūh [u] şahrāda urayım na'ra [vü] feryād
Nitekim 'aşk-ı Şīrīn'le iderdi derdmend Ferhād
Niḳāb çekdiñ cemāline çün itdiñ 'aşıkıñ nā-şād
Ḳo ben ismiñ ḥazīn ḥazīn ideyim tā ölünce yād
Beni dīvānda Allāh'im dilerim idesiñ dil-şād

II

Ḳulın rüz-ı kıyāmetde hemān lütfuñla ḥandān kıl
Cemāline nazar itdir behiştde söyle ḥayrān kıl
Görem vecḥiñ kaçan yā Rab olam 'aşkıñla mestān kıl
Ḳo ben ismiñ ḥazīn ḥazīn ideyim tā ölünce yād
Beni dīvānda Allāh'im dilerim idesiñ dil-şād

III

Ḳo ben bu fānī 'ālemde olayım derd ile nālān
Yarın maḥşerde olmayam fīrāk-ı yār ile bir ān
Gözüm göñlüm küşād eyle behişt[t]den eyleyem seyrān
Ḳo ben ismiñ ḥazīn ḥazīn ideyim tā ölünce yād
Beni dīvānda Allāh'im dilerim idesiñ dil-şād

IV

Amān yā Rabbī raḥm eyle bize sen her dem it nuşret
Olalım nefs(in)e biz gālib bula rūḥlarımız kuvvet
Bize mekr eyleyüp āḥir bize itdirmesün ḥidmet
Ḳo ben ismiñ ḥazīn ḥazīn ideyim tā ölünce yād
Beni dīvānda Allāh'im dilerim idesiñ dil-şād

[23]

V

Bizi aña esir itme it anı dā'imā maḡlūb
Bu Abdāl kulların yā Rab sen itme nefis-ile maḥcūb
Ba'īd itme ḳulıñ senden budur ancak hemān maṭlūb
Ḳo ben ismiñ ḥazīn ḥazīn ideyim tā ölünce yād
Beni dīvānda Allāh'im dilerim idesiñ dil-şād

54

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Yine Şīrīn zamān olmuş bu göñlüm olalı Ferhād
Anıñçün eylerim dā'im yürekden āh-ile feryād

2. Niķābıñ ref` idüp yüzden cemālın pertevin şalmış
Anıñçün nūr olup `ālem yeñiden buldı feyz imdād
3. Baķanlar `aşķ gözi ile görirler dilde envārın
Olurlar şād u hūrrem hep iderler `aşķların müzdād
4. Tecellā-yı cemāl eyler Hudā `āşıqlara dilden
Komaz bīgāne Allāh`ım ider şadıķlarıñ irşād
5. Mücāhede iden Abdāl müşāhede bulur elbet
Dürüş şol nefsinı alt it Hudā emrine ol münķād

55

I

Yokdur hāşılı akrānıñ Muḥammed
Yücedir ķadr ü şānıñ Muḥammed
Ol hūb cemālın gördi `āşıqlar
Oldılar mest ü ḥayrānıñ Muḥammed

II

Şatdılar cihānı hele bir pula
Nazar itmediler sağ-ıla şola
`Aşķın ile düşdiler yola
`Āķıbet oldılar ķurbānıñ Muḥammed

III

Ruḥsārın gülünü görseydi cihān
Cān virmedik qalmazdı insān
Bekāyı tutardı cümle iḥvān
Olurlardı anda mihmānıñ Muḥammed

IV

Ḥabībim dimiş çün saña Mevlā
Gelür mi cihāna mişliñ bir daha
Bā-ḥuşuş olasın ḥātemü`l-enbiyā
Var iken ḥüccet [ü] burhānıñ Muḥammed

V

Ne zemīnde var mişlin ü ne felekde
Ne beşerde sultānım u ne melekde
Bu Abdāl qaldı niyāzda dilekde
Umar cemālın iḥsānıñ Muḥammed

56

I

ķurbānıñ olayım server Muḥammed
Cemāl-i pākini göster Muḥammed

[24]

‘Aşkıñ-ile oldum dīvāne mişāl
Raḥm it bendeñe dil-ber Muḥammed

II

Cānım niyāzda gön̄lüm dilekde
‘Aşq odı yanar dā’im yürekde
Arasalar beşerde hem de melekde
Bulunmaz sencileyin bir er Muḥammed

III

Mübārek gözlerin kudretten sürmeli
Sensiñ Allāh’ıñ nazlı güzeli
Bilemem ḥūblığın nice ögmeli
Bālāda ismiñ muḥarrer Muḥammed

IV

Bu Abdāl medḥiñde maḥcūbdur maḥcūb
Şecerde gülde ismiñiz mektüb
Sultānım gibi bir daha maḥbūb
Doğurmamış hıçbir māder Muḥammed

57

I

Görenler ḥāşılı māh yüzün Muḥammed
Ayıramaz bir daḥı gözin Muḥammed
Cemāliñde ḳalur gözleri anıñ
Mest olur bulamaz kendözin Muḥammed

II

Zātıñ-durur ḥūblarıñ şāhı
Gice iderler ‘āşıqlar āhı
Nūrıñ utandırır şemsle māhı
Felekde gösteremez yıldızıñ Muḥammed

III

Gül gülistān itdiñ cümle cihānı
Gön̄üllerden sürdin şirk ü gümānı
Maḥbūbsun maḥbūb yār-ı Sübhānı
Baldan lezīzdir her söziñ Muḥammed

IV

Mecnūn bilür Leylā kıymetin
Ferhād bilür Şirīn şöḥbetin
Abdāl zıkr ider nām [u] devletin
Ağlar gezer ḥazīn ḥazīn Muḥammed

58

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. 'Aşk-ile çün başladım evrāda şāh-ı Nakşibend
Bend-i ğamdan oldı dīl āzāde şāh-ı Nakşibend
2. Dīde-i bātın ile gördükçe ol gül çehreñi
Başladı cān bülbüli feryāda şāh-ı Nakşibend
3. İsmiñi añdıķça aĝlar bendegānın yā velī
Şübhesiz nakşıñ görür ihfāda şāh-ı Nakşibend
4. Hāk-pāyından ayırmam yüzimi ve'l-hāsıl[1]
'Ömrüm olduķça benim dünyāda şāh-ı Nakşibend
5. Lāübālī 'aşıkıñ Abdāl'ı bed-nām eyleme [25]
Kānde isen gel yetiş imdāda şāh-ı Nakşibend

59

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Cihān bāĝında bir gülsin öter bülbüllerin Hālid
Yanar [e]ncüm-sıfat şebde o nūr fülfüllerin Hālid
Şaçar şalkım gibi nūrlar gice kāküllerin Hālid
Düşer her kalb-i ihvāna seçer müşküllerin Hālid
Düzeldir bendeler bir bir Hudā'ya yolların Hālid

II

Serin irmiş semāvāta ki tutmuş bir elin şarkı
Birisi mağribe irmiş şunar ol bāde-i zevķi
İçen anı koyar halkı müşāhede ider Hākķ'ı
Düşer her kalb-i ihvāna seçer müşküllerin Hālid
Düzeldir bendeler bir bir Hudā'ya yolların Hālid

III

Reh-i 'aşķında sultānım dilim zār olmasun her şeb
Semāy⁶² titredir āhım bozar me'vāsını kevkeb
Ya 'arz it nūr-ı dīdārın ya çek Şām'a mürīdin hep
Düşer her kalb-i ihvāna seçer müşküllerin Hālid
Düzeldir bendeler bir bir Hudā'ya yolların Hālid

⁶² Metinde “āsumānı” olduĝu halde vezin icabı “semāyı” şeklinde okunmuştur.

IV

Bu Abdāl bendeñi şalma amān ol tağ-ı hicrāne
Zevāle irmeden ‘ömrüm it irşād koyma bīgāne
Muḳaddes ...⁶³ nūra çek ḳavışdır cānı cānāne
Düşer her ḳalb-i iḥvāna seçer müşküllerin Ḥālīd
Düzeldir bendeler bir bir Ḥudā’ya yolların Ḥālīd

60

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I

Āteş aldı bugün gör kim derūnum dāğı yā Ḥālīd
Eridi şu gibi aḳdı yüregim yağı yā Ḥālīd
Şolumı yaḳdı yandırdı çevirdi şağı yā Ḥālīd
İriş imdādıma tiz gel çeküp sancağı yā Ḥālīd
Cānım ḥulḳūma gelmişdir geçürme çağı yā Ḥālīd

II

Mürüvvet eyle geç ḳalma bugün eyyām-ı himmetdir
Şefā’at it a sulṭānım bugün yevm-i ma’ūnetdir
Beni encāmı kül eyler ḳomaz bu nār-ı şiddetdir
İriş imdādıma tiz gel çeküp sancağı yā Ḥālīd
Cānım ḥulḳūma gelmişdir geçürme çağı yā Ḥālīd

[26]

III

İñiler tende bu cānım gözimiñ yaşı seyl oldı
Görem gül vechini ‘arz it hemān vaḳt-i ecel oldı
İderdim dosta çün ‘arz bugün encāmı kül oldı
İriş imdādıma tiz gel çeküp sancağı yā Ḥālīd
Cānım ḥulḳūma gelmişdir geçürme çağı yā Ḥālīd

IV

Bu cān irmek diler dosta ki ṭurmaz eyler efgānı
Teraḥḥum eyle pīrim gel virem teşrifiñe cānı
Yüziñ ‘arz it bu ednāya bu dem çok eyle iḥşānı
İriş imdādıma tiz gel çeküp sancağı yā Ḥālīd
Cānım ḥulḳūma gelmişdir geçürme çağı yā Ḥālīd

V

Bu göñlüm şehrini itdim bu dem cānān içün ḥālī

Zebānım zikre meşğuldur bıraķdı ķıl ile kālı
Amān himmetli sulţānım nazardan itme Abdāl'ı
İriş imdādıma tiz gel çeküp sancağı yā Hālīd
Cānım hulkūma gelmişdir geçürme çağı yā Hālīd

61

I

Şayd olmuş güle bülbülün cānı
Anıñcün ider dā'imā feryād
Ayırmaz gözünden rüy-ı cānānı
Gezer yürir hemīşe dil-şād

II

Gülşen-i 'aşka sen bülbülü şal
Gülüñ haberin şor andan al
Kuzğuna yañılup eyleme su'al
Güliden bī-haber ol ehl-i fesād

III

Andelīb ağlar her gice gündüz
Vaşl olmak diler diñlemez söz
Yaralar açmış sinede göz göz
İtmekde dā'im gülden istimdād

IV

Dā'im görüş ehl-i hāl ile
Vaktiñ geçürme kurı kāl ile
Gel dilā yār ol bir Abdāl ile
Me'müldür ide kim seni irşād

62

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. 'Aşk-ı Mevlā var dilimde cümle sevdādan leziz
Bir libās-ı ma'nev[ī]m var bil-ki dünyādan leziz
2. 'Aşk-ile mecnūn olanlar rüz [u] şeb ađlar gezer
Bulamaz dünyāda aşlā rüy-ı Leylā'dan leziz
3. Kays'a bir [vird] verdiniz bir daha itmez [hīç] taleb
Nām-ı yāri var dilinde cümle esmādan leziz
4. Taht-ı şāha koysalar Mecnūn olan olmaz ferāh
Kaşd-ı ma'şukdur aña çün cümle me'vādan leziz
5. Hem dağı yokdur gözinde hubb-ı dünyā saltanat
Yāriniñ her bir kılı[dır] dilde dünyādan leziz

[27]

6. Dost yolunda cümle Abdāl baş u cān itdi fedā
Söyle sālūs var mıdır kim ‘aşk-ı Mevlā’dan lezīz

63

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Gülüm şoldırma sultānım kafesde bülbulüm ağlar
Dehān açmaz yimez dāne olur pür-lāl dilim ağlar
2. Alurşan yārimi elden ümīdim var ki cennetde
Ebū Bekr [ü] ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alī-yle çār gülüm ağlar
3. Eserse bir muḥālif yel olur ki zülfümün bağı
Çözilür ayrılır bir bir serimde her telim ağlar
4. Haḳīkat firḳat-i cānān ne şīrīn hoş gelür ammā
Ḳamu a‘zālarım titrer tenimde her kılm ağlar
5. Bu ne sevdā bu ne ‘aşkdır benim başımda ey Abdāl
Yürütdi ḥükmini şimdi günim ayım yılım ağlar

64

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Dilā bul öyle bir ‘āşık gözi kanlı dili pür-zār
Bu ‘aşkıñ sırrını andan şoralım bilmedi ebrār
2. Mücerred dilde elfāzı n’iderim añla melfūzın
Anıñ ma‘nāsı var elbet degil lāyık kala izmār
3. Murād bostāna girmekden gülün ḥüsnin temāşādır
Şarıldık ḥār ile kaldık ara ḥārdan güle yol var
4. Peşin gel ḥāra teslīm ol şaḳın incitme sen anı
Bu yolda ḳorḳulı düş var sana ta‘bīr ider ey yār
5. Dikenden ir güle Abdāl haḳīkat sırrını zinhār
Şaḳın bir ferde açma kim ḥarāmıdır böyle bir esrār

65

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Gūşıma *İnnī ena’llāh*⁶⁴ cümle eşyādan gelür
Ol-ḳadar fark eyledim nūr-ı tecellādan gelür

⁶⁴ Kasas 28/30’dan iktibastır: “Muhakkak ben (evet) ben Allah’ım.” bk. a.e., s. 85.

2. Kaplamış kevn u mekânı zerreler hâlî degil
İsmiñi zikr eyledikçe hâl müsemmâdan gelür
3. Men dimem hâlî mekânım Hâk bize bizden yakın
Çeşm yokdur ol-ki görmez perde-i lâdan gelür
4. Görmeyen illâ yüzün bilmez hakîkat yârini
Kaatreler şor ibtidâ bilmez ne deryâdan gelür
5. Bendedir deryâ-yı hikmet mevc urır tağlar gibi
Kaatreleri düşmez yere kalb-i süveydâdan gelür
6. Sîne-şâfım hâne-ber-düş hem-çü hazret 'âşıkım
Gâh olur biñbir tecellî cümle esmâdan gelür
7. Keşf-i esrâr itme Abdâl redd ider nâ-ehl olan
Ehl-i hâle cümle ma'lûm söz de Mevlâ'dan gelür

[28]

66

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. 'Âlem-i [e]rvâhda cânâ mey içen merdâneler
Öyle sekrân oldılar kim görmedi mey-hâneler
2. Dost cemâlin 'arz idüp çünkim temâşâ itdiler
Mest olup hiç aymadı dem-bestedir mestâneler
3. Yudılar el dü cihândan oldılar maqbûl-i Hâk
Buldılar cân kıblesin yansın oda put-hâneler
4. Bilmeyüp nâ-ehl olan menfûr göziyle bakdılar
Başdı ğaflet anları kaldı tehî bigâneler
5. Düşdiler Hâk'dan ırak hep ehl-i inkâr oldılar
Tapdılar bu şûrete lâyıf degil utanalar
6. Çeşm kördür taşra kalmış özlerinden bî-haber
Be[k]leyüp dil ka'besiñ heyhât şanur dîvâneler
7. Balkır her dem nûr içinde bildigim Abdâl benim
Nûra yandım nâra yanmam küsmesün pervâneler

67

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Hâbîb ismiñ anıldıkça o yerde şeyh u şâb titrer
Yüzi rengin atar cümle felekde âfîtab titrer

2. Gözi naķşında ķalmıřdır ķamu üftādeniñ cānā
Ayırmaz ān nedir bunlar ki görmez ařlā hāb titrer
3. Felek būnyādı yād olmaz ķamerden aldılar gōñlin
Kevākibler miřāl olmaz görir hālın ķıbāb titrer
4. Ğubār degmez cemāline Ğudā āyīnesidir ķün
Melā'ikler řavāf eyler ķonamaz bir zübāb titrer
5. Eger vařl olmayup mehcūr ķalursa 'āřıkıñ Abdāl
Virir cānı sebīlīñde velī tahte't-türāb titrer

68

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Her ne-kim sen görir-iseñ āb ile gilden ķıķar
Ğayrı kül bilmezse bir ķul cürm-ile yoldan ķıķar
2. İtmeyen Mūsā'ya ĩmān dost olan Hāmān ile
Ğarķ olur Fir'avn ile murdār leşi Nīl'den ķıķar
3. Baķ Ğudā'nın ķudretin inzāl ider şol bir melek
Esbini bahre sürüp iş peyk-i Cibrīl'den ķıķar
4. Kibrini ĩmān şanup mürselle bayram itmeyen
Terk ider ferzend ü ...⁶⁵ hışm-ile ilden ķıķar
5. Kibr iden İblīs gibi gül dırahtın ķor gider
Veyl içinde yer ider od yalını dilden ķıķar
6. Baķ sözüm tefsīrlere yoķdur hılāfım ey hāce
Hep me'āldir sözlerim bi'l-cümle Tenzīl'den ķıķar
7. Yā bilüp bir şübhesiz ol nefis-i řeytān hīlesin
Mürşide baķ mürşide münkirleri dilden ķıķar
8. Eyleme imrār-ı vaķt Abdāl dürüş ezķār ile
Gördiğīñ bunca kerāmet zıķr [ü] tehlīlden ķıķar

[29]

69

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Baña bir kimse yār olmaz benim yār-ı nihānım var
Göñüller içre pinhāndır benim bir bī-nişānım var
2. Şerīki yok nazīri yok kimesne künhüni bilmez
Dü 'ālemden müberrādır benim rüz-ı resānım var
3. Nice dürler nişār itdim o yārin uğrına cānā
Yine ol dost için memlū mücedded bir dükānım var
4. Hazīnem gizlidir anda vuķūf olmaz aña nā-dān
Anı 'ārif bilür ancak cihetsiz lā-mekānım var
5. Ledün 'ilmin bilür iseñ buyur meydāna gel zāhid
Su'ālim var cevāb virgil seniñle imtiḥānım var
6. Nedir bu ḥayme-i kudret nedir bu görinen eşyā
Ne yerde gizledi kendin benim şāh-ı cihānım var
7. Nedir bunca hümālar kim başım üzre dolanurlar
'Acebdır bilmedim Abdāl serimde āşiyānım var

70

mef 'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

1. Ey rīḥ-i şabā derd-i dilim yāra ḥaber vir
Kaşd it ara bul Aḥmed-i Muḥtār'a ḥaber vir
2. Müştāk-ı dilim āh idecek tıldı gözüm ḥün
Ḥam oldı belim seyyidü'l-ebrāra ḥaber vir
3. Tef virdi sīnem āteşi ser-ḥadleri geçdi
Dāmād-ı Resūl Ḥaydar-ı Kerrār'a ḥaber vir
4. Firdevse girüp şāh-ı şehīdānı görünce
Koķla iki ebrūları hem-vāre ḥaber vir
5. Kaşdı dilimin leyl ü nehār vuşlata irmek
Bilsün bunu var ol iki envāra ḥaber vir
6. Bir şayḥa urup ağla Ziyā zāviyesinde
Geç maḥşere andan o şefi'kāra ḥaber vir

7. Dür olma Ḥasan Ḥilmī'den Abdāl anı bîş it
Olmazsa devā derdine Ğaffār'a haber vir⁶⁶

71

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. 'Aşk-ile ben 'āşık[ı] meydāna pertāb itdiler
Mā-sivādan 'ārī oldum kırı bir kab itdiler
2. Virdiler bir sāz elime tellerin urdurdılar
Söyledim birkaç maḳāl bir hūba ...⁶⁷ itdiler
3. Kaṭre kaṭre gözlerim yaş dökdi āḫir yā velī
Şol zemīne düşmeden vechimde gül-āb itdiler
4. Fırkat-i nārīñla hem de heft aṭbāḳ āsumān
Yandı ol yerde beni tābında şeb-tāb itdiler
5. Minnetim artdı Ḥudā'ya zārı zārı ağladım
Feyz-i Ḥaḳḳ'a göñlimi ol demde mīzāb itdiler
6. Ben nice ḥamd itmeyem meydānda Allāḥ 'aşḳına
Pīr iken ben 'ācizi himmetle bir şāb itdiler
7. Bülbülāsā itmesem zār bil ki ḡoncem gücenür
Hem de çeşmim açdı īn zār verde aḥbāb itdiler
8. [E]bsem ol Abdāl şaḳın fāş eyleme nā-ehline
'Andelībān ol güli mescidde miḥrāb itdiler

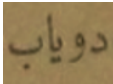
[30]

72

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

1. Zāḡlar ile yoldaş olan ol cīfeyi dā'im arar
Bülbüllere hem-pā olan gül dalına muṭlaḳ konar
2. Feryāda āḡāz eylemez gör[me]se de gül yüzini
Bülbül bilür gül ḳadrini her dem ider feryād [u] zār
3. Şoḳmuş ezel minḳārını bir lāşeye çünkim o zāḡ
Virmiş göñül aña hemān anıñ ile ḥaşre çıkar

⁶⁶ Metinde "it".

⁶⁷

4. Terk eylemez ol cīfei zīrā qadīmden yāridir
Virmez göñül çün gonceye gülde anı ırak atar
5. Abdāl şağın bīgāneden gelmez ziyān dīvāneden
Ayrılma hīç bir dāneden yek yār ile eyle qarār

73

fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilūn

1. Ben ezelden Nakşibend’in bendesiyim ey püser
İsmiñi yād eyledikce gözlerim hūn-āb döker
2. Ārzū-keş oldu dilim çün ziyāret itmege
Bāṭınımda zāhir oldu ol yüzi mişl-i kamer
3. Ğonçe-i gülzār içinde gözledim buldum anı
Bülbül oldum ben de aña cān u dil feryād ider
4. Ben anıñ vaşl-ı hevāsından geçem şanma dilā
Öyle peymān eyledim yolunda idem terk-i ser⁶⁸
5. Abdāl’ım rüz [u] leyilde yaradan Mevlā içün
Gözlerimden mişl-i bārān dökmedeyim eşk-i ter

74

mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn

1. Felek katre döker ise zemīnde hoş giyāh eyler
Bu sālīkler görir anı niçün cürm [ü] günāh eyler
2. Hudā’dan korkmayup bunlar eger ki tevbe itmezse
Geçer beyhūde eyyāmı ‘azīz ‘ömrin tebāh eyler
3. İletmez menziliñ dosta kalur zīr-i kamerde çün
Olur nedmān yarın bunlar dirīgā āh u vāh [e]yler
4. Kim olmuş bir gürūh ‘aşık Hudā’dan rü’yet isterler
Süzüp çeşmin hemān bunlar velī kalbe nigāh eyler
5. Geçüp dünyā vü ‘uqbādan berī Sübhān’dan ayrılmaz
Anıñçün bunları Mevlā vücūd mülkünde şāh eyler

[31]

⁶⁸ Metinde “terk u ser”.

6. Seher vaktinde bi'l-cümle dökerler eşk-i bārānın
Kaçan kim itseler āhı felek rûyın siyāh eyler
7. Ki her biri be-hey Abdāl bir iklīme hükümdardır
Kānā'at köşesiñ tütmuş hemān zıkr-i İlāh eyler

75

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Çarh-ı devrāna nazar it gör ne hālet gösterir
'Āşıkāna her nazarda dürlü 'ibret gösterir
2. Dürlü reng peydā ider vechinde anıñ Zü'l-celāl
Kullarıñ irşād için gör kim ne kudret gösterir
3. Āsumānı bī-'amūd sākin kılan Rabb-i Vedūd
Her cihetden kullarına şun'-ı hikmet gösterir
4. Līk nā-bīnā olan görmez o şun'-ı hikmeti
Ser-te-ser dünyā evin bī-çāre zulmet gösterir
5. Şekl[i] ādem sīreti hayvāndan Abdāl kaç ırak
Var Cenāb-ı Hāzret'e bak ne beşāret gösterir

76

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Mübtelā-yı 'aşk olanlar yolda ğayret gösterir
Hem cenāb-ı kibriyāya şırf meveddet gösterir
2. Dāne dāne gözleriñden yaş dökersiñ 'ākıbet
Pādişāh-ı kün *fe-kān*⁶⁹ da çok meserret gösterir
3. Sen beliyyāta taḥammül eyler iseñ bī-gümān
Soñ demiñde dost saña biñ dürlü ni'met gösterir
4. Merd olan kalmaz yabanda şehir-i yāre vaşl olur
Bu mekāndan lā-mekāna rāhiñ Hāzret gösterir
5. Mürşid-i kāmilden Abdāl sen ebed dūr olma kim
Haq saña anıñ yüzünden nice devlet gösterir

⁶⁹ Âyet-i kerimeden iktibastır: “Ol, hemen oldu.” Bakara, 2/117; Âl-i İmrân, 3/47, 59; En'âm, 6/73; Nahl, 16/40; Meryem, 19/35; Yâsîn, 36/82; Mü'min, 40/68). bk. a.e., s. 98.

1. Nākūs çalınur şimdi kelīsāya giderler
Aşnāma tapan cümlesi gayyāya giderler
2. Ferzend ü 'iyāliñ bile almış yine rāhib
Put-ḥāneye evvel zu' mı icrāya giderler
3. Çün düşdi muḍil ismine mazhar kamu müşrik
İblīs ile elbetde çelīpāya giderler
4. Gör kim o Berehmen yine zünnāre sarınmış
Zann itdi o kavm küfr ile 'İsā'ya giderler
5. Tablūñ kaķarak gör ki la'in 'askerin almış
Tamuya çeker ḥidmetin ifāya giderler
6. Mü'min olan elbetde uçar kuş(ı) gibi ferdā [32]
Düşmez oda hep cennet-i a'lāya giderler
7. Oynar geçer Abdāllar o gün ince şırātđan
Hū Hū diyerek rü'yet-i Mevlā'ya giderler

I

Umarım dest-i mürşidde yazılan nāmeler ağlar
Şolar evrākların beñzi yazarken ḥāmeler ağlar
Yüzüm sürsem ayağına bile 'imāmeler ağlar
Bir od düşdi derūnuma tutuşup cāmeler ağlar
Gümānsız şol ḥuzūruñda efendim 'ammeler ağlar

II

Maķām-ı 'ālīye çıkmış 'adāletle benim şāhım
Nazar eyle gelür birgün o yaña şol benim āhım
Yaķar tağı taşı cānā sögündirmezse Allāh'ım
Bir od düşdi derūnuma tutuşup cāmeler ağlar
Gümānsız şol ḥuzūruñda efendim 'ammeler ağlar

III

Geçürmüş kendi taḥtına seni ol cānımıñ cānı
Süleymān ḥātemi sende kim itdim böyle imānı

Saňa geydirdi çün Hâlid ...⁷⁰ tâc u hâkânı
Bir od düşdi derûnuma tutuşup cāmeler ağlar
Gümânsız şol huzûruñda efendim ‘ammeler ağlar

IV

Qalur mı hîç ‘aķıl serde yazıldı çünki imlâsı
Bu dil Mecnûn gibi söyler añıldı çünki Leylâ’sı
Nazar it nazımına gör kim yanıkdır zîr ü bālâsı
Bir od düşdi derûnuma tutuşup cāmeler ağlar
Gümânsız şol huzûruñda efendim ‘ammeler ağlar

V

Bu ‘âciz bendeñi şeyhim gönülden eyleme iħrâc
Bilürsün çünkim Abdâl’ın efendim himmete muħtâc
Qabûl luṭfuñ baňa gönder serimde hem olur bir tâc
Bir od düşdi derûnuma tutuşup cāmeler ağlar
Gümânsız şol huzûruñda efendim ‘ammeler ağlar

79

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

I

Künc-i esrâr-ı deķâyık maħzen-i dürr-i yetîm
Kim ola dirseñ dilâ Aħmed Ziyâü’ d-dîn’ dir
Cân cāna muvassıl tab’-ı rāh-ı müstaķîm⁷¹
Kim ola dirseñ dilâ Aħmed Ziyâü’ d-dîn’ dir

[33]

II

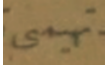
Rûh-ı Kuds[î] fırķa-i nâcîlere hoş reh-nümâ
Sâlikânıñ sevķ iden Hâķķ’a begim bir evliyâ
İsm [ü] cismi hem de ķalbi pür-ziyâdır pür-ziyâ
Kim ola dirseñ dilâ Aħmed Ziyâü’ d-dîn’ dir

III

Eşķler olmuş aña hep ‘âlem-i lâhût ilâ
Cân göziyle seyr ider bātında ķalb-i müncelî
Mesken olmuş ‘arş-ı a’lâ ol velîye di belî
Kim ola dirseñ dilâ Aħmed Ziyâü’ d-dîn’ dir

IV

Bu felek zîrinde şimdi yokdur andan ķāmili
Hem muħaddiş hem muşannif cāna cāndır ol velî
Hem ledün ‘ilmine āgāh şeyh-i ekber hāşılı

Kim ola dirseñ dilā Aḥmed Žiyāü'd-dīn'dir

V

Vākıf-ı sırr-ı hüviyyet mürşid-i rāh-ı liḳā
Çün arasañ ḥalk içinde gel berü Abdāl baña
Ḳuṭbü'l-aḳṭābdır varalım gösterem anı saña
Kim ola dirseñ dilā Aḥmed Žiyāü'd-dīn'dir

80

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

[I]rince çün seher vaḳti ider tesbīḥ kamu kuşlar
Alurlar feyz Mevlā'dan iderler dürlü cünbüşler
Şafā baḥrine ğark olup yaturlar şöyle bī-huşlar
Degilsin 'āşık ey derviş görirsin uyḥuda düşler
Erenler sofrasın açmış kamu meydāna koymuşlar
Gör imdi şaf şaf olmuşlar ḥuzūr-ı yāre ṭurmuşlar

II

Kimi sevdin be-hey derviş kimesin mübtelā bilmem
Ferāmūş eylediñ ḥalkı gezersin serserī her dem
Neşātlı vaḳtin olmaz mı ṭurırsin dā'imā ebkem
Ne derdin var baña söyle olayım yaraña merhem
Erenler sofrasın açmış kamu meydāna koymuşlar
Gör imdi şaf şaf olmuşlar ḥuzūr-ı yāre ṭurmuşlar

III

Bilürem Ḥaḳḳ'a 'āşıksın ezelden ey ciger-pārem
Beni üzme bugün ey dil yürekde sızlaşur yaram
Varayım bir daḥı bāb-ı niyāzda Ḥaḳḳ'a yalvaram
Ḳulın aḡlar vişal ister diyeyim ğayr yok çārem
Erenler sofrasın açmış kamu meydāna koymuşlar
Gör imdi şaf şaf olmuşlar ḥuzūr-ı yāre ṭurmuşlar

IV

Velīler cem' olup geldi göziñ aç ṭolıdır meydān
Nazar it çeşm-i 'ibretle ḥilāfım yok be-hey ihvān
Ḥudā'ya vaşl için gelmiş ararlar ṭālib-i Yezdān
Geçürme sen bu eyyāmı olursun 'āḳıbet nedmān
Erenler sofrasın açmış kamu meydāna koymuşlar
Gör imdi şaf şaf olmuşlar ḥuzūr-ı yāre ṭurmuşlar

[34]

V

Yüri bülbül gibi sen de güle karşı var it feryād
Gülin göñlini hoş eyle senin de ḳalbin olsun şād
Müdām çeşminde gül olsun nazar itdikçe ey şeh-zād
Bu hicrān olmasa Abdāl vişāl olmaz idi hīç yād

Erenler sofrasıñ açmış kamu meydāna koymuşlar
Gör imdi şaf şaf olmuşlar huzūr-ı yāre tırmuşlar

81

mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün

I

Görenler zevk ider yāriñ arar bīgāneler ağlar
Ne yārdır kim bu 'aşk bārı çeker dīvāneler ağlar
Behāsı yok ne cevher dürr-üle dūrdāneler ağlar
Ne hikmetdir düşer şem'e yanar pervāneler ağlar
Dilim ağlar gözüm ağlar dökilen dāneler ağlar
Delince tağları Ferhād ne Şīrīn analar ağlar

II

Dehāniñ açdı bülbüller yanar güller şi'ārından
Ne gül vazgeldi bülbülden ne bülbül gül'izārından
'Aceb bilmem bu 'aşk kimde haber alsam civārından
İkāmetsgāhı yok mıdır bilen disün diyārından
Dilim ağlar gözüm ağlar dökilen dāneler ağlar
Delince tağları Ferhād ne Şīrīn analar ağlar

III

Niçün Mecnūn gezer tağı niçün Leylā kırar ağı
İkisiniñ de mi vardır bu 'aşkda söyle parmağı
İkisi bir düğümdedir degildir ayrı tırnağı
Boyundan aşdı Mecnun'ıñ ne hoş Leylā'nıñ ırmağı
Dilim ağlar gözüm ağlar dökilen dāneler ağlar
Delince tağları Ferhād ne Şīrīn analar ağlar

IV

Ne müşkil derd imiş bu derd devāsıñ iste Loqmān'da
Arama ğayrı bir yerde bulunmaz degme insānda
Semāya ağısan 'İsāveş bulur seni yine anda
Bu 'aş[k]dan yok halāş olmuş temellidir dil [ü] cānda
Dilim ağlar gözüm ağlar dökilen dāneler ağlar
Delince tağları Ferhād ne Şīrīn analar ağlar

[35]

V

Nice anı idem ta'rīf degildir çünki bir örnek
Bulınur her çiçek anda ağırdır kıymeti el çek
Kim añlar anıñ evşāfın değil bir ağlamak gülmek
Yakañ virme şaķın Abdāl yanar başdan başa gömlek
Dilim ağlar gözüm ağlar dökilen dāneler ağlar
Delince tağları Ferhād ne Şīrīn analar ağlar

82

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. İçenler 'aşk şarābından hemān Mecnūn'a dönmüşler
Gezerler kūh [u] şahrāda gönül Leylā'ya virmişler
2. İderler āh ile feryād olurlar muntazır yāre
Ki bunlar ma'şūkīñ gözler vişāle hāzır olmuşlar
3. Aḥālet idemez kimse bu 'āşık gönölüne zīrā
Tecellī eylemiş maḥbūb anıñçün ḥālī kıoymuşlar
4. Derūnı ney gibi iñler leyālde ...⁷² cānım
Vişāl ister hīç egletmez devāsız derde düşmüşler
5. Tayanmaz yüregim Abdāl tıyunca zārī 'āşıkdan
Direm-ki ağılama 'āşık gönülden yāre irmişler

83

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Ne ḥikmetdir 'aceb bilmem benim hep miḥnetim artar
Ne çāre eylesem dildeki dā'im zūlmetim artar
2. Nice 'āşıkları gördüm gezer şād[ī] ile hürrem
Beni aldı küdürerler derūnda sıkletim⁷³ artar
3. Kāmuya hoş nazar itdim maḳām [u] rütbesi bālā
Benim ise bu 'ālemde maḳām-ı zilletim artar
4. Ğanīler bezmine varmam ki zīrā merḥabā itmez
Refīkim sālikān olsun anıñla ülfetim artar
5. Yazıldı kara ḥaṭṭ ile kamu seyyi'ātım bir bir
Anıñçündür kim ey Abdāl Ḥudā'dan ḥaşyetim artar

84

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Gönül incitme şabr eyle buña rāh-ı Ḥudā dirler
Ne kim Ḥaḳ'dan gelir ise çek anı mübtelā dirler

⁷³ Metinde “şaykalım” olduğu halde kafiye ve mana icabı “sıkletim” şeklinde okunmuştur.

Bu [yo]lda çok cefâlar var velâkin bil şafâ dirler
Sehil şanma katı güçdür buña bâb-ı rızâ dirler
Söz aña güft-ü-gü itme taḥammül it dilâ dirler
Şefî‘ olsun eger dirseñ ḥabîb-i kibriyâ dirler

[36]

II

Belâlar okına karşı sîneñi tut be-hey dervîş
Dirîğ itme cânıñ aşlâ fedâ kıl dost[ın]a iriş
İdüp terk mäsivallâhı gide dilden kamu teşvîş
Kala dilde hemân Bâkî bu deñlü sa‘y idüp çalış
Söz aña güft-ü-gü itme taḥammül it dilâ dirler
Şefî‘ olsun eger dirseñ ḥabîb-i kibriyâ dirler

III

Ḥudâ rāhı[n]dan ayrılma hîç inme raḥş-ı düldülden
Segirt meydânda var anı şakın ḥavf itme bir kıldan
Dile himmet velîlerden girü dönme şakın yoldan
Şarâb-ı ‘aşkı nüş eyle çıka ḥubb-ı sivâ dilden
Söz aña güft-ü-gü itme taḥammül it dilâ dirler
Şefî‘ olsun eger dirseñ ḥabîb-i kibriyâ dirler

IV

Kaçınma rāh-ı ma‘şûktan dimezler er saña Abdâl
Yüri meydâna at oynat çeküp seyfiñ ‘adüya çal
Başup anı yüri turma bizimle gelmesün deccâl
Açar ol fitne-i fâlî bizi Ḥaḳ’dan ider iğfâl
Söz aña güft-ü-gü itme taḥammül it dilâ dirler
Şefî‘ olsun eger dirseñ ḥabîb-i kibriyâ dirler

V

İki a‘dâ ile Abdâl dürişsen fî-sebîli’llah
Gözin korçutma bunlardan gelür imdâda ehlu’llâh
Açar rāhıñ seniñ ancak şefî‘ olur Resûla’llâh
Cihândan gel girü kalma virir nuşret hemân Allâh
Söz aña güft-ü-gü itme taḥammül it dilâ dirler
Şefî‘ olsun eger dirseñ ḥabîb-i kibriyâ dirler

85

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

I

Seniñ ‘aşkıñ ile yâ Rab göñül devrâna meyl eyler
Geçüp cümle sivâlardan bu dem dîdâra yol ister
Niyâz bâbında kan ağlar vişâl eyyâmını bekler
Kimiñle ḥasb-i hâl idem amân [ey] sevdiğim dil-ber
Derûnum uş firâkıñla bugünler ney gibi inler

[37]

II

Yeñilendi henüz ‘aşkıñ ateş aldı bu şeh-bālım
Kararım kalmadı yā Rab niye münce olur hālīm
İdüp bülbül gibi efgān göründi çünkü gül dalım
Kimiñle hāsb-i hāl idem amān [ey] sevdiğim dil-ber
Derūnum uş firākıñla bugünler ney gibi inler

III

Beni hoş hāl ile yā Rab cihānda eylediñ ābād
Mey-i ‘aşkı idince nūş ben oldum ‘aşk-ile Ferhād
Nihāndır Şīrīn’im dilde müdām ismin iderim yād
Kimiñle hāsb-i hāl idem amān ey sevdiğim dil-ber
Derūnum uş firākıñla bugünler ney gibi inler

IV

Çıkup bu ten gılāfindan olaydım yār ile her ān
Bu dem meydān-ı ‘aşk içre bu cānım eyleyem kurbān
Degilim cīfeden hoşnūd benim geldigime nedmān
Kimiñle hāsb-i hāl idem amān ey sevdiğim dil-ber
Derūnum uş firākıñla bugünler ney gibi inler

V

Beni māt eyledi ‘aşkıñ kim oldum şöyle bir Abdāl
Kānā’at mülküne geçdim hemān egnimde köhne şāl
Göremem bir yanım tiz tiz gelüp geçer bu māh u sāl
Kimiñle hāsb-i hāl idem amān ey sevdiğim dil-ber
Derūnum uş firākıñla bugünler ney gibi inler

86

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I

Göñül maḥbūba düş oldu ne kıl ister ne kāl ister
Halāyıkdan idüp ‘uzlet dilim maḥfī kemāl ister
Ne hāle māle meyl eyler ne vehm-ile ḥayāl ister
Cenāb-ı Ḥazret’e ‘āşık ne bir ebrū hilāl ister
Bugün vādī-i ḥayretde hemān def‘-i melāl ister
Ki bildim Ḥaḥḥ’a ‘āşıktır göñül kurb [u] vişāl ister

II

Ne deñlü nuşh [u] pend itdim ‘aceb hīç itmedi te’ şīr
İder ‘āşık olan kendi yine kendüsile tedbīr
Ḥudā’dan gayrıya itmez ebeden derdini taḥrīr
Döker ḥūn-bārını gözden dehān açmaz ider temhīr
Bugün vādī-i ḥayretde hemān def‘-i melāl ister
Ki bildim Ḥaḥḥ’a ‘āşıktır göñül kurb [u] vişāl ister

[38]

III

İhâta eylemiş anı ser-â-pâ gördüm ‘aşku’llâh
Anıñçün hoş nidâ eyler derûndan fî-sebîlî’llâh
İrişüp ‘âkıbet bir gün ider irşâd Resûla’llâh
İder maşşûdına îşâl olur maqbûl ricâlu’llâh
Bugün vâdî-i hayretde hemân def‘-i melâl ister
Ki bildim Hakk’a ‘âşıkdır gönül kurb [u] vişâl ister

IV

Yüce dergâha yüz tutmuş murâdın ister Allâh’dan
Ne hâle (ne) mâle meyl eyler hemân vuşlat diler şâhdan
Tarîk-i müştakîm üzre gider(ler) kalmaz ebed râhdan
Ekâbirler yeder anı komazlar taşra dergâhdan
Bugün vâdî-i hayretde hemân def‘-i melâl ister
Ki bildim Hakk’a ‘âşıkdır gönül kurb [u] vişâl ister

V

Bu bir zîk-i makâmıdır kim gerekmez mâ-sivâ dirler
Geçerler cân ile başdan ‘azîz dostâ fedâ dirler
Ki vardır anları mürşid Resûl-i kibriyâ dirler
Komaz bîgâne ey Abdâl açar çeşmiñ hümâ dirler
Bugün vâdî-i hayretde hemân def‘-i melâl ister
Ki bildim Hakk’a ‘âşıkdır gönül kurb [u] vişâl ister

87

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

I

Düşenler dağ-ı hicrâna efendim her zamân ağlar
Fiğânım duysalar gökde melekler bî-gümân ağlar
Eger ki yâre irmezsem müdâm bu dîde kan ağlar
Ölüp kabre girersem de yine anda bu cân ağlar
Çıkup maşşerde mîzânda kulıñ yâ Rab hemân ağlar
Murâdına iren sâlik sevinür şâdmân ağlar

II

Kulıñım vâşılînden it olam hicrândan âzâde
Geçürdüm ‘ömrimi hayfâ ilâhî râh-ı sevdâda
Olup Mecnûnveş âhîr dolandım dağ u şahrâda
Kâmu varımı şarf itdim komadım râh-ı Leylâ’da
Çıkup maşşerde mîzânda kulıñ yâ Rab hemân ağlar
Murâdına iren sâlik sevinür şâdmân ağlar

[39]

III

Müyesser olmadı vuşlat bu gönülüm olmadı şâdmân
Gezerim dâ’imâ maḥzûn derûnum derd-ile nâlân
Sürür eyyâmları geçdi araya girdi çün hicrân
Revâ mıdır iki çeşmim benim kan ağlasın her ân
Çıkup maşşerde mîzânda kulıñ yâ Rab hemân ağlar

Murādına iren sâlik sevinür şâdmân ağlar

IV

Reh-i ‘aşkında maḥbûbıñ yanayım her-çi bād-ā-bād
Olup Mecnûnveş Leylā yolunda ideyim feryād
Neler çekdi evā’ilde ne zevkler itdi ol Ferhād
Vaṭan tutdı cebellerde heme Şîrîn olurdı yād
Çıkup maḥşerde mîzānda kuluñ yā Rab hemān ağlar
Murādına iren sâlik sevinür şâdmân ağlar

V

Reh-i cānānda ey Abdāl gerekdir cān ola kurbān
Ara ismiñ müsemmasıñ taleb it sen anı her ān
Ferāgat eyle bu ḥalkdan saña yüz göstere cān[ān]
Ola gül sırrıñ āgāhı ola gör sâlik-i şâdmân
Çıkup maḥşerde mîzānda kuluñ yā Rab hemān ağlar
Murādına iren sâlik sevinür şâdmân ağlar

88

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Dilim miftāhıdır ‘aşkıñ velī kalbim cilāsıdır
Beni pür-nūr iden ancaḥ seniñ ḥüsnüñ ziyāsıdır
2. Sen ol maḥbûb-ı Mevlā’sıñ seni sevmek ḳamuya farz
Seni ol sevmeyen echel ne yerlerde yatasıdır
3. Görüp de itmeyen imān olur elbet yarın nedmān
Olur ṭamuda o büryān ḳo çeksiñ ḥod cezāsıdır
4. Görenler nūr-ı dîdārıñ temāşāda ḳalur hergiz
Göremez gayrı bir nesne ḳamu ḥüsnüñ edāsıdır
5. Görüp ḥāl-i perîşānım keder itme gel ey Abdāl
Beni bu ḥāle sevḳ iden o maḥbûbıñ liḳāsıdır

[40]

89

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Pîr ile girdim yola menzil baña āsān olur
Her demimde biñ lüṭuf dostdan baña iḥsān olur
2. Gāh olur kim ‘aşḳ-ile na‘ra urıram şöyle kim
Tağ-ile taşlar iñiler her duyan ḥayrān olur
3. Gāh irer ḳabzım benim dil şu cihāndan vazgelür
Çün gönülde neş’e yok dünyā baña zindān olur

4. Gāh olur bülbul gibi feryād ile eglenürüm
‘Arz ider gül vechini cān u dil[im] şādān olur
5. Gāh olur Mecnūn gibi Leylā deyü zār eylerim
Varuben şahrālara ağlar gözüm al kan olur
6. Gāh mülākāt eylerim gayrı yārdan görmezem
Ser-te-ser dünyā evi ol dem baña pinhān olur
7. Nīst olur eşyā tamām Abdāl hemān bir nūr қалur
Kim görir anı hemān ol dostuna қurbān olur

90

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Āşiyāndan bülbulüm pervāz ider birgün olur
Yas idüp yavrılarım ol dem қatı maḥzūn olur
2. Baş ucumda devr idüp ölmüş deyü feryād ile
Ağlaşurlar bir zamān ol gözleri pür-ḥūn olur
3. Per gererken üstüme teslīm iderler ellere
Menzilim cennet ise rūḥum varır memnūn olur
4. Bir yaman yaḥşı dimez lā-būd yutar bir gün bizi
İt ḥazer ferdā gözüm nūrı ḥesāb efzūn olur
5. Ḥüsn-i a‘māl eylediñse қабрин içre nūr yanar
Çekme ḡam hem mūnisiñ Abdāl seniñ Biçün olur

91

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Ey dilā rūz-ı cezāda ḥayr-ı a‘māl istenür
Sūy-ı rāhdan fāriḡ ol gel itme ihmāl istenür
2. Ġāfil olma it tedārük rūḥ bedenden gitmeden
Cān gidince aradan elbetde ḡassāl istenür
3. Hırşa düşdüñ mūrveş biñ bir başaқ derc itmede
Kim anı ağdırmağa қувvetli ḥammāl istenür
4. Gel bugün hırşıñ bıraқ dāma giriftār olmadan
Geç қanā‘at mülküne egnüñde bir şāl istenür
5. Қуш olup aḡsan göge şayyād seni lā-būd tutar
Zīr-i ḥāke iletür ol yerde zī-ḥāl istenür

6. Zîr-i hâkden kalkıcağ herkes metâ'ın yüklenür
Cem' olunca mahşerde tafşîl ü icmâl istenür⁷⁴

7. Kim olur Kâdî Celîl eyler su'âl her kimseden
Dem gelür bâ lām elif yanında yek dāl istenür

[41]

92

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

I

Ser-encāmım mutavveldir yazamaz hāmeler yā pîr
Derūnumda nihân kaldı dirîgā nāmeler yā pîr
Nigārîñ od-ile yandı ne fâhîr cāmeler yā pîr
Ser-â-pā kapladı şimdi yanar 'imāmeler yā pîr
Nedür bu çekdigim 'aşqdan benim hengāmeler yā pîr

II

Derūnum gūyā küllhândır çıkar odlar dehānımdan
Şadālar gūşuma Hū Hū gelür her laḥza cānımdan
Hemān bir mūcib-i ḥayret tutuşdum üstühānımdan
Ser-â-pā kapladı şimdi yanar 'imāmeler yā pîr
Nedür bu çekdigim 'aşqdan benim hengāmeler yā pîr

III

Libās-ı benligim yandı bu dem meydānda 'üryānım
Dilim mir'âtına baḳdım göründi vech-i cānānım
Behiştāsā cihān oldu kamu nūr oldu her yanımdan
Ser-â-pā kapladı şimdi yanar 'imāmeler yā pîr
Nedür bu çekdigim 'aşqdan benim hengāmeler yā pîr

IV

Diyār-ı gurbet ellerde bizi bāb-ı gedā bilmez
Revān olsa gözüm yaşı gelip nāsdan biri silmez
Buña 'aşq-ı Hudā dirler kim artar zerre eksilmez
Ser-â-pā kapladı şimdi yanar 'imāmeler yā pîr
Nedür bu çekdigim 'aşqdan benim hengāmeler yā pîr

V

Āteşdir şanki bir deryā kesildi gör ki her yanımdan
'Aceb teskîn olur mı kim dökülse eşk-i bārānım
Ne fā'ide virir Abdāl cigerim yandı büryānım
Ser-â-pā kapladı şimdi yanar 'imāmeler yā pîr

⁷⁴ Mısraın vezni hatalıdır.

Nedür bu çekdiğim ‘aşkıdan benim hengāmeler yā pīr

93

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I

Sipāh-ı nefs-ile ceng var geliñ meydāna dervīşler
Erenleriñ selāmı var baķıñ fermāna dervīşler
Çekin şol tiğ-i tevḥīdi çalın düşmāna dervīşler
Boyansın bağrı a ‘dāniñ bugün al kana dervīşler
Dağılsın ordusu dilden baķın sultāna dervīşler
Degildir ayrı bī-enbāz baķın Qur’ān’a dervīşler

[42]

II

Ķanı şeb zindedārlarmız kuşatsın cümle meydānı
Fedākārılık yolın tutsun çoğaltdık dilde düşmānı
Alaylar bağladı şaf şaf çevirdi top u çevgānı
Oluñ ikāz bu meydānda feth itsün rūḥ-ı sultānı
Dağılsın ordusu dilden baķın sultāna dervīşler
Degildir ayrı bī-enbāz baķın Qur’ān’a dervīşler

III

Miyāna ḥançer-i ‘aşkı taķın dilden idin Hū Hū
Yakın nār-ı muḥabbetle bu nefsiñ kal’asıñ ceng...⁷⁵
Akıdın dīdeden yaşlar çeviriñ arķalar hep şu
Varılmaz top tūfeng ile degildir ceng-i Rüstem bu
Dağılsın ordusu dilden baķın sultāna dervīşler
Degildir ayrı bī-enbāz baķın Qur’ān’a dervīşler

IV

Cihād-ı ma‘nevīdir bu erenler gitdi hep (bu) silke
Bahirler aşdı ol cānlar kul oldı şāḥib-i mülke
Selāmet buldı bi’l-cümle ki girdi Nūḥ ile fülke
Ķalan taşra helāk oldı elinden çıkđı hep ülke
Dağılsın ordusu dilden baķın sultāna dervīşler
Degildir ayrı bī-enbāz baķın Qur’ān’a dervīşler

V

Ḥudā’dan olsa gel fermān irişür rahmet-i pīrān
Ṭarīk-i Ḥaķķ’a sevķ ider kalur ol nefs-ile Şeytān
Zuhūr eyler fenā-fi’llāḥ Ḥudā’ya cān olur kurbān
Ḥilāfım yok be-heyy Abdāl sözüm Ḥaķ’dır dilim ḥayrān
Dağılsın ordusu dilden baķın sultāna dervīşler

Degildir ayrı bî-enbâz bakın Kur'ân'a dervîşler

94

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Dilâ fahr eyleme zinhâr benim tûfî-zebânım var
Benim andan güzel dilde turur kaşı kemânım var
2. Kamaşır dîde-i insân anıñ hüsn [ü] ziyâsından [43]
Dökilür noqtalar gözden şabır kıl çok beyânım var
3. Nazar hâkla nazar itse eger bir kez o sulţânım
Yanar çerhler meleklerle zan itme kim yalanım var
4. Degil bu bâğ-ı dehr içre bulunmaz misl[i] cennetde
Yaratmamış Hudâ andan güzel bir nev-civânım var
5. O deñlü aña müştâkım dilim beyninde her dâ'im
Şalınsun nâz ile dâ'im aña cân armağanım var
6. Benimle yâr idi aqdem velî gözden nihân oldı
Kesildim hâb-ı râhatdan ki şâha pâsbânım var
7. Resûl'in uğrına cânlar fedâdır sen de it Abdâ[l]
Haber virdi baña böyle gönülde tercümânım var

95

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. O meh-rûnuñ gören hüsnüñ behişt 'alâya meyl itmez
İden kaddi temâşasıñ dönüp Tûbâ'ya meyl itmez
2. Dü çeşmini iden seyrân geçer âhû şikârından
Gören ebrûların hâşâ felekde aya meyl itmez
3. Gül-i ruhsârını görse tolanur 'âr ider bülbül
Bu hâristânıñ içinde gül-i hamrâya meyl itmez
4. Gümüş gerdanı bu kimse göreydi tevbe sîm tutmaz
Gören zülfüñ olur Mecnûn bakup Leylâ'ya meyl itmez
5. Yüzi hâlin felek görse be-küllî zînetin kırdı
Benim de ahterim vardır deyüp da'vâya meyl itmez
6. Kişi parmağını görse şanurdı hâme-i kudret
Kııardı hâmesin şâ'ir eli imlâya meyl itmez

7. Kulaḡ vir gel berü Abdāl be-Ḥaḡḡ-ı vāhid [u] muṭlak
Gören anı olur ḡayrān dili ḡūrāya meyl itmez

96

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Şarāb-ı 'aşḡı nūş eyle dilā mest-i müdām ol gez
Seni fark itmesün kimse bu 'ālemde 'avām ol gez
2. Şaḡın bu ḡayme-i tenden olam ḡāfil dime bir ān
Alurlar cevher-i dilden gözin aç şubḡ [u] şām ol gez
3. Yedin tut kāmiliñ evvel ḡaḡīḡat bendesi ol gel
Kulaḡ vir pendin al cānā aña kemter ḡulām ol gez
4. Seni tecrīd ide ḡaflet libāsından vire bir şāl
Giyüp ol kisve-i 'aşḡı hemān pür-iḡtişām ol gez
5. Kībāb altında pinhān ol velī cānānına cān vir
Kafesden ḡurtulup Abdāl āzādı bir ḡümām ol gez

97

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Su'āl itdiñ niçün zāhid cihānda nice insānız [44]
Öter cān ḡuşımız her dem ḡöñül bāḡında nālānız
2. Ḳomayız ḡayreti elden bu yerde şöyle merdiz kim
Fīle ḡarşu ṡururız biz çün ol mūr-ı Süleymān'ız
3. 'Anāşır ṡonlarıñ yaḡdıḡ bu meydān-ı muḡabbetde
Erenlerde çü 'ayb olmaz naḡar it nice 'üryanız
4. Şadāḡat rāhını ṡutduḡ Muḡammed pīrimiz dilde
Sefer itdik bu illerden ḡıkup tā-'arşda miḡmānız
5. Ne bülbuliz ne mūrız biz ne ḡod azdır(?)⁷⁶ bu 'ālemde
'Acebdir bilmediñ Abdāl bizi biz sır-ı Yezdān'ız

I

Gider dilden bu inkārı ebed münkirde 'aşk olmaz
 Zuhūr itmez olarda hāl dağı canında şevk olmaz
 Kapadır mā-sivā 'aynıñ kederden başka zevk olmaz
 Derūnda olmadıkça zevk bu ten mülkünde hark olmaz
 Murādın dürri bulmaksa sefine çölde ğark olmaz
 Dal imdi baħr-ı tevħide saña dür berde fark olmaz

II

Aña rahmında kan ağla şaķın aldañma ferdāya
 Sen olma 'afvına mağrūr atılma cāy-ı hulyāya
 Karınca ol Süleymān'a seni vaşl eylesün aya
 Göriş fahr-ı risāletle yūri var rāh-ı Mevlā'ya
 Murādın dürri bulmaksa sefine çölde ğark olmaz
 Dal imdi baħr-ı tevħide saña dür berde fark olmaz

III

Kemān-keşler okın atdı şikārıñ avladı cānda
 Semekler taldı deryāya o dürri buldılar anda
 Ne dür pes-māndeler kaldı dirīgā Nūh-ı tufānda
 Murāda irmedi anlar yanarlar nār-ı nīrānda
 Murādın dürri bulmaksa sefine çölde ğark olmaz
 Dal imdi baħr-ı tevħide saña dür berde fark olmaz

IV

Nice dem gezdi şahrāda o Mecnūn eyledi yası
 Āvāzı çıkdı 'ayyūka bozuldı reng-i sīmāsı
 'Anāşır tonlarıñ yakdı yüzün 'arz itdi Leylā'sı
 Mu'annid olma zıkr eyle silinsin kalbiñiñ pası
 Murādın dürri bulmaksa sefine çölde ğark olmaz
 Dal imdi baħr-ı tevħide saña dür berde fark olmaz

[45]

V

Kemālim var deyü gezme kalursun bir sevāhilde
 Niceler nā-murād kaldı bu inkārla evā'ilde
 Erenlerde 'inād olmaz 'inādıñ künhi cāhilde
 Ne isterseñ gözüm Abdāl bulunur merd-i kāmilde
 Murādın dürri bulmaksa sefine çölde ğark olmaz
 Dal imdi baħr-ı tevħide saña dür berde fark olmaz

I

Pervāne dilim şanma dilā şem' dolanmaz
 Tennūra girer leyl ü nehār od deyüp anmaz
 Semender kuşı nārda gezer aqlā uşanmaz
 Münkire dime hālimizi aqlā inanmaz
 'Aşkıñ odına bunda yanan amuda yanmaz

II

Zebānı mı yok bilmem 'aceb münkir olanıñ
 Dervīş olamaz zıkr idemez dökseler anın
 Dervīş zıkr ile ā'im olur dikse dehānıñ
 Münkire dime hālimizi aqlā inanmaz
 'Aşkıñ odına bunda yanan amuda yanmaz

III

Kāmiller ile eyleyelim dā'imā ünsi
 Zıkrū'llah ile feth idelim al'a-ı nefsi
 Seyrān idelim tā ki bugün 'arş ile kürsī
 Münkire dime hālimizi aqlā inanmaz
 'Aşkıñ odına bunda yanan amuda yanmaz

IV

Abdāl rūhını itme dirīg dosta fedā ol
 Arıt albini Allāh için terk-i sivā ol
 Hā'ıñ ğayrıdan albini yu vaşl-ı Hudā ol
 Münkire dime hālimizi aqlā inanmaz
 'Aşkıñ odına bunda yanan amuda yanmaz

100

1. 'Aşıkları gör yār ile oynar gice gündüz [46]
 Düşmüş dile bir nār ile oynar gice gündüz
2. Her kim ki göre gül yüzini şūh-ı cihānıñ
 Būlbūl gibi uş zār ile oynar gice gündüz
3. Her kim-ki güli görmedi efgāna yanaşmaz
 Hemvāre dili hār ile oynar gice gündüz
4. 'Aşık olanıñ gözleri hemvāre döker yaş
 Her dem dili dildār ile oynar gice gündüz
5. Bir dilde ki 'aşk olmaya ey yār-ı vefādār
 Abdāl gibi mūr mār ile oynar gice gündüz

101

mef' ūlū mefā' lū mefā' lū fe' ūlūn

1. Sālik olanıñ gözleri giryān da mı olmaz
Her şām [u] seher yaşları cūyān da mı olmaz
2. Şarf itdi bütün 'ömrini Leylā'ya o Mecnūn
Āh vāh iderek vuşlat-ı cānān da mı olmaz
3. Ḥasret olalı gül yüzine bülbül-i şeydā
Her demde işi nāle [vü] efgān da mı olmaz
4. Bir 'ālī nazar eyle benim māh-ı münīrim
'Āciz kulumı gör saña kurbān da mı olmaz
5. Meftūn olalı sen gibi sultāna bu Abdāl
Vaşlın umarağ gözleri al kan da mı olmaz

102

müstef'ilūn müstef'ilūn müstef'ilūn müstef'ilūn

1. Biñ bir çiçekden derc idüp bal yapmada zenbūrımız
Dünyāyı hepden unıdup Ḥaqq-iledir meşhūrımız
2. Velīlerin kalbi evi nūr tolidir ey müdde'ī
Zāhid gibi degil tehī 'arşa çıkar tā nūrımız
3. İtdiñ Ḥudā'ya çün niyāz keşf oldı bize gizli rāz
Her kılımız eyler āvāz dilde çalar tanbūrımız
4. Ġāfil me-bāş yād eyle yād dost adını ey nā-murād
Bezme karış gel olma yad sevsin seni me'mūrımız
5. Şām u seherde gel görin dervīş tonını gey būrin
Kaçma ırak yakın turın adam yimez çün türümüz
6. 'Āriflere söz itmeyiñ bal içine sem katmayiñ
Akçe ile söz şatmayiñ olursuñuz menfūrımız
7. Rāst tutuñuz siz her işi dilden çıkar[ıñ] teşvīşi
İncitmeyin bir dervīşi fili yutar bir mūrımız
8. Vardır bizim cānānımız dilde maḥfī mihmānımız
Yakdı sevdā ḥırmānımız kızgın-durur tennūrımız
9. Abdāl dimezdi bunca söz baḥr-ı dilim taşdı henüz
'Arşda gezeriz şeb ü rüz çün virdi Ḥaḥ destūrımız

I

Görince rüy-ı Leylā'yı hemān-dem yandı nāra⁷⁷ Qays [47]
 Düşüp şahrālara nā-çār bulandı ḥāksāra Qays
 Elin yudı bu dünyādan çekildi bir kenāra Qays
 Dem-i hicrānda tā itdi libāsıñ pāre pāre Qays
 Olup dilden dile destān ṭayandı beyt-i yāra Qays
 Nidā itdi qapusında söz itdi o nigāra Qays

II

Kim oldı 'aşq-ile hem-pā tolandı kūh [u] şahrāyı
 Muḥib olmuş idi cāndan umardı vaşl-ı Leylā'yı
 Ferāmūş itdi dünyāyı daḥı hem rāh-ı 'uqbāyı
 Hezārān āferīn olsun aña kim buldı Mevlā'yı
 Olup dilden dile destān ṭayandı beyt-i yāra Qays
 Nidā itdi qapusında söz itdi o nigāra Qays

III

Şu deñlü 'aşqa sa'y itdi olunca 'ömri āḥir tā
 Qadem başdı bu meydāna ayağıñ çekmedi aşlā
 Vaṭan tutdı cebellerde çağırdı el-amān Leylā
 Reh-i cānānda cān virdi mükāfātıñ vire Mevlā
 Olup dilden dile destān ṭayandı beyt-i yāra Qays
 Nidā itdi qapusında söz itdi o nigāra Qays

IV

Anıñ devletlü başında konup kuşlar yuva yapmış
 O dem mest-i müdām olmuş ḥaḳīkat yāre çün ṭapmış
 Merāyādan aña Leylā görünmüş göñlüni qapmış
 Çekince anı irşāda o dem Mevlā'sına şapmış
 Olup dilden dile destān ṭayandı beyt-i yāra Qays
 Nidā itdi qapusında söz itdi o nigāra Qays

V

Ne dirseñ di be-hey Abdāl kenārı yok bu deryānıñ
 Ṭalanlar çıkdı dürr ile budur uş kārı sevdānıñ
 Ziyā baḥş itdi her yaña göründi qasr[ı] Leylā'nıñ
 Sevindi qalbi Mecnūn'ıñ añılmaz nāmı dünyānıñ
 Olup dilden dile destān ṭayandı beyt-i yāra Qays
 Nidā itdi qapusında söz itdi o nigāra Qays

⁷⁷ Metinde “nāra yandı”.

104

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Bu 'aşka çünki yār olduḡ ne 'ār ƙaldı vü ne nāmūs [48]
Anıñçün tekyeye gelmez begenmez bizleri sālūs
2. Zikirden hālīdir şanmış bizim tesbīhimiz dilde
Dirīgā ƙaldı bī-çāre bu bābda derd ile me'yūs
3. Firāvān gözyaşı dökdük sīnemiz od ile yaḡdıḡ
Hudā nūrı ile yandı sögünmez dildeki fānūs
4. Göñül bir beyt-i a'zamdır anı 'ārif bilür ancak
Giremez aña bir kimse tolaşma dön geri cāsūs
5. Kişi olmazsa ger teslīm velīlere bilā-şübhe
Ƙalur bīgāne ey Abdāl çalınur dilde çok nāḡūs

105

I

Dilim dildāra meftūn olalı
Evvelki olan hālī digişmiş
Lezzet-i 'aşk-ı cānda bulalı
Mezmūm olan ef'ālī digişmiş

II

Gūşe-i hicrānda bī-çāre tenhā
Hārdan çekinür bülbül-i şeydā
Ƙaşd itdi güle zavallı ama
Hāre tutulup dalı digişmiş

III

İrmedi maḡşūda ƙaldı nā-murād
İtmekde henüz āh-ile feryād
Nā-şād dilim olmadı hīç şād
Solunmuş yüziniñ alı digişmiş

IV

Yazık bu dilim ƙaldu bī-nevā
'Aşkın nārına yandı ser-ā-pā
Bād esdi gülüm ƙıḡdı göge
Nā-şād oldu cihān Abdāl'ı digişmiş

I

Solak Şeytān ider da'vet geliñ dünyā gelin olmuş
 Şarınmış telli yorgana ne hūb zībā gelin olmuş
 Ne çirkefdir nazar itme rezīl rüsvā gelin olmuş
 Peşinde çok kişisi var baķar aña gelin olmuş
 [G]özün yaşıñ bilen yokdur hemān gūyā gelin olmuş
 Utanmaz pīre-zen cādū tufeylāsā gelin olmuş

II

Pişürmiş zehr-ile aşıñ şunar halka ne bu helvā
 Yime zinhār amān ķardaş degil helvā zehir bil ha
 Tolidır kāsesi aķu yedirmez tatlı aş aşı
 Yakın olma aña zinhār uzak tır kıymasun saña
 [G]özün yaşıñ bilen yokdur hemān gūyā gelin olmuş [49]
 Utanmaz pīre-zen cādū tufeylāsā gelin olmuş

III

...⁷⁸ eyler baķan cāna felekde gūyā hūsnādır
 Başiret göz-ile gözle ne çirkin cādū monlādır
 Dimez ol kendüsin bed-rūy nümāyiş şanki Leylā'dır
 Seven anı olur mecnūn düşen ardına şeydādır
 [G]özün yaşıñ bilen yokdur hemān gūyā gelin olmuş
 Utanmaz pīre-zen cādū tufeylāsā gelin olmuş

IV

İder evvelce hūsnūñ 'arz saña hōd kendü cinsinden
 Kılar tābi' hevāsına ķalursıñ kendi ünsinden
 Hazer it geķ hevālardan ırak it anı nefsinden
 Çeker mey-hāneye birgün şunar ol bol necesinden
 [G]özün yaşıñ bilen yokdur hemān gūyā gelin olmuş
 Utanmaz pīre-zen cādū tufeylāsā gelin olmuş

V

O bir mekkāre 'avretidir zan itme yār olur ķardaş
 Çeker mālın alur hārcar olup müflis açarsın baş
 Ümīdlenme girü gelmez öli gözi çıkarmaz yaş
 Budur pendim saña Abdāl güzel ādemle ol yoldaş
 [G]özün yaşıñ bilen yokdur hemān gūyā gelin olmuş
 Utanmaz pīre-zen cādū tufeylāsā gelin olmuş

I

İşitdim cān kulağıyla derūnum virdi āh olmuş
 Diler cānān ile vuşlat elif kıddim kütāh olmuş
 İnandım Hakk'a 'āşıkdır gözi yaşı güvāh olmuş
 Cihānı kaplamış gönüm büyük bir bārgāh olmuş
 Hemān bildim ki pīrlerden bu kalbe yek nigāh olmuş
 Ğudümler çalınur dilde bu gönüm hānkhāh olmuş

II

Turulmaz şehr-i dil içre bugün tevḥīd sadāsından
 Girüp devrāna bu cānım hemān zevk [u] safāsından
 Ferāmūş itdi dünyāyı geçüp ḥubb-ı sivāsından
 Bi-ḥamdillāh bu dem gönüm feyiz buldı Ḥudā'sından
 Hemān bildim ki pīrlerden bu kalbe yek nigāh olmuş
 Ğudümler çalınur dilde bu gönüm hānkhāh olmuş

III

Zemīn şarşıldı āhımdan felekler iñledi tırdı
 Gelüp imdādıma pīrler benim aḥvālīmı şordı
 Iraqlar hep yakın oldu o pīrler yollarım dırdı
 Feth oldu dīde-i cānım gönülden yāri hoş gördi
 Hemān bildim ki pīrlerden bu kalbe yek nigāh olmuş
 Ğudümler çalınur dilde bu gönüm hānkhāh olmuş

IV

Kamu a'zālarım titrer çağırır hoş fiğān ile
 Didim ey dil yūri var sen görüş Hızr-ı zamān ile
 Zuhūr itdi kamu 'uşşāk gözünden ḥūn-feşān ile
 Baña bir bir selām virdi dü çeşmim tıldı kan ile
 Hemān bildim ki pīrlerden bu kalbe yek nigāh olmuş
 Ğudümler çalınur dilde bu gönüm hānkhāh olmuş

V

Yayıldı cisme 'aşku'llāh beni itdi bugün ifnā
 Bezenmiş nūr ile gördüm muḥakkaḥ tağ ile şahrā
 Bu ḥāl ile olup Mecnūn göründi gözime Leylā
 Çağırdım el-vedā' Abdāl bize lāzım değil dünyā
 Hemān bildim ki pīrlerden bu kalbe yek nigāh olmuş
 Ğudümler çalınur dilde bu gönüm hānkhāh olmuş

[50]

108

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Şalavātle selām itgil Ḥabību'llāh'a ey muḥliş
Yöniñ tut rüz [u] şeb yalvar otur dergāha ey muḥliş
Ara bul yārini dilde revān ol rāha ey muḥliş
Nazar it levḥ-i dil içre görinen māha ey muḥliş
Fedā it cānını ol-dem güzel Allāh'a ey muḥliş

II

Ṭaleb it yārini her ān bu nefsiñ geç hevāsından
Feth olsun dīde-i bāṭın göresin ḥūb liķāsından
Olup mest-i müdām tā kim anıñ zevk [u] şafāsından
Nazar it levḥ-i dil içre görinen māha ey muḥliş
Fedā it cānını ol-dem güzel Allāh'a ey muḥliş

III

Dilin mir'ātına aślā ḡubār kondurma sil her dem
Zikirdir fūrcesi anıñ yarana hem daḡı merhem
Atup dilden kamu fıskı olasıñ yār ile hem-dem
Nazar it levḥ-i dil içre görinen māha ey muḥliş
Fedā it cānını ol-dem güzel Allāh'a ey muḥliş

[51]

IV

Revān it gözlerin yaşıñ anup leyl ü nehār yāri
Göziñ yum cümleden el çek koma kalbiñde aḡyārı
Merāyādan nazar eyle göresiñ vech-i dildārı
Nazar it levḥ-i dil içre görinen māha ey muḥliş
Fedā it cānını ol-dem güzel Allāh'a ey muḥliş

V

Bu dünyā fānīdir çünkim bilürsiñ ey gözüm Abdāl
Ferāḡat eyle her şeyden mücerred Ḥaḡḡ'a it meyyāl
Sülūkını tamām eyle saña yüz göstere ḥūb hāl
Nazar it levḥ-i dil içre görinen māha ey muḥliş
Fedā it cānını ol-dem güzel Allāh'a ey muḥliş

109

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Cemāliñ yā Resūla'llah mişāl-i āfitāb olmuş
Temāşā eyleyen bir kez cihānda terk-i ḥāb olmuş
2. Saña aḡrān bulunmaz hīç güzeldir cümleden zātıñ
Anıñçün 'aşıḡın ta'dād olunmaz bī-ḡesāb olmuş

3. Seniñ ‘aşkıñ ile her ben tefeyyüz itdi ‘ālemde
Seniñ ‘aşkıñ ile her ben cihānda kām-yāb olmuş
4. Seniñ ‘aşkıñ ile her ben gözin açdı bu dünyāda
Seniñ ‘aşkıñ ile her ben Ĥudā’dan feyz-yāb olmuş
5. Seniñ ‘aşkıñ ile Abdāl teraqqī buldı bu yolda
Seniñ ‘aşkıñ ile gördi cemāliñ bī-nikāb olmuş

110

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Bulur elbet seni cānım dilimde var iken ihlās
Ĥilāfım yok dilim ‘āşık degildir bī-gümān ĥurrās
2. Beni Mecnūn idüp āhir ki sen oldun baña Leylā
Döner meydānda dil dā’ım zan itdim ben anı raqqās
3. Girībānım tutup ‘aşkıñ beni hīç koymadı ĥālī
Getürdi bezmine işte diler katl it dilerseñ aş
4. Benim bu derdime çāre seniñ ancak cemāliñdir
Saña geldim rücū’ itdim budur ancak sūḥān ...⁷⁹
5. Göziñ korķutma ey Abdāl derin deryālara var dal [52]
Ara қа’rında bul dūrri mişāl[i] sen daḥı ğavvās

111

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Ey göñül Mecnūnveş gel iste Leylā’dan feyiz
‘Ār u nāmūsūñ biraķ gel iste bedr aydan feyiz
2. Ne umarsıñ bu fenādan çünki yokdur fā’ide
Çek eliñ bir dem gözetgil Ḥaķ Te‘ālā’dan feyiz
3. Her seher bülbulveş efġān ideriseñ ‘ākıbet
İrişir muṭlaķ saña ol verd-i ḥamrādan feyiz
4. Ehl-i dünyāya muķarın olma zinhār ‘uzlet it
Bekleme olur deyü geç ehl-i dünyādan feyiz

5. Tālib-i dīdār isen [dil] sen daḥi Mūsāleyin
Ḥaḳ tecellī eyler elbet Ṭūr-ı Sīnā'dan feyiz
6. Şayḳal it mir'āt-ı ḳalbiñ keşret-i ezḳār ile
Kim bulasñ baḳdığınca her merāyādan feyiz
7. Gel bugün Abdālveş sen dü cihāndan çek elin
Ey dilā bulmaḳ diler sen rūy-ı Mevlā'dan feyiz

112

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Ey dilā meftün isen it ḥālını cānāna 'arz
Eyleme zinhār ifāde bilmeyen nā-dāna 'arz
2. Ḥāl-i 'aşḳı añlamaz muṭlaḳ seni ta'ḳīb ider
Nūr-ı çeşmim itme sen her gördüğüñ insāna 'arz
3. İt seyāḥat 'ālemi bir kāmīl-i insānı bul
Teslīm ol it derdiñi ol velī-i merdāna 'arz
4. Himmeti bir dūndan alma ara bul 'ālī-cenāb
Kim seniñ emrāzını ol eylesün Yezdān'a 'arz
5. Hişşedār olmaḳ dilerseñ Abdāl gözet pervāneyi⁸⁰
Kimseye açman dehān bir āteş-i sūzāna 'arz

113

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Ey Ḥudā-yı bī-zevāl göñlüm saña rabṭ oldı rabṭ
Ġayrıya itmem temelluḳ dil āvārem eyle zabṭ
2. Ḳaysveş taḳmaḳ diler 'aşḳ zencīrin gerdānıma
N'eyleyim çāre bu 'aşḳa 'aḳl u fikrim oldı ḥabṭ
3. Geldi mihmān oldı dilde eylerim ḥürmet aña
Dil teveccüh itdi zāta mā-sivāya irdi ḳaḥṭ
4. 'Ayn-ı raḥmetdir İlähī 'āşıḳa 'aşḳıñ seniñ
Andadır fevz [ü] necāt envār olur her demde bast

⁸⁰ Mısraın vezni hatalıdır.

5. Şād olur sālīkleriñ dünyāya itmezler heves
Dilleri Abdāl-āsā olmuş kamu zātına rabṭ

[53]

114

fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn

1. Bāğbān oldum bu dehre eyledim gülşānı hāz
Elvān elvān dilde açmış eyledim seyrānı hāz
2. Ter güle nisbet bu göñlüm bülbülü feryād ider
Tā seher vakti gelince eylerim efğāmı hāz
3. Bāğcemizde lāle gül sünbül menekşe hepsi var
Cümlesiñ bir bir temāşā eyledim reyḥānı hāz
4. Göñlümün eglencesi māh-ı münīrim gelmedi
Yolların zīnet ile nūr eyledim meydānı hāz
5. Çār-nā-çar derdmend Abdāl muṭī' olmak gerek
Yār seven yār yolına cānıñ ider kurbānı hāz

115

müstef' ilūn müstef' ilūn müstef' ilūn müstef' ilūn

1. Sürdüm yüzüm dergāhına çün bi'l-rızā ve'l-etibbā'
Neyzen dede üfle neyi ben eyleyem her dem semā'
2. Ağdır fiğānıñ göklere gökde melekler ağlasun
Ben bir güzīn feryād idem ṭolsun kamu iller şadā'
3. Çalsın gudūm şol muṭribān devr eylesün heft āsumān
Bir nūr idem dilden 'ayān ṭolsun kamu iller şu 'ā'
4. İsm-i zātla devr ider 'aşk ehlidir Mevlevīler
Hūrīlere itmez nazar yokdur olarda inḥidā'
5. Abdāl ider cānın fedā Mollā-yı Rūm'a ey dilā
'Arşa uçar mişl-i hümā eyler bu ḥāke el-vedā'

116

fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn

1. 'Andelībān gül yüziñde cān virir ey kara zāğ
Sen bu sırdan bī-ḥabersiñ bağcemizden ol ırağ
2. Ta'n [u] teşnī' itdigiñçün 'aşıkānı şübhesiz
Hak seniñ vechiñ siyāh itmiş ne mümkün ola ağ

3. Sen fesād ehlinde olduñ haḳ söze gūş tutmadıñ
Gül saña lāyık degildir ḥarr u alağ yā buzağ
4. Āşiyānıñ hem de yokdur gül dırahtında seniñ
Gelme gelme git geri münkir saña gülşen yasağ
5. Ḥayret içre kaldı Abdāl gül cemāliñ gördi çün
Ağzı mūrī oldı gör kim sīnesi oddan ocağ

117

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Rūz [u] şeb yanında bekler görmediñ mi ol sürāğ [54]
Sen firaşında yatarsıñ yakmadan dilde çerāğ
2. Leyl-i zulmetde kapanma ḥāb-ı ğafletten uyan
Ol-ḳadar zıkr eyle sen kim ḳalmasun yürekde yağ
3. Kūh-ken olmak dilerseñ ism-i zāta çok çalış
Ḳa' r-ı ḳalbe ḳarb-ile çal pāre pāre ola tağ
4. Rūz [u] şeb zıkrıñ çomağıñ ur bu nefsiñ başına
İrişe Ḥaḳ'dan 'ināyet ola ḳalbiñ bāğçe bāğ
5. Fānīye aldanma Abdāl vir bekāya göñlüñi
Zıkr-ile vaḳtiñ geçür gel bu vücūd oldukça sağ

118

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Nūr ile zeyn oldı gördüm tağ u saḥrā her ṭaraf
'Aşḳa geldim baḥre daldım topladım dürr-i şadef
2. Bir zamān eyvān içinde gizlemişdim sözlerim
Şabr u tāḳat ḳalmadı olsun deyü bunda hedef
3. Yanıma geldikçe dostlar bezl [ü] işār eyledim
Nazm [u] eş'arımdan aldı itmedi birin telef
4. Dür sözümdür ḥāmeden gelmez dilā dilden gelür
Ḳa' rı yok[dur] baḥr-ı bī-pāyān dilim itme esef
5. Rāzıyam şeyḥim 'Alī'den hem Ziyā'dan ey dilā
İtme ḡam Abdāl şaḳın ni'me's-selef ni'me'l-ḥalef

119

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Kalmışım şaff-ı ni'âlde ben ğarībim yā Laṭīf
Hasteyim hālim ḥarāb sensīn ṭabībim yā Laṭīf
2. İlticām budur beni bir ferde muḥtāc eyleme
Rızkıma sensiñ kefil vir[gil] naşībim yā Laṭīf
3. Dest açup sā'il gibi gezdirme 'abdiñ yā Ğanī
Az u çok eyle 'atā [ki] bī-şekībim yā Laṭīf
4. 'Ālem-i kevn ü fesādı istemem şimden-girü
Düşdi gönülüm zātına sensiñ ḥabībim yā Laṭīf
5. Āteşe düşdi yanar pervāneveş Abdāl bu şeb
'Ār iderim söyleyem ben pür-edībim yā Laṭīf

120

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Gel nazar it bağçemizde lāle gül sünbül mi yok
Çevresinde Allāh Allāh vird iden bülbül mi yok
2. Her kaçan bād-ı sabā esse iderler zıkr-i Hū
İt semā' cān gūş ile cümle çiçekde dil mi yok
3. Bağbāndan destür al[gıl] gir derün-ı bağçeye
İt temāşā nūr-ı 'aynım saña lāyık gül mi yok
4. Gel bu yollar zahmetinden ḥavf iderseñ ey dilā
Esb-i 'aşk(in)a sen süvār ol bizde ol düldül mi yok
5. Dir ki Abdāl dem bu demdir gel fu'ādım it nazar
Çār 'unşurdan şoyundum gör ki 'üryān kıl mı yok

[55]

121

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Tā Elest bezminde düşdi cānıma bu iştiyāk
Çeşmim ağlar yā Muḥammed şubḥ [u] şāmda ke'l-Burāk
2. Derd-i firkat deldi bağrım it devā ihsān baña
Tāb u ṭākat gitdi benden it firākdan sen 'itāk
3. Yā vaşıl yā nīm nigāh eyle çehār yār[iñ] için
Yolda kaldı çün nizārīñ 'ıydgāhı pek ırak

4. Gicelersem ben bu yolda ‘av‘av ile k rk rım
Çok sib ‘lar n leme kar u gel r bi’l-ittif k
5. Def‘ine k dir olamam yolda koyma sen beni
 t i‘ ne ire Abd l ka dına ey y r-ı H k

122

f ‘il t n f ‘il t n f ‘il t n f ‘il n

1. Ey  emis⁸¹ r yu nda fer  ok l k a r n n mı yok
N r-ı A med   ik r fev inde iz‘ n n mı yok
2. G h dolanur g h to ars n z r [u] fery dlar ile
 or alar derdi  dimezsi  yoksa derm n n mı yok
3. Y  zeb n n yok seni  y h d ki ‘     r  zin
 kiden h l  degildir s yle meyd n n mı yok
4. Bunca s ller  er  y zinde devr idersi  var sebep
Bo  degildir  aklama ol ‘   a burh n n mı yok
5. Olmasaydı  sen de ‘     derdmend Abd l gibi
H sni i n r kaplamazdı b yle seyr n n mı yok

123

mef ‘il n me  ‘il n me  ‘il n me  ‘il n

1. Benim ancak cih n i re o c n na olan ‘    
Benim ol n r-ı ‘   -ile cigarler eyleyen h r k
2. Benim meyd n-ı ‘    i re dem- -dem eyleyen ef   n
Benim ol b de-i ‘     i  p de olmayan ay k
3. Benim ancak o ma b bu  cem line olan hayr n
Benim ancak o c n n n yolunda ‘    -ı   d k
4. Benim Mecn n bu d r i re benimdir vu lat-ı Leyl 
Benimdir bu geni   ahr    n oldum ‘    -ile f y k
5. G r nse dilden ol c n n fen  bulurdu c mle c n
Olurdu  c mlemiz Abd l civ r-ı rah mete l y k

[56]

⁸¹ Metinde  ems.

I

Yāri bulunca divāne gönül
Gözden hūnumuz eşkimiz akacak
Her leyl [ü] nehār mişāl-i bülbül
Şavtımız varup ‘arşa çıkacak

II

Āsānlık ile hīç kām alınmaz
Baḥre talınca bir dür bulunmaz
Ağlamadan ‘āşık aşlā gülünmez
‘Āşıklar etmegin kana banacak

III

Cevher-i ‘aşk kalbimiz boyacak
Ġaygudan āzād [u] mesrūr kılabacak
Encāmı bir gün yaḫamız tutacak
Pervāne mişāl nāra yaḫacak

IV

Gel Abdāl gibi söyletme beni
Muḥabbet nārına yandır bu teni
Her zamān süsle amān yağını
Şeyḫ olan dā’im Ḥaḫḫ’ı anacak

mef ‘ülü mefā ‘lū mefā ‘lū fe ‘ülün

1. Biz şa‘şa‘a-i nūr ile bu ‘āleme geldik
Birlikde idik tūr(?)⁸² ile bu ‘āleme geldik
2. Seyrānda idik şāh-ı mülūk eyledi fermān
Bir bir kamu destūr ile bu ‘āleme geldik
3. Gel olma fūrū-mānde zebūn eyleme kendiñ
Kim mürşid-i meşhūr-ile bu ‘āleme geldik
4. Kayd eyledi Ḥaḫ bizleri ser-deftere ‘āşık
Ol-demdeki mesrūr ile bu ‘āleme geldik
5. Abdāl ne içün şimdi göziñ kana bulansun
Fehm oldu ki maḫdūr ile bu ‘āleme geldik

126

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Kilk-i kudretle yazılmış bir berāt ister kulıñ
Cürmim 'afv it 'aşıyem nārdan necāt ister kulıñ
2. 'Arza-i maḥşerde ferdā eyleme rüsvāy-ı ḥalk
Seyyi'ātına muḳābil muḥsināt ister kulıñ
3. Qahr idüp zecr itme faẓl it kara yazma yazımı
Yol virüp dīdārına anda ṣebāt ister kulıñ
4. Kara yüzle nice reftār eylesün bu mücrimīn
Öyle bir 'ālī dīvānda[n] nūr şıfāt ister kulıñ
5. Mü'miniñ birle selāmet ol sırātdan ḥoş geçür [57]
Şal cināna vir maḳām-ı 'āliyāt ister kulıñ
6. Ḥaylī demdir dil-şikestem şād u ḥandān olmadı
Muntazırdır müstemendiñ iltifāt ister kulıñ
7. Gel ḥalīlim gel cemīlim söyle yazsun kātibiñ
Geçmez Abdāl bu dilekden bir berāt ister kulıñ

127

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Erişdi sem'-i Mecnūn'a vefātı çünki Leylā'nıñ
Gözünden ḥūn-feşān oldu kızardı rüyı şahrānıñ
2. Fiğānı çerḥ-i çenberden geçüp tā çıkıdı 'ayyūḳa
Lisānı olsa nuṭḳ itse ne duydu sem '[i] eşyānıñ
3. Añup yāri o dem mazlūm hemān bir āh-ı serd çekdim
Felek mir'ātine degdi tutuşdı şakf[ı] beyzānıñ
4. Görüp bu ḥālī mest oldu düşüp ol yerde düş gördi
Qavuşdı rūḥı rūḥına budur ta'bīri rū'yānıñ
5. Oḳu bir Fātiḥa Abdāl buların rūḥlarıñ şād it
Hedāyānıñ vuşulunda olur iḥsānı Mevlā'nıñ

1. Haṭṭ [u] ḥālinden rehā bulmaz seniñ 'aşıkların
Ey sipeh-sālār gel nūrda yatur şādıkların
2. Zemzem-i âteş-feşāndan rūyın enverdir seniñ
Görse pervāne yanar yandı nite yanıqların
3. Nīm nigāh itseñ felekde şerm olur şems ü kamer
Fem açup nuṭṭ eyleseñ sermest olur ayıkların
4. Būy-ı zūlfün şemm idenler nāfe-i müşk istemez
Âb içürseñ ḥod yedinden şu dimez kıyıqların
5. Sen gibi sultāna kurbān olmamak mümkün değil
Cān verir rāhında Abdāl nitekim 'aşıkların

I

Ġarīb bülbul saña n'oldı güle karşı nidā itdiñ
Çevirdiñ yüzini ḥalkdan āvāz ile bükā itdiñ
Benim fehm itdigim ancak velī 'āhde vefā itdiñ
Ḥazīn ḥazīn bugün ötdiñ güle bir merḥabā itdiñ
Gülün rūyında encāmı bugün cānıñ fedā itdiñ

II

Seniñ bu tavrını gördüm begendim hoş güzel ammā
Derūnuma bir od şaldıñ yüregimde yanar ḥālā
Gülistānı kodiñ ıssız görünmez gözime dünyā
Ḥazīn ḥazīn bugün ötdiñ güle bir merḥabā itdiñ
Gülün rūyında encāmı bugün cānıñ fedā itdiñ

[58]

III

Gülün etrāfını gezdim hezārān bülbulān gördüm
İderler zār [u] efgānı gözünde dürlü kan gördüm
Dilekleriñ idüp tefṭiṣ güle vuşlat hemān gördüm
Ḥazīn ḥazīn bugün ötdiñ güle bir merḥabā itdiñ
Gülün rūyında encāmı bugün cānıñ fedā itdiñ

IV

Niçün bu sırrı keşf itdiñ kamu ḥalka 'ayān oldı
Gözümde acı yaş geldi yüregim tolu kan oldı
Şuyū ' buldı seniñ 'aşkıñ cihāna dāsītān oldı
Ḥazīn ḥazīn bugün ötdiñ güle bir merḥabā itdiñ
Gülün rūyında encāmı bugün cānıñ fedā itdiñ

V

Bu cânımı amān yā Rab mişāl-i ‘andelīb eyle
Güle karşı çü cân virmek baña da sen naşīb eyle
Bu Abdāl kuliñi ferdā Resūl’iñe qarīb eyle
Ḥazīn ḥazīn bugün ötdiñ güle bir merḥabā itdiñ
Gülün rüyında encāmı bugün cânıñ fedā itdiñ

130

I

Hicrān tağını gezdi dolandı
Bī-çāre Mecnūn Leylā diyerek
Düşdi zemīne ḥāke bulandı
Mest oldu o dem cânā diyerek

II

Ḥūn dökdi gözi mişl-i erguvān
Raḥma geldi zemīn ü āsumān
Karalar giydi cümle ‘āşıkān
Ḥarām oldu bize dünyā diyerek

III

‘Aşk oldu çün devā cânına
Ser-te-ser yanmış varılmaz yanına
Zencīr-i ‘aşkı taķmış gerdānına
Kapu kapu gezdi gedā diyerek

IV

Gerçek ‘āşıklara yokdur sözüm
Duydum bu ḥālī yandı bu özüm
Yirinme Abdāl gel iki gözüm
Dosta varalım Mevlā diyerek

131

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Şarkı ğarbtı kâ’ inātı tutdı nūrı Ḥālīd’iñ
Mürdeye ‘ayn-ı ḥayāt oldu zuhūrı Ḥālīd’iñ
2. Ger naşīb eylerse Allāh Şām’a teşrīf idegör
Kokusu cennet gibidir ol kubūrı Ḥālīd’iñ
3. Şaldı envār-ı füyūzāt enfüs-i fākih kim⁸³
Virdi ḥayret ins [ü] cinne ol şudūrı Ḥālīd’iñ

[59]

⁸³ Mısraın vezni hatalıdır.

4. Dergehi⁸⁴ dārü'ş-şifadır yüz süren 'āşıklara
Bende ol bendeliğiñde bul sürürü Hālid'in
5. Eyleme fāş yetdi Abdāl bu cihānda ebsem ol
Cānıma 'ūdlar bıraқdı tīb huzūrı Hālid'in

132

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. 'Arş-ı a'lāya irişdi hūb şadāsı bülbulün
Te'şir eyler ter güle bir gün nidāsı bülbulün
2. Kalmaz āhır vaşl olur hicriñ deminden kırtulur
Zīrā artdı āh u vāhı hem bükāsı bülbulün
3. Şanma kim beyhūdedir nāle vü zārı ey dilā
Derdine dermān olur bir gün bu yası bülbulün
4. 'Aşk u şevkiñ arturur çekse aña kim perde gül
Gāh vaşıl gāh hicr olur zevk [u] şafāsı bülbulün
5. Gül cenābından irişdi bir 'azīm cezbe bugün
Oldı 'üryān yandı Abdāl meh-likāsı bülbulün

133

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Geçüp kevnüñ şafāsından nice dem āh u zār itdiñ
Gülün sevdāsıla hārı sevip evvelce yār itdiñ
Degildir ayrı çün gülden anıñçün i'tibār itdiñ
Aralayup bugün hārı güle çok intizār itdiñ
Saña 'aşk olsun ey bülbul cānıñ dosta nişār itdiñ

II

Kamu ihvānlarıñ geldi haber almış vefātından
Başında ağlaşur cümle gidemez oldı katından
Bizi mahrūm kodıñ gitdiñ bugün uş iltifātından
Aralayup bugün hārı güle çok intizār itdiñ
Saña 'aşk olsun ey bülbul cānıñ dosta nişār itdiñ

⁸⁴ Metinde “dergāhı”.

III

Bize bildirmediñ evvel bu deñlü ‘aşka fâyıkdıñ
Bileydik mǎ’-i zemzemden virirdik çüñkü yanıkdıñ
Cüdā olmaz idik senden bileydik böyle şadıkdıñ
Aralayup bugün hārı güle çok intizār itdiñ
Saña ‘aşk olsun ey bülbül cānıñ dosta nişār itdiñ

[60]

IV

Huzūr-ı gülde sen şimdi şafālar içre müstağrak
Kamu aḥbāblarıñ ağlar gözi yaşıñ idüp ırmağ
Gülün bezminde yād eyle bizi budur saña elyak
Aralayup bugün hārı güle çok intizār itdiñ
Saña ‘aşk olsun ey bülbül cānıñ dosta nişār itdiñ

V

Fenādan geçdiñ ey bülbül kim açdıñ yāre perr ü bāl
Kamu yārānı ağlatdıñ güle itdiñ hemān meyyāl
Bugün sen ölmeden öldin bize reng eylediñ ibḥāl(?)⁸⁵
Aralayup bugün hārı güle çok intizār itdiñ
Saña ‘aşk olsun ey bülbül cānıñ dosta nişār itdiñ

134

I

Ne güzel maḥaldür Cebel-i ‘Arafāt
Anda diyelim lebbeyk lebbeyk
Yüz tutup Ḥaḳḳ’a idelim münācāt
Anda diyelim lebbeyk lebbeyk

II

Cebel-i ‘Arafāt’da hutbe okunur
Tā ki te’ şīri cāna toḳunur
Min-ṭarafı’llāh da’ vet olunur
Anda diyelim lebbeyk lebbeyk

III

Gözlerim döke yaş ile kanı
Her añdıḳça Rabb-i Yezdānı
Terk idelim baş ile cānı
Anda diyelim lebbeyk lebbeyk

IV

Huzūr-ı Hāk'da kâ'im olalım
Nefsimiz Hākķ'a fedā kılalım
Dostuñ cemālin biz de görelim
Anda diyelim lebbeyk lebbeyk

V

Derūn-ı dilde nūr-ı ĩmānım
Āşikār olmaz sırr-ı pinhānım
'Aşk-ile cānā mest ü hayrānım
Anda diyelim lebbeyk lebbeyk

VI

Abdāl ne içün maḥzūn olalım
Tağlara çıkup Mecnūn olalım
Leylā rüyına meftūn olalım
Anda diyelim lebbeyk lebbeyk

135

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Emir fermān irdi Hāk'dan hemān rāha revān olduñ
Gice ma'nāda seyr itdim behiştde sen çemān olduñ
Resūl'ıñ rüyını gördiñ gümānsız 'ālī-şān olduñ
Seni sevmez mi ihvānıñ ki her dem nūr-feşān olduñ
Ḥayālīñ dīdeden gitmez zan itme sen nihān olduñ
Seni benden cüdā bilmem bu cisme şanki cān olduñ

II

Benim meftūn saña şeyḥim serimde 'aşkıñız ḥālā
Derūnum yaqdı 'aşk odı tepemde dūd tüter her cā
Kime 'arz eyleyem ḥālīm bu deñlü çekmişim sevdā
Benim zārım nihān olsun ko dilde olmasun ifşā
Ḥayālīñ dīdeden gitmez zan itme sen nihān olduñ
Seni benden cüdā bilmem bu cisme şanki cān olduñ

[61]

III

Seher vaktinde ağılarken gözüm yaşıñ silen olmaz
Açılmış bāğ-ı hüsnünde efendim tāze gül şolmaz
Görir bu cān kuşı her dem zan itme kim şafā bulmaz
Velīlerle 'inādım yok teni olsa cānı olmaz
Ḥayālīñ dīdeden gitmez zan itme sen nihān olduñ
Seni benden cüdā bilmem bu cisme şanki cān olduñ

IV

Müdām ḥamd eylerim kim ben zuḥūr itdiñ zamānımda
Elim tutduñ bilürdi 'aşk(ı) hemān-dem cism [ü] cānımda

Söğünmez âteşim ahlâ yanar od [ü]stühânımda
Nedir hicrân anı bilmem seni gördükçe yanımda
Hayâlîñ dîdeden gitmez zan itme sen nihân oldıñ
Seni benden cüdâ bilmem bu cisme şanki cân oldıñ

V

Revâ mıdır seni şeyhîm ferâmûş eyleyem bir dem
Beni irşâd iden sensin degildir ğayrı bir âdem
Seni mürşid deyü sevdim çekecek kalmadı bir ğam
Elin tutdıñ bu Abdâl'îñ vişâliñle dilim hürrem
Hayâlîñ dîdeden gitmez zan itme sen nihân oldıñ
Seni benden cüdâ bilmem bu cisme şanki cân oldıñ

136

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Hâmdü li'llâh virdi Mevlâ başıma sevdâ güzel
Ğayrı manşib n'eyleyim ben bu durur hüsna güzel
2. Kaysveş oldum deyü 'ayb itmeñiz feryâdına
Feyziñ işâr eylemişdi[r] çün baña Leylâ güzel
3. Dürlü dürlü hâlde koydı bu dil-i vîrânemi
N'eyleyim olmuş ezelden 'aşk baña hem-pâ güzel
4. Gâh olur sâkit ider gâh olur dil Hû çeker
Bî-şumâr vardır belâsı 'âşıkâ ammâ güzel
5. Sözümi güş eyle Abdâl olma nevmîd hiç şakın
'Âkıbet vuşlat naşib eyler bize Mevlâ güzel

[62]

137

I

Gel seniñle bile feryâd idelim
Ey daldan dala konan bülbül
Ağlaya yalvara güle gidelim
Geçmeden 'ömrümüz hemân bülbül

II

Nevha idelim her zamân bile
Eşk-i çeşmimiz dönsün seyle
Varır bir gün derd olur güle
Hârdan seçilür bir zamân bülbül

III

Bir âh idelim yansıñ şu felek
Zâra başlasuñ bi'l-cümle melek

Şāda getürsün gülü bu dilek
Belki ider yüzün ‘ayān bülbul

IV

Niyāzla giçelim yer ile baħrı
Bir zamān çekelim cevri-ile kahrı
Belki naşibdir ol gülün seyri
Olma zinhār gel peşimān bülbul

V

Avcılar arar şikārın gözler
‘Aşıklar ma ‘şukıñ her zamān özler
Abdāl’ın çıbanı tırmayup sızlar
Gülü bul yalvar amān bülbul

138

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Bülbulüm bir gül için düşdüm bu zāra ey gönül
Hasretim çokdan-berü [ben] rüy-ı yāre ey gönül
2. Bağ [u] bostānı dolaşdım her çiçekden büy alup
Gül koķuşı ‘aķlım aldı āh ne çāre ey gönül
3. Kalmadı şabr [u] kararım isterim vaşl olmağa
Kangı rāhdan varayım ol gül ‘izāra ey gönül
4. Baħr-ı ‘aşķım cūş idüp şaldım bu gönülüm fülkini
Çıkmadı ve’l-hāşıl[ı] hīç bir kenāra ey gönül
5. Bülbulüm dirseñ ey Abdāl hār ile ol bir zamān
Hār harīm-i güldür añla yanma nāra ey gönül

139

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Esb-i ‘aşķa çün binüp meydāna geldim sen de gel
Dosta virdim ‘aķlımı dīvāne geldim sen de gel
2. ‘Aşķ şarābıñ nūş idüp şeyħim elinden uş bugün
Bilmezem şolum şağım mestāne geldim sen de gel
3. Geçmişim cān-ile serden toğrışı ey dil-ferīb
Dost için bu cānımı kurbāna geldim sen de gel
4. Pīrimi tālīb oluban cān [u] dilden ey dilā
Tekye-i ‘aşķ içre baķ (kim) devrāna geldim sen de gel

[63]

5. Eşk-i çeşmim bu zemîne damladı bir nice dem
Nehr olup cüş eyledim ‘ummāna geldim sen de gel
6. İstedim ‘aşkıñ odına kendim atdım kendimi
Yağa yağa ‘ākıbet püryāne geldim sen de gel
7. Gör bugün cānān yolunda ‘aşk-ile hep cāmemi
Şoyunup Abdāl gibi ‘üryāne geldim sen de gel

140

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I

Dilā himmet diler iseñ yüri sāhib-dilāndan al
Ara bul mürşid-i kāmīl dile her dem o cāndan al
Her hikmetden su’āl itme bulup Hızr-ı zamāndan al
Çekil bir köşeye tenhā çalış sen kûtb olandan al
Velī çokdur bu ‘ālemde bulup bir Nakşiyān’dan al

II

Seniñ ol sevdiğin maḥbūb bulunmaz kıl ü kāl içre
Arayup kendini üzme degildir māh u sāl içre
Münezzehdir mekānlardan degildir hem ḥayāl içre
Çekil bir köşeye tenhā çalış sen kûtb olandan al
Velī çokdur bu ‘ālemde bulup bir Nakşiyān’dan al

III

Tolaşma gel yaban ilde bugün sen serserī ādem
Olup bir mürşide bende ara bul cevher[i] ādem
Bağup āyine-i dilden göresiñ dil-beri ādem
Çekil bir köşeye tenhā çalış sen kûtb olandan al
Velī çokdur bu ‘ālemde bulup bir Nakşiyān’dan al

IV

Cem’ olsun cümle bülbüller bugün gülşānıma gelsün
İşitsün nālei benden bugün devrānıma gelsün
Başiret göz-ile baksun benim seyrānıma gelsün
Çekil bir köşeye tenhā çalış sen kûtb olandan al
Velī çokdur bu ‘ālemde bulup bir Nakşiyāndan al

V

Bilürsiñ çünkim ey Abdāl dilimde herze-gü olmaz
Dilimde maḥfī bir gül var velākin hīç ebed şolmaz
Şakın zan itme bülbüller gönül bağında gül bulmaz
Çekil bir köşeye tenhā çalış sen kûtb olandan al
Velī çokdur bu ‘ālemde bulup bir Nakşiyān’dan al

1. 'Aşkdır ancak söyleden 'aşıklara her dem makāl [64]
Olmasa 'aşk bir gönülde söylemek aña muhāl
2. 'Aşkdır üstādı kişiniñ mekteb-i dilden aña
Nazm [u] eş 'ār öğredir hem her sözi bir dür-mişāl
3. *Lā yemūt* [u] *lā yenām*⁸⁶dan tuhfedür 'aşıklara
Kesb-ile aña degildir eyleme hīç kıl ü kāl
4. Kim ki nā' il oldı 'aşka sīnesiñ şāf eyledi
İn ü āndan geçdi gitdi bulmadı anı melāl
5. Hep erenler 'aşk-ile bil kurb-ı Yezdān oldılar
Sen şanur mısıñ kişi 'aşksız bulur rāh-ı vişāl
6. 'Aşk degil midir şalan Ferhād'ı tağlar başına
'Aşk degil midir 'aceb ārzū iden şīrīn cemāl
7. Şanma 'aşk gitdi cihāndan Kays ile Leylā ile
İşte Abdāl'ın başında od yaqar her māh u sāl

1. Kanda bakşam gözlerime görünür bir hūb-cemāl
Bir cemāldir ol cemāl kim yokdur aña hīç mişāl
2. Beñzemez bir şey'e çünkim beñzeyen de yok aña
Ya nite gördiñ deyü itme anı benden su'āl
3. Şıgmaz ol hīç bir mekāna bir mekānda görmedim
Yavı kıldım kendimi oldı zebānım anda lāl
4. Varlığından geçmeyen rū' yet naşīb olmaz aña
Nāra yaqđım bu vücūdum 'aşk-ile buldum vişāl
5. Ebsem ol Abdāl şaķın fāş itme sırrın 'āleme
Kāl şanur nā-ehl olan bilmez ki nuṭkıñ cümle hāl

⁸⁶ "Ölmez ve uyumaz (Allah)", bk. a.e., s. 108.

143

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Dilā dil āsumānında turan meh-rū kimindir bil
Beni uş ğark-ı nūr itdi bu hūb dil-cū kimindir bil
2. Anıñ pīşānı menbā' dır ki nūr efşān ider dā'im
Haķīkat būy virir her dem o zi-gīsū kimindir bil
3. Yüritmiş hāmesiñ Yezdān ki bir el degmesün zinhār
Nümāyān oldı dil içre o nūr ebrū kimindir bil
4. Gözin sürmelemiş Mevlā ola manzūr-ı Haķ dā'im
Anı görmeklige her cān ider ārzū kimindir bil
5. Tolanmış 'ālem ü kevni velī haydır ebeddir hem
Beşerdir anadan toğdı zihī hūb-rū kimindir bil
6. Cevābıñ vir baña şimdi anıñ hūsn [ü] kemālātıñ
Yazar mı hāme-i kudret dimeden Hū kimindir bil
7. Aña müştākım ey Abdāl ki 'ādil şāhidim vardır
Akıtdım çeşmeler gözden güne karşı kimindir bil

144

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Zulmet-i leyli giderdi kara kaşın yā Resūl
Nūr degil de ya nedür ey Haķ-şināsī şāh-ı kıl
2. Keştī-i zer olmaz emşāl nice vaşfıñ eyleyem
Görseler de düşde anı şerh idemez bir 'uķūl
3. Māt olur lā-būd yolunda şārihiñ uşı gider
Şığdıramaz bir mekāna şerm-ile olur melūl
4. Virmez 'āşık bir kılını cennetiñ rıdvānına
Kor cinānı ol muħibbiñ eylemez sensiz dūhūl
5. Yād olunsa anda ismiñ hūriler taşra çıkar
İzn olur Haķ'dan ey Abdāl bizleri eyler kabūl

[65]

145

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Hāne-i dilde sen olduñ çünki mihmānım benim
Ol sebebden oldı pūr-nūr şimdi her yanıñ benim

2. Şol felekde māha karşı gözlerimde giceler
Nice def'a eşk-i çeşmim ağıdı sultānım benim
3. Günde biñ kez devr iderim bu gönül Tūr'ında ben
Mazhar-ı nūr-ı tecellī oldu çün cānım benim
4. Enfes-i āfākı gördüm nice bir nūr kaplamış
Artdı dilde iştiyākım cānda seyrānım benim
5. Cān göziyle bakdım Abdāl her merāyādan yaña
Hamdū li'llāh zāhir oldu gizli cānānım benim

146

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Perr açup kuşlar uçar ben āşiyānı beklerim
Cāy-ı ābāda giderler ben vīrānı beklerim
2. Virmedi ruḥşat ḥabībim çün baña pervāz idem
Emrine münkād olup bu gülsitānı beklerim
3. Söz budur bāl açmazam tā olmadan fermān baña
'Aşk-ile sākin olup bu ḥānumānı beklerim
4. Çün mūrīd oldum ezelden ol ḥaḳīḳat mūrşide
Çār-nā-çār ey faḳīh bu āsitānı beklerim
5. Rūḥ-ı ḳudsüm oldu bīzār gerçi dünyādan benim
Līk Abdāl bā-emir fānī cihānı beklerim

147

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Ey şabā uğrarsa rāhiñ dostuma eyle selām
İt niyāz ḳatında yalvar söyle gelsün ol hümām
2. Āteş-i firḳat derūnum dāğladı dil Hū çeker
Ḥam-be-ḥam oldu belim gülmez dudağım ve's-selām
3. Bezm-i ḥāsda itmeyüp dilden ırak bu kemteri
Tāḳatim hicrāna yokdur vuşlat ister bu gulām
4. Kesmesün benden selāmıñ ayda bir görsün beni
Nīm nigāh itsün baña budur niyāz ile ricam

[66]

5. Münkesirdür albim her dem unki almışdım yetim
Ram-ı maderde iken t fevt idi benim atam
6. Tyeler hem hacerler olmadı[lar] ta'yin baa
Okuyup hem yazmada olsa idim sub ile şam
7. Dd-ı Hak'dır szlerim tefsir-i Kur'an grmedim
Gn toar zlmet gider Abdl ne lzım ok kelm

148

mef iln mef iln mef iln mef iln

1. Sebdan urtulup ıkdı benim ey mh-ı tbnım
İki eşmim amaşdırdı baılmaz vechine cnım
2. Ziynızla mnevverdir ser--ser 'lemi halkı
Benim de nr tolup taşdı bugn bu alb-i 'ummnım
3. Mrvvet eyle sltnım apunda bir gedyım n
Uzatdım destimi senden yaa it baa işnım
4. Heme rzm benim vuslat veli hicrna tkat yok
Murdım dilden her d'im greyim ey kerem knım
5. şaın 'azm-i sefer itme tlaşma Hind ile Van'ı
Bilesi kim be-hey Abdl yed-i mrşidde dermnım

149

f iltn f iltn f iltn f iln

1. M'minim Hak'a şkr Yezdn'ı ben sevmez miyim
Y inen Cibril ile Kur'an'ı ben sevmez miyim
2. Marem-i esrr-ı Rabb'l-lemindr n Resl
Syle zhid ol neb z-şnı ben sevmez miyim
3. Bir mcessem nr idi [ol] far-ı 'lem şbhesiz
Zl bu hake şalmayan sltnı ben sevmez miyim
4. Hak-pyı benden a'a oldu bilmez miyim
Zerre şekkim yok iken hi anı ben sevmez miyim
5. Rz [u] şeb rhında anı yaş yerine an şaam
Ravzasında eyleyem efgnı ben sevmez miyim
6.  u aşbına anı hrmetim vardır benim
Y Eb Bekr [] 'mer 'Oşmnı ben sevmez miyim

7. Bī-gümān Abdāl severim ehl-i beyti cān ile
Hasaneyn'i hem 'Alī cānānı ben sevmez miyim

150

fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn

1. Cümle dāder on iki pīrānı ben bilmez miyim
Her biri bir gavş-ı a'zam anı ben bilmez miyim
2. Menba' ı birdir kamunıñ hep Hudā'dan feyz olur [67]
Emr ile irşād ider insānı ben bilmez miyim
3. Tūr-ı dilden eylemiş Mevlā tecellī anlara
Şeş cihetsiz etdiler seyrānı ben bilmez miyim
4. İçdiler mā'-ı hayātı rūhları haydır ebed
Hem de olmaz hîç remīm ebdānı ben bilmez miyim
5. Şakırım bülbül gibi rüz [u] leyālde 'aşk-ile
Gördüm Abdāl gülleri gülşānı ben bilmez miyim

151

fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn

1. 'Aşk-ile tağlar delen Ferhād'ı gördüm ağladım
Raḥma geldim ol dil-i nā-şādı gördüm ağladım
2. Dest urup ma'hūd külünge bir kez Allāh çağırup
İrdi tā kim göklere feryādı gördüm ağladım
3. Ol-kadar zarb-ile çaldı bir zamān tağ iñledi
İrdi Hakk'ıñ nuşreti imdādı gördüm ağladım
4. Toz gibi ol tağı gör kim pāre pāre eyledi
Tā gözükdı ol tağıñ bünlādı gördüm ağladım
5. Ol zamān cūş itdi ol mā' akdı Şīrīn kaşırına
Nice kōc kurbān idüp dil-şādı gördüm ağladım
6. Olmadı vuşlat müyesser düşdi Hürmüz üstüne
Geldi Hüsrev ileri bī-dādı gördüm ağladım
7. Çār-nā-çār derdmend Ferhād'ı tağa şaldılar
Reft olup çün pīrezen ber-bādı gördüm ağladım

8. Gitdi Şîrîn çün didi Ferhâd külüngün ol zamân
Atdı havâyâ ser tûp ol dâdı gördüm ağladım⁸⁷
9. Geldi Şîrîn ol zamân batnıñ dayadı hançere
Kanı ceryân eyleyüp müzdâdı gördüm ağladım
10. Yetdi Abdâl söyleme dilde taḥammül ḳalmadı
Fânîde ol görklü ...⁸⁸ gördüm ağladım

152

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Bu vücûdum fülkini deryâyâ şaldım ağlarım
Bir kenâra çıkmadı efḳâra ṭaldım ağlarım
2. Gözlerim cây-ı selâmet ḥaylî eyyâmdan berü
Bâd esüp yol virmedi gird-âbda ḳaldım ağlarım
3. Cân u dil nevmîd olup bir kimse imdâd itmedi
Yol(ım) şaşurdım keştî aḥcâra ḳaldım ağlarım
4. İrmedim âḥir murâda nâ-murâdlık yas-ile
Genç iken eylen nazarın [kim] ḳocaldım ağlarım
5. Derd ile nâliş idüp Abdâl niyâza başladım
Keştibânı 'aynıma bu demde aldım ağlarım

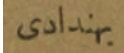
153

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Haḳḳ'a yol ḳanden gider göster baña yâ mürşidim
Çünki sensiñ sâlikâna reh-nümâ yâ mürşidim
2. Nâr-ı firḳat dâğladı gerçi cismim rûz [u] şeb
Zaḥmetim dilde benim eyle du 'â yâ mürşidim
3. Ḳalmadı şabra mecâlim isterim dildârımı
Ez-ezel oldum aña çün mübtelâ yâ mürşidim
4. Ṭâlib-i dîdâr olup düşdüm gönül şahrâsına
Nâleler itmekdeyim şubḥ [u] mesâ yâ mürşidim

[68]

⁸⁷ Mısraın vezni hatalıdır.

⁸⁸

5. Bendegānıñdandır Abdāl himmetiñ geldi demi
Al dile dilden beni vaşl it aña yā mürşidim

154

I

Ʒalmadı tīb u tūvānım benim
Hālime raḥm eyle cānānım benim
Hasretiñle yā Resūla'llah seniñ
Hasteyim Ʒalmadı dermānım benim

II

'Āşıkım dilden ḥayrānım saña
Luṭf it cemāliñ 'arz eyle baña
Ağlar gezerim dilden dā'imā
Nevha ile geçdi zamānım benim

III

Ol Şīrīn içün bī-çār Ferhād
Çok zamān eyledi dād ile feryād
Ben de anlar gibi Ʒalu[r]sam nā-murād
Maḥşere dek ağlasuñ çeşmānım benim

IV

Cürm-ile bābına geldim ṭayandım
Ḥuzūra varmağa ġāyet utandım
Çok zamān ağladım ismini añdım
Sen olduñ vird-i zebānım benim

V

Ağlasun Abdāl'ın inlesün felek
Zārımı diñlesün semāda melek
Dīdeden olmasun cemālin münfek
Rāzıyam her ḥāle sultānım benim

155

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Göñül ārzū ider dā'im seni yā Rabb-i Raḥmān'ım
Cināndan 'arz-ı dīdār it beni ağlatma Yezdān'ım
Ʒulıñ maḥrūm vişāl itme bugünler pek perişānım
Şuçum çokdur benim ammā bağışla yakma Ḥannān'ım
Akıtdım dīdeden ḥūnlar bugün baḥr oldu her yanım

II

N'ola yā Rabbī şād eyle beni sen dīfikār itme
Beni ağlatma her dā'im gözüm yaşıñ bınar itme

Tecellî it cemâliñden baña ‘uqbâyı dar itme
Şuçum çokdur benim ammâ bağışla yakma Hannân’ım (benim)
Akıtdım dîdeden hûnlar bugün baħr oldu her yanım

III

Seniñ hûsniñ unuttırdı baña bu dâr-ı dünyâyı
Olup ‘aşkıñla Mecnûnveş ararım dilde Leylâ’yı
Baña vuşlat gerek ancak n’iderim ğayrı sevdâyı
Şuçum çokdur benim ammâ bağışla yakma Hannân’ım
Akıtdım dîdeden hûnlar bugün baħr oldu her yanım

IV

Seni ben sevmesem böyle deli dîvâne olmazdım [69]
Seni añmazdım her dâ’ım cihânda nûrla tolmazdım
Reh-i ‘aşkında gül gibi şararup böyle şolmazdım
Şuçum çokdur benim ammâ bağışla yakma Hannân’ım
Akıtdım dîdeden hûnlar bugün baħr oldu her yanım

V

Açılsun lâleler güller bugünler nev-bahâr olsun
Gülün katında bûlbûller cem’ olsun bî-şümâr olsun
Bakup mir’ât-ı dil içre bu Abdâl vaşl-ı yâr olsun
Şuçum çokdur benim ammâ bağışla yakma Hannân’ım
Akıtdım dîdeden hûnlar bugün baħr oldu her yanım

156

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

I

Cihânı terk idüp gitdiñ benim ey meh-liķâ yârim
Sezâdır ağlasam dâ’ım seniñçün şâh [u] hünkârım
Kimiñle üns tutam şimdi sen idiñ çünki dildârım
Yine sensiñ benim şeyhîm dilimde yokdur inkârım
Bugün cennetde güş eyle benim feryâd ile zârım

II

Hüzün kaftânını giydim çekildim bir kenârdayım
Sirişkim dîdeden akdı yine bir özge kârdayım
Ğarîblik aldı her yanım ne yokdayım ne vardayım
Yine sensiñ benim şeyhîm dilimde yokdur inkârım
Bugün cennetde güş eyle benim feryâd ile zârım

III

Hayâlîñ dilde naķş oldu benim ey şâh-ı hûbânım
Nazar itdikçe hûb-rûya açılır dilde seyrânım
Şalıñ nâz ile cennetde benim ey nâzlı sultânım
Yine sensiñ benim şeyhîm dilimde yokdur inkârım
Bugün cennetde güş eyle benim feryâd ile zarım

IV

Seniñçün ağlamakdan uş iki çeşmim olup pür-hûn
Görenler zan ider muṭlaḳ bu ‘âlemde beni Mecnûn
Neşâtı gitdi dünyânın bu göñlüm oldı çok maḥzûn
Yine sensiñ benim şeyḥim dilimde yokdur inkârım
Bugün cennetde güş eyle benim feryâd ile zârım

V

Benim nāmım ḳodıñ Abdāl civār-ı rahmete gitdiñ
Beni ḳoydıñ ġarīb bunda yöneldiñ cennete gitdiñ
Beni uş zâr ile şaldıñ çekildiñ vuşlata gitdiñ
Yine sensiñ benim şeyḥim dilimde yokdur inkârım
Bugün cennetde güş eyle benim feryâd ile zârım

[70]

157

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün

I

Arayup bulmuş iken bak ki dil-ārāyı yitürdim
Gice ‘aynımda idi necm-i süreyyâyı yitürdim
Baña ḳoymaz bu cihân dildeki bedr ayı yitürdim
Döginem taşlar ile kim boyı Tübā’yı yitürdim
Arayam ḥaşre deġin çün yüzi ḥüsnâyı yitürdim
Ne diyem ben dil-i Mecnûn’uma Leylā’yı yitürdim

II

Tolanam taġ-ı derûnum dilim olmazsa eger şād
Çaġıram ‘aşḳ-ile Leylā ider elbet bize imdād
Meded itmezse idem cān [u] göñülden aña feryâd
Dökeyim ḥûn-ı sirişkim ideyim cismimi ber-bād
Arayam ḥaşre deġin çün yüzi ḥüsnâyı yitürdim
Ne diyem ben dil-i Mecnûn’uma Leylā’yı yitürdim

III

İtmezse ‘ayān vechini Leylā gör beni ol dem⁸⁹
Şaçayım başıma toprak döginem taş ile aḳdem
Yaḳalar çāk ideyim yaş yerine çok dökeyim dem
İdeyim velveleler çün beni Mecnûn bilür ‘âlem
Arayam ḥaşre deġin çün yüzi ḥüsnâyı yitürdim
Ne diyem ben dil-i Mecnûn’uma Leylā’yı yitürdim

IV

İdeyim cismimi âlûde bugün kırmızı ḳanla
Gireyim meydāna bugün oynaya(yı)m baş ile cānla

⁸⁹ Mısraın vezni hatalıdır.

Baňa güç geldi firāk ben gezemem bār-ı girānla
Nice zikriñ ideyim söyle baňa sūhte zebānla
Arayam haşre degin çün yüzi hūsnāyı yitürdim
Ne diyem ben dil-i Mecnūn’uma Leylā’yı yitürdim

V⁹⁰

Varayım bir dağı Abdāl yine şahrā yüzine
Süreyim ben yüzimi bir dağı anıñ izine
Ne gerekse ideyim gūş tutayım hūb sözine
Gezemem ben tek ü tenhā baķamam halk yüzine
Arayam haşre degin çün yüzi hūsnāyı yitürdim
Ne diyem ben dil-i Mecnūn’uma Leylā’yı yitürdim

[71]

158⁹¹

I

Benim ol bülbül-i şeydā güle feryād ile geldim
İderek āh u enīn⁹² aña ben dād ile geldim
Aña ‘āşık oluban bu dilim şād ile geldim
Açılup bāb-ı şafā nāmını ben yād ile geldim
Yazılup hatt-ı hümāyūn baňa münķād ile geldim

II

Sīnemi şad pāre idüp gör ki benin seyf-i ‘Acem’le
Kanınm aķdı şu gibi bu zemīne ne elemle
Saňa ben şerh idemem derdimi bil sūhte kalemle
Açılup bāb-ı şafā nāmını ben yād ile geldim
Yazılup hatt-ı hümāyūn baňa münķād ile geldim

III

Çün anıñ çākeriyem her ne ki dirse iderim
Tutamam ğayrı bir iş emrini cāndan güderim
Görmezsem eger gül yüzini ğayrı çiçek ben n’iderim
Açılup bāb-ı şafā nāmını ben yād ile geldim
Yazılup hatt-ı hümāyūn baňa münķād ile geldim

IV

Beni zencīrlar ile bağlasalar Şām u ‘Irāk’da
Çeker elbetde kırarım anı ben yevm-i firākda
Güliñ aldım haberiñ murğ-ı dilim yandı ocaķda
Açılup bāb-ı şafā nāmını ben yād ile geldim
Yazılup hatt-ı hümāyūn baňa münķād ile geldim

⁹⁰ Bendin ilk üç mısramda veznin son tefilesi “feilün”dür.

⁹¹ Şiirin vezni hatalıdır.

⁹² Metinde “āh-ı enīn”.

V

Olayım ben aña kırbān çıkayım cism [ü] ğulāfdan
İdem işbāt-ı vücūd geçeyim ğayrı ğüzāftan
Ğüle vaşl olmayan Abdāl kıalır elbetde tavāfdan
Açılup bāb-ı şafā nāmını ben yād ile geldim
Yazılup hatt-ı hümāyūn baña münkād ile geldim

159

mef 'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

1. Zāhid ne bilür ben ne büyük şāha ğulāmım [72]
Yanmam oda ben nāfile var söyle kırāmım
2. Cibrīl-i emīn hādimidir nürdür efendim
Dūzaḡ mı yaķar bendesiñ hem öyle kırāmım
3. Benden şorılır her ne ise cürm [ü] ğünāhım
Şucsız kışı yok bir kışı var aña merāmım
4. 'Afvım dilerim leyl ü nehār Bārī Ğudā'dan
Belki okınur rüz-ı cezā 'afv ile nāmım
5. Yandı bu özüm nūr-ı Muḡammed ile Abdāl
Yaķmaz beni dūzaḡ odı ben 'abdü's-selāmım

160

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Meşrebim şāf 'unşurum pāk āyīnedir şüretim
Kudsiyāndan yek nazar āmed çü pākdir sīretim
2. Şehr-i yārdan āmedem ey nūr-ı çeşmim zāhidā
Aç ğözin eyle nazar ğör kım ne nūr-dem kisvetim
3. Kım nazarla bakma lutf it cümle Ḥakk'ıñ kıuluyuz
Kıme demek bu söz 'abeşdür kıme demek yok 'ādetim
4. Nīgū 'ālem nīgū yārān ben ne yaḡşı ādemim
Ğün tokundı kıalkdı zulmet nūr ğörindi kıynetim
5. Söylerim 'anķā dilince ğüş kıutar aşfer olan
Zāġ kıaķar kılmez çün Abdāl fark idemez kıymetim

161

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Fil ğibi ğezmem yabanda şehr içinde 'uzletim
Rūyum āġyārdan kıaķurdım dost ile der-ḡalvetim

2. Setr idüp Settār beni ben çıkmazam nā-maḥreme
Dost ile alışverişim hem anıñla soḥbetim
3. Dāmenim görmez ...⁹³ eyyām olur ḳan ağlarım
Ḳorḳarım bir el deger elden gider bu devletim
4. Gāh olur ki bu bedende zerrece ḳalmaz demim
Söylesem ‘ālem inanmaz mūrca ḳalmaz ḳuvvetim
5. Dest⁹⁴ çeker bi’l-cümle tenden ḳuvvetim nā-hiç ḳalur
Görse ḥalk Abdāl o dem meyyit şanūr bu tıynetim

162

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Mūr-ı eż‘af benden a‘lā cümleden ednā benim
Dimesün bir ḳul baña kim beg benim paşa benim
2. Bir murakḳa‘ giydim ey şūḥ tāk ile giysüm odur
Līk cānā ḥırḳa içre gün gören mollā benim
3. Reyb idersen nūr-ı dīdem it su‘āl mecnūnlara
Nāz ile reftār iden hem mey şunan Leylā benim
4. Bir dıra[ḥtda] āşiyānım yok benim aşfer gibi
Perr açup dā‘im uçan ol meşreb-i ‘anḳā benim
5. Mā-sivāyı terk idüp dilde şikārım avladım
Ḥasbeten li’llāh ey Abdāl Hū çeken şeydā benim

[73]

163

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Mekteb-i ‘irfāna girdim ibtidā Allāh didim
Kesmedim bir laḥza dilden ey dilā her gāh didim
2. Zerre deñlü ‘aşḳ odı yakdı derūnım ‘ūdveş
Cezbe ḥāliyle o dem lā nāre illa’llāh didim
3. Na‘ralar urdım pey-ā-pey şevḳ-i dildārımla ben
Ḳalmadı ‘aḳlım başımda bī-şu‘ūr eyvāh didim

⁹⁴ Metinde “dost”.

4. Biri imdād itmedi şandım ki kimsem yok benim
Zāhir oldı pīrim ol-dem ol baña hem-rāh didim
5. Vaşl-ı dildār olmadan cān virmezem ‘Azrā’il’e
Gel tevaḳḳuf itme yol vir yā ricālu’llāh didim
6. Kana ğark oldı dü çeşmim ağlamağdan rüz [u] şeb
Cānıma cānān gerek ey merd-i ḥāş ey şāh didim
7. Cism [ü] cāna lerze düşdi titreşürler dost için
Pür dilekten geçdim Abdāl bes cemālu’llāh didim

164

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Bāda virmem bāğçemiñ elmasını kendim yerim
İtmesün kimse ümīd meyvasını kendim yerim
2. Böyledir ṭab‘ım benim tā ki şabāvetden beri
Düşürüp akşam şabāḥ ayvasını kendim yerim
3. İsteyen aḥbāblara gāhī iḥsān eylerim
Çün özüm eşmārıdır a‘lāsını kendim yerim
4. Bunca sāller uğraşup miḥnet ile buldı kemāl
Bā‘iş oldur kim dilā ḥurmāsını kendim yerim
5. Bilmeyen bir zādegān-ı buḥle vir güftārımı
Ġam degil Abdāl ne var ma‘nāsını kendim yerim

165

I

Hüzn [ü] elemle ağlama Ferhād
Görüşdüm o Şīrīn cāndan geldim
Tuḥfe getürdüm⁹⁵ saña çok
Evrād-ı ‘aşḳ-ile pīr-i muğān⁹⁶dan geldim

II

Aradım buldum mürşid-i kāmīl
‘Ālim ü fāzıl ‘ilm-ile ‘ālim
Zinhār anı sen şanma kim cāhil

⁹⁵ Metinde “götürdüm”.

⁹⁶ Metinde “pīr ü muğān”.

Ḳalbi ṭolu Ḳur‘ān’dan geldim

III

Ārzūlayup anı sür‘atle gitdim
Bülbül olup feryādla ötdüm
Gül cemālini ben ṭavāf itdim
Būy alup şimdi ben andan geldim

IV

Var imiş ḳaderde itdim ziyāret
Rızāsıñ ḳazandım kesb [ü] ticāret
Da‘vet olundum itdi ziyāfet
El şundum şāh-ı cihāndan geldim

[74]

V

Abdāl murādım çün oldı ḥāşıl
Şāh ile gedā olmaz mı ḳā‘il
Beni sübhānım eyledi vāşıl
Vāriş-i enbiyā sultāndan geldim

166

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Rūḥ-ı pāk-i Muştafā’ya es-salātü ve’s-selām
Eyleyen irdi şafāya es-salātü ve’s-selām
2. Kim sezādır cümlemiz her dem idelim ey dilā
Cān u dilden pīşvāya es-salātü ve’s-selām
3. Vardır anıñ ḥubbı benden kesmezem dilden ebed
Şubḥ u şāmda nūr-liḳāya es-salātü ve’s-selām
4. Ağlayam feryād ile ben zārı zārı rüz [u] şeb
Yüz sürem ben ḥāk-pāya es-salātü ve’s-selām
5. Ṭurma ‘āşık ṭurma Abdāl ‘aşḳ-ile dā‘im oḳu
Ser-firāz-ı enbiyāya es-salātü ve’s-selām

167

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I

Atup şol nār-ı ‘aşḳ içre yaḳarsıñ bendeni her dem
Cigerlerim idüp büryān iki çeşmim olur pür-nem
Ne ḥāle uğradım bilmem ne muḡberrim ne ḥod ḥürrem
Dilim ‘ıyd u vişāl ister cemāliñ nūrını görsem
Dīdemden dem aḳar her dem amān yā Rabbenā erḥam

II

Geçürdi ‘aşkıñ Allāh’ım beni bu cism ü cānımdan
Anıñçün murğ-ı cān ister çıka bu āşiyānımdan
Baña reh-ber olup ‘aşkıñ ayırmam lahzā yanımdan
Dilim ‘ıyd u vişāl ister cemālīñ nūrını görsem
Dīdemden dem aķar her dem amān yā Rabbenā erħam

III

İlāhī ‘āşıkā ‘aşkıñ cihāndan özge ni‘ metdir
Bilenler şükr ider dā’im ki zīrā tāt-ı devletdir
Çeker ‘āşıkları dilden vişāle ‘ayn-ı rahmetdir
Dilim ‘ıyd u vişāl ister cemālīñ nūrını görsem
Dīdemden dem aķar her dem amān yā Rabbenā erħam

IV

Dil-i maħzūnımı şād it murādım üzre yā Mevlā
Fenā baħrinde ğark eyle olayım yār ile her cā
Sevindir muğberim yā Rab koma maħzūn beni ferdā
Dilim ‘ıyd u vişāl ister cemālīñ nūrını görsem
Dīdemden dem aķar her dem amān yā Rabbenā erħam [75]

VI

Vişāl-i yāri her dā’im anar aĝlar kulın Abdāl
Miyānımı büküp firķat velī kaddimi itdi dāl
İder āħirini Mecnūn bulur Leylā’dan özge hāl
Dilim ‘ıyd u vişāl ister cemālīñ nūrını görsem
Dīdemden dem aķar her dem amān yā Rabbenā erħam

168

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I

Velīler silkine girdim pür aldım ‘aşkı bir erden
Okutdı baña ‘aşk cānım nice inşālar ez-berden
Nedir ma’nāsını seçdim haķīkat rüy-ı enverden
Tarīkat tuħfedir fehm it mülūklar şāhı dāverden
Gümānıñ var ise bul şor erenler şāhı Haydar’dan
Haķīkat cāmını içdim dilā Şiddīk-i ekberden

II

İşāret oldı çün baña erenler mülküne girdim
Haķīkat gülşeni[n]den ben bulup rıdvānı gül dirdim
Muķayyed deftere oldum ara ikrārımı virdim
Elim ayaĝımıñ bendiñ bugün ben ‘aşk-ile kırdım
Gümānıñ var ise bul şor erenler şāhı Haydar’dan
Haķīkat cāmını içdim dilā Şiddīk -i ekberden

III

Sīnemde tef virür āhım serimde dūd tüter eyvāh
Kamer yüzlüm gelir nā-gāh nazar eyler baña gāh gāh
Olur teskīn benim nārım bağışlar nūr baña çün māh
Behiştāsā olur her yer cemālīñ ‘arz ider ol māh
Gümānīñ var ise bul şor erenler şāhı Hāydar’dan
Hākīkat cāmını içdim dilā Şiddīk -i ekberden

IV

Ricālu’llāh ile girdim dilā ben rāh-ı maṭlūba
Murādım bunda kām almağ huzūr gelmez bu meczūba
Nükūl itmem tarīkimden karışmam ehl-i maḥcūba
Didim çün her-çi bād-ā-bād gözüm düş oldu maḥbūba
Gümānīñ var ise bul şor erenler şāhı Hāydar’dan
Hākīkat cāmını içdim dilā Şiddīk -i ekberden

V

Sözüm yokdur benim Abdāl tarīk-i Nakşibendāna
Ayağım sık atup vardım irişdim bağ u bostāna
Öter bülbülleri gördüm ki sürdüm rahşı meydāna
Selām virdim o meydānda şarıldım cümle pīrāna
Gümānīñ var ise bul şor erenler şāhı Hāydar’dan
Hākīkat cāmını içdim dilā Şiddīk -i ekberden

[76]

169

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Söyleyiñ ol şāh-ı ‘aşka emr ü fermān eylesün
Tīşe[y]i virsiñ elime kendi seyrān eylesün
2. Mā-sivā tağın dağıdam ‘avn-i Hāk’la şöyle kim
Kuş gibi her zerresi göklerde tayrān eylesün
3. Līk evvel bir münādī şehr-i dilden çağıra
Kim bugün Ferhād benim Şīrīn’e i ‘lān eylesün
4. Tīşe-i zıkrım yeter āhenden ālāt istemem
Himmet-i kutbü’r-ricāl elzemdir her ān eylesün
5. Āh idüp odlar saçam Hāk’ a dehānımdan bugün
Hār u hāşākı ey Abdāl cümle sūzān eylesün

170

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Derūn-ı Ka‘be’[ye] girse hacı olmaz yine Şeytān
Muḥalled çün ebed fi’n-nār içinde zerre yok īmān

2. Kaçan emr eyledi Bārī ideler ādeme secde
İbā itdi o dem kāfir anı tard eyledi Yezdān
3. İçi tolı küfürdür hep zamīrinden hayır geçmez
Elin çekmiş o farz tutmuş dolaşır şerr ile Şeytān
4. Girmeyecek biliñ anı yaşayacak şon deme dek tā⁹⁷
Diledi çünkü mühlet vir Hudā da eyledi fermān
5. Güne karşı geçer kāfir tapınur her şabāh akşam
Dolaşur şark ile ğarbı arada dökilür çok kan
6. Zikirden hālī kalmazsan selāmetsiñ bugün andan
Bulamaz hīç saña fırsat ider çok zār ile giryān
7. Göñül beytin ebed zinhār koma hālī gözüm Abdāl
Geçürmeye ‘adū andan şağın bir vech-ile kārban

171

mef ‘ülü mefā ‘lū mefā ‘lū fe ‘ülün

I

Şaldım göñlimi gökyüzine ‘arşı dolansun
Biñ bir ismini anda bugün tursun ansun⁹⁸
Çeşmimde yaşıñ dökdi yere yer şuya kansun
Kande arayam yār seni çünkü nihānsun
Bir āh ideyim tā felegiñ günbedi yansun

II

Bir haymeye kamu ‘ālemi şıgdırdıñ ilāhī
Emriñle çeker bunca melek şems ile māhı
‘Āşıkım saña çünkü Allāh aç baña rāhı
Kande arayam yār seni çünkü nihānsun
Bir āh ideyim tā felegiñ günbedi yansun

[77]

III

Atdı kendüsiñ ‘āşık olan baħr-ı āteşe
Ben de ağlayam kan şaçayım tag ile taşa
Kurbān olayım dost yoluna kalmayam başa
Kande arayam yār seni çünkü nihānsun
Bir āh ideyim tā felegiñ günbedi yansun

⁹⁷ Mısraın vezni hatalıdır.

⁹⁸ Mısraın vezni hatalıdır.

IV

Murg-ı dilimi zabt idemem Hû deyüp ağlar
Çeşmimde yaşıñ dökdi yine seyl gibi çağlar
Zînetlendi arz bitdi çiçek şen oldu bağlar
Kande arayam yâr seni çünki nihânsun
Bir âh ideyim tâ felegiñ günbedi yansun

V

Kime hâlimi 'arz ideyim kalmadı tâbım
Kânlar saçayım yaş yerine kalmadı âbım
Yandı cigerim Abdâl oda bişdi kebâbım
Kande arayam yâr seni çünki nihânsun
Bir âh ideyim tâ felegiñ günbedi yansun

172

I

Söyle ey dil saña n'oldı
İdersin zâr ile efgân
Dü çeşmim garķ-ı hûn oldu
Raħmiñ yok mı baña bir ân

II

Gülünc itdiñ beni ele
Nâmım düşdi dilden dile
Eşk-i çeşmim döndi sîle
Yâr yolına oldu revân

III

Ne hâllere beni koydıñ
Tağ-ı derûnımı deldiñ
Yârinden mi haber aldıñ
Gezersiñ şād ile hândân

IV

Sen çıkardın beni başdan
Gözüm görmez kanlı yaşdan
Beni ayırdıñ yoldaşdan
Melâmet itdi çok ihvân

V

Beni Mecnûn'a döndürdüñ
Leylâ yolunda öldürdüñ
Nergislerimi soldurduñ
Açmış idi elvân elvân

VI

Seni kimden idem şekvā
Beni itdiñ halka rüsvā
İşim de oldu vāveylā
Ey gönül senden el-amān

VII

Abdāl cānını kayırmaz
Şıdkı özünden ayırmaz
Yār yolundan şaşırmaz
Bulam dir vuşlat-ı cānān

[78]

173

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Bülbül-i şūrīdeveş güllerde itdim çok figān
İrdi firķat ağladım aķdı gözümnden haylī ķan
2. Çün gönül virdim güle hārlar tekāzā itdiler
Açdı(m) sīnem külhanını hār tutuşdı ol-zamān
3. Hāl u etvārım bulardan ihtifā itdim ķatı
Bilmediler rāzımı itdim nihān-ender-nihān
4. Ben güli seyrimde gördüm birtakım bülbül(ler) ile
Feyz alurlar cümle andan kim bulardır sālīkān
5. Kim dilerse feyz bula Abdālveş her dem-be-dem
Teslīm olsun bir ere görsüñ yüzün dilden 'ayān

174

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Ṭama' idüp 'asel umma dilā sen hār-ı zenbūrdan
Şikest itme kıl endīşe şakın zinhār şakın mūrdan
Büyükdür şāhibi anıñ şakın da geç o mansūrdan
Tecellī eylemiş Mevlā kamu 'uşşākına Ṭūr'dan
Taḥammül itmeyüp tağlar açıldı lāleveş nūrdan

II

Şakın bir ferdi incitme olursuñ 'ākıbet nedmān
Dime kim ne olur şundan bu cāhil çıplaķ 'üryāndan
Kıbbāb altında erler var anı ancak bilür Yezdān
Tecellī eylemiş Mevlā kamu 'uşşākına Ṭūr'dan
Taḥammül itmeyüp tağlar açıldı lāleveş nurdan

III

Bugün pîrân-ı himmetle şarâb-ı ‘aşkı nûş itsem
Hicâb-ı zulmeti dilden çalışup büsbütün silsem
Uşandım gayrı hicrândan vuşûl bulsam da eglensem
Tecellî eylemiş Mevlâ kamu ‘uşşâkına Tûr’dan
Taḥammül itmeyüp tağlar açıldı lâleveş nurdan

IV

Bu hicriñ nârına bende taḥammül kalmadı yâ Hû
Nazar itmez baña bir dem o çeşmi sürmeli âhû
Kati geldi baña bu bâr çekemez uş bedendir bu
Tecellî eylemiş Mevlâ kamu ‘uşşâkına Tûr’dan
Taḥammül itmeyüp tağlar açıldı lâleveş nurdan

V

Yine vuşlat için bilmem gözüm kana boyansun mı
Düşüp Mecnûn’leyin tağa bu firkatle dolansun mı
Görüp dilden bugün Abdâl o Leylâ’dan utansun mı
Tecellî eylemiş Mevlâ kamu ‘uşşâkına Tûr’dan
Taḥammül itmeyüp tağlar açıldı lâleveş nurdan

[79]

175

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1. Serî’an rāh-ı cānāna bir ‘āşık tırmasun gitsün
Koyuban baş ile cāna bir ‘āşık tırmasun gitsün
2. Kıyām itsün huzûrında eli bağılu edeb üzre
Hemān ol şāh-ı hūbāna bir ‘āşık tırmasun gitsün
3. Ricā ile niyāz itsün şarılısun dāmen-i pāke
Huzûr-ı ‘ālī dīvāna bir ‘āşık tırmasun gitsün
4. İhāta eyledü zulmet gönül şehri karanlıktır
Göze[t] ol māh-ı tābāna bir ‘āşık tırmasun gitsün
5. Başımdan gitdi hep ‘aqlım idince yavı dildārı
Amān Abdāl o sulṭāna bir ‘āşık tırmasun gitsün

176

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Rûz [u] şeb Hakk’ın yolunda çağırırım el-amān
Yolda kaldım ey erenler yok mıdır imdād kılan
2. Merkezin bulmuş kâmusı yâr ile eyler huzûr
Senden artuk kalmamış firkat odına yakılan

3. ‘Āşıkān kat’-ı merātib eylemiş seyr eyledim
Yüzlerinden bellüdürler bakdığınca nūr ‘ayān
4. Esb-i ‘aşka hep süvār olmuş bular cānān deyü
‘Ākıbet vaşl oldılar dildāre anlar bī-gümān
5. Abdāl’ı çün koydılar adım adım yürüye⁹⁹
Ben dağı bir āh idem kim titresün şol ker zamān

177

I

Çobān ben bir hāste koyunum
Uzak yolları gözetme şaķın
Süriden ayrıldım ğayet zebūnum
Bırağub beni sen gitme şaķın

II

Allāh’ı severseñ itme eziyet
Nebīler ‘aşkına eyle merhamet
Ayırma yanıñdan beni de gözet
Koyup bir yana sen gitme¹⁰⁰ şaķın

III

Cümle koyunlar yavaş yürüsün
Tağı taşı çemen bürüsün
Her koyun rızķın güzel düşürsün
Doyunca yemeden sen güdme şaķın

IV

Kerem eyle çobān eyle bir du‘ā
Dertli dilime irişe devā
‘İllet-i ‘aşka oldum mübtelā
Beni zorlayup söyletme şaķın

[80]

V

Hāste hālimle nasıl koşayım
Ben yedi tağı nasıl aşayım
Çobān şabr eyle bırak koşayım
Darılup sen beni ürkütme şaķın

⁹⁹ Mısraın vezni hatalıdır.

¹⁰⁰ Metinde “sekr itme”.

VI

Abdāl'ın hālî oldı âşikār
Hû deyü gezer her leyl ü nehār
Pervâne gibi odlara yanar
Şem'in yanında unutma şakın

178

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Gözüm gönlüm küşād eyle amān Aḥmed Žiyāü'd-dīn
Beni ğamdan āzād eyle amān Aḥmed Žiyāü'd-dīn
2. Kalmadı tāb u tüvānım şikest oldı dil [u] cānım
Meded eyle a sultānım amān Aḥmed Žiyāü'd-dīn
3. Çok etdim fikr [ü] endīşe düşdüm bir özge teşvīşe
Himet eyle bu dervīşe amān Aḥmed Žiyāü'd-dīn
4. Nice düşdüm bu girdāba döndüm bir çürimiş kaba
Niyāz itmekden ol bāba amān Aḥmed Žiyāü'd-dīn
5. Kemter Abdāl dileklerde nūrīñ 'arşda feleklerde
Temāşāda melekler de amān Aḥmed Žiyāü'd-dīn

179

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Ehl-i 'uşşāk bu fenādan oldılar bīzār kamu
İtdiler Ḥaḳ' dan temennī dā' imā dīd[ā]r kamu
2. Vird ile ezkār ile hep qalblerin taḥīr idüp
Ol-sebebden dilleri ecvef degil envār kamu
3. Yandılar 'aşḳ-ı Ḥudā'da özlerin şāf itdiler
Āyīne-i dilde bunlar gördiler esrār kamu
4. Sözleri dürrī mişāl[i] qalbleri bāğ-ı cinān
Yüzleri pür-nūr olup par par yanar her bār kamu
5. Bu fenā bāğında aṣlā rūḥları eglenmeyüp
Cennet-i a'lāya toğrı itdiler reftār kamu
6. Görseler ihvān-ı dīni ḥāṭırın taltīf ile
Rāh-ı Ḥaḳḳ'a nuṣḥ ile hep itdiler icbār kamu
7. Ne zamān kim itseler Abdāl tecemmu' bir yere
Dillerinde cümle Ḳur'ān keşret-i ezkār kamu

180

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Būy-ı zülfiñ şemm iden 'attāri n'eyler yā Hüseyn [81]
Gülşen-i hüsnîñ gören gülzārı n'eyler yā Hüseyn
2. Şerm olur la'l-i lebinden bāğçelerde lāle gül
Gün yüzinden 'ār ider envārı n'eyler yā Hüseyn
3. Görseler dendānını incü şedefden el çeker
Cebheni rü'yet iden akmārı n'eyler yā Hüseyn
4. Hasbeten li'llāh yolına baş ile cānım fedā
Zātına vāşıl olan bu dārı n'eyler yā Hüseyn
5. Dir ki Abdāl zātını dilde temāşā eyleyen
Reng [ü] ruhsārıñ görüp bed hārı n'eyler yā Hüseyn

181

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Benim ol Kays-ı dānā kim uyandım rüy-ı Leylā'dan
Anıñçün gün yüzün açdı baña her bir merāyādan
2. Tamām oldı dilim bedri bilindi kıymeti kādri
Dime sālūsa lem yedrī ırak düşmüş dilārādan
3. Baña şor kim ne hāl oldı varup 'aşk baħrine daldım
Aradım güç ile buldum çıkardım dūrri deryādan
4. Behāsı bī-behādır bil gel itme bunda kāl u kıl
Tecellī nūrını şorgıl Kelīmullāh Mūsā'dan
5. İrāde cüz'ī var kulda anı şarf it hemān yolda
Yed-i Tūr'ı bulup dilde ki gördüm nūrı iclādan
6. 'Uyūnum eşk-i ter dökdi dökilen yerde gül bitdi
Sitāreler yüzün örttdi zuhūr-ı nūr 'użemādan
7. Nihān it rāzını Abdāl zebān oynatma her yerde
Sözün bilmez fesād ehli atarlar seng-i hārādan

182

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Oda yak kāfir eşnāmıñ hemān Hāk aşikār olsun
Yık ol çañlı kelīsāyı keşiş andan firār olsun

2. Yerin mi‘māra it teslīm kurup būnyādını mescid
Geçüp mihrāba ol mehdī imāmıñ pāyidār olsun
3. La‘ın deccālī öldürsün dilin envār ile tolsun
Şafā ile günin geçsün diledigñ ki var olsun
4. Olup dil dīdeler rūşen bu cān mihmānını bulsun
Sen andan rāzī yār senden olursa böyle yār olsun
5. Rehā bul şerr-i Şeytān’dan heme yāriñle it bayrām
Arada qalmasun nesne bu cān dāhı nişār olsun
6. İkilikden geçüp Abdāl karar it bir ile dā’im
Seni irşād iden pīrim ‘azīzim berhūdār¹⁰¹ olsun

183

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Degildir başka bir rūzgār esen bād-ı şabādır bu [82]
Gülin vechinde qan ağlar uçar göge hümādır bu
2. Çıkar firdevs-i a‘lādan varır ol ravza-i pāke
Peşin anı tavāf eyler gulām-ı Muştafā’dır bu
3. A[l]up bŷ-ı Muḥammed’dan sefer eyler bu ekvānda
Tokunsa çeşm-i a‘māya açar nūr tūtiyādır bu
4. Feza‘(?)¹⁰² itme güzer eyler huzūr it şamt ile dā’im
Haber al nāzlı cānāndan büyük bir evliyādır bu
5. Gelür dildār elinden çün meḥāsin tut aña qarşu
Zeri ḥālīş ider şeksiz bilesiñ kīmiyādır bu
6. Sürer qalbdan zulumātı o nūrıñ mihri ‘aks eyler
Göñül bīdār olur ḥābdan ‘azīz cāna hūd[ādır bu]
7. Marīz u ḥastesiñ Abdāl bu dem it andan istimdād
Devā olur saña muṭlaq muḥibb-i müctebādır bu

¹⁰¹ Metinde “berhūdār”.

¹⁰²

184

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Ey gönül ol Ādem'i Havvā'yı sevdim sen de sev
Hak aña ta'līm idüp esmāyı sevdim sen de sev
2. Cümle peygamber 'izāmı bir bir andım ağladım
Eşk-i çeşmim boyladı deryāyı sevdim sen de sev
3. Nice kerre Tūr'a çıkdı 'aşk elinden ol Kelīm
Tālib-i dīdār olup Mūsā'yı sevdim sen de sev
4. Ol zamān kim kaşd idüp kavm-i Yehūdlar cānına
Ref' olundu göklere 'İsā'yı sevdim sen de sev
5. Sözlerim gūş eyle Abdāl söyledim bir bir saña
Mā-sivādan el çeküp Mevlā'yı sevdim sen de sev

185

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Ğarīb bülbül gibi kaldım yuv[a]da yā Resūla'llah
Enīsım hem-demim yokdur fenāda yā Resūla'llah
2. Cemāline menend olmaz felekde āfitāb kaṭ'ā
Bu dil zikriñle meşğüldür hafāda yā Resūla'llah
3. Seniñ 'aşk-ı cemāliñle kararım kalmadı aşlā
Vişāliñ gözlerim şubḥ u mesāda yā Resūla'llah
4. Yaman oldu benim hālim bu firḳatle bu ḥasretle
Bahāra irmedim kaldım şitāda yā Resūla'llah
5. Sen ol sultān-ı kevneynsiñ bu Abdāl mücrime ferdā
Şefā'at kıl ırak itme¹⁰³ bekāda yā Resūla'llah

186

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Gül cemāliñ gördi bülbül itdi feryād üstüne
Perr ü bāliñ açdı vardı kondı dil-şād üstüne
2. Nice biñ eş'ār okuyup gül dalından 'ākıbet
Uçdı gitdi şimdi bilmem kaṅı nev-şād üstüne

[83]

¹⁰³ Metinde “atma”.

3. Murğ-ı devletdir o konmaz her ağacıñ dalına
Murğzârda eglenüp konmaz hele yad üstüne
4. Kaysveş zâr itmeden Leylâ yolunda ‘âkıbet
Bekleme itmez saña bir kimse imdâd üstüne
5. Gördüm Abdâl [bu] cihânda ehl-i ‘aşk Şîrîn gibi
Tutdı bañnıñ hançere cân virdi Ferhâd üstüne

187

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Bir mücevher tohumı düşdi gönlümin tarlasına
Dal budak virdi henüz yandım anıñ sîmâsına
2. Çevre yanıñ aldı kuşlar zıkr-ile evrâd-ile
‘Âşık oldum anlarıñ ben Hû çeken esmâsına
3. Dallarında dürlü esmâr hoş yaratmış Zü’l-celâl
Gördüm anı teşbîh itdim cennetiñ Tûbâ’sına
4. Lîk ‘aqlım gitdi başdan şimdi Mecnûn olmuşam
Yol ararım bulmağa bu gönlümiñ Leylâ’sına
5. Bir rumûzdur ol mücevher hem dıraht Abdâl bilür
Destûr aldım mürşidimden urdum el meyvasına

188

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Murğ-ı rûhum uçdı kondı Tûr-ı Sînâ üstüne
Hak tecellî itdi uçdı beyt-i ‘ulyâ üstüne
2. Dolanup beyt-i şerîfi eyledi gördüm tavâf
Perr açup andan göge tâ düşdi mînâ üstüne
3. Demlenüp bir dem yürüdi tâ-‘Arafât tağına
Bir ‘azîm nûr indi gördüm anda şahrâ üstüne
4. Vakfeye turmuş kamu hüccâc ile eyler niyâz
Sürme çekmiş bağıdım anı çeşm-i şehlâ üstüne
5. Cevheriñ pâk oldu Abdâl itdi hacciñ Hak kabûl
Eyle mahfî dilde anı itme ifşâ üstüne

1. Gürüh gürüh gelür mûrlar nazar eyler Süleymân'a
Huzûrunda sükûnetle тұrır bunlar edībāne
2. Tۇtup sem'in bular zāhid alurlar pendin ol şahın
İderler hıdmetin ifā kul olmuşlar o sulţāna
3. Bular hep zıkr-i Hāk ile firār eyler bular halkdan
Şuğulleri budur ancak özi bağıludur Sübhān'a
4. Menend-i 'ankebût olmuş heme şahın kapusunda
İzinsiz varamaz bir ferd yakın o şah-ı hūbāna
5. Çevirmişler o meydānı iderler zıkr-i Sübhān'ı
Tutarlar senge şeytānı komazlar dostu düşmāna
6. Behāyimden öğüt alma yularsız nefsinı şalma
Gider kārban girü kalma yūri Abdāl yana yana

[84]

I

Aşaydım tağlar belinden
Düşeydim bağ [u] bostāna
Yandım bu 'aşkın elinden
Kül oldum ben yana yana

II

Ferāgat itsem 'aşk şalmaz
Nidā itsem gūş(in)a almaz
Bildiginden girü kalmaz
'Akla gelmez bir dīvāne

III

'Aşka yār olmağa gelmez
Sūd u ziyān nedir bilmez
Varup bir yerde eglenmez
Şıgmaz oldu bir mekāna

IV

Çok imiş 'aşkın hāleti
Bilinmez var kerāmeti
Delīl imiş nihāyeti
Sevk ider cānı cānāna

V

‘Aşk bir merd ādeme beñzer
Diledigi yerde gezer
Bir kimseden itmez hāzer
Atar kendüsiñ meydāna

VI

‘Aşk ‘āşıkların gülidür
Göñül bāğı bülbulidür
Hem velīdür hem delidür
Kul olam ‘aşka uyana

VII

Kul kul olmuş bu ‘aşk ehl[i]
Kimi uşlu kimi deli
Benim anıñ ednā kulu
Şalıvirmez hīç bir yāna

VIII

Şāh imiş fehm itdim ancak
Kul oldum aña muḥakḳak
Çağırdım çok zamān Hāk Hāk
İrişdim kurb-ı Yezdān’a

IX

İktisāb itdim ben andan
Geç didi baş ile candan
Selāmet buldum zindāndan
Kavuşdum pīr-i pīrāna

191

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Çü sen bir dūn u mā-dūnsun yakışmaz şān-ı ednāya
*Erin’le*¹⁰⁴ ḥitāb itmek yaraşur şān-ı Mūsā’ya
2. Kātı müştāk idi çün ol tecellī tağına çıkdı
Ne var atdı ise bir söz cenāb-ı şāh-ı a‘lāya
3. O bir peygamber-i zī-şān maḳamıñda dimiş anı
Saña düşmez süḥan bunda ki yokdur sende hīç pāye
4. Etegin topla sen tek tır zebān oynatma her yerde
Hümālar şalmamış ḥālā seniñ üstüne hīç saye

104 Araf 7/143’ten iktibastır: "(Rabbim), bana (kendini) göster." bk. a.e., s. 43.

5. Gözet âdâbı erkânı şerî‘atle ‘amel it ha
Çekerler bend-i zincîre erenler düşme da‘vāya
6. Rehā bulmaz isen cānā qalursıñ öyle berzaḥda
Ne var şāḥib-vaḳār olsan yūri git rāh-ı Mevlā’ya
7. Felek pīrāye çün bildiñ nazardan ğayrı yok irmiş
Ne sūd eyler söz atmışsıñ dilim beytiñdeki aya
8. Uşul bil kıurretü’l-‘aynım gözetgil şer‘iñ aḥkāmıñ
Degil mi ḥayf saña Abdāl sözün uymazsa fetvāya

192

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Düşüp Leylā deyü Mecnūn nice dem gezdi şahrāda
Gözinden ḥūn-feşān oldı acınur oldı dünyāda
2. Gidermiş dīdeden ḥābıñ gice gündüz olup bīdār
Añardı nām-ı Leylā’yı düşerdi āḥ [u] feryāda
3. Dolanurdu tağı taşı o cānlar pāresi her dem
Kıomazdı ‘aşḳ-ı Leylā’sı qarār itsün bir arada
4. Teveccüh eylemiş dilden aña ol sevgili yāri
Anı cezḅ eyleyüp āḥir ki göñlin virmedi yada
5. Qazandı derdi Leylā’dan o Mecnūn çünkim ey Abdāl
Nihāyet buldı dermānıñ yine ol rüy-ı Leylā’da

193

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

I

Dilā Mecnūn benim dīrsen eger ki şimdi dünyāda
Şunayım ‘arz-ı ḥālīñ vir okunsun bezm-i Leylā’da
Qarārıñ yok dolanursıñ neden bu kūh [u] şahrāda
Haber vir ma‘şūḳıñ kimdir ararsıñ cümle me’vāda
Çekemem qahrını ğayrı beni kıl¹⁰⁵ göñlüm āzāde
Ara bul derdine çāre bulun dīvān-ı Mevlā’da

II

Benim sen yurdımı bozdıñ murād tağın dolandırdıñ
Derūnuma bir od şaldıñ beni anıñla yandırdıñ

¹⁰⁵ Metinde “it”.

Sözüm te'şir saña itmez beni cāndan uşandırdıñ
Baña āsān didin 'aşkı beni öyle inandırdıñ
Çekemem kahrını ğayrı beni kıl göñlüm āzāde
Ara bul derdine çāre bulun dīvān-ı Mevlā'da

III

Beni rāhat koyup bir dem yeter dīvānelikden geç
Derūnum şem'ine aç bāl yanup pervānelikden geç
Ara bul cānda cānānıñ yeter bīgānelikden geç
İçüp 'aşkıñ şarābından kanup mestānelikden geç
Çekemem kahrını ğayrı beni kıl göñlüm āzāde
Ara bul derdine çāre bulun dīvān-ı Mevlā'da

[86]

IV

Nedir bu sendeki hāller nedir bu sendeki efgān
Nedir cürmüm beni itdiñ bugün yollarda sen ğaltān
Teraḥḥum itmediñ bir dem görirsiñ gözlerim giryān
Ya Mecnūn'sıñ o Leylā'ya ve yāḥūd 'aşk ile sekrān
Çekemem kahrını ğayrı beni kıl göñlüm āzāde
Ara bul derdine çāre bulun dīvān-ı Mevlā'da

V

Saña bu deñlü pend itdim yine gelmezsiñ imlāya
Çekilüp gitmek istersiñ sebep ne tağ u şahrāya
Fiğānıñ yetdi el virdi irişdi 'arş-ı a'lāya
Bırak Abdāl'ı kendine muḥib ol zāt-ı Mevlā'ya
Çekemem kahrını ğayrı beni kıl göñlüm āzāde
Ara bul derdine çāre bulun dīvān-ı Mevlā'da

194

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. N'eyleyim dīdār-ı yāre mübtelāyım ey ḥoca¹⁰⁶
Sālikim rāh-ı Ḥudā'da bir gedāyım ey ḥoca
2. Bendeğān-ı Naḳşibend'im söyle cānım sen nesin
Bülbülüm gülzār içinde hoş-nevāyım ey ḥoca
3. Naḳşibend'e bende olmak güç gelür zāhid saña
Ben anıñ rāhında her dem ḥāk-pāyım ey ḥoca
4. Naḳz-ı peymān eylemem ben eyleme zāhid telāş
Dönmezem pīrim yolundan aşdikāyım ey ḥoca

¹⁰⁶ Metinde “ḥāce” olduğu halde vezin icabı “ḥoca” şeklinde okunmuştur.

5. Kalk seher vaktinde diñle Abdāl'ın efğānını
Gör beni bāğ-ı cinānda bir hümāyım ey hoca

195

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Irak turma be-hey zāhid yanaş gel 'aşk [u] sevdāya
Gözünden yaş akıt dā'im ola ma'lūm o bedr aya
Seviş maḥbūb ile yār ol şalın git kūh [u] şahrāya
Berī ol korkudan 'āşık taḥammül eyle belvāya
Hazer eyle neler çekdi irince Qays'ı Leylā'ya

[87]

II

Nice müddet gezüp tağda kim itdi āh u vāveylā
Akıdup hūn sirişkin ol gözinden yerlere hayfā
Tayanur mı buna cānlar çağırdıkça meded Leylā
Berī ol korkudan 'āşık taḥammül eyle belvāya
Hazer eyle neler çekdi irince Qays'ı Leylā'ya

III

Karanlık gicelerde ol nidālar eyledi vāfir
Münacātılar idüp Hakk'a özin itdi Hudā tahir
Bakup āyine-i dilden āña Leylā olup zāhir
Berī ol korkudan 'āşık taḥammül eyle belvāya
Hazer eyle neler çekdi irince Qays'ı Leylā'ya

IV

Olanlar 'aşk-ile Mecnūn bu halk ile kelām itmez
Dili cānān ile meşgūl ki aḥsıs bir demi geçmez
Gözi dildāra nāzırdır bakup ol Zeyd ü 'Amr bilmez
Berī ol korkudan 'āşık taḥammül eyle belvāya
Hazer eyle neler çekdi irince Qays'ı Leylā'ya

V

Kabīle halkı cem' olmuş dimişler kim bu mecnūndur
Babası kanlı yaş ağlar dimiş Leylā'ya meftūndur
Yanıñda yād ola Abdāl o da Mecnūn'a maḥrūndur
Berī ol korkudan 'āşık taḥammül eyle belvāya
Hazer eyle neler çekdi irince Qays'ı Leylā'ya

196

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Nice söz söyleyem ey [dil] 'ālī dil-ber üstüne
Gördi hūsnīñ şems utandı batdı aḥter üstüne

2. Kes teḳaddüm itmedi sen şāhısıñ ḥūbānlarıñ
Var mı senden özge ağmıṣ şehir-i enver üstüne
3. Kendi öğdi Ḥaḳ seni şānıñda çün [lev]lāk¹⁰⁷ didi
Oldı i' lān her yere tā geçdi b[ā]ḥter üstüne
4. Emr [ü] fermān itdi Mevlā peyk-i Cibrīl cennete
Girdi aldı saña lāyık ḥulle efser üstüne
5. Öyle bir nūr-ı 'azīm ḥaḳ eylemiş Mevlā seni
Dir ki Abdāl Ḥaḳ'dan özge yokdur ekber üstüne

[88]

197

mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün

1. İlāhī sen bizim uğrat yolımız 'aşḳ-ile şevḳe
Mā-sivālardan geçür irgür bizi zevḳe¹⁰⁸
2. Ḳamumızı ...¹⁰⁹ eyle açıvir zātına yollar
Ṭalup deryā-yı vaḥdete olalım cümlemiz ḡarḳa
3. Bizi bu nevm-i ḡafletden uyandır yā Kerīmu'llāh
Giceler subḥa dek tā kim idelim aḥ ile nevḥa
4. İrişdir bir 'azīm cezbe gözükmeye göze bir şey
Olalım hep fenā-fi'llāh gözükmeye göze başḳa
5. Hudā erḥamdır ey Abdāl şehir eyyāmı çok yalvar
Aradan ref' ola perde nazar eyleyelim Ḥaḳḳ'a

198

mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün

I

Ne derdiñ var be-hey bülbül idersin āḥ u efḡānı
Aḳar ṭurmaz sebep n'oldı 'aceb gözleriniñ ḳanı
Açıldı kıbķızıl güller varup seyreyle gülşānı
Geri ṭurma nazar eyle göresiñ gül gülistānı
Bu yolda terk-i cān eyle budur 'āşıḳlarıñ şanı

¹⁰⁷ Hadis-i kudsiden iktibastır. bk. a.e., 113.

¹⁰⁸ Mısram vezni hatalıdır.

¹⁰⁹

II

Nazar itmek olur kıabil gülün rüyına ey bülbül
Ve lakin her zamân ister bu yolda na'ra-i gülğul
Hicâblar ref' olup dilden seçilsün hâreden ol gül
Geri tırma nazar eyle göresin gül gülistanı
Bu yolda terk-i cân eyle budur 'âşıkların şanı

III

Bulunur gülşen-i 'aşkda su'âl itdim o gül zibâ
Dühûl itmek o gülşâna gerekdir zıkr-ile esmâ
Yayılsun cisme 'aşkullâh çağırsın her kılnı Mevlâ
Geri tırma nazar eyle göresin gül gülistanı
Bu yolda terk-i cân eyle budur 'âşıkların şanı

IV

İdem ârâm dime zinhâr nevâlar eyle sen her câ
Dühûl it halka-i zikre geri tırma dime lâ lâ
Duta ol zıkr-i sulţânî her a'zâ Hû diye cânâ
Geri tırma nazar eyle göresin gül gülistanı
Bu yolda terk-i cân eyle budur 'âşıkların şanı

V

Duyarsaın kande bir bülbül şadâsın diñle it ez-ber
Ne muhrik nağmeler eyler tayanmaz olsa kalb mermer
Coşar bülbül gibi Abdâl dolanur 'aşk-ile yer yer
Geri tırma nazar eyle göresin gül gülistanı
Bu yolda terk-i cân eyle budur 'âşıkların şanı

[89]

199

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Bu gönlüm olalı Mecnûn çağırır her zamân Leylâ
Vişâl ister hiç eglenmez amân Leylâ amân Leylâ
2. Varup âh u enîn ile gezer şahrâda kan ağlar
Beni kurtar bu hicrândan yazıkdır el-amân Leylâ
3. Terahhüm it baña bir kez icâzet vir görem hüsniñ
Çüridi ismiñ aınmağdan dehânımda zebân Leylâ
4. Kıyar mı 'âşıka ma'sûk bu deñlü yalvarır iken
Bu hâlîme feleklerde melek ağlar inan Leylâ
5. Seni sevdi dil ü cânım hemân nâzını arturdın
Dile hicrânı gösterdiñ kı çağırsın hemân Leylâ

6. Ararsıñ ben gibi Abdāl kaparsam gözimi bir gün
Gelüp kabrimde ağlarsıñ olursuñ peşimān Leylā

200

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Ferāgat eyle hābıñdan gice geçdi uyan Leylā
İrişdi şubh-dem oldı okundı hem ezān Leylā
2. Dü çeşmim yaşı nehr oldı akar çağlar gel āb-dest al
İmāmetlik seniñ olsun cemā'atıñ bu cān Leylā
3. Bugün yevmü'l-mezīd imiş çıkup kürsīde pend eyle
Oku āyāt-ı Kur'ān'ı duyan itsün fiğān Leylā
4. Dirilüp geldi 'āşıklar cemāliñ görmek isterler
Niķābını gider yüzden bugün olsun 'ayān Leylā
5. Saña göñlüm virelden ben 'aceb bir hāle düş oldum
Tehayyürde kalup Abdāl görindi hep cihān Leylā

201

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Dilā medh eylediñ bes bes bugün sen özge hūbānı
Velī terk-i edeb itdiñ ki şandıñ hālī meydānı
2. Ferişteler dīvān tırmuş benim cānānıma karşı
Revā degildi bu yerde niçün añdıñ dīger hāmı
3. Zebānıñ yaqdı şā'irler anıñ medh [ü] senāsında
Yine baş olmadı kaldı nice biñ yerde nokşānı
4. Bu zāhir gözleri seçmez nazar it dīde-i cānla
Esīr itmiş siyāh zülfi nice biñ şāh-ı Īrān'ı
5. Ne-deñlü hūsne mālīkse seniñ ol sevdiğin dil-ber
Ebed olmaz aña enbāz ki yokdur hāşā aķrānı
6. O bir dürr-i yetīmdir kim iki olmaz 'inād itme
Çıkar dilden o teşvīşi kim eyle böyle imānı
7. Benim ol mübtelā Abdāl anıñ mihr [ü] hevāsıyla
Akar tırmaz gözüm yaşı şorarım bāğ [u] bostānı

[90]

202

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Elest bezminde aldım ben dilā 'aşk-ı firāvānı
Anıñçün ārzūlar dā'im bu cānım ferd-i Yezdān'ı
2. Kamu varımı şarf itdim benim ol müşfik-i yārim
Yedimde görmesün nesne kim itsün dürlü ihsānı
3. Elimde hīç metā'im yok tehī-destim bu 'ālemdede
Ararım līk dil içre bulayım genc-i pinhānı
4. Degil lāyık bu ārzūmdan nükül idem kabāhatdır
Anıñçün baş açup dā'im iderim āh u efğānı
5. Ne çāre derde derd katdım devāsıñ bulmadım hālā
Gezerim derd ile dā'im ararım gizli Loqmān'ı
6. Tarīk-i menzili anıñ gönüller içre pinhāndır
Gözin açmazsa ger [s]ālik idemez dilde seyrānı
7. Bu dertli derdmend Abdāl şikārıñ yolına düşdi
Melālden kurtulup āhır vişālde buldı dermānı

203

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Ezelden 'arz idüp cānān baña bu 'aşk [u] sevdāyı
Kabūl itdim deyü başdım o demde ben de imzāyı
2. Nükül itmem sözümde ben velī 'ahdim kavīdir bil
Anı nakz eyleyen kāzib sever elbetde dünyāyı
3. Açamaz cān gözin ašlā kalur a'mā bilā-şübhe
Göremez Hāk yüzün anlar şanurlar hālī eşyāyı
4. Dime sen anlara hayvān olar *bel hüm eḍal*¹¹⁰ dirler
Ölidir qalbleri cānā koyup geç böyle mevtāyı
5. Fedā olsun aña cānım ki 'aşka yār olup gitdi
Bakın bunda dāhı elden kımadı cām [u] şahbāyı
6. Katı esrik-durur bunlar şarāb-ı 'aşk-ı yār ile
Bakup dil hānesinden ol görir ol rüy-ı Leylā'yı

¹¹⁰ Araf 7/179'dan iktibastır: "Belki onlar daha aşağıdırlar." bk. a.e., s. 29.

7. Sezâdır ‘aşk-ile Abdâl bu yolda cân fedâ itsem
Ki zîrâ virmeyince cân bulamaz kimse Mevlâ’yı

204

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

I

Çekenler tîğ-i tevhîdi ‘adûdan aldı meydânı
Sipâhıñ sürdi bi’l-cümle dağıtdı ehl-i tuğyânı
Serîriñ aldı çün anıñ havâle itdi Şeytân’ı
Anı da men ‘ idüp merdân esîr itdi o düşmân[1]
Yürütdi hükmüni anda okutdı ‘aşka fermânı
‘Azîm şenlik olup dilde sevindi rûh-ı sulţânı

[91]

II

Vücûd mülküñ alup zabta musallaṭ oldı düşmâna
Temellükler idüp düşmân gözin itmiş bu bostâna
Ki yokdur kuvveti anıñ tura karşı bu kâlkana
Bu yolın fâtihi mürşid ki sermiş postı meydâna
Yürütdi hükmüni anda okutdı ‘aşka fermânı
‘Azîm şenlik olup dilde sevindi rûh-ı sulţânı

III

Ḳumandanı çün ‘aşk oldı vücûd mülkünde sulţânıñ
Geçürdi tîğ-i tevhîdden çerîsiñ kırdı düşmânıñ
Ḳapışdı merd ile nâ-merd kesildi pâyı nâ-dânıñ
Firâra yüz tutup âḥir ki virdi merde meydânı[ñ]
Yürütdi hükmüni anda okutdı ‘aşka fermânı
‘Azîm şenlik olup dilde sevindi rûh-ı sulţânı

IV

Alındı ḳal‘a-i sulţân virildi müjde hünkâra
Mühimmâtıñ idüp gâret çıkardı cümle pazara
Mezâda virdi dellâlle viren yok çünki yek pâre
Yakup tennûrda maḥv itdi bi-küllî irdi dîdâra
Yürütdi hükmüni anda okutdı ‘aşka fermânı
‘Azîm şenlik olup dilde sevindi rûh-ı sulţânı

V

Metâ‘ı ḳara pul itmez bu deñlü nefsi-i ḡaddârıñ
Ḳamu ‘ucb u riyâ Abdâl özinden ḳaldır inkârıñ
Erenler açdı sancağıñ çıkardı ‘arşa envârıñ
Gözi düş oldı maḥbûbâ temâşâ itdi dîdârıñ
Yürütdi hükmüni anda okutdı ‘aşka fermânı
‘Azîm şenlik olup dilde sevindi rûh-ı sulţânı

205

mef' ūlū mefā 'lū mefā 'lū fe' ūlūn

1. Pervāne dilim işde kızıl nār bize kaldı
Yakdı felegi seb' a-i seyyār bize kaldı
2. Altun gümüş olsan daḥı kendiñ oda atgıl
Söndirdi Ḥalīl āteşi gülzār bize kaldı
3. Yanmaz oda Ḥaḳ dostları dūzaḥ yeri olsa
Ma'nide görir ḳalb gözi dīdār bize kaldı
4. İşrine giden ma'şūḳınıñ cennete uğrar
Zār itme dilim vuşlat-ı dildār bize kaldı
5. Her mü'min muvaḥḥide Ḥaḳ görünür Abdāl¹¹¹
Lā-meşel ile aña hemān yār bize kaldı

[92]

206

mefā 'lūn mefā 'lūn mefā 'lūn mefā 'lūn

I

Seniñ 'aşkıñ ile yā Rab yüregim şulu ḳan oldı
Gözüm giryān gönül ḥayrān sīnem āteş-feşān oldı
Beni Mecnūn idüp sevdā baña daḡlar mekān oldı
Ḥaber gelmez çü Leylā'dan bu fırḳat çok zamān oldı
Seni 'āşık nice bulsun nişānıñ bī-nişān oldı

II

Mekāndan çün münezzehsiñ seni isteyeler ḳande
Mecālsiz kaldı 'āşıklar ḳurıdı ḳanları tende
Amān yā Rabbī luṭf eyle bizi sen itme şermende
Ḥaber gelmez çü Leylā'dan bu fırḳat çok zamān oldı
Seni 'āşık nice bulsun nişānıñ bī-nişān oldı

III

Seniñ hicr [ü] firāḳıñla iderler zārı meydānda
Kimi varup çöle düşdi kimisi kaldı balḳanda
Nice sırlar ḳodın yā Rab ḥafīdir bu dil [ü] cānda
Ḥaber gelmez çü Leylā'dan bu fırḳat çok zamān oldı
Seni 'āşık nice bulsun nişānıñ bī-nişān oldı

IV

Arayam 'ömrüm olduḡça su'āl idem seni kimden
Baḳup āyīne-i dilden gözüm görmez seni nemden

¹¹¹ Mısraın vezni hatalıdır.

‘Urûc idem semāvāta sorayım ibn-i Meryem’den
Haber gelmez çü Leylā’dan bu fırkat çok zamān oldu
Seni ‘āşık nice bulsun nişānıñ bī-nişān oldu

V

Bu Abdāl göre mi yā Rab seni behişt-i a‘lādan
Ümīdim var idem rü’yet girüp ol mülk-i ibkādan
Kimesne görmemiş zātıñ bu mülk-i fānī dünyādan
Haber gelmez çü Leylā’dan bu fırkat çok zamān oldu
Seni ‘āşık nice bulsun nişānıñ bī-nişān oldu

207

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. İstedim şāhdan izin ol-yāra bir yol virmedi [93]
Ol-zamān düşdüm yine efkāra bir yol virmedi
2. Rūz [u] şeb kan ağlayup Mecnūn gibi şahrāda ben
Koydı ol Leylā beni bu zāra bir yol virmedi
3. Cān u dilden āh idüp dil çeşm-i giryān ağladım
Olmadı bir kimseden hīç çāre bir yol virmedi
4. Yā İlāhī kıl ‘ināyet it beni ğamdan ḥalāş
N’eyleyim ol bī-vefā nā-çāra bir yol virmedi
5. Gel gözüm Abdāl şabır kıl yolda çok ‘āşık gezer
Gitmege hīç birine dildāra bir yol virmedi

208

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I

Türāb oldu benim pīrler sīnem üstünde ot bitdi
Eridi yüregim yağı akup cūylar gibi gitdi
Gözüm yaşını nehr itdi çevirdi bahre akıtdı
Nazar eyleyiñiz pīrler baña bu ‘aşk neler itdi
Beni dīvān-ı Mevlā’da bugün un gibi öğüttdi

II

Erenler rahm idiñ baña yeter bu nāle [vü] feryād
Niyāz bābında çok añdım kim itdim sizden istimdād
Hudā’nıñ ‘aşkına olsun gerekdir bizlere imdād
Nazar eyleyiñiz pīrler baña bu ‘aşk neler itdi
Beni dīvān-ı Mevlā’da bugün un gibi öğüttdi

III

Bu 'aşka bulmadı çäre arada kâl u kîl oldı
Gözümde kan akar dâ'im yüzüm de uş sebîl oldı
Melekler hâlîme ağlar felekler pür-melîl oldı
Nazar eyleyiñiz pîrler baña bu 'aşk neler itdi
Beni dîvân-ı Mevlâ'da bugün un gibi öğüttdi

IV

Nebî zî-şâna hürmetle bu hâlîme idiñ himmet
Bağup âyîne-i dilden gerekse yâr ile vuslat
Nedir bu âteş-i hicrân yağar bu cismimi firqat
Nazar eyleyiñiz pîrler baña bu 'aşk neler itdi
Beni dîvân-ı Mevlâ'da bugün un gibi öğüttdi

V

Bu Abdâl derd ile ağlar yağasın eyledi hem çāk
Zemîn şarşıldı âhımdan kan ağladı yedi eflāk
Bu yolda terbiye oldum bu yolda olmuşum süllāk
Nazar eyleyiñiz pîrler baña bu 'aşk neler itdi
Beni dîvân-ı Mevlâ'da bugün un gibi öğüttdi

[94]

209

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

I

Değişdim hüsn-i hulk-ile bugün ben sū'-i ahlākı
Çekildim sū'-i yārāndan ki buldum yār-i aşdākı
Begendim cān ile sevdim cihānda ehl-i 'uşşākı
Hakîkat meyden içmişler kamu bulmuşlar ezvākı
Derūndan itseler āhı yağarlar haylî evrākı
Baña da 'aşk şarābıñ şun amān şākî amān sākî

II

Beni dūr itme bezminden müdām olam saña hādım
Beni zātına akreb kıl olam bezminde hep kâ'im
Beni kıl hüsnine nāzır ki olmaya ebed nā'im
Baña bir bāde şuñ kendi elinle mest olam dâ'im
Derūndan itseler āhı yağarlar haylî evrākı
Baña da 'aşk şarābıñ şun amān şākî amān sākî

III

Figān [u] zār ile kaldım bugün meydān-ı 'aşk içre
İki çeşmim yolın gözler kanı dirler o gül çehre
Vişālden dūr idüp şaldıñ bu deñlü âteş-i hecre
Beni yakmak mı kaşdıñ var ser-ā-pā gösterüp dehre
Derūndan itseler āhı yağarlar haylî evrākı
Baña da 'aşk şarābıñ şun amān şākî amān sākî

IV

Çü firkat odına yandım bu dil teşnem diler bāde
Karardı gözlerim artık yetiş pīrim gel imdāda
Mecālim yok adımlayam ki lerze düşdi ecsāda
Düşüp cān virmedeñ aḳdem yetiş çek rūḥum irşāda
Derūndan itseler āhı yaḳarlar ḥaylī evrāḳı
Baña da ‘aşḳ şarābıñ şun amān şāḳī amān sāḳī

V

Şarāb-ı ‘aşḳı nūş itdim oluban şeyḥime teslīm
Saña bu ‘aşḳ-bāzlıḳlar kim itdi ey dilim ta‘līm
İrışdi himmet-i şeyḥim bu yolda eyledim ṭanzīm
Şikenc itme beni Abdāl yazup itdim sana taḳdīm
Derūndan itseler āhı yaḳarlar ḥaylī evrāḳı
Baña da ‘aşḳ şarābıñ şun amān şāḳī amān sāḳī

[95]

210

mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn

I

Saña direm gözüüm nūrı bıraḳ dünyāyı dünyāyı
Çıkar gözden daḥı dilden sevip ‘uḳbāyı ‘uḳbāyı
Cünūnı ‘aşḳ-ile yād it hemān Leylā’yı Leylā’yı
Şaḳın eyyāmı fevt itme ara bedr ayı bedr ayı
Gider dilden o benligin bıraḳ da‘vāyı da‘vāyı
Dile dilden vişāl iste gözet Mevlā’yı Mevlā’yı

II

Eger dervīş isen dūrūş ḥuzūrdan aṣlā dūr olma
Perīşān itme gel ḳalbin ‘ayıbdır bī-ḥuzūr olma
Murādıñ iste gel Ḥaḳ’dan dileksiz pūr-ḳuşūr olma
Dile cürmüñ ola maḡfūr yarın maḥşerde ḥor olma
Gider dilden o benligin bıraḳ da‘vāyı da‘vāyı
Dile dilden vişāl iste gözet Mevlā’yı Mevlā’yı

III

Benim bu pendimi gūş it tutaḡör benden ‘ār itme
Sözüm ḥaḳdır ḳabūl eyle çıkup yoldan firār itme
Uyup ol nefsine zinhār şaḳın terk-i diyār itme
Seniñ kārıñ Ḥudā zikri ki ansız hīç ḳarār itme
Gider dilden o benligin bıraḳ da‘vāyı da‘vāyı
Dile dilden vişāl iste gözet Mevlā’yı Mevlā’yı

IV

Gözüm nūrı gel ey dervīş zikirden ictināb itme
Dolan bu ‘ālemi kevni uzun uzun ḥesāb itme
Ṭulū‘ itdi güneş nūrı naḡar it sen ḥicāb itme
Bu pendim gūşına ḳoygıl şaḳın reddi cevāb itme

Gider dilden o benliğin birağ da'vāyı da'vāyı
Dile dilden vişāl iste gözet Mevlā'yı Mevlā'yı

V

Çıkarma dilden Abdāl'ı ider elbet saña imdad
Kelām-ı dürleriñ tutgıl seheriñ zıkrıñ it mu'tād
Hudā'yı hem Resül'ini sevip dā'im idegör yād
Ki kalbiñ feyz-ile tolsun olagör her nefes dil-şād
Gider dilden o benliğin birağ da'vāyı da'vāyı
Dile dilden vişāl iste gözet Mevlā'yı Mevlā'yı

[96]

211

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

I

İçelden şeyh elinden mey kazandım ben bu elhānı
Ben içdim sen de nūş eyle dilerseñ derde dermānı
Muhib oldum aña cāndan baña ...¹¹² açdı meydānı
Şarıldım dāmen-i pāke ki şavdı şerr-i Şeytānı
Açıldı bāb-ı feyz gördüm kim itdim dürlü seyrānı
'Ināyet eyledi Bārī ki gördüm şems-i tābānı

II

Fedā olsun benim cānım o mürşid yolına her bār
Beni kim eyledi ikāz cihān oldu baña tābdār
Ne yana 'azm-i rāh itsem görünür gözime gülzār
Anıñçün şād [u] handānım iderim nāz ile refitār
Açıldı bāb-ı feyz gördüm kim itdim dürlü seyrānı
'Ināyet eyledi Bārī ki gördüm şems-i tābānı

III

Göñüldür bu dilā bil kim diler her demde dildārı
Şıvar üstünden hannāsı sürer kalbinden ağyārı
Gözi hūn-āb ile şulu hemīşe yād ider yārı
Kulüb-ı 'āşıkān tutmaz yanıñda öyle bedkārı
Açıldı bāb-ı feyz gördüm kim itdim dürlü seyrānı
'Ināyet eyledi Bārī ki gördüm şems-i tābānı

IV

Severim cümle ihvānı dilimde nām-ı yārim var
Ki her biri benim cānım Hudā'yı zıkr ider her bār
Münacātı dırāz eyler o kul kim Hāk'dan eyler 'ār
Gümānsız 'afv ider anı kırmaz suçlu Hudā zinhār

Açıldı bāb-ı feyz gördüm kim itdim dürlü seyrānı
‘İnāyet eyledi Bārī ki gördüm şems-i tābānı

V

Seher eyyāmı geldikde kamu ‘āşık larıñ cānı
Ḥazīn ḥazīn añar ağlar cenāb-ı Rabb-i Yezdān’ı
Gözin aç sen de ey Abdāl dolaş gel işbu meydānı
Çerāğıñ dilde yakdıñsa görünür aydın her yanı
Açıldı bāb-ı feyz gördüm kim itdim dürlü seyrānı
‘İnāyet eyledi Bārī ki gördüm şems-i tābānı

[97]

212

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I

Uyan ey gözlerim nā’im aķıt hūn-ābını şimdi
Seherdir bu utan Ḥaķ’ dan ara esbābını şimdi
Gel itme vaktini zāyī’ telef it hābını şimdi
Dile Ḥaķ’ dan murādını hem it daķ bābını şimdi
Karanlık hānede yatma gözet meh-tābını şimdi
Ziyāsiyla müşerref ol gözet aḥbābını şimdi

II

Geçürme gel bu eyyāmı niyāz it tırma Mevlā’ ya
Arıt kalbiñ sivālardan geçüp lādan düş illāya
Añup Ḥaķķ’ ı hemān ağla ki nefsiñ gelsün imlāya
Göñül den kaşd idüp yāre çalış aldanma ferdāya
Karanlık hānede yatma gözet meh-tābını şimdi
Ziyāsiyla müşerref ol gözet aḥbābını şimdi

III

Kamu üftādegān bīdār bu sā’ atde gözüm nūrı
Niyāzda secdede ađlar diler görsün güzel tūrı
Ne cennet ārzūlar ‘āşık ne ḥod gılmān u ne ḥūrī
Murādı dilde Sübhān’ dır görünmez gözine pūrı
Karanlık hānede yatma gözet meh-tābını şimdi
Ziyāsiyla müşerref ol gözet aḥbābını şimdi

IV

Uçur dil kuşını tutma konup güllerde çeksiñ Hū
Uyutma ‘āşiyān içre gider elden seherdir bu
Uyumaz şimdi ‘āşıklar ḥarāmdır gözine uyhu
Olursuñ ‘āķıbet nedmān çekersin soñra çok gayğ u
Karanlık hānede yatma gözet meh-tābını şimdi
Ziyāsiyla müşerref ol gözet aḥbābını şimdi

V

Bu bir vakt-i mübârekdir ider zügürtleri uş bay
Sürer dilden zulumâtı tülû' eyler mübârek ay
Dolar kalbiñ füyûzâtla aķar tırmaz mişâl-i çay
O dem Abdâl olursun sen cihân da uş kırılu yay
Karanlık hânede yatma gözet meh-tâbını şimdi
Ziyâsıyla müşerref ol gözet aķbâbını şimdi

[98]

213

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

I

Ezel ikrârına bağlan kula mu'în Hudâ oldu
Dilim nakz itme peymânı velî 'ahde vefâ oldu
Ne deñlü var ise mü' min kâmusu pârsâ oldu
Seherde çeşmi kan ağlar dili uş pür-ziyâ oldu
Çekenler el bu dünyâdan muhakkaķ aġniyâ oldu
Hemîşe çünki kalbinde Muhammed Muştafâ oldu

II

Yuyan kalbiñ şalavâtla bugünde hâzâ 'âşıkdır
Hudâ-yı lem-yezel zikrîñ idenler cümle şadıktır
Nebîden feyz alan dâ'im muhakkaķ baġrı yanıkdır
Şeb-i zulmetden âzâde anıñ kalbi uyanıkdır
Çekenler el bu dünyâdan muhakkaķ aġniyâ oldu
Hemîşe çünki kalbinde Muhammed Muştafâ oldu

III

ġubâr degdirmemiş aslâ ki dil mir'âtına anlar
Ezel takdîridir böyle kamu nûr olmuş ol cânlar
Seçildi geldi meydâna nâzar it nice merdânlar
Ne hâl kesb itdi 'âşıklar saçıldı yerlere kanlar
Çekenler el bu dünyâdan muhakkaķ aġniyâ oldu
Hemîşe çünki kalbinde Muhammed Muştafâ oldu

IV

Hemân 'âşık olup Hakk'a dilinden koyma ezkârı
Muhabbet od-ile yan kim görinsün feyzîñ âşârı
Seher vaktinde kan ağla vişâle irgüre Bârî
Unutma yek nefes Hakk'ı ara bul dilde dildârı
Çekenler el bu dünyâdan muhakkaķ aġniyâ oldu
Hemîşe çünki kalbinde Muhammed Muştafâ oldu

V

Eger 'âşık isen Abdâl gözin yaşıñ revân eyle
Aķup cûylar gibi ġitsün görölmemiş kerân eyle
İdüp kalb hânesin takdîs dilinden nûr-feşân eyle
Duyurma râzını zinhâr maħallinde 'ayân eyle

Çekenler el bu dünyādan muḥakḳak aḡniyā oldu
Hemīşe çünki ḳalbinde Muḥammed Muṣṭafā oldu

[99]

214

mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün

I

Uyan bu ḥāb-ı ḡafletden dilā kıl Ḥaḳ içün āhı
Gözinden eşk revān eyle Ḥudā feth eylesün rāhı
Seḥābı ref' idüp dilden hemīşe gözle sen māhı
Ayırma dīdeden bir ān o mürşid reh-berim şāhı
Bırakma kendi ḥāline şapar ol nefs-i güm-rāhı
Zebāndan dā'imā zıkr it gönülden gözle Allāh'ı

II

Vişāl ḳaşdında ol her dem derūndan it hemān nāliş
Gel itme yolda tenbellik gücün yetdikçe sen çalış
Müdām zıkr eyle Allāh'ı murādını hem ol ḥāhiş
Virir maṭlūbını birgün güzel Mevlā be-hey dervīş
Bırakma kendi ḥāline şapar ol nefs-i güm-rāhı
Zebāndan dā'imā zıkr it gönülden gözle Allāh'ı

III

Uyutma nefsinin rāhat seḡer eyyāmı it efḡān
Murādın iste Allāh'dan bulunma ḡāfil ey insān
O nergis çeşmini aḡlat ḳurutma yaşını bir ān
'Aṭā eyler Kerīmu'llāh seniñ her derdine dermān
Bırakma kendi ḥāline şapar ol nefs-i güm-rāhı
Zebāndan dā'imā zıkr it gönülden gözle Allāh'ı

IV

Cihānda olma gel maḡrūr ki zīrā merd-i medyūnsun
Ki bizde çokdur ḥaḳḳu'llāh gözet ḡufrānı maḡbūnsun
Seni ben müfteḡir gördüm 'aḳılsız sen de Mecnūn'sun
'Amelden sen geri ḳaldıñ dime Leylā'ya meftūnsun
Bırakma kendi ḥāline şapar ol nefs-i güm-rāhı
Zebāndan dā'imā zıkr it gönülden gözle Allāh'ı

V

Gel ey Abdāl erenlerden dilek it iste gel himmet
Aradan benliḡin ḳaldır ideḡör mürşide ḡidmet
Ṭarīḳ-i müstaḳīm üzre giden lā-būd bulur vuşlat
Ḳulak vir pendimi ḡuş it dilerseñ yār ile ḡalvet
Bırakma kendi ḥāline şapar ol nefs-i güm-rāhı
Zebāndan dā'imā zıkr it gönülden gözle Allāh'ı

[100]

I

Dilā Mecnūn uyumazdı gece vaktinde bī-hābdı
 Göñül Leylā'ya virmişdi gözinde tolu hūnābdı
 Döküldükçe zemīn üzre koğardı gūyā gülābdı
 Gözedirdi cemāliñi hemīşe aña bevvābdı
 Reh-i Leylā'da pīr oldı o vaktinde bir şābdı¹¹³
 Nihāyet künc-i firkatde başında kuş yuva yaptı

II

Çekilüp kūh [u] şahrāda nice dem gezdi ser-gerdān
 Anup dilde o Leylī'yi iderdi zār ile efgān
 İşidenler şadāsını olurdu muṭlaḳa giryān
 Sīnesiñ döğdi taş ile görenler oldı hep hayrān
 Reh-i Leylā'da pīr oldu o vaktinde bir şābdı¹¹⁴
 Nihāyet künc-i firkatde başında kuş yuva yaptı

III

Şadā-yı muḥriḳi tā kim çıkardı 'arş-ı a'lāya
 Revān-ı eşk-i seylānı şaçardı kūh [u] şahrāya
 Dem urdukça kaçan mazlūm irerdi sem'-i Leylā'ya
 Libāsıñ çāk idüp Leylā niyāz eylerdi Mevlā'ya
 Reh-i Leylā'da pīr oldu o vaktinde bir şābdı
 Nihāyet künc-i firkatde başında kuş yuva yaptı

IV

Eger 'āşık olam dirseñ ara bul sen de bir dil-ber
 Ayırma dīdeden anı kim 'aşkıñ olmasun ebter
 Gice gözle nehār gözle anı 'add eyle bir reh-ber
 Şaçup kalbine 'aşk toḥmın bitüre dilde bir cevher
 Reh-i Leylā'da pīr oldu o vaktinde bir şābdı
 Nihāyet künc-i firkatde başında kuş yuva yaptı

V

Zihī 'aşḳa giriftārsıñ şükür it dā'imā Abdāl
 Zebānıñdan aḳar her dem zihī şerbet ile hem bal
 Okuyan feyz alur dā'im zuhūr eyler o demde hāl
 Saña nān u nemekdir bu açılmaz herkese bu fāl
 Reh-i Leylā'da pīr oldu o vaktinde bir şābdı
 Nihāyet künc-i firkatde başında kuş yuva yaptı

[101]

¹¹³ Mısraın vezni hatalıdır.¹¹⁴ Mısraın vezni hatalıdır.

I

Yarın rûz-ı kıyâmetde gelür maḥbûb-ı Sübhânî
 Şefâ'at tâcı başında ziyâsı kaplar her yanı
 Livâü'l-ḥamdin altına cem' eyler ehl-i îmânı
 Sevinür şâd olur anda kamu mü'minleriñ cânı
 Girer küffâr cehenneme olur tamuda püryânı
 Bakar cennetden her mü'min görirler Rabb-i Yezdân'ı

II

Şefâ'at kânıdır çünkim anıñdır anda ol meydân
 Ne kim itse taleb anda dimez hiç aña Rahmân
 Yaratdı kendi nûrından anı bilmez misiñ Sübhân
 Bağışlar ümmetiñ cürmin o nûra bahş ider Yezdân
 Girer küffâr cehenneme olur tamuda püryânı
 Bakar cennetden her mü'min görirler Rabb-i Yezdân'ı

III

Bize yetmez mi bu devlet ki virmişdir güzel Sübhân
 Yaradup ol Resûl'ini bize itdi anı sultân
 Şefâ'at idecek ferdâ bize peygamber-i zî-şân
 Gümânım yok îmânım var dilim taşdık ider her ân
 Girer küffâr cehenneme olur tamuda püryânı
 Bakar cennetden her mü'min görirler Rabb-i Yezdân'ı

IV

Hudâ'nıñ yâridir Ahmed Hudâ da yâridir anıñ
 Ne kim itse dilek ol gün okudur anda fermânıñ
 Çevirmez dilegiñ Mevlâ ider elbetde iḥsânıñ
 Şefî'dir ümmete ancak hem oldur şâhı meydânıñ
 Girer küffâr cehenneme olur tamuda püryânı
 Bakar cennetden her mü'min görirler Rabb-i Yezdân'ı

V

Murâdı dilde ḥâtirdir aña Hâk eylemiş ikrâm
 Komaz maḥzûn anı ḥaşâ virir maṭlûbını Mevlâ'm
 Beri kalmaz yüzi kara girer cennâta her İslâm
 Görirler Hâk'ı cennetden odur Abdâl aşıl bayram
 Girer küffâr cehenneme olur tamuda püryânı
 Bakar cennetden her mü'min görirler Rabb-i Yezdân'ı

[102]

I

Tulū ' itdi yine şāh-ı enbiyā
Yanımda bile aşhāb-ı şafā
Hasan Hüseyin 'Aliyyü'l-Murtażā
Şehīdler sancağın açdı gideyor

II

Şahābe-i güzīn meşāyih-ı kirām
Kuşatdı etrāfı bunlar bi't-temām
Selāma turmuş on iki imām
Nūrların meclise saçdı gideyor

III

Gözüm açdırmaz günin ziyāsi
Gerekmez baña günün şafāsi
Mecnūn'um başımda kuşlar yuvası
Murğ-ı devletim uçdı gideyor

IV

İhsān-ı İlāhi olunca kulına
Hiķmet tıdırır anıñ diline
Abdāl uğradı 'aşkıñ seline
Bulanık çayları geçdi gideyor

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Ey dilā vaşf it Hüseyin'in hālını halka duyur
Vech[i] cennet zülfi sünbül kıddi Tübā çeşmi nūr
2. Beñzemez halk-ı cihāna Haydar'in evlādıdır
Cismi ķımyā kaşı nev-māh cebhesi mānend-i hūr
3. Ağzı yarı āb-ı kevşer dişleri dürr-i şadef
Sözleri bal leblerin la'l görse muṭlaķ imrenür
4. Bülbül eyler bendesiñ fehm eyledim ruhsārı gül
Kırpigidir şan kıaranfil rā'sı 'arşdır kıalbi Tūr
5. 'Āşık oldum çünkü Abdāl ol Resül'ün alına
Artdı dilde iştiyākım cāna geçdi eş-şabūr

I

Güş-ı cāna irdi bāmgāh ey dilā bir hoş şadā
 Ğavş-ı 'azamdır Bahāü'd-dīn heme kālū belā
 Feyz-yāb eyler kamu sālīkleriñ şubḥ [u] mesā
 Ğavş-ı 'azamdır Bahāü'd-dīn heme kālū belā

II

Feyz alanlar cümle andan bir zamān nālān olur
 Kandesin cānān deyü çeşm-i dili giryān olur
 Gün-be-gün eyler terakḳī vāşıl-ı cānān olur
 Ğavş-ı 'azamdır Bahāü'd-dīn heme kālū belā

III

Mürşid-i rāh-ı Hudā'dır himmeti bālā velī
 Yek nazarda vāşıl eyler Hakk'a bir ednā kulı
 Gel velīler silkine gir işte meydānda eli
 Ğavş-ı 'azamdır Bahāü'd-dīn heme kālū belā

IV

Kāşif-i sırr-ı ma'ıyyet maḥrem-i esrār-ı Hāk
 Görinür mir'āt-ı dilden gözine dīdār-ı Hāk
 Ebsem ol fāş itme Abdāl bil anı sen yār-ı Hāk
 Ğavş-ı 'azamdır Bahāü'd-dīn heme kālū belā

[103]

1. Bi-ḥamdillāh bu dil içre Hudā'nın 'aşkı var şūfī
 Sivādan arınup ḳalbim tecellī itdi yār şūfī
2. O şem'in nūrı ḳalbimde yanar ḳandīlveş dā'im
 Gelür pervāneler bir bir civārıma konar şūfī
3. Göñül virelden ol yāre gözüm göñlüm fetḥ olmuşdur
 Anıñçün gözime tağlar görünür gül'izār şūfī
4. Hudā 'aşıkları ḳorḳmaz geçerler baş ile cāndan
 Ḳomazlar nesne hīç elde iderler hep nişār şūfī
5. Metā'[1] fānī dünyānıñ seniñ olsun be-heyy şālūs
 Kim itmez 'aşıḳān rağbet olara bes dīdār şūfī
6. Bular feyzin alur Hāk'dan iderler dürlü cünbüşler
 Ḳomazlar dilde ḥār u ḥas Hudā nūrı yaḳar şūfī

7. Olur mı böyle ‘āşıklık ne dırsıñ sen eyā göñlüm
Ne yāre mübtelā imiş ne ħod cāna kıyar şūfī
8. Olamaz ‘āşık ol kimse anıñ da‘vāsı fāsiddir
Virirse cānı cānāna ħanadlanur uçar şūfī
9. Bu ‘aşkıñ nārını bilmez o kim hīç sevmedi maĥbūb
Anı sālıklere şor kim gice gündüz yanar şūfī
10. Tecellī birle maĥbūbım bu ħalbim eyledi taĥdīs
Anıñçün dā‘imā Abdāl olur pūr-iftihār şūfī

221

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. İsmiñi keşretle añdım yā Muĥammed Muştafā
Nūr-ı feyziñle uyandım yā Muĥammed Muştafā
2. İbtidā ħurdum niyāza zār [u] giryān eyledim
Şıdĥ-ile Ĥaĥĥ’a ħayandım yā Muĥammed Muştafā
3. Bir zamān tekbīr idüp virdim şalavāt ‘aşĥ-ile
Nice dem ‘ıtra boyandım yā Muĥammed Muştafā
4. Gözlerim Ceyĥūn’a döndi ağlamakdan rüz [u] şeb
Mā-sivālardan uşandım yā Muĥammed Muştafā
5. Cürm-ile geldim ħapuna ey nebī-i muĥterem
Ĥazretiñden pek utandım yā Muĥammed Muştafā
6. Ķıl şefā‘at yā Muĥammed bende-i bī-çāreye
Āsitānıñda ħapandım yā Muĥammed Muştafā
7. Çün seniñ Abdāl’ıñam geldim ziyāretgāhına
‘Acz-ile beytiñ tolandım yā Muĥammed Muştafā

222

I

Ārzūm vardır görmek isterim
Sürme[li] gözli Muĥammed’i Muĥammed’i
Dilden ü cāndan severim
Sürmeli gözli Muĥammed’i Muĥammed’i

[104]

II

Bülbülüm geçmem aşlā gülümden
Viririm cânı korkmam ölümden
Bir ân koymam zikriñ dilimden
Sürmeli gözli Muḥammed'i Muḥammed'i

III

Ebedī gitmez dilimden adı
Dimāğımdan gitmez idi tadı
Görmek ister gönül murādı
Sürmeli gözli Muḥammed'i Muḥammed'i

IV

Ḥaylī demdir gözlerim arar
Rü'yet diler her leyl ü nehār
Dīvāne dilim t̃alib ber-ḳarār
Sürmeli gözli Muḥammed'i Muḥammed'i

V

Ne yana varayım sefer ideyim
Cemāl-i pākini bir kez göreyim
Görmeden Allāh'ım nice öleyim
Sürmeli gözli Muḥammed'i Muḥammed'i

VI

Ḥasret ile gönülüm ḥayf zavallı
Ḳabrin içinde ne ola ḥālī
[Ge]zer ağlar umar vişālī
Sürmeli gözli Muḥammed'i Muḥammed'i

VII

Göge irişdi şu benim āhım
Niçün görünmez gözime māhım
Abdāl'a luṭf it göster Allāh'ım
Sürmeli gözli Muḥammed'i Muḥammed'i

223

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I

Ḥavāle itme Allāh'ım gice 'āşıklar[a] ḥābı
'Aṭā kıl zerre 'aşkından dökülsün çeşminiñ ābı
Ṭarīḳat neydügin bilsün nedir hem şart [u] ādābı
Ḳulübın feyze mi'zāb kıl ebed boş kalmasu[n] ḳabı
Cemālīñ nūrını baḥş it sevindür şeyḥ ile şābı
Laṭıfsiñ yā Laṭīf luṭf it gönülden aç bize babı

II

Dil-i nā-şādıñ şād it Resûl'ün 'aşkıñı yâ Rab
Ayırma bâb-ı lutfundan kamu üftâdeyi bir şeb
Bizi zikriñle meşgûl it zikirsiz turmasun hiç leb
Hevâdan eyleyüp âzâd vişâl eyyâmıñ añar heb
Cemâliñ nûrını bahş it sevindür şeyh ile şâbı
Laţîfsiñ yâ Laţîf lutf it gönülden aç bize bâbı

III

Cehennem nârına yakma kamu seyyi'emiz it 'afv
Uyup nefsimize nâ-çâr katı itdik bu yolda lehv
Yañıldık yolda yâ Rabbî kim itdik çok haţâ vü sehv
Resûl'ine bizi bahş it kamu 'işyânımız it maḥv
Cemâliñ nûrını bahş it sevindür şeyh ile şâbı
Laţîfsiñ yâ Laţîf lutf it gönülden aç bize bâbı

IV

Seversin 'afvı çün Bârî bırakma zerre defterde
Bu dâr içre kamu maḥv it sevindir rûz-ı maḥşerde
Bizi zikriñle meşgûl it gice gündüz şehirlerde
Saña 'âşık olup cümle yanalım uş diyenler de(?)¹¹⁵
Cemâliñ nûrını bahş it sevindür şeyh ile şâbı
Laţîfsiñ yâ Laţîf lutf it gönülden aç bize bâbı

[105]

V

Sivâlardan geçüp Abdâl hele 'ıyd u vişâl ister
Hicâbı ref' idüp gözden cemâliñ nûrını göster
Dolaşdım 'âlem-i kevnî seniñ 'aşkıñ-ile yer yer
Kamu üftâdeye lutf it sevinşün rûḥ-ı peygamber
Cemâliñ nûrını bahş it sevindür şeyh ile şâbı
Laţîfsiñ yâ Laţîf lutf it gönülden aç bize bâbı

224

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Tolandı 'âlem-i kevnî görünmez şemsiñ envârı
Ara şimden-girü düşde göresin nûr-ı didarı
2. Cinân-ı 'âliyât içre ider ol nâz ile reftâr
Ümîdlenme bu fânîde 'ayânen göresiñ yârı
3. Biledir 'âşık u ma'sûk degildir bir nefes ayrı
Güle beñzer ki her dâ'im berâber gezdire ḥârı

4. Muḳaddemsiñ anıñ naḳşıñ gönül levhinde yazdıñsa
Nazar it cān gözi ile göresin dilde dildarı
5. Muḥibb-i yār-ı şādıksan eger kim sen de ey Abdāl
Gönülde yāri mihmān it irak it dilden ağyārı

225

mef 'ülü mefā 'lül mefā 'lül fe 'ülün

1. Gül bülbülü cezb eyledi efgāna düşürdi
Pervāneyi 'aşḳ āteş-i sūzāna düşürdi
2. Āvāre dilim baḳ beni maḥbūb sevişinden
Yağmāya virüp 'aqlımı dīvāne düşürdi
3. Sevdimse ne var gözleri bir sürmeli Leylā
Şaldı beni Mecnūn gibi yabana düşürdi
4. Hicrān araya girmek ile şıkdı felekler
Güyā beni Yūsuf gibi zindāna düşürdi
5. Şimdi ne nizā' eyleyelim 'aşḳ-ile Abdāl
Geçdi dem-i vuşlat bizi hicrāna düşürdi

226

mef 'ülü mefā 'lül mefā 'lül fe 'ülün

1. 'İbretle baḳan bu g[ü]her-i dürr-i a'lāya
Taḥsīnini 'arz eyler o dem şeyḥ-i fenāya
2. Almak bu güher-i feyẓde cān [u] cenāndır
İnşāf ile baḳ gitme şaḳın çün ü çerāya
3. Zāhirde eger yok ise ārāyiş-i elfāz
Ma'nī ile töldirdi bütün arz [u] semāya
4. Üç yüz yedide ḥüsn-i nizām buldı bu dīvān
Elbetde sebeb olsa revā ḥayr du'āya
5. Biz bendesiyüz ḥazret-i abdāl-ı cihānıñ
Vaşl itdirir elbetde bizi bāb-ı 'alāya

[106]

227

Tārīḥ

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Gül idim bāğ-ı cihānda emr-i Ḥaḳ'la nā-gehān
Ḥāke düşdüm 'ākıbet zār [i]tdi cümle 'āşıḳān

2. Tıfl iken bād-ı ecel esdi ne çāre māderim
Uçdı tenden murğ-ı cānım eyledim ‘azm-ı cinān
3. Ağlamañ zinhār baña ben merci‘im buldum henüz
‘Ālemi-i e[r]vāḥda ancaḡ beklerim sizi hemān
4. Perde çekdi Z̤ü‘l-celāl göstermez artık bendesiñ
Ḥalvet itdim dost ile rūḥum da oldı şādmān
5. Tārīḫim üç yüz yedi nāmım Ḥasan ibn-i ‘Alī
Virdi Abdāl bendemiz āḥ itdi yandı āsumān

Temmet

SONUÇ

Araştırmalarımız neticesinde, memleketi hakkında ikna edici bir bilgiye rastlamadığımız Yenişehirli Mustafa Efendi'nin tahminen 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında yaşamış mutasavvıf bir şair olduğu anlaşılmaktadır. *Divan*'ından ve Ziyaiye tekkesi ile alakalı bazı kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla Mustafa Efendi, Nakşibendiye tarikatının Hâliidiye koluna bağlı Ziyaiye tekkesi müntesiplerinden ve bu tekkenin şeyhi Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî'nin talebelerindendir. Mustafa Efendi'nin ulaşabildiğimiz tek eseri *Dîvân*'ıdır. Kaynaklarda *Dîvân*'ının matbu nüshalarından başka yazma bir nüshaya rastlanmamıştır. Aynı matbu nüsha muhtelif kütüphanelerde mevcuttur.

Çalışmamızda, şekil ve muhteva yönleriyle incelediğimiz *Dîvân-ı Abdâl*, 106 sayfadan müteşekkil bir eser olup içerisinde klasik edebiyat nazım biçimleriyle yazılmış şiirlerin yanında halk edebiyatı nazım biçimi özellikleri gösteren bazı manzumeler de bulunmaktadır. Mustafa Efendi'nin şiirlerinin büyük kısmını aruz vezniyle yazdığı, az da olsa heceye yer verdiği anlaşılmaktadır. Aruzla yazılı formlardan gazel ve musammatlar *Dîvân*'daki şiir toplamının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bunlar dışında, *Dîvân*'da hece vezninin 7'li ve 8'li kalıpları ile yazılmış manzumelere rastlanmaktadır. Ancak, başta halk edebiyatı nazım biçimi intibaini uyandıran bazı şiirlerin vezninde oldukça fazla vezin hatası yapıldığı, dolayısıyla bu şiirlerin hece vezniyle yazılmadığı anlaşılmaktadır.

Mustafa Efendi'nin *Dîvân*'ındaki şiirlerin hemen hemen hepsi aruz vezni ile yazılmıştır. Mustafa Efendi'nin aruzda tercih ettiği kalıplar klasik şairlerimizin sık kullandıkları aruz kalıplarıyla örtüşmektedir. Ancak bu tasarrufun dikkat çeken başka bir yanı, şairin aruz kalıpları arasında ahenk ve iç kafiye bakımından kendisine kolaylık sağlayan kalıpları öncelemesidir. Bu durum, onun şiirde sesi öncelediğini ve aruzun imkanlarından bu doğrultuda yararlanmaya çalıştığını göstermesi açısından mühimdir. Aruz kalıbı tercihlerinin yanı sıra, göze çarpan başka bir husus da şairin aruz kusurlarıdır. Mustafa Efendi'nin, imale ve zihaf gibi kusurları çok sık yaptığı görülmektedir. Ayrıca bazı beyitlerde mısradaki hecelerin eksik veya fazla olmasından

kaynaklanan vezin bozuklukları görülmektedir. Tüm bu hususlar birlikte düşünüldüğünde, Yenişehirli Mustafa Efendi'nin, aruzu bir tekke şairinin kullandığı gibi kullandığı, dolayısıyla aruza fazlasıyla vâkıf olmadığı için pek çok şiirin vezin bakımından kusurlu olduğu görülmektedir

Vezin hususunda görülen dikkatsizliğin kafiye hususunda da geçerli olduğu söylenebilir. Mustafa Efendi aruzla yazdığı şiirlerinde klasik şairlerimizin kafiye hususundaki temayüllerine bağlı kalmakla birlikte yapılmasına hoş bakılmayan türden kafiye kusurları da yapmıştır. Mustafa Efendi'nin şiirlerinde pek çok kafiye kusuru görülmektedir. Ancak bunun yanı sıra, kafiye kusurundan ziyade şairin hususi tasarrufu olarak görülmesinin daha doğru olacağı bazı örnekler de mevcuttur. Bu türden kullanımların sebebi, şairin kafiye harf tekrarından çok ses tekrarını önemsemesi olmuştur. Mustafa Efendi'nin şiirlerindeki bu yönelimleri, vezin hususunda olduğu gibi, ondaki tekke şiiri biçim özellikleri ile ilişkilendirmek gerekir.

Şiirlerini genellikle redifli yazan Mustafa Efendi'nin redifleri daha çok Türkçe kelimelerden seçtiği ve redifi oluşturan kelimelerin genellikle fiil ve isim olmak üzere farklı kelime türlerinden oluşabildiği görülmektedir. Mustafa Efendi ile çağdaş bazı şairlerin gazellerini redifleri bakımından incelediğimizde bu şairlerin de daha çok redifli şiirler yazdığını görmekteyiz. Bu durum son asır şairlerimizde redif temayülünün yaygın olduğu kanısını uyandırır da böyle bir iddia, çağdaş daha fazla şairimizin divanının incelenmesini gerektirmektedir.

Mustafa Efendi'nin şiirlerinin muhtevası dini-tasavvufidir. *Dîvân*'ındaki şiirlerinin önemli bir kısmı Allah ve Hz. Peygamber hakkındadır. Bu şiirler arasında naat ve münacat olarak değerlendirilebilecekler ağırlıktadır. Mustafa Efendi'nin şiirlerinin mihverini oluşturan mesele aşktır. Şiirlerinin hemen hepsinde ilahi bir aşk temeli vardır. Geneline tasavvufi düşünce ve ıstılahların hakim olduğu şiirlerinde âyet ve hadis iktibasları ve enbiya kıssalarına telmihler mühim bir yer tutar. *Dîvân*'daki bu muhteva özellikleri göz önüne alındığı takdirde Mustafa Efendi'nin klasik edebiyat geleneğinden muhteva bakımından da ayrıldığı görülmektedir. Şairin gazel ve musammat nazım biçimleriyle yazdığı şiirlerinde işlediği konular, bu nazım biçimlerinin klasik şiirde kullanıldığı temalardan farklıdır. Mustafa Efendi'nin gazelleri, daha çok, yaratıcıya ve peygamberine olan aşkın ve iştiafın birer ifadesi,

tasavvufi his ve düşüncelerin samimi söylenişidir. Ancak bu samimi söylenişin, yerini sofiyane bir telkin ve nasihate bıraktığı örnekler görülmektedir. Bu şiirlerinde Mustafa Efendi'nin muhatabına tarikat tecrübesi ile ilgili türlü nasihatler verdiği veya şeriata aykırı hal ve hareketlere karşı muhatabını uyardığı dikkati çekmektedir.

Sonuç olarak, gerek hayatı hakkında elde ettiğimiz veriler gerekse şiirlerindeki şekil ve muhteva hususiyetlerinin tekke şiiri özellikleriyle olan benzerliği sebebiyle Mustafa Efendi'nin klasik bir divan şairinden ziyade mutasavvıf bir şair olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Yenişehirli Mustafa Efendi'yi Nakşî-Hâlidî gelenekten olup Abdâl mahlasıyla şiirler yazan, son asır Türk tasavvuf edebiyatının bir temsilcisi olarak görmek mümkündür. Yenişehirli Mustafa Efendi ve *Dîvân*'ının başta tasavvuf edebiyatı araştırmaları olmak üzere bu alanda çalışan farklı araştırmacıların çalışmaları için bir malzeme ve literatüre bir katkı olmasını umuyoruz.

KAYNAKÇA

- Aça, M. (2008). Halk Şiirinde Tür ve Şekil. *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. (ed.: M. Öcal Oğuz). (6. bs.), s. 185-234. Ankara: Grafiker Yay.
- Akarpınar, R. B. – Arslan, M. (2008). Tekke-Tasavvuf Edebiyatı. *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. (ed.: M. Öcal Oğuz). (6. bs.), s. 279-324. Ankara: Grafiker Yay.
- Akün, Ö. F. (2013). *Divan Edebiyatı*. (1. bs.) İstanbul: İSAM Yay.
- Bilgin, A. A. (2014). Tasavvuf ve Tekke Edebiyatı. *İlmî Araştırmalar : Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri*, S. 1, s. 61-82.
- Bilgin. A. A. Tekke Edebiyatı. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tekke-edebiyati> (12.07.2021).
- Dilçin, C. (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. (1. bs.) Ankara: TDK Yay.
- Düzenli, M. B. – Bulak, Ş. (2018). Aruz Vezninin Türk Şiirine Tatbikinde Başvurulan İmlâ/Telaffuz Tasarrufları ve Mahiyetleri. *Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi (SUTAD)*, S. 43, s. 145-171.
- Düzgün, D. (2011). Dertli Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin), (1. bs.) Erzurum: Fenomen Yay.
- Erbay, N. (2014). *Bayburtlu Zihnî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. (1. bs.) Bayburt: Bayburt Üniversitesi Yay.
- Güler, Z. (2006). *Divan Şiirinde Peygamber Hikâyelerine Telmihler*. Malatya: Uğurel Matbaası.

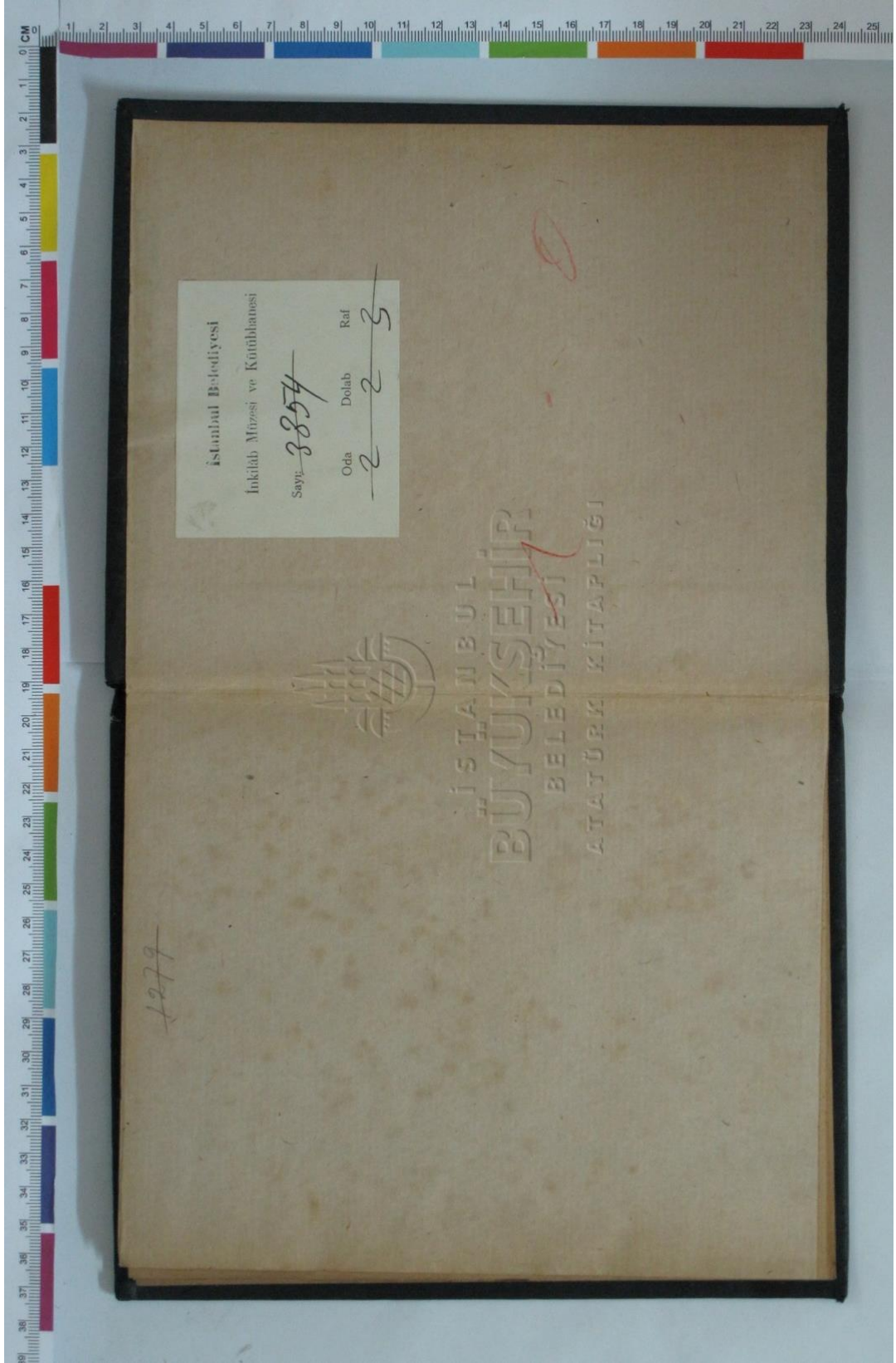
- Gültaş, S. (2020). Bir Biyografik Bir Kaynak Olması Bakımından Bahâr-ı Şemsî. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 7/17, s. 87-118.
- Güzel, A. – Torun, A. (2003). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. (1. bs.) Ankara: Akçağ Yay.
- Güzel, N. M. (2009). *Fevzî Efendi'nin Menâkıb-ı Ahmed Ziyâeddin Eserinin Araştırılması: İnceleme-Metin*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, SBE.
- Kaçar, M. (2010). *İbn-i Kemâl Dîvânı'nın İncelenmesi: Nazım Bilgisi-Belâgat-Üslûp ve Dil Özellikleri-Muhtevâ*. Doktora tezi. İstanbul Üniversitesi, SBE.
- Karatay, R. (2018). *Ziyâîye'de Halvet Uygulaması*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, SBE.
- Kaya, B. A. (2007). *Osman Nevres ve Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İstanbul: Gökkuşbu Yay.
- Nas, H. (2019). Bir Başka Açıdan Abes-Muktebes Tartışması. *Turkish Studies - Language and Literature*, c. 14, S. 2, s. 733-748.
- Saraç, A. E. (2018). *Fuzûlî'nin Farsça ve Türkçe Gazellerinin Aruz ve Kafiye Bakımından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, SBE.
- Saraç, M. A. Y. (2007). *Klasik Edebiyat Bilgisi (Biçim-Ölçü-Kafiye)*. (2. bs.) İstanbul: 3 F Yay.
- Turan, L. (1998), *Yenişehirli Avnî Bey Dîvânı'nın Tahlili (Tenkitli Metin)*, *Encümen-i Şu'ara ve Batı Tesirinde Gelişen Türk Edebiyatına Geçiş*, Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, SBE.

- Ulusoy, M. Ş. (2021). *Bursalı Mutasavvıflar, Âlimler ve Meşhurlar-Bahâr-ı Şemsî*, (haz.: Mustafa Kara, Serhat Gültaş, Olcay Kocatürk), Bursa: Osmangazi Belediyesi Yay.
- Ünver, İ. (2008). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Turkish Studies*. c.3, S. 6., s. 1-48.
- Yılmaz, M. (1992). *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

EKLER

Ek 1.:Dîvân-ı Abdâl'ın Tıpkıbasımı

کلی سر یونجه کلی بیجده یاز ابتدا
فرقی دونه مشرک کتابتین کتابم تا تم
حقه حیدر و اما کیدردی ایمان خلعتک
بر دسلوالت ایمی یوز دینر حقدر نرم

تکلیف اولدی چونکه ابدال کل ذنکدن یوکون
کچ کناهدن کن لاذنب له یاز ابتدا

خلفی الیم فیکه جانا ابتدا
استدم عورت خداقل ایندی نوزقلار فقی
نام یازی کوش ایجده اوله بر آ اولدم
عاق اولدم چونکه حقه کو زکر مدن من ایون
قیس دمن اولدم همان صحرا به کیمک استدم
چشم دل کر یان اولوب فریاده قاز اولدم

یاد ایدوب رخن الرحیم حمله یاز ابتدا
لیک خطاط حسن حمله حمله یاز ابتدا
کفایت عریان جویانه نوله یاز ابتدا
نور ایمان دله مثل معمله یاز ابتدا

برن و شوب الدن قونق اولدی املای ابتدا
عقده کلدی جان دل ذکر ایندی مولا ابتدا
صار صلوب نول کر زمان پر بدی طوبی ابتدا
قطره و کرم قطره مدل چون ایندی دریا ابتدا
ظاهر اولدی بر کچه معاده لایلا ابتدا
دینکم لایلا نغ دار آچه شیدا ابتدا

خطا ایندمسه جانانم باغشله عاشقک جرمین

بو ابدال بنده فی یارب حضورده ایله رسوا

نیاز باینده اللهم نجی بیک عاشق شیدا
کیچک کیچک کیدر همان مقصود لری منسک
خیزان یار آغنه بکار تمونلک یوزلری صولش
مرورل ذاتی جاندن بکدم جهمسک یارب
سوزل ذاتی الحق بو مشربده اولور سیدم
برسک احتیار ایندم دلیم مرشد اوالدی

اولوب تسلیم همان ابدال کچوردی تانی جاندن

کیچک اولدم عشقه مجنون بی جزب الیدی لایلا

نیم جنون قی یلار سرعید عشقه سودا
شعله عشق اودی هر دم یلار قیدیل و ش دایم
بی مندا نه ابدان دلی دیو اولوش اولدم
کول غمز کوزجه شمدی دلی دنیا و مافیها

همان جانانم قدیم یتر بکا که بی همتا

دله مر غیر برسته کولک معنوقی بولدی

مناد یار ندا ایسون قور ادم بو کون یغما
اولیم قهره کیم مردن بی عشق الیدی اغنا

وصل سوداستده ابدال چولکم اولدم حضرتک

نور الیه زین اولدی کوردم جمله ماوا ایتد

یا الهی بو زبانه ایله سالم از حضا
چارنا جا سو بالدر عشق عاشقه اشعار عشق
شاه عشقه کجیدی جوکم بو کرسیام نیم
داغله عاشقی طولاندردی بی چون اکلدم

جان ویرور افنادلر دوستک یولنده بی ککمان

تسلیم اول کل سنده ابدال جالیه ویرکل رضا

نیم نیم وار که ایلم بی جا اسکا اعطا
نیم مفلس بر مملکتکده یدمه هیچ مناسم بوق
شکدر خلق ابدل دلالر شکدر خطو تان الله
اوتانیزی یارین سندن جمدن شردن آدم
اکاکیم یوردی بو عقلی اکاکیم یوردی بو کمری
دکامی بو قد هیچ الی کی کچر سه دعواندن

زکامک ارتور ابدالک بو یولده ایتمسون اشارک

یارین دیوان عالیده قولوندلر ایلسون رسوا

نک عشقک سئلده نلر چکدک نلر جا
دیور دلالی ترانی جون نعل ایسون یوغانتلر
اولوب بیدار کیچه خوا ابدلن ابدلن ذکرک اللهم
نه ایسون مبتلا ددرلر وصاله ایرمک استرل
جالک کرد ودا الحق وصالدا فایز کیم بوقی جاره

صواریان زری مرویانه ایدای عاشق
و پروی قورلیسه مو لایسه بیل آتی لایق

طوتارم سری جانمده بن آتی ایترم افشا
یاراندی بو نجی عطار قین خدا ایل کاف یله نویندن

دیغمه خنده ابدالین خبر الهم نومفتوندن
طوتارم سری جانمده بن آتی ایترم افشا

عشقه حیا اولوب میدانه کلام الصلا
خاکای مسنده سوردم یوزم بن ابتدا

من آکام بوم طوتارم اولدخی صالورمندی
دستی قییل ایدوب جانمده بن آتی ایترم افشا

چکدی محراب اوکنه ابداله همت ایلدی
باندی دلم قدیلنه بیروانه کلام الصلا

دازنی تنف یلم وارکت دلی دیرلرکا
یاد الیه الفت نه لازم دل تمانا الیه کج

کوشه کیرکیم خوش صغورن ناموش ده خوش
خواجه تانایدن طوتارم خیا صالدی کون

موقعه ناجیه دن عده ایتدیلر جمله بزی
شرع پاک احمدلر بودر بولی دیرلرکا

میسوان میخانه ده بیر روشندلرکا
لاله رخ ذلف نمم هم روی کاشندلرکا

مست بیوش ایلدی بر جرحه ده اولد رهنا
اسرک حالا اودمندن لیک دل شندلرکا

بود باعث بی ابدال جهان کوزدن ناهان اولدی
دو شوب وادیلر قالدیم دیزو چکدرکم سودا

امیدم قالدی ارتق شهرلرده طوتارم سکنا
اودور حکم الین دلدله ایدن فرماتی اجرا

عقاب اولدی کیمسه بو عشق فرمانه قارینو
آکچو نیش اکوب ارلر قوتلیم اولوراکا

اراده چو نکه عشق کدر نه ایسون دردمند ابدال
کوز مجنون وش چوله یله هم ناز ایدن لایلا

حضور عذمو لاده کونک شندن ایدو شکدا
دو چشم غرق خول یلک یوزم کولدمد ابدال

کجوب باطله زینتن همان نوکینه شال الیه
چیقوب یازار عشق ایچره نئی ایدلر کونک

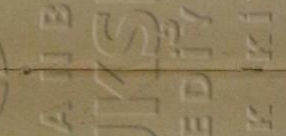
شورین ایلر سزدن چو نکه عمار اولر
بزی تعبیا ایدر نادان کرمه اری کل تنها

همه هاده روح اولدی به شیریکده طوبور ایلدی
بوددی چکمدی مجنون همود اول ناز ایدن لایلا

سرامیق سویله کل بربر مطول بر کتاب اولسون
آتی شرح الیلم یاری اورام ابدال دیو ایضا

یغدر یاری دل طاندی یوریدی چو کهرکا
وجود فلکی صالیم کیدر اکنده ده حالا

بوی پلان بحر ایچر کوزمدن چیققی مبدیا
نظر ایتدم واکو اینه کورندی یورقوشا

تا اقدن کندی کندی اساندن ایچرو
عرش و کرسی بی ای ابدال ایدی بر ایل اولو
وصف ناقابل بی سوانت بوندن ایلرو
کندی نوردن یار ایدی ابتدا آتی خدا
نخیری عالمدر محمد مدنی دیرلر آکا

یار سوا الله جالت کون کی وردی ضیا
حق بی حلق ایلش سر نایم واللہ نور
خلق عالم حب سکه بر برین ایدی شهود
یکده بر وصف ایدم خوالک مسهور رنک
بوغجه مخلوقات کواردر برده کورده کانی کان
نه فلک هفت اسان هم ملائک ضره سی
ذمره عتاقد بو مدنی کوزلر آجازه کون
نیاسون عاتق اولدر سندن اوز کورده داری
نیاسون مال و منال و جهور بر من چون خدا

ابدالک فکر نه دائم نه اولور حالم نیم
یاد دوشرم روز مجشر بن ائندمدن چرا
عاشق اولدی یا عجله ابتدا مولا سکا
طاهه طاهر شجر لطفه کلدی عشقه
نور دانسیلر بی کان یجه مفتون اولسون
ال و احتجاب صفاهم انکی نور داددر
بیم و صابن یاد ایدوب جان ویردیلر بربر همان
دیر که آهال یوقدر هیچ ویرمین سودا سکا

چون توجه ایلش اول عالی کبرا سکا
اقتسوده نیاسون بو عالی صغرا سکا
جان ویرم بن راهه قربان اولام ادا سکا

دلف و نجیر بدو لادی عیب ایتک کر دانه
یل نظر ده بندر مک بر فیض ایدر اول دلنرب
جان فدا ایت شیخه آبدال مخالف اوله سن
یاد ایله الله صواش کم جان الله تندر بکا

چشم افادهم جان صا نار صجا کما مر جا
ازل قدر در فهم ایت نو که نه کلدن عینون
رها بولق و کز قابل ال اول دلف بنددن
میل ویرم نیم جانم فاکز اریسه جو نکم
بکا یار اولدی ایدان یوعالم ایچره بر کیمسه

اون سکر یاک غایک ایجادیه باعث دلا
اول نیلر سر فواری وصف ایدم کوش طوت کما
فخر عالم در محمد مصطفی دیرلر آکا
مور مار اولدی حب حسن بشر دن ماندا
قامتی عرینن یوجدر هم یوزی نفس النخا

صولد و قد کهدی اولدی اول نیلر خانی
ایندی ایجاد حق ال ایچون ارن کزیک عالی
فخر عالمدر محمد مصطفی دیرلر آکا
اولدن ادم هویدا اول یلوردی ادی
کندی نوردن بر ایتی ابتدا آتی خدا

انس و جن بری ملک آدن فیض ایدیلر
جان ویر ویرنده جلا هب بنده کیدیلر
فخر عالمدر محمد مصطفی دیرلر آکا
آل و احتجابی یالکجه دانما سکر کیدیلر
کندی نوردن یار ایدی ابتدا آتی خدا

[illegible]

فوقون خاشی مهر سویت الیه اکبرسک
تشریفکدن میون اولام جانم سکا واسو اولام
باش وود کردم ورتقله اولامک آسردم سکا
اوقون بیدار اولوب کوربان اولوردم ناصحنه
کور اجوب کور اولدم بیزلن کن ووستدن بک
ایک اعدا الدی یولم یاسید نا المصطفی
بر یقصری شیطان کیسه زنده شس
ما مولانا ما مولانا نسک الحق سلطانا

بن اعلم ذاری ذاری دوست قدیم در سوینل یکا
بیدار ایدنار الکی قولوم یا سیدنا المصطفی
تغ قاطع ایدنار همان یاسیدنا المصطفی
فوق عالم غلام سکا یا سیدنا المصطفی

بیلور میکس ابدال یادی محبط درهر درباری
خولوا ایتر مکلا دوست قدیم در سوینل یکا

نوش بره چکمه تب نویدر یوزن حقدن یکا
بن اولدم اندان شان دوست قدیم در سوینل یکا
جوق اغدا قتم حیر دوست قدیم در سوینل یکا
مؤملار اقلاندیم دوست قدیم در سوینل یکا
خولوا ایتر مکلا دوست قدیم در سوینل یکا

چله آکوانه اقوب ابدال اومده جنبش ایدت
دفع اولمشین رومانی روز اولام علم
ایک کرم عاقلان دوست قدیم در سوینل یکا
یور کور ایدنم نظر هیچ اولدم آندانر
ایر اقدیمی اقدیمی سولندیمی صاعدیمی
فانقمه قنایه یازهار اولمن دیوانه

چون باه ایدر می شجر خوش صدا
هفت دریا طمشدی کوردم العلیدر بر زمان
سیلم حق جدا ساحلار دلیله ذکر ایدر
قیل قاتمش عینی کوردم مسمی دل خادمه
صدا دلیله کیسه حیران کی ای دیر
باش بر شفقان وارانیت کورلر ندن کم نسک

کوش خالده کدم هوا سنی دودیم دلا
اغزین ایدنی هب سحر ایدنار حق ندان
باق قوراعین بنه سیر اکلار دره ورسا
چاق کور قاقا قوراعین ناسین اودرم هب ماسوا
قالق حیر دوست دیوانه یازهار ایدی کدا
دفع اولمشین رومانی روز اولام علم

ایر اقدیمی اقدیمی سولندیمی صاعدیمی
فانقمه قنایه یازهار اولمن دیوانه
بیلور میکس ابدال یادی محبط درهر درباری
خولوا ایتر مکلا دوست قدیم در سوینل یکا

چون باه ایدر می شجر خوش صدا
هفت دریا طمشدی کوردم العلیدر بر زمان
سیلم حق جدا ساحلار دلیله ذکر ایدر
قیل قاتمش عینی کوردم مسمی دل خادمه
صدا دلیله کیسه حیران کی ای دیر
باش بر شفقان وارانیت کورلر ندن کم نسک

ماسواں کجمنجه ذاته بول بوقدر دلا
سور کول تختهد طومالوانان ماسوا
آب کیکدن صانکیم فورمش آتی اوستا نازل
کوکیم اول برصنوردر حقیقت اول کل
آسمان وارض جامع اوله بر سر خدا
بیقلوب اولخراب حکم یاپودر شولایو
عارفه بر سر مورم کلنر زبانه ماعدا

لاحید لاسیم و لازرنورمه دل خامسی
صانین صوغی چین آبدالیه چون و چرا

ای لی شرین بول طول کلامک مستطاب
ای فین کنج حقیقت ای جاک آفتاب
کون یوزدن اولدی ظاهر ذره راوشی حساب
ذات اقدسندن مقدس ذاته اولدی خطاب

قل حیدیم یا محمد دیدی شاهد درت کتاب

بولی زانک مشک جنت تلری توحید ایدر
آسمانلر طواف اجماع چون صاف ایدر
بر ملک ایلر ندا حالو علی خیر البشر
ذات اقدسندن مقدس ذاته اولدی خطاب

قل حیدیم یا محمد دیدی شاهد درت کتاب

قاسلر اوقمعه تنبیه شالک اعتلادر سنک
ماهلحق منظرین چشمنده کبادرسنک
نهدی موصفکده عالمین علم مولادر سنک
ذات اقدسندن مقدس ذاته اولدی خطاب

قل حیدیم یا محمد دیدی شاهد درت کتاب

سندلر اوماز سنک کیمدن اولور لطیف کرم
فیضک الازیدر المثل اوسته باصناز قدم
ذات اقدسندن مقدس ذاته اولدی خطاب

قل حیدیم یا محمد دیدی شاهد درت کتاب

صد لایله سلام اولسون اوروج آکنه
قدسکاکلک عین جنت نور و شمش حاکنه
نگاه آیتک یز ابدال کج سولاککنه
ذات اقدسندن مقدس ذاته اولدی خطاب

قل حیدیم یا محمد دیدی شاهد درت کتاب

عشقک اودی دوستی دله یاندی پور کیرد یورده
دوشدم آخر جولان چو یایا یایدا الصطفی
سندن کرم سندن مدد چرم جو مد یوردر عدد
قل عشقک یا محمد یاسند تا الصطفی
قور احباب عشقک اودلی یوزی صوبیه
قور عبادعالی سوبیه یاسید تا الصطفی

سید الخاق سیک یا محبوب عند مولاده هم مرغوب

قوبه آبدالی سن محبوب یا سید تا الصطفی

ای کروه عاشقان آتجیک یاندی سیا
کوم کولک اودی نه فک اشدی ملکر اشک
تولدی سزک سزیکر دلدر دالوق داسان
یوقی سزده هیچ شعور یزیکر الدن حیا

سز تو تف ابدالک آبدال دین فرهادیدر

کوه دله سراله حقه ایده شرین دعا

ن کدا کله قیود دوست یو ایتدم ما
یوقی احسان کلرم از نور سیک مر حب
بوخمس لک سرده و دلی یاقدم معلوم سکا
ابدی شرین اقدماقی حسنک و الصفا

قادی خورشیدم سحابی اوجر دالوق اودا کدا

اولدی کجه مباح بول کور کور ستره سیر وفا

چارم سز قالدیم قراکفی خانه محبوس بوش

توفیق نور و دروین خندان و نه غافل ها
کلور موت بنه بر کون اوله مر سیک مقابل ها
میل و بر سز دلا بکم کیم اینه کجه دنیاده
صور ار سندن یارین یورکدا اولد حلیل عیالها

عقل و زون اولور لی شاک کلک نظری عشقون

او کادب تو بملک ترا بیت ایدر تو به معوج دلدن

ایر ق ازل دمی جباران اوجرمی اولد بکجه

قبلی قیلدن سحر آبدال اوشاهلر شاهی عادلها

مجرد بونی دایره دایم عطار اولور هر شب
 صیارم مشک تر جانانه بخش کار اولور هر شب
 حلیاندن خلیل کچیز یوری یولر سلاحدور
 مجرد بونی دایره دایم عطار اولور هر شب
 صیارم مشک تر جانانه بخش کار اولور هر شب
 کوزه در خاطر یاری کو چشمز عاشق صادق
 به یوزدن سین اولور دیدار بایر، صوبور و فانی
 مجرد بونی دایره دایم عطار اولور هر شب
 صیارم مشک تر جانانه بخش کار اولور هر شب
 بوقلم بولدی بنی نسبت همه صدق صفادور
 وهم بود کوهت کیم کاشیچم خیادندور
 مجرد بونی دایره دایم عطار اولور هر شب
 صیارم مشک تر جانانه بخش کار اولور هر شب
 طهورا شدی دور نمده محمدالله شکر اقبال
 ایکی عالمدن چکدم خدا یا ایدام میال
 مجرد بونی دایره دایم عطار اولور هر شب
 صیارم مشک تر جانانه بخش کار اولور هر شب
 سچمه خاق بر برندن کدایر غبت ایت
 محو ایدوب ناموشه الله بر خدا یا غبت ایت
 کویج بون باغ جنازه پیشوایو غبت ایت
 اولدر آتقی بار غار مصطفایو غبت ایت

ایما نازک صورا هلندن باب طوبی و درو قلب
 لوب فیض خدا ندیم تمام اهل سرور درو قلب
 فغان ایندیکه یا الله جانور کو یا صور درو قلب
 چکرم جورینی مردم قدمه نازی پور درو قلب
 سلورم ای ای قرداش کو زلم و لایه شاشدور
 سکوب لایر ده سندن اول همان لایه شاشدور
 فغان ایندیکه یا الله جانور کو یا صور درو قلب
 چکرم جورینی مردم قدمه نازی پور درو قلب
 ایدوم لاسنی آرزو مده دیده کر یاندور
 سیلورم هذا عاشقه دور و جو دملکینه سلطاندر
 فغان ایندیکه یا الله جانور کو یا صور درو قلب
 چکرم جورینی مردم قدمه نازی پور درو قلب
 عروج انلر سونا نازعرش اوزور سیاندور
 ایزن کورمن آت کیسه هتایر سرتا ساندور
 فغان ایندیکه یا الله جانور کو یا صور درو قلب
 چکرم جورینی مردم قدمه نازی پور درو قلب
 جورمنش نوله اطر اینن مکایک استوار اجتن
 باقوب چشمکدن ابد الله فی اعناری باراجتن
 فغان ایندیکه یا الله جانور کو یا صور درو قلب
 چکرم جورینی مردم قدمه نازی پور درو قلب
 دو کوب کو زبانشین چشم اقرار لور هر شب
 بوانشه نیم حاتم فی مشوار اولور هر شب

باندی عاشقان عشق الیه چون او ده یارب
 نجه ایدوم وصل اولم یولده قانقز
 پرواز ایلدی مرغ دلم بر داله قونقز
 باندی عاشقان عشق الیه چون او ده یارب
 آیدال قونم جو که دل سکا بردم
 آری ما ابدین سوریدن قصه یاردم
 اخی دلا عبرت الیه کونم نور له طو لدی کائنات
 نطو رو در غفلت ایچره کدینه کل کدینه
 سائل اول احسانی کونم زله دمدم آتدین
 دق باب ایت طو رو مدتها ارا اولتجه شج باب
 ساکن اول باب رضاه عشقه آیدال اوقو
 اول محمد مصطفایه جان و دین صلوات
 شفاعت یارسول الله شفاعت
 شفاعت یارسول الله شفاعت
 وصال امیر بو کو کلم فی شکیم
 شفاعت یارسول الله شفاعت
 دوشربل کئی اه و فعا
 شفاعت یارسول الله شفاعت
 کول اولدم حاجت یانه یانه
 شفاعت یارسول الله شفاعت
 دخی چار اولان دالر طیبی
 شفاعت یارسول الله شفاعت
 دخی عشق الیه کول اولدی سلامت

هم حسن الیه حسین هم رضایه غیبت ایت
 نور عین مرشدیه اولیا به رغبت ایت
 حق یولده جان کورن مر صدق به رغبت ایت
 حزن کورن سجدین در و بر هر لایه بغبت ایت
 قفس و وسط ایرنجی حقدن اکیبینه خوش کوزت
 کل بو کون آیدال شفایه هم جنبه غیبت ایت
 ای باد صبا و لریودی جلایه سلام ایت
 کور حسی باقی فتنه ایت حرمت و نظم
 ال بعلیو بن هم در لطفکده مقیم اول
 وار دنده شامه تریه خالده جوق آغله
 اکثمه سائقین نیز اولانش بر شافی جواب آل
 آیدال تحیف اولمش دیو سلطان سلام ایت
 اوزر کوزینر قالدی به او شوده یارب
 شاد الیه زری قانقز هب قور قورده یارب
 باندی عاشقان عشق الیه چون او ده یارب
 ویر عاتقان راهت سیک خان الیه باشل
 عتو الیه زری یاقه ایلن طلقه صواب
 باندی عاشقان عشق الیه چون او ده یارب
 هب ایچ کیمز لیل نهار رحمت آید
 عتو الیه زری یاقه یارین طلموده یارب

نه طر شاه سجده یونجه حجابی بیاموز
سن بو ابدال قوله الهام ایل یارب اوقوت

عشق مولایا بن جانغیرم دوست دوست
والا کلام بن دوشلر دن چکلم ایم ایملر دن
یاقدی نی عشق اودی ده آئی نیم قویدی
بو چمدنم کتم میت اولش بوشم
عشق بیلم هر ادم عشق دلدن شهز ادم
الدی نی عشق یار دوشدی دلدن افشار
عشق یولان داد اتر تیل ایچک کار اتر
ای کو کل کلکوارم عشق دریا ک یولارم
عقل داغم دلدنم خیر ادم هر رده
جانامی سوزدم متلی یوقدر او کلام
دکله شیرین قریادم اکلله کوکل مرادم
یاقش سوزدم سوزلی قلم اولدی غنلی
قلم اولدی ساقچه درویش اولدی بن تاکه
ستونی ایلامی ابدال عشق امله یوق وال
بولدم عشق ایل وصال چغیرم دوست دوست

جانم قریان وصاله مدد یاسید نجوب
مفتون اولدی سکا کوکل مدد یاسید نجوب
ایریدی یور کد ویاغلم مدد یاسید نجوب
عقل و فکر هممان شادی مدد یاسید نجوب
کور نر غنه جهان مدد یاسید نجوب
کور ملک استر دل جام مدد یاسید نجوب

عشق مولایا بن جانغیرم دوست دوست
والا کلام بن دوشلر دن چکلم ایم ایملر دن
یاقدی نی عشق اودی ده آئی نیم قویدی
بو چمدنم کتم میت اولش بوشم
عشق بیلم هر ادم عشق دلدن شهز ادم
الدی نی عشق یار دوشدی دلدن افشار
عشق یولان داد اتر تیل ایچک کار اتر
ای کو کل کلکوارم عشق دریا ک یولارم
عقل داغم دلدنم خیر ادم هر رده
جانامی سوزدم متلی یوقدر او کلام
دکله شیرین قریادم اکلله کوکل مرادم
یاقش سوزدم سوزلی قلم اولدی غنلی
قلم اولدی ساقچه درویش اولدی بن تاکه
ستونی ایلامی ابدال عشق امله یوق وال
بولدم عشق ایل وصال چغیرم دوست دوست

عاشق اولدم حاله مدد یاسید نجوب
عاشق یکلن حاصل اولدی کوکوشه زار ابدی لیل
کوکل ایکلر کورم اطریشم سالار کی یانلار
دل دوریای منور عاشقی موج اوروب اوبدن آندی
نوحه یاسیم ییجز مان ایکی چشم اولدی کریان
اشتیاق آرکدی تم قی ضعیف اولدی تم

نجات استر بو ابدال نجات
شفاعت یا رسول الله شفاعت

ایلور حقه عاشقک تعجیل ایجه کوکل صبرایت
کیز ایجه الوارایت اهی فتح ایلمون حدار اهی
وصل اولمه کل این قیوت غنقدن قایوب ایل مرآت
الدیت نی هب خیر ایله عشق اودنه بان صبر ایل
درویشم دیو فخر ایجه نهوار کیمسه به قهر ایل
چکل برکوشه به تنها حتی ذکر ایله دانا
یان بو کوکل عشقک نارینه قی جاننه ایر یارینه
ساداتن ایل استه ساد روزش ایل کل فریاد
یوری ابدال سن یولیه چشمک اغلاقل دولته
حقی ذکرایت تا اولنجه تعجیل ایجه کوکل صبرایت
سوز دل صفائی یار ایله بدای بیولدک عاقبت
اچدن بهیوت کو زنی هشتانی بولدک عاقبت
کچرین بوم سن قشرونی قریانی بولدک عاقبت
سز دین اولایک علایقن لای بیولدک عاقبت
روز شب ابدال کی ایزدک عبادت خاتمه
باقین دلبین مرانه مولای بولدک عاقبت
برده غل بن آدم بحر ایچده جله موت
یکلر باینده آتقی بن مثال عکوت
اولر شان ایل افاد بولدی دلدن کی نبوت
ویرمرانه باغی کوکلده یاده نر خوش سگوت

ای کوکل جنون اولوب ایلائی بولدک عاقبت
یاقدر اونا عشفه دلدن سوارده لرین
ایر دین حله مقصودنه دلدن غناک قالدی
کوچک ایل قلبه حاکم ایزدک عبادت کر ایل
روز شب ابدال کی ایزدک عبادت خاتمه
باقین دلبین مرانه مولای بولدک عاقبت
برده غل بن آدم بحر ایچده جله موت
یکلر باینده آتقی بن مثال عکوت
اولر شان ایل افاد بولدی دلدن کی نبوت
ویرمرانه باغی کوکلده یاده نر خوش سگوت

عشفه آکشفه نایب طایغ کی ایکل بیوت
عاشق اولدم نایب مرده کوزل دیدارینه
فارغ اولدم دلدن مکنل ویرم بیکه سن کلا
سن باینده احسان کلر ایل و نهار

صاحب اوله کورنده کمال ملک قاده
امت دیو عدایله بی صلاه جعیمه

ای کاکرم ایله کرم جانی سلامت
ای کاکرم ایله کرم جانی سلامت

ای مرغ شیشان بوری کلشنده ندایت
خاموش نه کرک عاتقه خوب ناله کر کدر
هران کاکس اولدی بوری یرت عتیده
باش قوی کیکجه صدیه اورادی تامایت

آبدال نه کرک چشم الام قانله طولدی
هیچ طورمه صقین عشقه سن ذکر خدا ایت

بیگ بر اسمک اول خدا یلک دانه ختم از برایت
عاشی چون ایش عیدایت ورد قلبدن اکثرایت

طال بو معنا کیکجه نطق بیاتیک کوهر ایت

منور اوله علمه بیاتیک حجاب اولش سکا
علی کافله نطق و قوس بهر کلامین صات بکا

طال بو معنا کیکجه نطق بیاتیک کوهر ایت

معدنه نطق علمه کماو زایه دای چشم نمر
ارابول انسان کامل بیل اوزین جهلم کیدر

طال بو معنا کیکجه نطق بیاتیک کوهر ایت

شغاف کاسک حوکم ایو کیکه بیسدم
ایروا لیساده افان کیدر ایروا لیساده افان

حقه دایم حمد و ثنا احمد محمد مصطفی
ابدال محب در چون سکا مدد با سید المجوب

دایم اعتشاق نه بو کدی سامت اکی فان
حیلدن افاندهم حسنک تاننا الیم
ایرمدن عمر دروا لوهجه کیکه ایله عرض
عهد و جانا یلده عشقک بو تنده جان ویرم

روز شب زار ایوم ابدال کچی ای محترم
باش قویوب باینده الحق ایوم آخر وفات

دون کو کل حق در کاهمه چاغیر یاقاضی المایات
سحر و قشدره سید اول قوی ایله صاع الیه صول
دوتوب خاک زور مات لالان ایله کایا نظر دن لوان
ارحمدر جهنن الله بی مندن ایدر آگاه
آفت کوزدن قانی یاشور جور یالک اله قونلر
کوزل جانی ایت و ایلایوز کوسنورمه کایلا
مجنون کچی ایت و ایلایوز کوسنورمه کایلا
عاشیق اول شیرین جاله قور حاک کچی بوری جوله

غفلت مجرندن کیکج ابدال عشق بخیرنه دوش لدوقال
بولم دیرسن قرب و صال چاغیر یاقاضی الماحات

ای توری رساق صحر رسول الیه ناعت
اوله معدو که کتاره جمال قابله بنده
بو روی سیاه مجرمه فی یوم قیامت
وضع ایت بدیخی اوستمه ای شاد رسالت

ماثل اوله یونای ای دلاسن یارم کج
 بوجیهان خارینه باقمه یوقدر اسلام یونای
 مرشد حکم بایش هیچ قویه الدن دامنک
 طوتمه نفسک سوللک مکله خله ایدر

زاکر اول ابدال کنی لیل و نهاده عشقه
 منکر انک آله بیدک قویه سون اوکاره کج

داهی فیضیم جرن قیادی یا مفتی فتح
 صدر اهرم سب جرمه در غنویت قبل مدد
 قالدی تا یم نوکادی بومیا یم اکی قات
 ناسر ادق جانه کیدی جالد کیدی جهاندن

اسم باکین یاد ایدر کن مجرم ابدال جوش ایدوب
 کوز زدن یاش بو شادی یا مفتی فتح

ساجه کارا شدر آتش سوزانی شیخ
 هر کورن دیری حسیلک حسیله ابدکلور
 عقلی بر دین کدر دی جان خون ایدی بکا
 و سوز و کین خدیبه بایش تحسین کال

چله من اقدم وارایم بلوادم ابدال کنی
 عید اکبر در بوکون چون بن اوله شیخ

الامان کیدی کجه اوردی سخر شیخ مدد
 نجه بر کوزاری ایلیم عالم یان
 روزش قان آخلدن و سلین میسر ایدمی

اشک چشمم بر برین تعقیب ایدر شیخ مدد
 عیون سودا و لدی خرم کیدر شیخ مدد
 تنده جام هم دیم اغلر کر شیخ مدد

اوله نوید کام اورسک کجه اثر شام کبه
 غلام نالان دیسو ناز غلام حالی رهبرایت
 طال بو معنا کجه نطق بیایک کورم ایت

بوم کوزن باقمه جهانک احبار کجه
 غلام اولان داندیسو ناز غلام حالی رهبرایت
 طال بو معنا کجه نطق بیایک کورم ایت

دیار حسی کیر و قالدی قطار دین
 بید و شدم او و جه کجه اوردن
 قور عشاق سوار اولش براقه
 کیر و قالدی طوتمه اولش طو زاغه
 قور منظر لایق قطع ایتدی بر بر
 بدم طوتمه کل بیش امداد یایی
 بو کلدی قاتم اولدی اکی قات
 الم طوتمه ناطار ایتدی ای ات
 بیان الله قالدی ادم بیلور
 بولان جانانی مطلق سوزینور
 بنی کیز لعلک بیکه مردم
 تسلی ایت بو قاتم اوله حرم
 دوشورده شانیه ابدال غریک

بکاهمت مدد ایلله کل ای غوث
 بکاهمت مدد ایلله کل ای غوث
 اسر بلور کچی کدری ابراقه
 بکاهمت مدد ایلله کل ای غوث
 نیم آتخی قان بولده جان ابر
 بکاهمت مدد ایلله کل ای غوث
 در بغا ایتدیم باقمه آلافت
 بکاهمت مدد ایلله کل ای غوث
 فراق یار ایلهر در بایقلاور
 بکاهمت مدد ایلله کل ای غوث
 امین اوله قور شیدن کدم غم
 بکاهمت مدد ایلله کل ای غوث
 قاله بولده منی دست بی نصیبک

بر همت ایت بوله دله حبیبک
 بکاهمت مدد ایلله کل ای غوث

卷之四

بنی دیوانده اللهم ایدبرم دایلم دلشاد

بوالدال فولدین یارب سن ایتمه قهقهه محجوب
قون اسمک خزین - دین ایدیمه تاو النجه یان

بنی دیوانده الهم دایزم ایدوسک دلشاند

بیشتر یزدان دانش و کرم اولی فرهاد
فایانده ادب و دزد جان و زهر مانش
قائد عشق کو ز کلاه کوب داد نواورین
مجلای حال خدا عاقل و دلان

آنکجو از دایم پور کدن آمله فریاد
آنکجو نوران دایم پور کدن آمله فریاد
اولو زانو حریف ادو عقلی و مذا
قوما ز کماله الله کار صادق ار ارشاد

مجاهدہ ابدی ابدال مشاہدہ بولور الست

III

یوحنا بعد قدرت و شالک محمد
اولدیلر مت و حیات ابن محمد
نظر آتدیلر صانعاه صوله
غایت اولدیلر قریبک محمد
جان و مدللقلدی انسان
اولورلدی آتده مالک محمد
کلور می چم نه مالک و ده
واراکن حجت و مالک محمد
نه نشر ده سلطان و نه مکده

اومار حمالك احسانك محمد
بو ابدال قالدی نیازده دیلکده

اوما، حماك احسانك محمد

— 22 —

2-

ایمان زانک بولدند و لیسر شیخ مدد
فالدی چشمه ده اترق نور و فر شیخ مدد

通

通

تأخلى بدمه حتى كثر من نذير الابد
راضى اوسون حق انما لا تكسند ان اوان
غافل اوله ان نفس وجهه حشند ان اوان
ساكن اول جدمه اديت الحزن ان اوان

福

و ارام که بخوراده او را به خرو فریاد
 ایسته که عشق بدیده که دردی و مندو هوا
 نقار حکماده که جو را بشد و عاشق ناساد
 قوین اسلم خنرین خنرین ایدیم تا او ایچمه

[illegible]

والله اعلم

مکملہ

آنکه یاری رحمت الهی از من هر دم این نصرت
اوله نفسمه بغالب بود و حلقه یز قوت

نی دیوانده دایم ایسک داشاد

First

五

لا اوانالی عاشقك ابدالی بدنام ایله
قدمه ایسن كل یتش امداده شاه نقشبند

جهان باغنده برکسین او تر بللارک خالده
صحار صالقم کی نورل کیجه کاکلارین خالده

دوزلدو بنده ل بربر خدایه یولارین خالده

مرین ارمش عوانه کطلونش برالین شرقی
ایچین اتی قویار خاقلی مشاهده ایدر حق

دوزلدو بنده ل بربر خدایه یولارک خالده

رو عققند سلطان دلم اوارا اولوسون هرشب
یا عرض ایت یوردی اربابک شاه سر بدین هب

دوزلدو بنده ل بربر خدایه یولارین خالده

یو ابدال بنده کی سامیه آلمان اول طغ هجرانه
مقاس تاللی یوده جن قلاویشد بر جانی جانانه

دوزلدو بنده ل بربر خدایه یولارین خالده

آتش لدی یو کونل کو رکیم دودیم داغی باخالده
سولیمی بافتدی یاندردی چوریدی سانی باخالده

چام خاقومه کلدشدر کچورمه جانی یا خالده

مرونا ایله کچ قالدی یو کون ایلمی همبندر
بخا ایچلی کول ایلر قوماز یولار شدندو

قربانیک اولیم سرور محمد
عشقکله اولده دیوانه مثال

حاتم نیازده کوکم دیلکدم
آراسلر یشردده همده ملکهده

مبارک کوزلرین قدورنل سرورمل
بیاهم حویلین یجه او کهمل

سلطام کی بر دها محبوب
دوغورمادش هیچ بر مادر محمد

کوزلر حاصلی مایورین محمد
چالکده قاور کو زوی آنک

ذاتیک دور حو ایلرک شاهلی
نورین اوانلرور شمشه ماهلی

کل کلسانل شکر جله جانی
محبوب سل محبوب یاری جانی

چگون بیلور لیلای قیمت
آبدال ذکر نام دولک

اغز کدر خورین محمد
بند غمدم اولدی دل آن شاه نقشبند

پاشلادی جان لیلی فریاد شاه نقشبند
شبهه سن نقشدن کور در احضاره شاه نقشبند

عمرم ایلد یجه نیم نیاده شاه نقشبند
حاکم یندن آرمایه یوزنی والاحاصل

نامی یاری وادارند همه اسما را بدین
قصه مشق قدر آگاه چون جمله امان دلند
بارین هر بر قبلی دانه ندانند

دوست یونده همه ابدال
سویله سالوس وارمیدر کیم
دهان آجانی نیز دانا و لولور لال

کلمه صولدر همه اسما عالم قدسه بسلام آغاز
آورد صان یار می الدن امیدوار که چندان
اسر به بر محال بل و لور که ذلعت باغی
حقیقت فرقت جانان نه برین خوش کلور اما
بوسه بود به عشق در نیم به اسما دای ابدال

دلای اول و یله بر عاشق کوزی قلی دلی پر زار
مجر دلاله الفاظی زیددم اگاه مافوقین
مراد بوضه که مکمل کولک حدیث تمانادر
بنشین کل خاوه تسلیم اول صقین اجتماعن آتی

حقیقت سرری دهنار
حرامدر بویه بر اسرار

اولقدر قورقی بلام نور نخلان کلور
اسمی ذکر ایند کمال مسعدان کلور
چشم بوقدر او که کور میریز دلال کلور
قطره نرصور ابتدا المیز ندر یادن کلور
قطره می دوش بر قلب ویدان کلور
کار اولور بیک بر نخی جمله اسما کلور

جام خلقومه کمشدر کجوره چنی یا خالد
اکبر تنده بوجام کوزیک یانی سی اولدی
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی

جام خلقومه کمشدر کجوره چنی یا خالد
بوجان ارمک دیر دوسته که طور سر ابر انانی
پورین مر موبو ازان به بوجوق ایداحانی

جام خلقومه کمشدر کجوره چنی یا خالد
بوجام کمشدر کجوره چنی یا خالد
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی

جام خلقومه کمشدر کجوره چنی یا خالد
اکبر تنده بوجام کوزیک یانی سی اولدی
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی

جام خلقومه کمشدر کجوره چنی یا خالد
اکبر تنده بوجام کوزیک یانی سی اولدی
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی
بوجان ارمک دیر دوسته که طور سر ابر انانی
پورین مر موبو ازان به بوجوق ایداحانی
بوجام کمشدر کجوره چنی یا خالد
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی
بوجام کمشدر کجوره چنی یا خالد
اکبر تنده بوجام کوزیک یانی سی اولدی
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی

جام خلقومه کمشدر کجوره چنی یا خالد
اکبر تنده بوجام کوزیک یانی سی اولدی
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی
بوجان ارمک دیر دوسته که طور سر ابر انانی
پورین مر موبو ازان به بوجوق ایداحانی
بوجام کمشدر کجوره چنی یا خالد
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی
بوجام کمشدر کجوره چنی یا خالد
اکبر تنده بوجام کوزیک یانی سی اولدی
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی

جام خلقومه کمشدر کجوره چنی یا خالد
اکبر تنده بوجام کوزیک یانی سی اولدی
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی
بوجان ارمک دیر دوسته که طور سر ابر انانی
پورین مر موبو ازان به بوجوق ایداحانی
بوجام کمشدر کجوره چنی یا خالد
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی
بوجام کمشدر کجوره چنی یا خالد
اکبر تنده بوجام کوزیک یانی سی اولدی
ایدرده دوسه چون مر موبو کوزا عیون کل اولدی

باقی سوزم تصویر و بود قدر حلاقم ای خواجه
 هب ما اندر سوز و زلاله تنزید چنار
 یابوب بر شهبه ز اول نفس شیطان حبله بین
 مرشد باق مرشد مکروری دلد چنار

ایلمه اسرار وقت ابدال دوش اذکار ایله
 کوردیک بو نیج کرامت ذکر تهلیل چنار

بکار کیمسه بار اولم نیمی نیمی وار
 دو عالمین میراد نیم روز و نیم وار
 شریک بوق نظری بوق کیمسه کیمه بیلمن
 نیمه درلر نثار اندم او یارین او غریبه جان
 آتی عارف ییلور ایق حتمسن لامکاریم وار
 خرمیم کیم لیدر اندم و قوف اولر آکانان
 لدن علمین ییلور ایسن نیمه میانه کل ذاهد
 ندر بو حیمه قدرت ندر بوق زینان اشیا

ندر بو نیجه همار کیم یاشم اوزره دولا نوزل
 عیدر بلدم آیدال سربمده آشیام وار

ای بیخ صباد در دلم بار خیر ور
 مشتاق دلم اولدم چک طوادی کوزم خون
 نغمه ویدی نیمه نشی سرداری کیدی
 فودومه کروب شاه شهیدانی کور نیجه
 نغمه دیلمین لیل و نهار و صله ارمک
 صدحان و ویاغلا سناز او سنده

دور اوله حسن حلیمین آیدال اتی تیش ایت
 اولمزه دوا در دینه غفاره خیر ایت

مشقانه عاشق میدان بر تاپ ایتدیلر
 ویر دلدلر از ایاجه تلارین اورد در دیلر

ماسوادن عاری اولدم توری رقاب ایدیلر
 سونلدم بر قاجققال بر حوبه دویاب آیدیلر

کتف اسرار ایاجه ایدلر تا اهل اولان
 اهل حله معلوم روزده مزلان کلور

عالی روح احمد جانم اینجی مرید نملر
 دوست جانم عرض ایدوب چو کیم تنانیدیلر
 بودیلر ال دوجا اکن اولیلر مقبول حق
 بلیمور نا اهل اولن مقور کوزله قدیلر
 دوستیلر حقدن اراق حیا اهل انکار اولیلر
 چشم کور در طشر و قلش اولر ندر نی خبر

بالقر هم دم نور انجده بالکم ایدال نیم
 نوره یاندم نازه یانام کومسون پروانه لیلر

حبیب اسیم ایلد قیام و دوش و شب ایتور
 کوزی نشند قاشند قوا اقاد نیک جان
 فلک شادی یاز اولور قور دن لیر کواکین
 غبار کور حاله خداییمه در چون

اکروصل اولیلر مهجور فالورس عاشقین ایدال
 دورر جان سیلنده ولی تحت انزاب تورد

هر نیکم من کورر من اب ایه کیدیلر چنار
 اینجی مویا باغان دوست اولن همانا مله
 باق خدا این قدر بین ازال ایدر شولر ملک
 کوزی ایا جان ساوب مرسل اهر ایا اینجی
 کور ایدال ایلس کچی کولدر خنیر وور کیدر

ولی اینجده میرا دلو دالتی نبدیلر چنار
 خنری کل بلیمر میر قورل ایلر کچک اولیلر لیق قور

غرق اولور قور عرونا اهر مر دارانی میلده چنار
 اسیم بحر وور وریا ایش بیک جبریلر چنار
 تر ایدر قور ز ندوز نیک حشمله ایدیلر چنار
 ویر اینجده میرا دلو دالتی نبدیلر چنار

کجوب دنیا و عقایدی بری بجا نداشتن ایراد
مستحق عقوبت و عتاب است که او را از این

که هر یکی از ابدال بر اقله حکم صادر
قضاءت کوشد سبک طومش جان ذکر الهای

چرخ دورانه نظر این کوزه حیات کوسر
دور از یک بیاید و چرخنده آنگاه از الحلا
اسمانی عمود است قیلا در دود
لیک نایب اول کور و مر اوضاع حکمتی

شکل آدم سبونی حیواندن ابدال قاج اراق
وار جناب حصرت باقی نه بشارت کوسر

هم جناب کربا به صرفی مودت کوسر
بادشاه کن فکانه جوقی مسرت کوسر
صراحت منده دوست کبابیک در لولعت کوسر
بوم کاندن لاه کاهرا احک حضرت کوسر

مرشد کامل دن ابدال سن امدود اوله کم
حق سکا ملک یوزندن نجه دولت کوسر

اصنامه سلطان جلهسی غیا به کیدر
تخا به اولی زعمی اجرا به کیدر
الیس الیه البتده جلیسایه کیدر
ظن ایشدی او قوم کفر الیه عیسی به کیدر
طامو به جکر حدیثنا غیا به کیدر

فقره قطره کوز زبان دودکی آخری اولی
وقت باز کار مدد وقت احاطی اسبان
مستحق آنکسی خدا یزازی اعلام
بر عینه حدانیم بر داد الله عشقه
اللی اسالاجسم زار بلیک عجم کو خور
بسم اول ابدال حقیق فاش ایه نا اهلته

زاعتر یوله یولاش اول اول جیفه فی دایم اوار
فرموده انا یزازی کوز سهده کل یوزی
صوفش اول جیفه یزازی لایه جو کیم اوزاغ
والا یزازی اول جیفه یزازی لایه یزازی

ابدال صافین بیکانه دن کوز زبان دیواندن
ایرته هیچ بر دانه دن یک ایه ایه قرار
من ازلدن عشقین بنده سیم ای بسر
اور کیش اولدی دایم جو زبان اناجکه
عشقه کاندن ایشده کوز لایم بولمائی
بن الک وصل هواسدن کیم صافندلا

ابدالیم روز لیلده یارادن
کوز مدن مثل باران دو کده م
فلک قطره دوز ایدم عشقه خوش کا ایلر
خدا نون و رقیب بولر اگر کوز به اختر سه
البتدر مزلک است و قوت کوز بر قود جود
کیم کولش بر کوز و عاشق خدا نون و قوت استول

جان ساهو صل طبع راه مستقیم
روح قدس نور فانی چهره خوش رخسار
اسم جسمی حمده قلی بر ضیاء بر رخسار
بشکوه اویش اکھب عالی لاهوت الی
مسکن اویش عرش اعلا اول ولی، دی بلی
بوفاک زنده شیدی بو قدر اندک الی
هم لدن علمینه آکھ شیع اکبر حاصلی
واقف سر هونت سر شدرا مالق

قطب الاقطاب در اراکیم کو سترم آنی سکا
کیم اوله دیرسن احمد ضیاء الدیندر

بر نجه چون سحر و فانی ابد تسبیح قو قوشلر
صفایحر سوغرق اولوب آتور لر شول ییله سوبوشلر
کولر سو فروسک اجیش قو میدانه قویشلر
کولر امدی صف اولشلر حضور یاره طور مشلر

کیمی سو دین بی دوروش کیمه سبک مبتلا بام
نشاطی وقین اولنری طور بر ملک دانا بام
ارده نل صوفریه سبک اجیش قو میدانه قویشلر
کولر امدی صف اولشلر حضور یاره طور مشلر

بیادرم حقه شایق سبک آلدن ای جکر یارم
وایرم بر دخی باب نیازده حقه یارم
ارده نل صوفروسک آجیش قو میدانه قویشلر
کولر امدی صف اولشلر حضور یاره طور مشلر

کولر امدی صف اولشلر حضور یاره طور مشلر

مومن اولان ابد و اوجار قوشی کبی فردا
اویستر جکر آبدلر ایجه طر اطلدن
هو هو دهرک رؤیت مولایه کیدرلر

اومار بدست مرشدده یارلر کمالر اعلی
یوزم وورسم آتانییله عیاملر اعلی
کانسز شول حضورنده اقدم غافلر

مقام عالی به جیش عدا تله جم شام
چار خاشی طاشی جاسو کو دیر مرسمه اللهم
کانسز شول حضورنده اقدم غافلر

چکومش کندی نخستی اول جائلک جانی
مکا کدودی چون خلد سیمسی تاج و حلقی
کانسز شول حضورنده اقدم غافلر

قاورمی هیچ عقل ردیالیدی چو ادا لاسی
نظر ایت فلسفه کور کیم اغدر زیر بالاسی
کانسز شول حضورنده اقدم غافلر

بو عاجز سنده کی شیم کولدن ایما اخراج
قبول لفظ کاکو ندیرم ایلور بر تاج
کانسز شول حضورنده اقدم غافلر

کسیج اسرار قافق مخزن در دینم
کیم اوله درس دلا احمد ضیاء الدیندر

نمیشک در دایش بود و در دایش استقامت داده آرامه میری برده بود و ز که اسانده

سپاه آسان عیسی دشمن بود و زنی شده آندک بوشتن بوق خلاص اولش تملید در دایه

دلم اغلر کوزم اغلر دو کلین دانهل اغلر
دلیجه طاعلری فرهاد نه شیرین آتلر اغلر

عجائی ایدم تمزلف کلکدر جو که بر اورنک بولسور مهر جیچاک آندک آترو دوقیتی ال جاک

کیم آتلر ناک و صافین دکل بر اغلامی کو ملک بغدادیه مصطفیان ابدال بنار باشند باشه کو ملک

دلم اغلر کوزم اغلر دو کلین دانهل اغلر
دلیجه طاعلری فرهاد نه شیرین آتلر اغلر

اچتلر عشق شرا سندن جان بخشو نه دونهلر کر در کو که صحراده کی لایله ویر مشلر

ایدرن اما لاله فریاد اولورلر متظر یاره که بولر مشوقلر کو زلر و ساله حائلر اولش

اخالت ایدم من کیمسه بو عاشق کو کلنه زرا تمجلی ایش محبوب اکیکچو زحالی قو مشلر

درونی کی اکلر یالدم بولر لاجام وصال اتر هیچ کلنه ز دواینه درده و دونهلر

طایغر بوره کیم ابدال طوبو یخه زاری عاشقندن
دیو که اغلامه عاشق کو کلدن یاره بر مشلر

نه جاردا یسلم دلدله که دایم ظالمتم ارنار نه الدی کدورتلر در دونهلر صدمه مقام ارنار

نیم ایسه بو عالمده مقام ذالم ارنار نیم ایسه بو عالمده مقام ذالم ارنار

رفقم سالکان اولسون انکه انتم ارنار
بازلدی قاره خط ایله قو دستیا تم برر

آکیچو ندر کیم ای ابدال خدادن حنینم آرنار
کو کی انجینه صبر ایله بو کاره خداد اولر نه کیم حقدن کارو ایسه چلکاتی متلا درولی

ولیر جمع اولوب کندی کورنی کی طوبیو میدال نظر این چشم غیر تله خلاص بوق هی اجوان

خدا به وصال ایچون کلکش آرا لر طالی بز دان کیور من بولایمی اولورسون عاقبت لمدان

ازده نلر صوفیو مرسل آجیش قو میدانه قویشلر
کور امدی صف صفت اولشلر حضور یاره طو مشلر

بوری بلبل کی سنده کلاهقار شو واریت فریاد کر لکین کو کلنی خوش ایدک کده قندلر اولورسون

مدام چشمه سون اولسون نظر ایشیکه ای شهزاد بوخیر ان اولسه آبدار وصال اولز ایدی هیچ یاد

ازده نلر صوفیو مرسل آجیش قو میدانه قویشلر
کور امدی صف صفت اولشلر حضور یاره طو مشلر

کو نلر ذوق ایدر بار آرا لیکه کلنلر اغلر نه یازدر که بو عشق یاری چکر دیو ابدال اغلر

بهری بوق نه جو هر دور و دانهلر اغلر نه حکمت نر دوش شمع به یار و دانهلر اغلر

دلم اغلر کوزم اغلر دو کلین دانهل اغلر
دلیجه طاعلری فرهاد نه شیرین آتلر اغلر

دهان آجیدی بلبلر نلر کلر شمار ندن نه کول واکلری بلبلن به بلبل کلنلر ندن

عجب یادم بو عشق کیمده خیر الهم جو ارنان اقامت کاهی و قیدر یسین دیوسون دیار ندن

دلم اغلر کوزم اغلر دو کلین دانهل اغلر
دلیجه طاعلری فرهاد نه شیرین آتلر اغلر

بچون بچون کدر طاعی بچون لایلا قور بارغی ایکسینکده می وارد تر بو عشق ده و لایله بارغی

ایکسی رود کده در کلکدر اوری طریغی بو بوندن ایدی بچونیک نه خوش لایلاک ارماعی

دلم اغلر کوزم اغلر دو کلین دانهل اغلر
دلیجه طاعلری فرهاد نه شیرین آتلر اغلر

UNIVERSITY OF MEDICAL SCIENCES

دندان عشق را که یارب کو کل دور نه میل ایلر
کجوب جمله سوار بدن بودم بیدار بول استر
نیاز ایلر قان اغلر وصال ایا منی بکلر
کیملکه حسب حال ایدم امان سو دیکم دلبر

دروم اوش فراقکله بو کو نلری کی اکلر

بیکلمدی هنوز عشقم آتش الی بوشه یالیم
قرار قامدی یارب یه منجر اولور حالیم
ایدوب بلبل کی افغان کورندی چون کل دالم
کیملکه حسب حال ایدم امان سو دیکم دلبر

دروم اوش فراقکله بو کو نلری کی اکلر

خی خوش حال ایلار بجهاند ایلر ایلر ایلر
می عشقی ایدیمه نون بن اولدم عشقه فرهاد
نه اندر تیریم دلمه نام اسمین ایلر ایلر ایلر
کیملکه حسب حال ایدم امان سو دیکم دلبر

دروم اوش فراقکله بو کو نلری کی اکلر

چقوب بون غلامن اولدم یارب ایلر ایلر ایلر
بودم میدان عشق انجیر و یو جام الیم قریبان
دیکیم جیفه نین خشنود نم کلدیکم ندیمان
کیملکه حسب حال ایدم امان سو دیکم دلبر

دروم اوش فراقکله بو کو نلری کی اکلر

خی مات ایلدی عشق کیم اولدم تو بله بر ایلر ایلر
قاعت ملکه کیم هم امان ایلکمه کینه مال
کوتوم بر نام تیر تیر کلوب کیر بوماه وصال
یککله حسب حال ایدم امان سو دیکم دلبر

دروم اوش فراقکله بو کو نلری کی اکلر

کو کل محبوس بدوش اولدی نه قیل استر نه قال استر
خلی قدن ایدوب عزالت دلیم عشق کال استر
نه حاله نه مال میل ایلر نه و میل خال استر
جناب حشر نه عاشق نه بر ایلر و حال استر

بو کون وای خیرنده مان دفع ملال استر

که بیلدم حقه ناله کور کال قرب وصال استر

بولدم چوق خالروار و لکن میل صنادیر لر
سهل صانع فنی کو چدر بو کاباب شاندر لر

سوز آکله کفتکو ایته تحمل ایت دلا دیر لر

شفیع اولسون اگر دیر سک حبیب کبریا دیر لر

بلاز اوق قارشو سینه می طوت بهی درویش
دیر یغ ایته جانیا ک اسلام اقل دورمه ایش
ایدوب تر لاسمو اللهی کیده دلن قور تویش
قاله دله مان باقی بود کلو بی ایدوب جالش

سوز آکله کفتکو ایته تحمل ایت دلا دیر لر

شفیع اولسون اگر دیر سک حبیب کبریا دیر لر

خدا را احسان ایلر هیچ ایته خوش دلدن
مکورت میداند و ارا می صقن خوف ایته روزه دلدن
دله مت و لیردن کیر و دونه مصقین بولدن
شراب عشق نوش ایلر جیفه حسب سو ادادن

سوز آکله کفتکو ایته تحمل ایت دلا دیر لر

شفیع اولسون اگر دیر سک حبیب کبریا دیر لر

قاجنمه ارمعشور قدن دیر لر ار سکا ابدال
بوری میدانه آنک اویات کوب سبک عبده جال
باصوب آتی بوری طوره نه بکله کلمه رن دجال
آجار اول قشقه قالی تری حقدن ایلر اغفال

سوز آکله کفتکو ایته تحمل ایت دلا دیر لر

شفیع اولسون اگر دیر سک حبیب کبریا دیر لر

ایکی اعدا ایلر ابدال دوریش من فی سبیل الله
کوزین قورقونه بولدر کور اعدا ایلر ابدال الله
آجار ایلر ابدال الله شفیع اولور و سول الله
جهاندن کل کیر و قاله دور و نصرت همان الله

سوز آکله کفتکو ایته تحمل ایت دلا دیر لر

شفیع اولسون اگر دیر سک حبیب کبریا دیر لر

کیم اوور قاضی جلیل ایلر سوال مر که دن
دم کلور بالام الف یاننده یک دال استور

سر انجام معلولریاز اماز خاملری یاییر

دروغده نهان قالدی درینقا معللری یاییر

ککارا وایله یانندی نه فاشر جاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

نه در بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

حدالار کو شمه هو کلور هر اخظه جاملندن

دروم کویا کاشاند چشار اولور دهانندن

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

جان بر موجب حیوت طو تو شدم استخوانندن

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

دلهر آتیه اقدم کورندی وجهه جاتانم

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

بسیار یانلم یانندی بودیم میاند صریانم

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

بشت آماجیان اولدی قوتور اولدی مریانم

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

دیادغر بیت اللوردم یازی یان کمالن

روان اوله کوز باشی کلوب ناندن بری ملن

بو کاشق خلدلر کیم آراتارده کاسلن

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

عجب نسکین اولورم کیم دو کولسه اناک ابارانم

آندیر مالک بر دریا کسلدی کور کی مریانم

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

سراپاقلدی شمدی بنار عماملری یاییر

ندرو بو چکدیکم عشقندن بنم حکاملری یاییر

کوروب حالی بریشتم کدر اجه کل ای ابدال
نی بو حاله سوقی ابدن او عجبویک لقا سیدر

مهر دیمه انا لطف ده و سندن کما احسان اولور

طاهله طاسلر اکیملر هر دیان حیران اولور

پیرا بله کیم یوم له منزل کالسانان اولور

چون کولکده نشه یوق نیبا کاز ندان اولور

کما اوور ریلل کی فریاد بله اکلنوم

هرض ابدن کل و جهتی جان و دل شانان اولور

کما اوور عجنون کی ییلا و یوزار ایلرم

وارون بحر اراغ کوزم کان اولور

کما ملاقات ایلر غیور دن کور منم

سز تیرد نیلای اولدم بکاشهان اولور

بست اولور اشیا تمام ابدال همان بر نور قالور

یاس ایدوب ماور باریم اولدم قی محزون اولور

کیم کور بر آتی همان اول دوسته قران اولور

اغله شور لری بر زمان اول کوز لری بر حزن اولور

آشیا ندن یالیم و از ایدر بر کون اولور

مترجم چنت اسم و رسم لری بر عنوان اولور

پر کون کی اوستمه تسلیم ایدر لر الله

ایت حیرتور دا کورم سودی حساب اولور

برغان بخشی دیز لایدی تار بر کون زری

حسن اعمال الله که قیرین اجمره نور بنار

چکمه غم هم مونسین ابدال منک عجبون اولور

سوی را هدن فارغ اول کیشته اعمال استور

ای دلار و جزاه خیر اعمال استور

جان کیدخی ره دن الله عسال استور

غافل اولما ایت تدار لروح بدین کیشته دن

کیم آتی اعدر مرقه قو کلی حال استور

حرمه و منک مودوش برک بر شانی درج اجمه

کچ قضا تملکه اکلکده سور شال استور

کل بو کون حرک بران دامه کز خار اولدن

زوری سا کایاتور اولر ده دی حال استور

قوش اولوب انسان کونک صیادنی لایدی تار

جمع اولسجه عیشر ده تفصیل واجال استور

زور خاکدن قالقحق هر کس مناء لک بر کلنور

دو کلو قطعه کو زدن صبر قبل جوق بیام وار
بنار چرخه کلر لهن اجمه کلام وار
بر اتمام خدا آندن کو زل بر نو جوان وار
حالیستون ناز ابله دایم آکا خان ارغوان وار
کسیلیم جواب را خندان که شاهه باسیام وار

رسولین اوغریسه جانر فنا در سنده ایت ادا
خبر ووردی بکا بویه کو کله ترجمان وار

ایمن قدسی تماشاک دو توپ طوبایه میل انج
کورن ابرو لرین خان افکده به میل انج
بو خاستاک اینجده کلی حمر ایه میل انج
کورن زلفاک اولور بخجور باقوب لایله میل انج
جده اخترم وار در دعوایه میل انج
قورادی حامه سلك شاعر الی املا به میل انج

قولاق وبر کل برو ابدال بحق واحد معاق
کورن آتی اولور خیران دلی حورابه میل انج

منی فرق انجرون کسمه بوغانده عوام اول کد
آلور لر جوهر دلدن کورن آج صبح شام اول کد
قولاق ویرسندن آل جانا کاکتیر غلام اول کد
کیوب اول کسو عشقی جانر انتقام اول کد

قیاب التنده سبهان اول ولی جانانه جان ویر
نفسدن قورتلوب ابدال افادلی بر حام اول کد

داغلیک اردوسی دلدن باقین سلطانه درویشلر
دکدر آیری بی اساز باقین قرآنه درویشلر

فهی شب زنده دار لر من قورناشیک جله مدائی
اولک اقاطیو میدانه فتح ایتورن روح سلطانی

داغلیک اردوسی دلدن باقین سلطانه درویشلر
دکدر آیری بی اساز باقین قرآنه درویشلر

یا قیق نازی محشله بو فسیک قامه کجک نو
واویرلر طوب فکک ایله دکدر جکد رستم بو

داغلیک اردوسی دلدن باقین سلطانه درویشلر
دکدر آیری بی اساز باقین قرآنه درویشلر

بحر آتندی اول جانر قول اولدی صاچی ملکه
قلاک ملشر مملاک اولدی آتندن جقدی ب اذکده

داغلیک اردوسی دلدن باقین سلطانه درویشلر
دکدر آیری بی اساز باقین قرآنه درویشلر

طریق حقدی ایلر قالو اول فسله شطان
خلایم قوقی ابدالق سو فم حقدی لم خیران

داغ سیک اور دیسی دلدن سهاله درویشلر
دکدر آیری بی اساز باقین قرآنه درویشلر

بم آتدن کوزک دلدله طور رقاشی کام وار
دلانجر ایلز نهار بم طوطی زیانم وار

۴۵

عناصر طوئز لیک یادی و زن مرمن ایسی ایلاسی || مندا اوله کک ایله سلیمینک قلیبک یاسی

مرادین دری بولمسه سفینه چوله غرق اولمز

دال امدی بحر توحیده سکا در برده فرق اولمز

کالم وار بود کره قالمورسون بر سوا خلد || نجه لر نامرا ادا قالدی بو انکار اله اولنده
ار اولنده عذرا اولمز عذرا کک ایله چاهلد ||

مرادین دری بولمسه سفینه چوله غرق اولمز

دال امدی بحر توحیده سکا در برده فرق اولمز

بر وانه لم صاعده شمع دولانمز || تنوره کیر بر لیل و نهار اوده بود قانمز
مندر قوشی بارده کدر اصلا و صانمز || منکره ده حائلز ی اصلا یانانمز

عشق اودینه بونده بیان طاموده یانمز

درویش اوله مر ذکر ایدر مود کدر قانک

زنایمی بوق لم عجیب مکر اولانک || منکره ده حائلز ی اصلا یانانمز
درویش ذکر ایله قالم اولور دیکسه دهانک || عشق اودینه بونده بیان طاموده یانمز

کدملر ایلله ایللم داغا و انسی

سیران ایدم تا که بو کون عرش ایله کرسی

عشق اودینه بونده بیان طاموده یانمز || ذکر الله ایله فتح ایدم قلعه نفسی
منکره ده حائلز ی اصلا یانانمز ||

ابدال و روختی ایتمه دروغ دونه قدا اول || آدیت قلبی الله ایچون ترک و اول
حق غیر دق قلبی بو وصال خد اول || منکره ده حائلز ی اصلا یانانمز

عشق اودینه بونده بیان طاموده یانمز

۴۴

موا ایلدک نیچون زاهد جهاند نجه انسا کر || اوتر جان قوشیز مرهم کور کل باغنده نالا کر
قویار غیری الدن بوریده یوله سرد کر || فیله قار نیو طور بریزین چون اول مورملها کر
عناصر طوئز لیک یادی بو میدان عجیبته || ار لر ده چو عیب اوتر نظر اینت نجه سرما کر
صداقت راهی طوئز محمد پیر یتر دلده || سغرا یئلک بر ایلار دن چقوب تاغر ننده مهسما کر

نه بلبلر نه مور یتر یتر خود اذدر بوغانده

عجیدر یئلک ابدال بری یتر سر یند دا کر

کیدر دلدن بو انکاری ایدم مکر ده عشق اولمز || ظهور ایتر اولار ده حال غی جانکده متوق اولمز
قبادر ماسوا عینک کدر دن شفقه ذوق اولمز || در ونده اولار شفقه ذوق بو تن ملکده حرق اولمز

مرادین دری بولمسه سفینه چوله غرق اولمز

دال امدی بحر توحیده سکا در برده فرق اولمز

آکار حنده قان غله ساقین الدانه فر دایه || سن اوله غنوه مفرور آتلمه خانی خنایه
فریجا اول ساهامسی وصل ایلسون آیه || کوریش فخر مالتا یوروی وار ارمه مولا یه

مرادین دری بولمسه سفینه چوله غرق اولمز

دال امدی بحر توحیده سکا در برده فرق اولمز

کان کسل اوقین آندی نکار لال اولدی جانده || سمکدر طالادی دریا اودری بولدی لر آتدم
مدر ایسمالده لر قالدی در یغا توخی طوقانده || مراد ارمه می آتیر سناز تازی بر ایدم

مرادین دری بولمسه سفینه چوله غرق اولمز

دال امدی بحر توحیده سکا در برده فرق اولمز

یجادم کندی حصر اده و یچون ایلدی یاسی || آوازی جقدی عیوقه بوز و لری رنک مهاسی

کور بخور و بی ایلائی ماندن نام زبانی قیس
دوشوب صحرا را نهار بولاندی حاکم را قیس
الین بودی بودی بیدان چکلندی بر کنار قیس
دیی عجز انده نانی اندی لباسک باره قیس

اولوب دلدن دیله دستان طابندی بیت یاره قیس
ندا ایندی قیوسنده سوز ایندی اول نکاره قیس

کیما اولدی عشقه هم باطلو لایمی کو به خجرا بی
عجب اولیش ایندی جاندن اومار دی وصل ایلائی
فراموش ایندی دنیایی دخی هم راه عقبا بی
هر ازان آفرین اولسون آکا کیم بولدی مولای

اولوب دلدن دیله دستان طابندی بیت یاره قیس
ندا ایندی قیوسنده سوز آندی اول نکاره قیس

نود کدو عشقه می ایندی اولونجه عمری آخر تا
قدم باصدی بومیدانه آغاغک چکلندی اصلا
وطن طردی چیلارد چاغیردی الامان ایلا
رو جانانده جان وردی مکلا تالک و بره مولا

اولوب دلدن دیله دستان طابندی بیت یاره قیس
ندا ایندی قیوسنده سوز آندی اول نکاره قیس

آینک دوتلو بائنده قورون قورن بولایش اولدم مست مدام اولش حقیقت یا چون طابیش
مرایدن اکاللا کورونیش کو کلکی قایش چکجه نی ارشاده اودم اولار صابیش

اولوب دلدن دیله دستان طابندی بیت یاره قیس
ندا ایندی قیوسنده سوز آندی اول نکاره قیس

نه بومس می ایندی ابدال کلکلی یوق بودر بائین طلالنر چیلندی درایله بودر او شکاری و دایک
ضایعش ایندی هر یاه کور و ندی قصر لیلائی سوبندی قلی جیو لک کیمز نامی دنیایک

اولوب دلدن دیله دستان طابندی بیت یاره قیس
ندا ایندی قیوسنده سوز آندی اول نکاره قیس

عاشق لری کور یار ایله اویسار کیچه کوندوز
دوش دله زار ایله اویسار کیچه کوندوز
هر کیم که کور کله یوزنی شوخ جهالک
بالل کی لوش زار ایله اویسار کیچه کوندوز

هر کیم که کور کله یوزنی شوخ جهالک
بالل کی لوش زار ایله اویسار کیچه کوندوز
هر کیم که کور کله یوزنی شوخ جهالک
بالل کی لوش زار ایله اویسار کیچه کوندوز

عاشق اولایک کور زری هموار دهو کرباش
هر دم دلی دلدن ایله اویسار کیچه کوندوز
بر دلدن که عشق اولیه ای یار و فادار
ابدال کی مورمار ایله اویسار کیچه کوندوز

سالک اوله تان کور زری کرباش می اولنر
هر شام سحر یاشلری جویانده می اولنر
سرف ایندی سون عمری ایلا یار و جیون
آه ایدیه لک و صافی جاندن می اولنر

حسرت اوله لی کل یوزنه بلبل شیدا
هر دم دلی دلدن ایله اویسار کیچه کوندوز
بر عالی نظر ایله نه ماهه مدیم
عاجز قولی کور سکا قوربانده می اولنر

مقنن اوله لی سن کی سلطانیه بو ابدال
و صلین اوماراق کور زری آل قالدی اولنر
دنیایی هر دن و نیرنوب خقیقه در مشهور دینر
زاهن کی کلکی عمری معیضاتن تا نورینر

ایندک خدایه جیون یار کتب اولدی بره کورل دار
هر قلمز ایلر آواز دلدن طیلورینر
غافل مایش یار ایله ایدیه دست ایدنی نامراد
بره قوریش کل اوله ایدیه سونکی مامورینر

شاه و سحر دیکل کورین دوریش غوینی یورین
خجما ایلر ایلر قین طورین ایدیم جیون نورینر
عار غلر سوز آتجه یار ایله جیمه قاتمه یار
ایچمه ایله سوز صابیه یار اولنر منورینر

راست طو تو کریمه یار ایله دلدن حیاتنر تیرینی
ایچمه ایله سوز صابیه یار اولنر منورینر
وارد بره جانانر دلدن حق مهیا نیر
یاقدی سوز آخر مایر قور غیندر بره نورینر

ایمال دیندی بو نیمه سوز بخوری دلم طاشدی هنوز
عمر شده کور دیر شب و روز جیون وردی سق دستورینر
دنیایی هر دن و نیرنوب خقیقه در مشهور دینر
زاهن کی کلکی عمری معیضاتن تا نورینر

ایندک خدایه جیون یار کتب اولدی بره کورل دار
هر قلمز ایلر آواز دلدن طیلورینر
غافل مایش یار ایله ایدیه دست ایدنی نامراد
بره قوریش کل اوله ایدیه سونکی مامورینر

شاه و سحر دیکل کورین دوریش غوینی یورین
خجما ایلر ایلر قین طورین ایدیم جیون نورینر
عار غلر سوز آتجه یار ایله جیمه قاتمه یار
ایچمه ایله سوز صابیه یار اولنر منورینر

راست طو تو کریمه یار ایله دلدن حیاتنر تیرینی
ایچمه ایله سوز صابیه یار اولنر منورینر
وارد بره جانانر دلدن حق مهیا نیر
یاقدی سوز آخر مایر قور غیندر بره نورینر

اوزون ياشك بيلن بوقدر همان کوياکلين اولمش
اوتانمز بيره دن جادو طفيل آساکلين اولمش

جهان ايرقان چانه فلکده ويا احساندار
بصيرت کوزيله کوزله نه چرکين جادو منلادر

دېتر اول کندوبك بدروي نمانيش حاککه ليلادر
مون اتي اولور عجبوز دوشن اوردينه شيدادر

اوزون ياشك بيلن بوقدر هنوز کوياکلين اولمش
اوتانمز بيره دن جادو طفيل آساکلين اولمش

ايدراويله جنگ عرض مگانو کندی چيندن
قيلار تايح هوانسه قالور برك کندی اسندن

حدرايت کچ هواردن ايراقايت اتي نغندن
چکر ميخايله برکون نونار اول بول نجيندن

اوزون ياشك بيلن بوقدر هنوز کوياکلين اولمش
اوتانمز بيره دن جادو طفيل آساکلين اولمش

ايزم کانه و تدر طنز اچمه بار اولور قور داش
چکر سالين تور حرجار اولوب مقلس خار داش

اميدنامه کبر وکلان اولی کوزی چيقار مز ياش
بودر بدم سکا ابدال کوزل ادمه ول بولداش

اوزون ياشك بيلن بوقدر هنوز کوياکلين اولمش
اوتانمز بيره دن جادو طفيل آساکلين اولمش

اشتم جان قوشله درونم ورودي آواولمش
دبر جانان ايله وصلت الف قدم کناه اولمش

اشاندم حقه عاقدر کوزي ياشي کواواولمش
جهاني قابيش کوکلم بيو لير بارگاه اولمش

هان بيلدمکه بيرلردن بوقله يك کناه اولمش
غدوملر چالور دله بو کوکلم خاشاه اولمش

طور بار شهر دل بجره بو کون توحيد صاناسندن
کبر و دورانه بو جام همان ذوق سفاسندن

وراموش ايشدي ديباني کچوب حبيب اسندن
جمعه الله بودم کوکلم فيض بولدي خدا اسندن

بو عشقه جو نکيار اولدي نه عار قالدی نه ماموس
آيکيجون نيکه کلنر بکسر زلری مالوس

دکر دن خالدير ساييش نرم آيسخمر دله
در يقا قالدی چيچاره بو باده در دايه ياموس

فراوان کوز ياشي دو کدک سینه مراد ايله باقدی
خدا تور ي ايله يالدي سکو تيز دلده کمالوس

کوکلر بيريت اعطسدر آتی عارف بيلور آتيجی
کيومه آکابر کيسمور لاشه دوشن کري باموس

کشی اوليزب کر تسليم وليمه بلا شبهه
قالور بيکانه اي ابدال چالينور دله چوق ناوس

دلیم دلداره مقنون اولهلی
لنت عشق جانده بولهلی

کوشه عجرانده چيچاره تنها
قصدي ايشدي کله ذواللی اما

ايرمدی مقصوده قالدی نا مراد
نا شاد دلیم اولدی هيچ شاد

ياديق بو دلم قالدی بي نوا عشقک ناريه يالدي سرايا
ياد ايسدی کولم چيقدی کونا شاد اولدی جهرا ابدال ديکشمش

مولاي شيطان ايدرد عورت کانه ياکلينا اولمش
سارتمش تاللي بورغانه حوب ذيبا کلين اولمش

نه چر کقدر نظر اچمه زيل و سواکلين اولمش
يشنده چوق کيسی وار قار اکاکلين اولمش

اوزون ياشك بيلن بوقدر همان کوياکلين اولمش
اوتانمز بيره دن جادو طفيل آساکلين اولمش

يشور مش زهر يه ايشک مو نار خاقه نه بولدا
يه دنهار آمان تر داش دکل حلو اذهر ييلها

طوليدر کلمی آغويدير مر طاق اتي اصلا
يقين اوله آکا زنها اوزاق طوق فيضامون سکا

دلین سرانجامه اصلاحی و قوت و درمیدل مردم
آنوب دلدن و قوتی اوله یار ایلده ایلمه مردم

فدا ایت جانی اولدم کوزل الله ای محلس

روان ایت کوزلین باشک انوب ایل و نه یارادی
مریادن نظر ایل و دروسک و چه دلداری

فدا ایت جانی اولدم کوزل الله ای محلس

بودنیا قاندر چو کم یلورسک ای کوزم ابدال
سلوکی تمام ایلده کایوز کوسره خوب حال

فدا ایت جانی اولدم کوزل الله ای محلس

حاجت ایلین بزتر جهاند ترک حوای اولش
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت
سکاکو آن دلیور هیچ کوزلدر جهاندن ذلت

جهان بیلدیمکه بیرلردن بو قلبه یک نکاح اولش
غدوملر جانلور دلدله بو کوکم خاتقا اولش

فدا ایت جانی اولدم کوزل الله ای محلس

زمین صاردلی آهمن فاکلر اکلدی طوردی
ایراقهر بیقین اولدی او بیرلر و لارم دردی

فدا ایت جانی اولدم کوزل الله ای محلس

قواعتلر متفر جاشیر حوش فغان ایل
ظهور ایتدی قوشعناق کوزلدن خون نشان ایل

فدا ایت جانی اولدم کوزل الله ای محلس

یاسیلدی جسمه عشق الله نی ایتدی و کونا فغان
بو حجاب ایل اولوب بخون کوزلدری کوزلدری

فدا ایت جانی اولدم کوزل الله ای محلس

صلوات الله علیه ای محلس
آبول بارنی دلدله وان اولر ایه ای محلس

فدا ایت جانی اولدم کوزل الله ای محلس

طلب ایت یاری می آن بو نعلت کج مو اسندن
اولوب ممت مدام تا کیم انک ذوق غارندن

فدا ایت جانی اولدم کوزل الله ای محلس

شاد اولور سالکیرن دنیا به اینجری هوس
دلاری ابدال آسا اولمش قو ذاتیه ربط

باغبانا اولدم بومره ایلده ککشانی حظ
ترکله نسبت بو کوکم ایللی فریاد ایلر
ایچجور ده لاله کل سنبل منکته هیس و ار
کوکلک انکجه جسی مادیمیر کلمدی

چار ناجار دردمند ابدال مطیع اولیق کرک
یار سون یار بولینه جانک ایلر قرانی حظ

سورده بومره درگاهمه چون الزموا و لاتباع
آغند فدا لک کوکله که ماکلر اغلسون
جالک غدم قیوم تیرن مطر تاندور ایسور هنت اسان
اسم ذالته دور ایلر عشق ایلدیمور لولور

ایدل ایلر جانک فدا ملای رومه ای دلا
عرشه اوجار مثل ما ایلر بو حاکه الوداع

عندلیان کل بوز سنده جان ویر ای قاره زانغ
حق سنک و چهک سیه ایش نمکن اوله اغ
کل سکا لایق کلدلر خرو الاغ یازانغ
کلمه کلمه کیت کری منکر سکا کلشن یسانغ

جهوت ایجور قالدی ابدال کل جانک کوردی چون
اغزری موری اولدی کور کم سینه سی اوددن اوجانغ

کوزن قورقوبه ای ابدال درین دریا ره وار دال
آرا قهر سنده بول دری مثال سندخی غواص

ای کوکری عینون و ش کل است لیلادن فیض
بامو مار سگ بو قنادن چونک کو قدر فاقده
هر سحر بیل و ش افعان ایلدر سگ عاقبت
اهل دنیا به مقارینا و لایز نبار عذلت اینت
طایعی دیدار این سندخی موسی این
سقطل این مرآت قلبک کوزن از کار ایله

کل بو کون ابدال و ش سن دوجهاندن چک الین
ای دلا بولق دیلرسن روی مولدن فیض

ای دلا مفتون ایسن این حالی جانا نه عرض
حالی عشق آکلنر مطلق سی تعقیب ایلر
ایت سیاحت عالی رکامل اناسی بول
مهی ردودن اله ارا بول عالی جانب

حصه دار اولیق دیلرسن ابدال کوزن پروانه بی
کیعبه آجمن دهان بر آشی سونا عیش

ای خدای بی زوال کوکم سکار بط اولدی ربط
قیس و ش طایق دیلر عشق زنجیرن کر دانه
کلدی سیمان اولدی دله ایلرم حرم آکا
عین ز حمتد الهی عاشقه عشق سنک

غیر یا یتیم تنق دل اواری ایلد ضبط
نیم چار بو عشقه عقل و فکر مادی حیط
دل توجه ایلدی ذالته ماسو ایلر بر دی خط
آندره قورقوجان اوار اولور هر دمده ربط

بناشدند دستور آل کردی بی پیچیه
ایت نماند نور عینم سکنای کامی بوق
کلی بولور حشمتدن خوف ایدرس ای دلا
اسب عشقنه سن سوار اول زده اول دلده می بوق
دیر که ابدال دم بو دمدر کل نوادم ایت نظر
چار عنصر دن صو بوندم کور که عربان قوی می بوق

نالست ز منده دوشدی جامه بو اشتاق
جشم اغار یا حیدر صبح و شامده کماله ابراق
درد فرقت دلدی بغیر ایت دو احسان بکا
تاب و طاق کندی بندن ایت فراقدن من عشاق
یا وصل یایم نکا دایله چهار نار ایچون
یولده قالدی چون تزار کعبه کاهی یک اراق
کیچا لرم من بو بولده عو یوله نور فرم
جوق ساقار ناله نو فر شو کاورا التاق

دمنه قادر اولام یولده قومه من
زیت انانه اوره ابدال فصدیه ای یار حق

ای نمنس رشیده فر جوق لیتا قر الکی می بوق
کمر ولا نور کاه طوطی زار فر یار ایلله
باز لایک بوق نال باغ و تکه ناشقند اوزین
بو تجمه لایح جوق زینده دوز ایدر لک وار برب
اولسیر لک منده عاشق دردمند ابدال کی
نور احمد آذکار نو قنده از الکی می بوق

صوز صر ز درین دیزیک یوقه مر کامی بوق
ایکدن عالی دگدر رسو یله مید الکی می بوق
بوش دکلدن ساقله اول عشق بر هاکی می بوق

بم اخی جهان ایچر اوجا نا اولان عاشق
بم اخی ایلد عشق ایچر دماد ایلین افغان
بم اخی اوجو یارک جالنه اولان حیران
بم اخی بون دوز ایچر دمدر و صلا لایلا
بم اول عاشق ایلد جکر لایلین عاشق
بم اول ایلد عشق ایچو دمدمه اولان ایتق
بم اخی اوجا نا لیل یولده عاشق صادق
بم اخی بونیش صحرای چون اولدم عشقنا فایق

دوشب ایتدیم بکر کور مد کی اول سراغ
سن فر ایتدیم یاور سکن ایتدیم دله چراغ
لی غلظه قیامه خواب غفلتدن اویان
اولتر دکر ایلک سکنیم قالمسون کور دیاغ
کوهکن اولق دیلر من اسم ذاته جوق جالین
قهری قایه ضر سیه جال یار و ایلله طایغ
دوشب دکر لک جو ماغاک اورد بو نعلک باشنه
ایریشه حقدن عات ایلله قلیلیک باغهاغ

قایه آدانه ابدال ویر قایه کوکلی
ذکر له وقت کجور کل بو وجود اولد قی صاغ

نور ایلتر من اولدی کورده طایغ و حیر اهر مار
عشق کلامه بجره دالدم طوبیلم ددی صدف
پرزمان یوزان ایتدیم کد ایتدیم سوز لرم
صبر و طاقات قالدی اولسون دیز بو نده صدف
یایه کلدن کجور و شکر یلدا ایتار ایلدم
نظم اشعار مدن آلدی ایتدی رین تلف
دروزم در حامه من کلمز دلا دلدن کاور
قهری بوق بجره یی یاران دایم ایتدیم صاف

راضیم شیم عیلمن هم ضیادن ای دلا
ایتم ابدال صقین نعم السلف نعم الخلف

قائیم صف نعلده من خرمیم الطیف
البحار بود دینی بر فرده محتاج ایلله
دست آجوب سائل کی کردی به عبدلیک باغی
عاشق کون و فساد ای استمعه نکر و
حسبم عالم حیران سلیک طوبیلم الطیف
وز قیله منسل کلیل ویر نصیم الطیف
الزجوق ایلد عتانی شکیم الطیف
دوشدی کور کلم فتنه سیک حیدریم الطیف

آشده دوشدی بنار یروانه وش ابدال بوشب
عار ایدرم سوبایم بر ایدیم یا لطیف

کل نظر ایت بهجت دله اکل نیایشی بوق
هر قاجان یار صبا ایلدر لک دکر هو
چوره منده الله وورد ایدن بلایمی بوق
ایت سماع جان کور کجیله جیچکه دله بوق

﴿ ٥٧ ﴾

مؤمنان بر له اسلامت اول صراندن خوشه بگور
صال جنازه و بر مقام ايلات استر قوراك
حتي دمد دل شكستم شاد و خندان اولدي

كل حليم كل حليم
كچم ابدال بو دلگدن بر زات استر قوراك

ارشدی سمع بخونه فانی چونک ایلانك
کوزدن خون دنان اولدی قراردی دوی صریانك
فانی چرخ خیردن کون - تا چقدی عیوق
لسانی اولسه نطق ایتیه فدودیدی سمع اشیاك
آوب یاری اودم مظلوم خان بر آهرد چکدم
فلك سرا ستمه کدی طوق تشدی مقیف بیخانك
کوروب بو حال مت اولدی دویوب اول بده دوش کوردی

اوقو بر فاتحه ابدال بولك دوحلرك شاد ایت
هدایلك وصولده اولور احسانی مولانك

خط خاندن ها بولر سلك مانقارك
ای سبب الار كل نورده یاتور صادقارك
کوز سیر و نه یار یاندی نینه یاتقارك
فهم چوب نطق ایلک سر است اولور ایتقارك
ابا بچور سلك حودیندن بویور قانتارك
بو زار لک شام ابدلر ناهه مشك استمز

من کی سلطانة قربان اولامق ممکن دكل
جان ویرد راحنده ابدال نیکیم مانقارك

غریب بلبل سکانودی کله قار شاد ایتدك
چور دك بوزنی خنقدن آزا بله کال ایتدك
نیم فهم ایتدك الحق ولی عهده و قایتدك
خرن خزن بو کون و نیدن کله بر سر جایتدك
کلك رویتده انجامی بو کون جانك فنا ایتدك

﴿ ٥٦ ﴾

کوزسه دلدن اول جانان فنا بولوردی جمله جان
اولورق جمله من ابدال جوار رحمته لایق

یادی بولسجه دیوانه کول
هر لیل نهار مثال بیل
ترا افاق ایلک هیچ کام آلتیاز
اغلمه من عاشق امدلا کولنیز
چور عشق قلندر بویه جتی
انجامی بر کون یاقمر طوبه جتی
کل ابدال کچی سوباشمه بی
محبت تاریه یاندر بو بی
هر زمان مسله آمان یاغتی
شیخ اولان دائم حق آتاجتی

یزد مشقه نور ایلک بو عالم کلدك
دیوانده ایلک شادملو لیلک فرمان
کل اوله فر و ماند برون ایلک کلدك
قودا لیلی حق زاری بر دفره مانق
ابدال نه ایچون شمدی کوزین بولانسون
فهم اولدیکه مقدور ایلک بو عالم کلدك

کلك قدر تلک زارش بر استر قوراك
عرصه مختصر ده فر دالایر و سواى خلق
قهر بدوب جراته فضل ایت قازمه ایزم ایزم
قازمه یوزله نجه رشار ایلسون بو بحر مین
جرم غفور ایت ساعیم ناردن نجات استر قوراك
سیاهنه مقابل محسنات استر قوراك
بولور بدوب دیدار به آتده نبات استر قوراك
اوله بر عالی بوند نور صفات استر قوراك

مرد به عن حیات اولدی طهروری خالده
قو قوسی خسته کیندر اول قیوری خالده
ویردی خیرت انی چن اول صدوری خالده
بند اول بنده کسه ولس وری خالده

ایله فاش یندی ابدال بو جهنده اسم اول
جایه عودل بر اقدی طیب خضروی حالده

تایر ابر تر کله بر کون نداسی بلبلک
زیرا رندی ده واهی هم بکسی بلبلک
دودنه درمان اولور بر کون بویاسی بلبلک
کاه وصل کاه عجر اولور دردی صفاسی بلبلک

کل چنایندن ایرشسی بر عظیم جنبه بو کون
اولدی عربان یاندی ابدال مه لغاسی بلبلک

کوکوب کونک صفاسندن چود آهوزا ایزدک
کله مکروری چون کلدن تکچون اعتبار ابدک
آرالیوب و کون خاری کله جوق انتظار ابدک

کاکا عشق اولسون ای بلبل جانک دوسته تار ابدک
باشنده اغلور جه کیده مر اولدی قاتندن
قواخو انکر کله خیر لیش وفاتندن
بزی محروم کونک کونک بونامش ایتاتندن
آرالیوب و کون خاری کله جوق انتظار ابدک

سکا عشق اولسون ای بلبل جانک دوسته نثار ابدک
بیلدک ماز مذمندن ویریردک چو تکلیف ابدک
بزه بیلر مددک اول بودکلو عشقه فایز ابدک

شک بو خورده کورده بکده خوش کونل اما
کستانای قودن اسستر کور ویز کورده دنیا
خزین خزین بو کون اولدین کله بر سر جانک

کلک روینده انجایی بو کون جانک فدا ابدک

کونک اطرافنی کورده جزا ان بیلان کورده
دیلکری ایدوب نقیش کله و سوت کورده
خزین خزین بو کون اولدین کله بر سر جانک

کلک روینده انجایی بو کون جانک فدا ابدک

بچون بوسری کشف ابدک فو خلقه میان اولدی
شیوع بولدی شک عشقک جهانه داستان اولدی
خزین خزین بو کون اولدین کله بر سر جانک

کلک روینده انجایی بو کون جانک فدا ابدک

بو جانم آمان یارب مثال عبدلیب ایل
بو ابدال قولینی فراد سولایه قریب ایل
خزین خزین بو کون اولدین کله بر سر جانک

کلک روینده انجایی بو کون جانک فدا ابدک

عمران طافنی کردی دولادی
دوشدی زمینه ساک بولادی
خون دودکی کوزی مثل ارغوان

قاردر کیدی جهه عاشقان
عشق اولدی چون دوا جانیه
زنجیری عشق طاقش کورده

کرچک عاشقده بو قدر سوزم
دویدم بو حالی باندی و اوزم

بچه ابدال کل ایکی کوزم
دوسته وارام مولا دهرک

بچه ابدال کل ایکی کوزم
دوسته وارام مولا دهرک

بچه ابدال کل ایکی کوزم
دوسته وارام مولا دهرک

بچه ابدال کل ایکی کوزم
دوسته وارام مولا دهرک

بم مقتون کاش چشم سربعد عشق کز حالا درو نیم باقدی عشق اودی تدمدود و تر هر جا
کیما عمر علی ایلم حال بود کواو حکم شهم بودا نیم زارم نهان اولسون اودلد اولسون افشا

حیاک دیددک کیتمز ظن ایتمه سن نهان اولدک

سنی بدن جدا بلم بوجسمه صانکه جان اولدک

محر وقتد اغلاز کن کوزم نهانک بیان اولاز آچیلش باغ حستند ما قدم نازده کل مولز
کوزم بر جان قوشی هر دم ظن ایتمه کصفا اوداز ولیل له عناده نوق تی اولسه جانی اولز

حیاک دیددک کیتمز ظن ایتمه سن نهان اولدک

سنی بدن جدا بلم بوجسمه صانکه جان اولدک

مدام حمایارلم کیم من طهور ایستدک زمانمده الیم طوبدک بلور دی عشق هلمدم جسم جانمده
سکوتن آتیم اصلا نار اودد شخرا نهم ندر هجرانی آتی بلم منی کورد کجایانمده

حیاک دیددک کیتمز ظن ایتمه سن نهان اولدک

سنی بدن جدا بلم بوجسمه صانکه جان اولدک

روا میدردنی شیخیم قوش ایلم بر دم بخار نداد ایدر من شکد کلدرد غیری بر آدم
منی من شلو بوب و دلم کجک قالدی بر غم الین طوبدک بولابدک و صالکله دلم حرم

حیاک دیددک کیتمز ظن ایتمه سن نهان اولدک

سنی بدن جدا بلم بوجسمه صانکه جان اولدک

حمدله بر دنی و لایا شه سربودا کوزل غیر منصب نیلیم من بدرد حسنا کوزل
قوس و ش اولدم و دوعیبا کجک فریادیه فیضک انار ایلمد چون کاللا کوزل
در دل و در حال قوددی بول ویرانی نیلیم اولش ازلدن عشق باهما کوزل
کجا اولور ساکت ایدر کاه اولور دل هوچکر بی شمار و در بلا سی عاشقه اما کوزل

جدا اولاز ایدر سندن بیلدک بولمه صادقدک آرا یوب بول کون خاری کله جوق انتظار ایدک
سکا عشق اولسون ای بیل جانک دوسته نثار ایدک

حمودی کلمه من صفار یجر مستغرق قوا جارا نرا غزل کون فانی یاشک ایدوب اوق
کک بزمند یا دایله نری بدرد کاللی آرا یوب بول کون خاری کله جوق انتظار ایدک

سکا عشق اولسون ای بیل جانک دوسته نثار ایدک

فاند کجک لی بیل کیم جدین بار در و بال قو بار آتی اغلندک کله ایدک هان مال
بول کون سن اولمدن اولدین زور نک ایدک حال آرا یوب بول کون خاری کله جوق انتظار ایدک

سکا عشق اولسون ای بیل جانک دوسته نثار ایدک

به کوزل حمله در جل مرقات آمده ایم ایدک بیلک بولر طوبدک ایدم صاغات ایدمه ایم ایدک بیلک
جل مر قند مطب اوتو نو تکه تکی جای طوبتور من طرف الله دعوت اولور ایدمه ایم ایدک بیلک
کوزل بول کیم ایش ایله قانی هر آند غیر ویری زوالی تزلزل ایدم ایش ایله جانی ایدمه ایم ایدک بیلک
حضور حقه قائم اولم اقسمن حقه فد ایلیم دوستک جانک زده کورمه ایدمه ایم ایدک بیلک
دور و دله نور ایمانم سکار اولور سربنی نهانم عشقه جانامست و خیر ایدمه ایم ایدک بیلک

ایدل نه ایچون عجزون اولدم

طاغله جیقوب مجزون اولدم

ایلا دویسه مقزون اولدم

آندمه دیلم ایدک بیلک

امیر مانا بر دنی حقدن جان راهه و انا اولدک کجه مستامد سربا یتیم شدم من جان اولدک
روالک بولجی کوردک کالسر عاایشان اولدک منی مومر می احوالک کهرمدم نور فشان اولدک

حیاک دیددک کیتمز ظن ایتمه سن نهان اولدک

سنی بدن جدا بلم بوجسمه صانکه جان اولدک

ظلمت لیلی کیدردی قار قاندان یار سول
کشتی زرا تا ازان مال نیجه و سفاک ایلم
مات اولور لاید بو لنده ناهار حاک او صی کیدر
ویر مز عاشق بر قلیبی جیتک رضوانه

یاد اولونه آمده اسمک حورایلر طشره چیقار
اذن اولور حقدن ای ابدال بزری ایلم قبول

حانه دانه ن اولدک چو نکه مهمانیم
شول فکده ماهه قار شو کوزل عین کجهار
کونده بیل کر دور ایدم بوم کاک مالو نده بن
انص فاقی کوردم نیجه بر نور قایش

جان کوزله باقدم ابدال هر سرا ابدان بکا
حد لله ظاهر اولدی کیرلی جانانیم

بر آجوب قوشلر او چار بی آسانی بکلم
ویر مددی رو حصت حیدیم چون بکار و ازا ایدم
سوز بود بال آجمن تا اولدن فرمان بکا
چون منید اولدم ازلدن اول حقیقت مرشد

رو حی قدسم اولدی بزار کر چه دنیادن بکلم
ایلم ابدال باسر فاقی جهانی بکلم

ای صاوغرا ز سر اهرک دونه الله سلام
آتش فرقت دور نم داغلدی دل هو جگر
جم بجم اولدی بلیم کولر دوداغم والسلام

عشق الحق سوبیلدن عاشق هر دم و مقال
عشق اوستادی کینک مکب دلدن کاک
لایعوت لایت مدین محقه در عاشق لوله
کیسکه مال اولدی عشقه سبک ساق ایلدی
هیب ارنو عشقه بیل قرب بز دان اولدی
عشق و کامیدر صلان قورهادی طائر باشه

صانیه عشق کندی جهاندن قیس ایله ایلا
اشته ابدالک باشنده اویقار هر ماه وصال

قدیم باقسم کوزله که دوشور بر خوب حال
بکزه مز بر شیه چو بکیم و سیم یوقا کاک
صیغز اول هیچ بر مکاره بر مکاره کوردم
واو انشدن کیمین رویت حبیب اولر اکا

ایسم اول ابدال صقین فاش ایته سرین عاله
قال صانور نااهل اولن بیز که نطق جله حال

دلادل آرمکده طوران مهر و کندی بیل
آلم پیشانی مشهور کونور ایشان ابدان نام
بورغش حالمه بکند انک برال کسور لدر نهار
کوزن مور مایلش مولانه منظوری حق دانه
طو لایش عالی کوی ولی حیدر ابد در هم
چو لایق بکانه مدنی الک حسن کالاتک
اکا مشتاق ای ابدال که عادل شاهدم واردر

اقدام چشمه کوزدن کونه قوشو کندی بیل
ایسم اول ابدال صقین فاش ایته سرین عاله

منبری بر در قونک خندان فیض اولور
طوبه دلان ایلیش مولایلی آلله
ایچیلار حاجاتی روحلری جیدر اید

شاقوم بلبل کی روز لیلده عشقه
کورد ایدال کلاری کاشانی بن بلزیم

عشقه طغایر دلن فوهادی کوردم اغلام
دست او روپ ممود کولنک بر کر الله جاغروب

اولدی و صلت منبره و وشدی هر من اوسته
چار ناچار دردمند فوهادی طغایر صالدیلر

کشتی شیرین چون بدی فوهادی کولنک اول زمان
کلدر شیرین کولنک مان طغایر دایدی خنجره

قالبده اول کورکلو نهندادی کوردم اغلام
بندی ایدال سویله دلده تحمل قالمدی

بزرگاره جقمقدی افکاره طالعده اغلام
باداموب بولور مدی کر دایده قالد اغلام

یولیم ناشوردم کشتی اچاره جاند اغلام
کچیک اکن ایلیش نظرین قوجالدم اغلام

درد ناله نالیش ایدوب ایدال نیازه باشدم
کشتی عینمه بودمه آلدیم اغلام

ایرمدم آخر مراد ناسر ادلیق یاسیله
درد ناله نالیش ایدوب ایدال نیازه باشدم

کشتی عینمه بودمه آلدیم اغلام
درد ناله نالیش ایدوب ایدال نیازه باشدم

طقمه حجر ایدوب قدر و صلات ایدوب غلام
نیم نایا یاشور کورکلو کورکلو کورکلو
رحم مادر دایکین تا فوت ایدی نم اقام

او فو یوب هم یازمه راه ایدایم صیدیه شام
دادی حقدر و وزیرم تفسیر قرآن کوردمم

کرک طوغار ظلمت کیدر نه لارم جوق کلام
حاجلین قورلوق چیقیلدیم ای مایه تانم

نیمه نور طوب طوب طوب طوب طوب طوب طوب
وزالدم دمنی نندین ککایت ککایت ککایت

مراده دلن مرده ام کوردم ای کرک ککایت
حقین عزیم سفر ایجه طولا شمه هده ایله واتی

سیاهلک کم بیتی ایدال بدی مرشدده دردمان
یا این جبریل ایلو فوادی بن مومریم

سوله ایدال ای فوادی بن مومریم
طلوبو شاکه المان سلطان بن مومریم

دروشم بوقی اکن هیچ آتی بن مومریم
روحه سنده ایلم افغانی بن مومریم

یا بویکر عمر غافق بن مومریم
فی کان ایدال سوردم اهل بیتی جان ایله

حنینی هم علی جانانی بن مومریم
مهر بری بر غوث اعظم آتی بن مومریم

مومریم حقه شکر ز دانی بن مومریم
عمر اسماروب الدلین در چون رسول

برجسم نور ایدی فخر عالم شبهه ستر
حاکم بنی اعلی اولدیلک بیلیم مومریم

روز شب راهنده الیک ایش ریتخان صاجام
الوا احبابیه آلم حرمتم وادرم

فی کان ایدال سوردم اهل بیتی جان ایله
حنینی هم علی جانانی بن مومریم

مهر بری بر غوث اعظم آتی بن مومریم
فی کان ایدال سوردم اهل بیتی جان ایله

سوی سویم بیهی دیوانا اولمدم
نی آکردهم دایم جهانده نوره طو ازم
ره عشقه کول کی صراوب بویه صولمدم
صوچوم چوقدر ایما غشله یاقه خاتم

اقدام دیده دن خولر بوکون بحر اولدی هر یام

آجیلون لال کالر بوکون تو بهار اولسون
کولک قاتنده بلبلر جمع اولسون نینار ابدین
باقوب مرآت دایمجه بوالبدل وصل بار اولسون
صوچوم چوقدر ایما غشله یاقه خاتم

اقدام دیده دن خولر بوکون بحر اولدی هر یام

جهانی تر لال دیوب کتدک نیم ای ماقارم
سزادر آغله میام شکجور شاه هکلام
کجه کله اوسن طو تابندی سن ایدک چو که دلدارم
ینه سنسک نیم شیخم دلمه یوقدر انکارم

بوکون چنده کوش ایله نیم فریاد ایله زارم

خون قناییم کیدم چکلم بر کنایه می
شرشکم دیده دن آقدی ینه برور که کاردم
غیر کالک الدی هر یام به یوقدریم نه واردم
ینه سنسک نیم شیخم دلمه یوقدر انکارم

بوکون چنده کوش ایله نیم فریاد ایله زارم

حال دلده نقش اولدی نیم ای شاه حویانم
نظرا بند که خوب روبه آجیلورده سیرانم
شالک ناز ایله چنده نیم نازلی سلطانم
ینه سنسک نیم شیخم دلمه یوقدر انکارم

بوکون چنده کوش ایله نیم فریاد ایله زارم

سکجور غلغلدن اوش ایکی چشم اولوب بر خون
کور نلر طین ایدر معطای بو عالدیه نینچون
نشاطی کندی دنیای بوکر اولدی چوقی عیرون
ینه سنسک نیم شیخم دلمه یوقدر انکارم

بوکون چنده کوش ایله نیم فریاد ایله زارم

حقه بول تندن کیدم کوسر بکایا مرشدم
جو نکستیک ساکنه خندانیا مرشدم
نار فرقت داغلدی کر چه جسمم و وزشب
زحمتم دلمه نیم ایله دعا یا مرشدم

اقدام دیده دن خولر بوکون بحر اولدی هر یام

قالدی صبره عالم آتیم دلداری
اززل اولدا کاچون مینا لیا مرشدم
طالی دیدار اولوب و شدیم کول بحر است
نال لایم کدیم صبح و مسایا مرشدم

اقدام دیده دن خولر بوکون بحر اولدی هر یام

قالدی تاب و توانیم حاله درم ایله جانم نیم
حیر کله یار سول الله سنک حبه مر قالدی درم نیم
عاشقم دلدن حیرانم سکا لطف ایست جانک مر ایله کیک اغلر کر
روم داندن داغالو حبه ایله کیدکی زمام نیم

اولمیرین ایچون بیچاره جوق زمان ایله دی داد ایله مر یاد
بدره نلر کی قالمس ناسر ادعیر ده ناغدا نلر
جره به کتدیم طایله محض و مواممه غایت اولمدم
چوق زمان آغله امسنی ایدم س اولد کور و دلدیم نیم

اقدام دیده دن خولر بوکون بحر اولدی هر یام

کولک عرضو ایدر دایم بی یار دین رحمت
چاندن عرض دیدار ایست نیم اغلتمه زارم
قولک عیرو ووصال ایدیم بوکون نلر بریشتم
صوچوم چوقدر ایما غشله یاقه خاتم نیم

اقدام دیده دن خولر بوکون بحر اولدی هر یام

نوله یار بی شادایه نین سن دلنکار ایمه
نیم اغلتمه مهر دایم کوزیم شیک یکار ایمه
نخل ایست جانکدن کاغشایی دار ایمه
صوچوم چوقدر نیم ایما غشله یاقه خاتم نیم

اقدام دیده دن خولر بوکون بحر اولدی هر یام

سک حسدک ارنو تدریدی پاکو داره نیایی
ولوب عشقه کله چنوشن آرام دلمه لیا لای
پاکو صلت کر لایم یقیر برده غیرو دای
صوچوم چوقدر نیم ایما غشله یاقه خاتم نیم

اقدام دیده دن خولر بوکون بحر اولدی هر یام

واریم بر دخی ابدال بحر ابو زینه
نه کوک ایدم کوش طو کایم حوب وزینه

آرایم حشره دکن چرن یوزی حسانی بتوردم
نه دیم بن دلی مجنونه ایلا بتوردم

نیم اول ببل شیدا کله فریاد ایه کلام
آکاشاق اولون بولم شاندا ایه کلام

بازلوب حط هابون بکا مقاد ایه کلام

میله صد بار ایدوب کور که نیم یف عجمه
نکارن شرح ایدم دردیمی بیل سو خنده قالمه

بازلوب حط هابون بکا مقاد ایه کلام

چونک ایلدیم هر که دیرسه ایدم
کورمرسم کرکل یوزی غریب چیمک بن بیدم

بازلوب حط هابون بکا مقاد ایه کلام

چکر التده قرادم بن یوزم فرافده
کولک ایدم حیرک مرغ ایلدی او جاقده

بازلوب حط هابون بکا مقاد ایه کلام

اوله بن کاک قریان حقیقه م جسم غلافدن
کوله وصل اولین ابدال قالو ایتده طرافدن

بازلوب حط هابون بکا مقاد ایه کلام

نیم نام قور دیک ابدال جوار حقه کتدک
یهاوشن زارا ایدم کله چکلک و صله کتدک

بو کون چنده کوش ایه نیم فریاد ایه زارم

آرایم بولش ایلک بافک دلا زاری بتوردم
بکافو عازر جهان دله که درایی بتوردم

آرایم حشره دکن چرن یوزی حسانی بتوردم
نه دیم بن دلی مجنونه ایلا بتوردم

طولا نام شانی درو نم دلا و نرسه اکر شاد
مددا نرسه ایدم جان کولدن آکا فریاد

آرایم حشره دکن چرن یوزی حسانی بتوردم
نه دیم بن دلی مجنونه ایلا بتوردم

ایترمه عیان و جهنی لیا کورنی اولدم
قار جهل ایدم باش برینه چوقه دیم

آرایم حشره دکن چرن یوزی حسانی بتوردم
نه دیم بن دلی مجنونه ایلا بتوردم

ایدم جسمی آوده کون قرمز قائله
بکا کوچ کادی فراتی بن کرم بار ایه

آرایم حشره دکن چرن یوزی حسانی بتوردم
نه دیم بن دلی مجنونه ایلا بتوردم

بر حشده آیم بوق نیم اصغر کی

ماسوائی ترک ادوب دانه نکام اولدم

حسبتالله ای ابدال هو چکن شیدا نیم

مکتب عرقانه کرمه جاشدا الله دیدم

زورده کلو عشق اودی یاقندی دروم عودوش

نمره داره دورمه بیانی شوق دلداده بی

یوری امداد اجدی صامدک کیسم بوق نیم

وصل دلداز اولمن جان ویر منم عزه رانه

قانه عرق اولدی دوجشمم اقلده نر دوزشب

جسم جانلرزه دوشدی نقره شورلر دوست ایجون

پردا کدن کیم ابدال بس حال الله دیدم

یاد ویریم بیجه مالک الله کیم بوم

بوللدر طهریم تمنا کیم بوللدر کنیری

اسکین احبابلر کاهی احسان ایلم

توبه کیم لار اوضا شوب محنت الله بولدی کال

بلین بر زاده کان بوخله ویر کنتاری

غم دکل ابدال نوار معنائی کیم بوم

خیر الله اقلده عرقه کوردم او شیرین جانلر کلدیم

آردم بولدم مرشد کامل عالم و فاضل علمیه عالم

آردم بولدم سرقه کلدیم بلین اولوب ویرانه اولدم

کول جانی بر طوق افسانه بوم یو لوب شمدی ن ابد کلد

یائیم وده برن یاقه وار واره سوله سولیم

دوخی یاقارینه سوله ک هم اوله کرام

صو جسته کیم بوق بر کچی وار کاله سرام

بلکا و قورور دوز جزاغوا الله نام

یائیدی بواوزم نور محمد ایله ابدال

یاقز بی دوزح اودی بر عبد السلام

مشریم صافی عنصر مالک آینه در صورتیم

شهریار دن آیدم ای نور چشمم زاهدان

ک نظر اهل افاضه حلقه قوت قویا دوز

تیکر عالم بیکور اربابین به محشی ادم

سویلم عشقا دیلجه کرش طو تار اسفر اولان

زاغ اچار بلز جون ابدال فرق ایده من قیمتم

قول کی کریم یالده شهر ایچنده عذلم

سترا بد و ستار بی بی چیتا زام ناخبرمه

داسم کور مر قلات نام اولور قاتل عللم

کاه اولور کور بیدنده دوزخ قاتلردم

دوست چکر بالجه ندین قوم نا هیچ قاتل

کورسه خلق ابدال اودم میت سانور بو طلیتم

دیموز بر قول کاکیم کیم نیم با شایتم

لیک خاک اخر قه یخیر کون کون ملا نیم

ناز ایل قاتل ایدم هم می صولایان

دیا مدن دم آقار هر دم آمان یارینا ارجم

وصال یاری هر دایم آزار غلر قو این ابدال میانی بو کوب رفت ولی قدیمی ایندی دال
ایدم خرنی مجنون بو لولیلادن اوز کدکال دایم عیدو صال استر حالک نوری کوردم

دیدم دم آقار هر دم آمان یارینا ارجم

ولیلر سلکته کیردم بر الدم عشق بر اردن اوقوتدی بکاشق جام نیمه انشار از بردن
نذر معنای سجدم حقیقت رونی اوردن طریقت محمد در فهم بیت ملوک شاهی داوردن

کالک واریسه بول صورار نلر شاهی جیدردن

حقیقت جامی انجدم دلا صدیق اکبردن

اشارت اولدی چون کالار نلر سلکته کیردم حقیقت کاشندن بن بولوب رضوانی کول دیر دم
مقدد قهر اولدم اراده اری می ویردم الیم ایامک بندک بول کون بن عشقه قهر دم

کالک واریسه بول صورار نلر شاهی جیدردن

حقیقت جامی انجدم دلا صدیق اکبردن

سایه قدس ویرا هم سرمده دودنر ابواه قریوز کالور کالک نظر ایلر بکاکامه
اولور تکلیف سیم دایم اشتل نور کاجر ن ماه ایشاد اولور هریر جمالک عرض ایدر اول ماه

کالک واریسه بول صورار نلر شاهی جیدردن

حقیقت جامی انجدم دلا صدیق اکبردن

رحال الله کله کیردم دلا نر اهی مطلوبه مراده بوند کلام الحق خطوبه کلنر بو مجذوبه
ککول اتیم طر قعدن قارینسام اهل محجوبه ایدم چون هرجه ایدر کال کوردم در شادلی مجذوبه

کالک واریسه بول صورار نلر شاهی جیدردن

حقیقت جامی انجدم دلا صدیق اکبردن

وارایش قدردم ایشیم وارث و شاکت نر ایدم کیم تجارت دعوت اولو نیدم ایشی غیاضتال من نیدم

ابدال مرادم چون اولدی حاصل شاه ایله کدا اولنری قائل

نهی سیحانم ایلدی وارث انبیا سالخلان کلام

روحی بکی مصطفی به الصلو اتو السلام

کیم سز ادر جله من هر دم ایدم لیم ای دلا جان و لدن پیشو به الصلو اتو السلام

واردن آک حسی بدن کسرم جلن اید صبح و شامده نور اقا به الصلو اتو السلام

اعلم فریاد ایلد بن زاری زاری روز شب یوز سوزم بن حکایه الصلو اتو السلام

طوره عاشق طوره ابدال عشقه دایم اوقو

سر فرازی انبیا به الصلو اتو السلام

آتوب نول نار عشق ایخیر و قارسلک بنده می هر دم جکر لیم ایدوب بران یکی چشم اولور بر دم
نه حاله او ضرادم بلم نه مغیرم نه خود حرم دایم عیدو صال استر حالک نوری کوردم

دیدم دم آقار هر دم آمان یارینا ارجم

کوردی عشقک اللهم ننی بوجسم و جان بدن آکچون مرغ جان امیر جقه بو اشیای بدن
بکار هر اولوب عشقک ایدم لطفه ایدم دلم عیدو صال استر حالک نوری کوردم

دیدم دم آقار هر دم آمان یارینا ارجم

الهی عاشقه عشقک جهانده اوز که نعمتدر بلنر شکر ایدم دایم کز ترا تاج و دودنر

جکر عاشق نری دلدن و صاله عینر حننر دلم عیدو صال استر حالک نوری کوردم

دیدم دم آقار هر دم آمان یارینا ارجم

دلی مجز و نمی شایست مرادم اوزده مامولا فنا مجز ندی قیالیه ایلر ایلر ایلر ایلر
دوبندو مغیرم یارب قوما مجز و ننی فریدا دایم عیدو صال استر حالک نوری کوردم

بر آه ایدم تا فلک کندی یاندون
 امریکه جکرو بجه ملک شمس الیهامی
 قنده ارام یارسی بن چونکها نسون
 بر آه ایدم تا فلک کندی یانسون
 بنده انعام قان صجام طاع الیهامه
 قنده ارام یارسی بن چونکها نسون
 بر آه ایدم تا فلک کندی یانسون
 چشمه بادشک و کدی زمسبل کی چاغلر
 قنده ارام یارسی بن چونکها نسون
 بر آه ایدم تا فلک کندی یانسون
 قانلر صجام باش برینه قالدی ایسم
 قنده ارام یارسی بن چونکها نسون
 بر آه ایدم تا فلک کندی یانسون
 دو چشمه غرق خون اولدی رحیمک بوقی کاران
 ایشک چشمه نودنی سله مار و اینه اولدی روان
 بار ندیمی خیر الد کدر ملک نادله خندان
 بی اروت بولاندن ملان استابتی بوقی انوان
 تر کدلر بی صولدر لک اجاش ایدی الوان لون
 ایشمه اولدی وایلائی کوکل نندن الامان

سوزموز قدریم ابدال طریخی نقشند انه
 آتیم صیتی اوت و ادم ایرشد باغ بوستانه
 اوتربالدری کردیم سوزموز درختی میدانه
 سلامه پردما و میدا اده صولدر لک جماله پیرانه
 کیمک و رایسه بول صولدر لک جماله پیرانه
 حقیقت جامی ایچمه دلا صدیقی اکبردن
 سولدرک اولناهی عشقه امرو قومان ایلسون
 تیش قورسک الیهامه کندی سیران ایلسون
 ماسوا طالعین داغده عون حقه نریلیم
 قوش کی هر زرمسی کوکلر ده طیران ایلسون
 لیک اول بر خادی شهر دلدن چاغره
 کیم بون قون حادیر نیم شیرینه اعلان ایلسون
 تیش خن کریم هدنا لات استم
 عمت قطب لر جان لزمدر هر ان ایلسون
 بر آه ایدم تا فلک کندی یانسون
 خار حاشاکی ای ابدال جماله سوزان ایلسون
 محله چون ابدی انارا ایچمه زور بوقی اناران
 ایلایندی اودم کافرانی طری دا لیدی بندان
 الین چکمش اوز من طایر کوکلر شیرین ایلسون
 دیادی چونکها مشغور خنده اولدی قومان
 در لاشیر شری الیهامی آراد و دو کیلور بوقی قان
 بولامز هیچ صکار صاید چوقی زار الله کریمان
 کوکل بیتن ابد زهار قومه حالی کوزم ایدلر
 کیزریمه عدو اندن صقین بر وجهله کاریمان
 سالدیم کوکلر بیزه عریخی دولا نسون
 بیک براسمی آدیم بون کوکلر بیزه عریخی
 قنده ارام یارسی بن چونکها نسون
 چشمه دمایانک و کدی بیزه صولدر قانسون

به وصلت انجمن هم که ز قافه بیا نسو نمی
دوشوب چنین این طاعنه بر رخساره لا سونی
کوروب دلن بو کون ابدال اولیلادن و انسونی
تجلی ایش مولافه عشاقه مطورودن

تعمل ایچوب طاعنر آجیلدی لاه و نش نوردن

مریم اراهی جانانه بر عاشق طور مسون کیتسون
قیام ایسون خنخورندالی، نلوا داب اوزره
و جالبه نایزایسون سار اسون دامنی پاکه
احاطه ایلدی ظلمات کول شهری قرا نلقدر

باشمدن کنیدی هب عقیلم ایدمه باوی دلداری

آمان ابدال اوسطاله بر عاشق طومسون کیتسون

روزشب حنک بولندم چاغیر بر االمان
سر کون بولش قورسی بار ایلله ایلر حضور
عاشقان قطع مرائب ایش بر ایلدم
آب غشقه ایلر ایلر ایش بولر جانان دیو

ابدالی چون قوبدیلر ادم ادم بوریه

بن دخی اراه ایدم کیم آتوسون شول کر زمان

جربان بن بر حسته قیوم
سرویدیلن ایلر لاه غایت زبوم
الهی سورسن اینه ازیت
ایر مه پاکدن بیدم کوزت
جهه قوبونار بولش بوریسون
هر قوبونار قوبن کوزلد و شورودون

اوزاق بولری کوزتمه صقین

براعوب سی سن کیتمه صقین

بیلر عشقه ایله مرحت

قوبوب بر یاه مکر نه صقین

طاعنی طاشنی چمن بوریسون

دوبونجه یمدن سن کودمه صقین

ابدال جاتی قایرماز صدقی اوزندن آیرماز
یاد بولندن شایهیرماز بولم دیر وصلتی جانان

بلی شوبیدوش کولر ده ایتیم چوقی نغان
چون کول ویردم کوله خارل قنار ایتدیلر
حال و اطوارم بولردن اخفا ایتیم نمی
بر کولی یویمده کوردم بر طاقم بیللر ایلله

کیم دایریمه فیض بوله ابدال و نش هر د میدم

تسلیم اولسون براره کورسک بوزن دلدن عیان

طعم ایدوب غسل اوماد لاسن خارل بوزنوردن
یو کدر صاحبی ایلک مقینه کچ و مشورودن
تعمل ایچوب طاعنر آجیلدی لاه و نش نوردن

صقین بر فردی انجمنه اولورسک عاقبت ندمان
قباب التمدار لر وار اتی انجی یلوروزدان
تعمل ایچوب طاعنر آجیلدی لاه و نش نوردن

یو کون بران همنه نرائی عشقی نوش ایشم
ایر صاده غیر ایدن و سول بولسمده کلسم
تعمل ایچوب طاعنر آجیلدی لاه و نش نوردن

بوعهر لار ایتیمه بندم عمل قادی یاهو
فتی کلدی کاکوبار چکه مر اوش بدندوبو
تعمل ایچوب طاعنر آجیلدی لاه و نش نوردن

تعمل ایچوب طاعنر آجیلدی لاه و نش نوردن

بوی ذاتکشم بدن عطاری سیرلر یا حسین
شرم اولور اعل لشدن معجازه لاله کول
کورسلر دندانی انجوصدقندن ال چکر
حسبه الله یولباش ابدجام فدا

دیرکه ابدال ذاتی دلده تماشای ایلمن

هم قول قیس دانا کیم ابداندم رومی ابلادن
تمام اولدی دلدی باندی قیستی قدری
بکامور کیم بحال اولدی واروب منی بحربه دالدم
همای بی بهادر بیل کل ایتمه بوند قان و قیل
اراده جزی واروق دلدانی صرف ایت هان یولده
عینم ایشک تور دلدی و کیلن برده کول بدی
نمان ایت رازنی ابدال زبان اویناهه هر برده

بروون بن فساد اهل ابدال حارادن

اوده اقب کافر اصنامک جان حق اشکار اولسون
برین معصوم ایت تسلیم قوروب بنیادی مسجد
لین دحالی اولدم سون دالین انوار ابله طور اولسون
اولوب دن دیلعل روشن روحان ممانی یولون
رها بول شری شیطانن همدمار کله ایت ابرام

ایککلکن کجوب ابدال قرار ایت بر ابله دائم

منی ارشاد ایدن بوم عزیزم بر حوردار اولسون

دردنی دله اریشه دوا
بنی زورلوب سولشتمه صقین
بن بدی طائی نصل آ شام
دارلوب سن بنی ورکومه صقین

ابدالک حالی اولدی آشکاره دروب کرر هر لیل و نهار

کوزم کوکیم کشاد ابله امان احمد ضیا الدین
قاندی تاب تو اتم شکست اولدی دل جانم
جوق ادم بکر اندیشه و دردم بر او ک نشوینم
نیجه و دردم کوکیم ابداندم بر جور عشق قابه

کتور ابدال دیکلرده نورک عرشه فکله ده

نمانده منکله ده امان احمد ضیا الدین

اهل عشاق یو خاندان اولدیلر بیدار قور
وردا ابله اکر ابله هب قلب لرین نظر ایدوب
یادیلر عشق خداده اولزین صافی ایتدیلر
سوزلری دری مثال قلب لری باغ جهان
یو قنایعده اصلا و حلو ی اکلمیوب
کورسلر احوال دانی حاکم لک تالطف ابله

نه زمانکیم ایسلر ابدال تجمع برده

دیلر بنده جمله قرآن کفری اکر اکر قور

کول جهانک کوردی بلبلی ایدی فریاد اوسته
برو بالک جدی وادی قندی دنا دار اوسته
بجه سبک اشتهار او قوروب کول دالن انا قیبت
اوجدی کندی شدی بلم قننی نو ناد اوسته
مرغ دود لندرا و قورومر عا جلیک دالیه
مرغدارده کلنوب قوریمز هله یاد اوسته
قیس و من راز اعدا لیل بو لنده عاقبت
بکلمه خور سکار کیسه امداد اوسته

کوردم ابدال جهانده اهل عشق شیرین کی
طوبدی بطنیک خنجره جان وردی قورهاد اوسته

بر جهور خشی دوشدی کو کین تر لاسنه
دال بوداق وردی هنو زاندم الک بیاسنه
عاشق اولدم انلر لیلن هو چکن اسماسنه
کوردیم آنی تشیه ایشتم چنتک طوبانه
بولار ایدم بونه بو کو کلمیک لیا لاسنه
لیک علقیم کندی یاشدن شدی چگون اولشم

بر روموزدد اول جهور هم درخت ابدال بیلور
دستور آلدیم مرشد من اودم ال میوانه

مرغ زورجم اوجدی قوندی طوبی مینا اوسته
دولایوب بیت شریفی ایدی کوردیم طواف
دملوب ردم یوردی نا عرفات طاغنه
وقیه طوبی مشق خوجای ایلایر نیاز
جوهرین بالک اولدی ابدال دایندی عجیک حق قبول

ایله عشق دلده آنی ایجه افشا اوسته

کروه و کوه کور مور نظر ایلر سیاهانه
حضور ندیم که شنه طوبی بر ناز ایدیه
ایدرلر خدمتک انا قوقول اولشلا و سلطانه

دکدر بشقیر و زکار اسن اصداد بو
چقار فر دورر اعلا ند ویر اولر و خه پاکه
آوب بونی محمدن سحر ایلر بو آکو ائده
فنا عا ایز کر رایلر حضور ایت صمت ابدالیم
کلور دلدن االدن چون خاک طوبت اکافر شو
سور قلب دن ظلمانی و مهر کورنی عکس ایلر

مریض و حسترسک ابدال یوم ایت آتدن استمداد
دوا اولور سکا مطلق عجبی عجبی در بو

ای کو کول اولادی حوایی و دم ندیمو
جهیه غنیمه عظامی بر را کده اغلا ده
عجه کو مطوره جقدی عشق الدن اول کلیم
اول ناکیم قصدا یوب قوم یوب در جانیته

سوزلم کوش ایله ابدال سوبله بر سکا
ماسوا دن ال چکوب سوده سنده ستر

ایسج هر دم یوقدر خاده مار سول الله
بودل کولکله مغلوبی خفا مار سول الله
وصالح کوزلر مسج و مساده مار سول الله
بهاره بر مدمه قالمده شاده مار سول الله

من اول سلطان کونین سک بو ابدال جحره فردا
شاعت قبل اراق آتجه بقاده یار سول الله

۸۵

کوز آدای ارکانی شریعه عمل ایت ها
چکر لبندز خیر دار نرد و شمه عوایه
حدودین بکله ن دایم قسم یصمه صقین طشره
رها بولن ایش جاناقا رسک اوله برز خنده
فلک بریه چون بیلدک نظر دن غیروق ارمش
نمودایلر سوز آتمشک دلم یکنه که آیه

اوصول بیل قرة العیسم
کلمی خیف سکا ابدال

دوشوب لیلادو یجنون یجنون کردی صحراده
کدر مش دیمه دن حوایک کچه کوز دنا بولوب سیدار
دولانوردی طائی طائی اولجانلر یاده بی هر دم
توجبا ایش دندن آکا اولسول کین یاری
قزاندی دودی لیلادن او یجنون چونکیم ای ابدال

نهایت بولدی درماتیک
ینه اول رونق لیلاده

دلایجنون بسم ورسن اگر که شمه دی دنیاده
قزاد رونق دولا کورسک کدن تو کو صحراده
صونایم غیر صحالک ورواقونونون یز لیلاده
خبر ورو مشوق ک کمدار ارامک جلالا واده

چکم قهری غیر بی ایت کوکلم آزاده
آویول دردیته چاره بولون دیوان مولاده

ممن بوردی یوز دلم مراد طاعنک دولا کورک
سوزم تا یوسکا یجنون جاندن اوصال کورک
دروغمه بر او دصالدی انکله یلاد کورک
بکالسان دیدین عشقی بی اوله یاندا یز کورک

چکم قهری غیر بی قیل کوکلم آزاده
ارا بون دردیته چاره بولون دیوان مولاده

۸۴

بولر عید کز حق ایلر ارایلر بولر خاقندن
مندیکنیوت اولش همه شاک قیوسنده
چور مشل او میدانی ایدر کز سبجانی
بولر سبجانه عانقدرونده جهه صاد قدر

بهیامدن او کوت آله بولار سبز نفسی صاله
کیدر کاربان کیر و قاله یودی ابدال یانه یانه

آنادم طغیر بلند دوشیدم باغ بوستانه
فراغت ایشم عشق صالتر یلدا بسم کوشه الماز
عشق یار اولمه کز مودو زیان دندر یلیمز
حوق ایش عشق حاشی یلیمز وار کر املی
عشق بر مرده به بکدر دلبلیکی پرده کدر
عشق عانقیرین کو لیدر کو کل باغی یلیدر
قول قول ایش بو عشق امل کیمی اوسلر کیمی دلی
شام ایش قهرم ایدم آغچ قول اولد اکا عشقی
اکس با بسم بن ابدن کچ دیدی ایش یله جاندن
سلامت بولدم زندان قل ووشیدم بیر پیله

عشق بنم تنده جانکدر قصر دله مهماندر
ابدال شیرین زبانه قدر اولدم بو زمانه

چوسن برددن واده ولسون ایشماز شانی ادا یه
قهی مشتاق ایسی چون اول نعلی طاعنه حقیقی
اوبریندی دنی شان مقام کده دیش آتی
اکین طول بسم ناک طور زیان او یانه هر پرده

ارنی له خطاب ایتک یار ایشور شانی موسی یه
نوار آندی ایه ر سوز خطاب ادا عیلا یه
سکار و شمز سخن بونده که یو قور بندر هیچ یاه
همال صاله ش حال ایتک اوسته هیچ سبایه

ایراق طرب می زاهد نیش کل عشق بودایه
کوزدن نیش آیت دامن اوله معلوم او دیرایه
سویش محبوب ایله بار اول ساین کیت کوره صحرایه
بری اول قور قور عاشق تحمل ایله بلورایه

خندر ایله نلر چکدی ایرنجی قیسی لیلایه

نجه مدت کروب طاعنه کیم ایتدی او اوایل
اقیوب خون برنکین اول کوزدن براره جیلا
طیاروی بو کاجانلر چاغردن مده لیلایه
بری اول قور قور عاشق تحمل ایله بلورایه

خندر ایله نلر چکدی ایرنجی قیسی لیلایه

قرانلق کچمرد اول نلر ایلدی وافر
منجالتلر ایدوب حقه نوزن ایتدی خدا طاهر
باقوب ایتدن کاللا اولوب ظاهر
بری اول قور قور عاشق تحمل ایله بلورایه

خندر ایله نلر چکدی ایرنجی قیسی لیلایه

اولا نلر عشقه چتون بو خاق ایله کللام ایتن
دلی جانان ایلدیشبول کد کیز بریمی کچنر
کوزی دلداره نلر در باقوب اول دیند عمر نلر
بری اول قور قور عاشق تحمل ایله بلورایه

خندر ایله نلر چکدی ایرنجی قیسی لیلایه

قله خانی جمع اولش نیشلر کیم بو چتون ندر
بابای قلی نیش اغار دیش لیلایه مفتون ندر
بالکده اوله ابدال اوده چتون نلر و ندر
بری اول قور قور عاشق تحمل ایله بلورایه

خندر ایله نلر چکدی ایرنجی قیسی لیلایه

عجسوز سولیم ای عالی دلبر او رسته
کوردی حسرت نیش اوانامی نالشی اختر او رسته
کس قدم ایتدی سن شاهسپک حوایا نلر
وادی ندن اوز کد اغوش نلر او رسته

تندی اولکی حق نلر نا کده چون لالده لیدی

اولسی اعلان هر بر و نا کده نلر او رسته
کوردی الدی سکا لاتی حاله افسر او رسته
امر فرمان ایتدی مولایک چنبریل جسته

نخراحت قویوب برده بودیدونه کندن کچ
درو بهمنه ایل یال یانوب روانه کندن کچ
ارابول ساندده جانا لک یوکانه کندن کچ
ایچوب عشق کدر ایتدن قانوب مشاه کندن کچ

چکتم قهری غیر نی قیل کوکلم آزاده

ارابول در دینه چاره بولون دیوان مولاده

نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان
نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان

چکتم قهری غیر نی قیل کوکلم آزاده

ارابول در دینه چاره بولون دیوان مولاده

سکا و کویوندا نلر یکه کور سکا املایه
نلر ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان
نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان

چکتم قهری غیر نی قیل کوکلم آزاده

ارابول در دینه چاره بولون دیوان مولاده

نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان
نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان

چکتم قهری غیر نی قیل کوکلم آزاده

ارابول در دینه چاره بولون دیوان مولاده

نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان
نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان

چکتم قهری غیر نی قیل کوکلم آزاده

ارابول در دینه چاره بولون دیوان مولاده

نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان
نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان

چکتم قهری غیر نی قیل کوکلم آزاده

ارابول در دینه چاره بولون دیوان مولاده

نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان
نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان

چکتم قهری غیر نی قیل کوکلم آزاده

ارابول در دینه چاره بولون دیوان مولاده

نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان
نلر بو سنده کمال نلر بو سنده کمال افغان
نرح ایتلر برده کور ورسک کوزلم کرمان

طوبه بدست برده ببل عدلک دیکه ایت از بر نه خرق نعه ملایر طایع اواسه قلب مرص
جو نادر ببل کی ابدال دولا تو و عتقله بر بر

بو بولده ترک جان الیه بودر عاشق لک شانی

بو کوکلم اولی جنون چاغیر بر هر زمان لیل
و صالاسه هر چه اکلنر امان لیل امان لیل
و ادوب آرو این الیه کدر بخر ادمقان اغار
نی قور تار بوغیر اندن ایتدرا لیل امان لیل
ترحم ایت کبر کازارت ویر کوکرم حسنین
چو دیدی اسمک آکمندن دها دیزان لیل
قیار می عاشقه نه شوق بو کولور ایریر اکن
بو حاله فاکلر ده مالک اغار ایلان لیل
سنی سو دی دل و جام غم نازنی آرتور دک
دله خیرانی کو ستر دک قو چاغیر سار لیل

آردسک بن کبی ابدال قیار سام کو زیمی بر کون
کلوب قوبیده اغار سار اولور سار پشیمان لیل

فرغت الیه جو اکلن کیجه کیدی اویان لیل
ایریندی صبح دم اولدی اوقومدی هم ازان لیل
دو چشمه ای بر اولدی آقار چاغیر کل ابدستال
اماتلک سارک اولور سار جماعتک بو جان لیل
بو کوکلم اولی ایلدیا بستی چیتقوب کر سیده پند الیه
اوقو آتانی قرانی دویان ایتسون قنار لیل
دربلوک کلمی عاشق لک کور ملک امدت لیل
نقابی کیدر بو زدن بو کون اولور سار عیان لیل

سکا کوکلم ویر لدن بر عجب بر حاله دوش اولدم
تخیرده قلوب ابدال کوریندی هب جهان لیل

دلایم صحرای ایلدیا بستی بو کونن اوز که غویانی
ولی تراداد ایتدک که ساندک حالی مسدانی
فرشته بر دیوان طومر مشیم جانا نه قوشو
رواد کدی بر پرده نیمون اکلنر کبر خانی
زبان یاقدی شاعر لر ایلدیا نه شاندسده
اسیراتش سیاه زلفی نیمه ییک شاهی اراتی

اوله بر نوری عظیم خلق ایش مولاسنی
دیرکه ابدال حقندن اوز که یوقدر اکبر اوسکه

المی سن زیم او خیرات بولیمز عتقله شوقه
قو مر می عجب الیه آجیو ز دانه بولار
زی بو تو غفلتن لویاندیا کریم الله
ایرشدنر عظیم جندیه کور ککه کورده برشی

خدا ارجمند ار ابدال
آردن رفیع اوله برده نظر الیه ایلم حقه

نهدر دل و اریه بلی ایدر سار آوا امانی
آجیلدی قیبال کار و اوب سیر الیه کاشانی
بو بولده ترک جان الیه بودر عاشق لک شانی

نظر ایتدک اولور قایل کولک ویرینه بی بلی
عجایر رفیع اولور سار سار و ده دار کول
بو بولده ترک جان الیه بودر عاشق لک شانی

بو لور کاشن عتقله سوار ایتدک اکلن زریا
لیله سون حسن عشق الله چاق سار سار بول
بو بولده ترک جان الیه بودر عاشق لک شانی

ایدم آردمده نهار نور الیه سن هر جا
دوعه اولد ککر سلطان هر اعطاهو دید جانا
بو بولده ترک جان الیه بودر عاشق لک شانی

استند شاهدن از ن ایار و بول و برمدی
 روز شب قان اغلوب مجنون کی صحراده
 جان و دلن ادا دیوب دل چشم کرمان اغلیدی
 یالعی قبل عنایت ابی غمدن خلایس

کل کوزم ایدال صبر قبل یولده جوق عاتقی کدر
 کینه که هیچ برینه دلداره بر یول و برمدی

تراب اولدی تم بیرلیم اوستنده اوت شدی
 کوزم یاشی هر ایتدی چوریدی بحر افقیدی

ارنلرح ایدل بکاتر ناله فریاد
 خدایک عشقته اولسون کدر نزلر امداد

بو عتقه بولمسی چار اده قیل اولدی
 مملک حاکم اغلر مملک بر مملک اولدی

نظر ایکنز بیرلر بکاتر عشق نلر ایتدی
 نظر ایکنز بیرلر بکاتر عشق نلر ایتدی

نظر ایکنز بیرلر بکاتر عشق نلر ایتدی
 نظر ایکنز بیرلر بکاتر عشق نلر ایتدی

آکتون کوش اولساندخی کدک اوده آکل
 یاتار اوده حق دوشلری دوزخ بری اولسه

اثریه کیدن معشوقک چته اوغسار
 زار اجمدهم وصلتی دلدار بره قالدی

شک عشقک ایلد یارب پوره کیم خولوقان اولدی
 بی بخون ایدوب سو دا کا دا غلر مکان ولدی

مکاندن چون منزه ییک سی استه زار قدده
 آمان یارنی اعلف ایلد نری من اجمه مشر منده

منک عیفر افکله ایدلر زاری میدلده
 نجه سرلر قودین یارب خفیدر بول و چالده

آرام عمر ناله و سو ایل ایدم سی کیمدن
 عیرو چ ایدم سو ایه صور ایم این مریدن

بو ایدال کورده می یارب سی بهشت اسلادن
 کیسه کونمیش ذالک بوملکی فانی دنیادن

دروندن ایسلر آهی قارلر حلی اوراقی
بکاده عشق شرابک صون آمان ساقی آمان ساقی

سکاد یرم کوزم نوری براقی دنیایی دنیایی
جنونی عشقه ایالت هان لیلایی لیلایی

کیدر دلدن او بیلکین براق دعوائی دعوائی
دبله دلدن وصال استه کوزت مولایی مولایی

اگر دروش ایسن دروش خوروش ملاده واوله
مراد لکسته کل حقدن دالکسن بر قصور واوله

کیدر دلدن او بیلکین براق دعوائی دعوائی
دبله دلدن وصال استه کوزت مولایی مولایی

ایم بویسمی کوش ایت طوبه کور بندن عار ایتجه
او بوب اوله قصه تها صقین ترک دیار ایتجه

کیدر دلدن او بیلکین براق دعوائی دعوائی
دبله دلدن وصال استه کوزت مولایی مولایی

کوم نوری کلای دروش زکدن اجتاب ایتجه دولان بوعالی کونی اوزونا ووزون حساب ایتجه
طلوح ایتدی کوش نوری بطر ایتسن عجاب ایتجه

کیدر دلدن او بیلکین براق دعوائی دعوائی
دبله دلدن وصال استه کوزت مولایی مولایی

چقار مدلدن ابدالی ایدر البت کاکامداد
خدای هم رموزی بوب دایم ابد کورده

یحی دیوان مولاده بو کون اون کبی او کونیدی
دکدم حسن حلقه بو کون سونی احلاقی

بکندم جان ایل سوده جه ایدم اهل عشاقی
حقیقت میدان ایچمشلر قور بولسلر اوراقی

دروندن ایسلر آهی قارلر حلی اوراقی
بکاده عشق شرابک صون آمان ساقی آمان ساقی

یحی درونجه بر مندن مدام اوله سکا حادام
یحی قبل خسته ناظر کاه ایلیم ایلیم

دروندن ایسلر آهی قارلر حلی اوراقی
بکاده عشق شرابک صون آمان ساقی آمان ساقی

فغان زار ایلد قالم بو کون میدان عشق انجیره
وصالین دور ایدوب صالدک بود کواشی عیرو

دروندن ایسلر آهی قارلر حلی اوراقی
بکاده عشق شرابک صون آمان ساقی آمان ساقی

چوقوت اویسمه ایدم بول ششم دیر ایدم
عالم بوقاد ایلیم کاز زده وشدی جسامه

دروندن ایسلر آهی قارلر حلی اوراقی
بکاده عشق شرابک صون آمان ساقی آمان ساقی

شرای عشقی نوش ایتدم اولورن شیخه تسلیم
اورشدی محیی بو بولده ایلدیم تنظیم

آجیلدی باب فیض کوردم کیم ایتدم دورلو سیرانی
عنایت ایلدی باری که کوردم شمس تانانی

اولانی کوزلرم نایم آقیت خوتانی شمدی
کلایه قشعی شایع تلفایت حواتنی شمدی

قراللق حانده یانه کوزت مهتابی شمدی

شلیسله مشرف اول کوزت اخباتی شمدی

فراللق حانده یانه کوزت مهتابی شمدی

شلیسله مشرف اول کوزت اخباتی شمدی

قراللق حانده یانه کوزت مهتابی شمدی

شلیسله مشرف اول کوزت اخباتی شمدی

قراللق حانده یانه کوزت مهتابی شمدی

شلیسله مشرف اول کوزت اخباتی شمدی

بوروقی مبارکدر ایدر کوزتاری اوشایی
دولای قلیسک قیوشانله آقار طور مز مثالی جایی

کیم دلدن او بیلکیم براتی دعوانی
دوله دلدن و ساء اینه کوزت مولانی

ایجلدن شیخ الدن می قو اندیم بن و الحانی
عب اولدم کاجاندن کاکین اجیدی میدانی

آجیلدی باب فیض کوردم کیم ایتدم دورلو سیرانی
عنایت ایلدی باری که کوردم شمس تانانی

فدا اولسون نیم جاتم اوسرشد یانه هر بار
هیا به عزیز ارایسم کوریز کوزمه کلا دار

آجیلدی باب فیض کوردم کیم ایتدم دورلو سیرانی
عنایت ایلدی باری که کوردم شمس تانانی

کوکلدی بودلا بیکیم دیر هر مده دلداری
کوزی خواب ایلوسو هیبت یاید ایدری

آجیلدی باب فیض کوردم کیم ایتدم دورلو سیرانی
عنایت ایلدی باری که کوردم شمس تانانی

سورم جله اخوانی دلدی نایم یار وار
منجانی دیر نایلر اوقولکیم حقدن ایلر عار

آجیلدی باب فیض کوردم کیم ایتدم دورلو سیرانی
عنایت ایلدی باری که کوردم شمس تانانی

سحر ایایی کلدی قوشا شقر ایلر حاتی
کوزین اچ سندنو ای بدال دولاش کل ایشو میدانی

چکدر ال بو دنیاده محقق اغیا اولدی
همیشه چونکه قلبنده محمد مصطفی اولدی

اویان بو حجاب غفلتدن دلاقل حقی ایچون اهی کوزیندن انک و ان ایلده حد افتخ الدون راهی
سحابی رفع ایدوب دلدن همیشه کوز له من ماهی ایرمایدی بدن بران و مرث رهبر شاه

براقه کندی حاله صبار اول نفس کراهی
دنایدن دایما ذکر ایت کوکلدن کوزله الهی

رحال قصه دله اوله مردوم دودندن ایت هان نایش کل ایجه بولد شتاک کو چون بند کیمین جانش
مما ذکر ایلله الهی مرادنی هم اول حوا هوش ویرمطلوبی برکون کوزله مولایه دی دروش

براقه کندی حاله صبار اول نفس کراهی
دنایدن دایما ذکر ایت کوکلدن کوزله الهی

اویونیمه نفسی راحت سحر ایامی ایت افغان مرادین اینه الهیدن بولونم غافل ای انسان
وتر کس چشمی اغلات قوروقه باشتی بران عطا ایل کریم الله سینک هر دور دینه در مان

براقه کندی حاله صبار اول نفس کراهی
دنایدن دایما ذکر ایت کوکلدن کوزله الهی

جهانله اوله کل منور و کذیر امر معدوم نسون که زده چوقه قدر حق الله کوز نترانی مغیر نسون
منی بن مقنن کورده مقنن سینه چنن نسون عکدن سن کری قالدله یه مایلا مقنن نسون

براقه کندی حاله صبار اول نفس کراهی
دنایدن دایما ذکر ایت کوکلدن کوزله الهی

کل ای ابدال اولون دین ایت ایت کل همت ارادن بتلک قالدر ایدیه کور مرشد خدمت
طریق مستقیم اوزره کیدن لایم بولور وصلت قولاق ویریندیمی کوش ایت دایم سار ایلله جلوت

فرالقی حانه یاجه کوزت مهنای شمعی
خیابیه مشرف اول کوزت احای شمعی

ازل اقر اریه باغلان قومه معین خدا اولدی دایم نقض ایجه مهنای ولی عهد و وفا اولدی
نیکو و ارایه مومنون قومی یاره اولدی مخرده چشمی قان اغاز دلی و نش پر ضیا اولدی

چکدر ال بو دنیادن محقق اغیا اولدی
همیشه چونکه قلبنده محمد مصطفی اولدی

بویان قلین صلواتله بو کونده هدا غافل قدر خدا بی لمر زار ذکر ایلدنلر جمله صد قدر
نیشین فیض آلام محقق نری با قدر شی طلمه تن آزاده الک قلی او یا قدر

چکدر ال بو دنیادن محقق اغیا اولدی
همیشه چونکه قلبنده محمد مصطفی اولدی

غبار دیر عش اصلاکه دل مرسته انلر ازل تقدیر بدیر بولوقه نور اولمش اول جانلر
دجیلدی کلدی بدانه نظر ایت بیجمر دانلر بحال کس ایتنی عاشق ساجیلدی بر ره قانلر

چکدر ال بو دنیاده محقق اغیا اولدی
همیشه چونکه قلبنده محمد مصطفی اولدی

همان عاتق اولوب حقه دین قومه از کازی عیبت اودیله ایلکم کورینسون فیض آتاری
سحر و قندره قان آغله و صالها بر کورده باری اونونیمه یک نفس حتی ایت بول دله و لاداری

چکدر ال بو دنیادن محقق اغیا اولدی
همیشه چونکه قلبنده محمد مصطفی اولدی

اگر عاشق ایلن ابدال کوزین یانک و ان ایلله افوب جو بلر کی کسون کورلمش کران ایلله
ایدوب قلب حانه ملک تقدیرس دلندن نور فتان ایلله دویوم و رانیزی نه زهار محله عیال ایلله

ره لیلاده بیر اولدی او وقتنده بر شادی
نهایت کتج فرقتده باشنده قوش بوا یادی

یارین روز قلمند کور محبوب بهجانی
نوا الحسین آتیه جمع ایل اهل ایمانی

کریر کفار جهنمه اولور طاموده بریانی
قار جنتدن هر مؤمن کوریرل ربی یددانی

کریر کفار جهنمه اولور طاموده بریانی
قار جنتدن هر مؤمن کوریرل ربی یددانی

بر منبری بود دولت کور مشدر کوزل سحان
شفاعت ایدم چاک فردا بر یه یغیری فی شان

کریر کفار جهنمه اولور طاموده بریانی
قار جنتدن هر مؤمن کوریرل ربی یددانی

خدا سبک یاریدر احمد خنده یاریدر آنک
چور من دیا کاک مولایا یدر آتده افسانک

کریر کفار جهنمه اولور طاموده بریانی
قار جنتدن هر مؤمن کوریرل ربی یددانی

مرامی دادم خاطر در کاحق ایشل کرام
برای قانر نوزنی قاره کور جتاه مر اسلام

براقه کندی حاله مبار اول نفس کرامی
نهایت دانا ذکر ایت کور کندن کوزله الهی

دلایم من او یوم منی کجه وقتنده فی حوالی
دو کور کجه زینهار روز قار فی کور اولادی

ره لیلاده بیر اولدی او وقتنده بر شادی
نهایت کتج فرقتده باشنده قوش بوا یادی

ره لیلاده بیر اولدی او وقتنده بر شادی
نهایت کتج فرقتده باشنده قوش بوا یادی

صدای غرق تا کیم چشاندی عرش اعلا
دم کور کجه غمان مظلوم ایزدی سمع لیلایه

ره لیلاده بیر اولدی او وقتنده بر شادی
نهایت کتج فرقتده باشنده قوش بوا یادی

اگر عاشق اولدیر من ارا بولنده بر دیر
کجه کوزلنهار کوزلانی عدایله بر دیر

ره لیلاده بیر اولدی او وقتنده بر شادی
نهایت کتج فرقتده باشنده قوش بوا یادی

زهی عشقه کور قنار سنک ایت دانا ابدال
او قونان فیض لور دایم ظهور ایلر اوده مد حال

اسم اول فائق ایتمه ابدال بیل آتی سن یار حق
غوث اعظمدر بهاء الدین همه قالو بی

محمدالله بولد ایچر محمدانک عشق واد صوفی
اونبعلک بوری قلبه سوار قدیل ووش دام
کوکله برلند اول یاره کو زکرم کلمه تیغ اولشد
خدا عاشق لری قورق کچر لری باش ایله خا-
مناع فانی دنا لک سنک اولسون بهی سالوس
بور قضا لور حققل ایدر لرد لور جنبش
اولور می بویله عاشق نه دیر سنک من یا کو کام
اولامز عاشق اول کیمسه انک دعوائی فائددر
بو عشق ناری بنی بزنو هم هیچ مومنی محبوب

تجلی برله محبوسیم بو قیدم ایلمی تقابلس
آکجیون داتما ابدال اولور بر اقتضار صوفی

نور فیضکله او یاندم یا محمد مصطفی
مدقاهه حقه طایندم یا محمد مصطفی
بیجهدم عطره بویاندم یا محمد مصطفی
ماد الزودن اوساندم یا محمد مصطفی
حضر کلدن یک اوتاندم یا محمد مصطفی
آستانکده قیادم یا محمد مصطفی

چون سنک ابدانکم
عجزله یتک طولاندم یا محمد مصطفی

کریر کتاکو جهنمه اولور طاهرده بر یانی
قار جنتین هر مؤمن کوریرلر دینی یددالی

طلوع ایشی سنده هی ایدیا یا ککده سیه اصحاب خدا
صحابه کورین مناج کر ایتو ناندی طرائق نورالیهام
کوزو یا جدیر سر کو بین میاسی کر کر کا کو یک صلابی
احسان الهی اولونجه قولینه حکمت طولدر بر آتک دلیله
ابدال اوغرا دنی عشقک سلیله بولانق چابیری کچنی کیدر بور

ای دل اوصافیت حسیک حالتی خفته و بور
یکره من خانی جهانه حیدر لول اولددر
آغزی یاری آب کو ز دیش لری دردی صدفی
دلیل اولر ینده ملک فهم ایدم ز حساری کول

عاشق اولدم جوکم ابدال اول رسولک آینه
آرتدی دلدن ایشیا قیم جان کچنی الصبور

غوث اعظمدر بهاء الدین همه قالو بی
غوث اعظمدر بهاء الدین همه قالو بی
قدسک سالان قیوم حشمتی کویان اولور
غوث اعظمدر بهاء الدین همه قالو بی
یک نظر دواصل ایلر حق بر ادنا قوی
غوث اعظمدر بهاء الدین همه قالو بی
کوزو نور مرآت دلدن کوزو ینده یار حق

﴿ ۱۰۵ ﴾

سورسك غنوی چون بادری برافزوده نقرده بود ابراجیر قو محوایت سوبندر روز بخنده
زنی ذکر کله مشغول است کیچه کو ندر سرارده سکاغنی اولوب جابه نیالام اویش دیکلرده

جالک نوری بخش این سوبندر شیخ ایله شای

لطیفك یا لطیف لطف این کو کلدن آج بزہ بایی

سوالر دن کجوب ابدال هله عیدو سالارتر عجبای رفع ایدوب کو زدن جالک نوری کو مترو
دولانده جالی کوئی سنك عشق ایله بربر قواقاده به لطف ایت موخسون روح بیته بر

جالک نوری بخش این سوبندر شیخ ایله شای

لطیفك یا لطیف لطف این کو کلدن آج بزہ بایی

طلولاندی غالی کوئی کو رنجر شمسک اواری ارانده کیکو دوشده کوره ک نوری دنداری
چنای عالیات اجیره ایدر اول ناز ایله رفار امیدنه بو فایده عینا کو زده مک یادی
بیهاده عانی و معشوق دکلدر نفس اری کو له ککر که هر دایم ابر کدو بر رخاری
مقدمش الک نقیبک کو کل لو خنده واز که سه نظر ایت جان کوئی ایله کوره مک دله دلداری

عجبی یادی صادقن اگر کیم شده لی ابدال

کولبایی جنب ایللی انفسانه دوشوردی پروانه بی عشق آتشی سوزانده دوشوردی
اولاده باقی محووب مویشندن بقایه وروب عقلی دیوانه دوشوردی
سودمه خوار کو زلتی رستمی لیلای صالسی بی محنون کجی باهانه دوشوردی
عجبران راه کبر مک ایله صیقلی فلکله کو بایی یوسف کجی زندانه دوشوردی

شده بی نه نزاع ایله لیم عشقه ابدال

کجلی دی وصلت زنی عجرانه دوشوردی

﴿ ۱۰۴ ﴾

ادرو وارودو کورلانتا سوزومه کوئی عجبی عجبی دلدن جانان سوزوم ورمی کوئی عجبی عجبی
ایلم کیم امدلا کولدن ورمی حاتی قورقم اربدن بران قورقم کوئی کولدن ورمی کوئی عجبی عجبی

ایدی کیمرو لیلندانی دایم محمد کیم زایدی عجبی کوردم ایت کو کلدن سادی ورمی کوئی عجبی عجبی
خلی دمندر کو زلم ازار ورمی دایم هر دایم دایم دیوانه دل طالب برقر اربور ورمی کوئی عجبی عجبی

نمایا واز ایم سزایدیم جالی باکی بر کو کوردم کوردمن ایلیم سوزوم کوئی عجبی عجبی
حسرت ایله کو کجی زلفی قیرین اچنده مانده جالی ادر اعلار اربور ورمی سوزوم کوئی عجبی عجبی

کو که ایشدی شو نیم آهم بچون کورنیز کوزیه مامم

ایده لطف ایت کورتر اللهم سوزوم کوئی عجبی عجبی

حواله ایلله اللهم کیم عباد قار حورایی عطاقل روزه عشقندن وکلسون چمنک آبی
طریقت نرسو کیم یلسون اندرم شرط ادایی قلوبن فیضه میزاب قبل ایدوش قالمو قایی
جایک نوری بخش این سوبندر شیخ ایله شای

لطیفك یا لطیف لطف ایت کو کلدن آج بزہ بایی

دلی ناشادلی شاد ایت رسو الک عشقه یارب آرمه باب لطفن قواقاده بی شیب
زنی ذکر کله مشغول ایت کورنیز عجبی عجبی هواد ایلوب ازار ورمی ایتل ایلیم ابروب

جالت نوری بخش این سوبندر شیخ ایله شای

لطیفك یا لطیف لطف ایت کو کلدن آج بزہ بایی اربوب نفسمز با جارتی ایتل بو لده مام
چمن ناریه باقه موشه مزار عشق رومایه زنی بخش ایت قو عصا غز ایت محو

جالک نوری بخش این سوبندر شیخ ایله شای

لطیفك یا لطیف لطف ایت کو کلدن آج بزہ بایی

﴿ ۱۰۶ ﴾

عبرتله بقان بوکهر دراعلايه
المق بوکهر فیض ده جان جناندر
ظاهرده آکریوق ایه آرایش الفاظ
اوچیز یزیده حسن نظام بولدی بودیوان

تحسینی عرض ایلر اود شیخ فایه
انصاف ایله باقی کیمه صقین چون وچرایه
معنی ایله طولدردی بتون ارض سمایه
البتده سبب اولسه رواخیردعایه

یز بنده - یوز حضرت ابدال جهانک
وصل ایتمدریر البتده بزی باب علایه

تاریخ

کول ایدم باغ جهانده امر حقه ناکمسان
طفل ایکن باداجل اسدی نه چاره مادرم
اغلمن زئم اربکن مرجع بولدم هنوز
برده چکدی ذوالجلال کوستر من آرتق بنده ک

خاکه دوشدم عاقبت زار یتدی جمله عاشقان
اوجندی تندن مرغ جانم ایلدم عزم جنان
عالمی اواحد الحق بکلرم بزی همان
حکوت ایتدم دوست ایلره وحمد اولدی شادمان

نارنجم اوچیز یتدی نائم حسن ابن علی
وپردی ابدال بنده من آه ایتدی یانلی آسمان

ATATÜRK KİTAPLIĞI

﴿ فیشات ﴾

﴿ مجیدیه (۱۹) غروش حسابیله (۸) غروشدر ﴾

**

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Davut Çakır

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri: 01 Ocak 1996, Kızıltepe

Elektronik Posta: cakirdavut12@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Programı	2018
Yüksek Lisans	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	2021

YABANCI DİLLER

İyi düzeyde Farsça; başlangıç düzeyinde İngilizce.